

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการนำร่องการพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการสร้างเมือง
มรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปีงบประมาณพ.ศ. ๒๕๕๐

(Short Term Pilot Project on Database Development

for

Living Heritage City, Maehongson Province)

เล่มที่ 2

โดย

นายโยธิน

บุญเฉลย

นายจีรัง

กำนวนตา

นายวิธี

เทอดชูสกุลไพโร

๓๑ มกราคม ๒๕๕๑

สัญญาเลขที่ PPG5000002

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการนำร่องการพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการสร้างเมือง
มรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คณะผู้วิจัย สังกัด

- นายโยธิน บุญเฉลย วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
- นายจีรัง คำนวนตา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- นายวิธี เทอดชูสกุลไพโร วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

ชุดโครงการเครือข่ายงานวิจัยเชิงพื้นที่-ภาคเหนือตอนบน

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รหัสโครงการ : PPG50O0002
ชื่อโครงการ : โครงการนำร่องการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรม
จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ชื่อนักวิจัย : นายโยธิน บุญเฉลย
E-mail address: yotin_b@yahoo.com
ระยะเวลาโครงการ : สิงหาคม 2550 ถึง มกราคม 2551

บทคัดย่อ

โครงการนำร่องการพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต คติความเชื่อ การแต่งกาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง อุปกรณ์เครื่องใช้ การละเล่นพื้นเมือง งานประเพณี ดนตรี/เครื่องดนตรี ภาษาและการสื่อสาร ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน 2) เพื่อหาแนวทางและกลไกการเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และ 3) เพื่อพัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบเพื่อสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือคือการสัมภาษณ์ระดับลึก การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การจัดสนทนากลุ่ม การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกต และการประชุม การเก็บข้อมูลสถานที่สำคัญต่างๆ ได้กำหนดจุดพิกัดโดยใช้เครื่องกำหนดพิกัดหรือ GPS

ผลการศึกษาพบว่าในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณใกล้เคียงมีสิ่งที่มีทรงคุณค่าทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ การละเล่นพื้นบ้าน อาหารการกินของชาวไทยใหญ่ ประกอบกับมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ ประวัติความเป็นมาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประวัติสงครามโลกครั้งที่ 2 ประวัติการค้าไม้สัก แนวคูเมืองเก่า บุคคลสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โครงสร้างชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน การแต่งกายของชาวไทยใหญ่ เครื่องมือเครื่องใช้โบราณ เครื่องดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน ประเพณีสำคัญในรอบปี พิธีกรรมของชาวไทยใหญ่ อาหารคาว/หวาน สัตว์พื้นบ้าน พืชพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ถนน ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายและการบริการนักท่องเที่ยว ศาลเจ้าเมือง หลุมหลบภัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สถานที่ออกกำลังกาย ร้านของที่ระลึก สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ บ้านไทใหญ่ วัด และหน่วยงานราชการที่สำคัญ

Project Code: PPG500002
Project Title: Short Term Pilot Project on Database Development for Living Heritage City, Maehongson Province
Investigators: MR. YOTIN BOONCHALAY
E-mail Address: yotin_b@yahoo.com
Project Duration: August 2007 to January 2008

Abstract

The objectives of the research entitled “Short Term Pilot Project on Database Development for Living Heritage City, Maehongson Province” were 1) to study and gather the data about histories, cultural tourism attractions, architectures, cultures, traditions, ways of life, believes, clothes, folk wisdom, local food, local appliances, folk amusements, music instruments and dialect of Maehongson municipality 2) to find the way to link with the government sector, the private sector, the community and 3) the educational institution in Maehongson municipality to develop the tourist attractions on architectures, cultures and traditions

The researcher studied from academic literature and other related research and conducting field research by using questionnaire, sample group interview (both formal and informal), observation and meeting with the knowledgeable people. The researcher surveyed for the historical places and cultural tourism attractions by using Global Positioning System (GPS).

The study revealed that in Maehongson municipality and surrounded area have many valuable things in historical field of Shan people. Moreover, there are many cultural tourism attractions too. There found history of Maehongson, World war II, teak trading, ancient moat, famous people in Maehongson, infrastructure of Maehongson community, Shan clothes, local appliances, music instruments, folk amusements, Shan rite and wisdom. Moreover, those data collected were include souvenir shops, natural attractions and important government sector.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยการนำร่องการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดขึ้นได้เพราะการชี้แนะทางวิชาการ และแหล่งทุนวิจัยจาก อาจารย์อำนาจ คอวนิช ผู้ซึ่งได้จากไปแล้ว ผลงานนี้เป็นผลงานหนึ่งซึ่งมีคุณค่าสมดังเจตนาของอาจารย์คาดหวังให้เกิดขึ้น ในช่วงที่อาจารย์ยังมีชีวิตอยู่ คณะวิจัยและทีมงานทุกคนจึงขอขอบคุณและระลึกถึงอาจารย์เสมอ

งานวิจัยนี้จะไม่สำเร็จลงได้หากไม่ได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลจำนวนมาก ก่อนอื่นต้องขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ความสนับสนุนในการวิจัย และขอกราบขอบพระคุณทุกท่านทุกฝ่ายดังนี้

งานวิจัยเล่มนี้มีคณะที่ปรึกษา ที่ได้เมตตาสละเวลาในการให้คำปรึกษา คอยให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่องจนทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. ดร.จรรยา คำวนตา	ประธานคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
2. นายถนัด สีนอนันต์วัฒน์	รองประธานคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
3. รศ.ดร. ศักดิ์ดา จงแก้ววัฒนา	ผู้จัดการ ABC-UN สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย
4. นายคมสัน คูสินทรัพย์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน
5. นายบุญยืน คงเพชรศักดิ์	หัวหน้าโครงการฟื้นฟูชีวิตและวัฒนธรรม
6. นางสาวอรุณี เวียงแสง	ที่ปรึกษาศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน
7. นายชนทัย คำกลาง	ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน
8. นายธวัชชัย นานีพากร	ผู้จัดการร้านไบเฟิร์น
9. รศ.ดร. รัศมี ชูทรงเดช	มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุรพล เทพบุญ อาจารย์ประเสริฐ ประดิษฐ์ อาจารย์สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ อาจารย์บุญเลิศ วรรณภรณ์ อาจารย์วัฒนา กวีวัฒน์ คุณทนันชัย มุ่งจิต

และคุณเทพินท์ พงษ์วดี ประธานชุมชนเขตเมือง ที่กรุณาให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยและเป็นผู้ตรวจสอบข้อมูล ให้คำแนะนำเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

ขอขอบพระคุณนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและคณะที่ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยนี้มาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณท่านเจ้าอาวาสวัดทุกวัดในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติวัดมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ทางภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนป้อมทั้ง 6 ป้อมในเขตเทศบาลเมือง ตลอดจนผู้ประกอบการ ที่คอยให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณทีมงานวิจัย และทีมผู้ช่วยนักวิจัยที่ทุ่มเทกับการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง พร้อมทีมงานวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ตลอด

คณะวิจัย

29 มกราคม 2551

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	จ
บทที่ 4 ผลการศึกษา (ต่อเล่ม 1)	
17. สถานที่สำคัญ	
17.1 คำคล้องจองเกี่ยวกับวัด	819
17.2 วัด	820
17.3 ศาลเจ้าเมือง	950
17.4 บ้านไทใหญ่	960
17.5 หลุมหลบภัย	1047
17.6 ถนน	1050
17.7 สถานที่ออกกำลังกาย	1069
17.8 สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	1078
17.9 ภาครัฐกิจ	1182
17.10 แหล่งเรียนรู้	1282
17.11 หน่วยงาน	1287
18. แนวทางการเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนา	1352
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	
1. สรุปผลการศึกษา	1359
2. ข้อเสนอแนะ	1371

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	1376
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ภาพโบราณ	1385
ภาคผนวก ข ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์	1410
ภาคผนวก ค ภาพการประชุม	1451

คำคล้องจองเกี่ยวกับวัด

1. จองเจ้าจอนขุน	จองม่วยต่อ
2. จองหม่าน	จองกำก่อ
3. จองแป้วจองจ้อ	จองพระนอน
4. จองไ้ก๊ยอน	จองปายหล้อย
5. จองไ้ก๊ยะ ไ้ก๊ถ้อย	จองไม้สูง
6. จองอยู่เหนอกุง	จองจำดี
7. จองคิดดี	จองป้างล้อย
8. จองไ้ก๊ป้อ	จองกำงโต้ง
9. จองลูกอ่อนเหจิกเล่นอีโจ้ง	จองคำ
10. จองเจ้าหวนเหจิกอ่านธรรม	จองกำง
11. จองอยู่มะโห มะหาง	จองโหเวง

เป็นคำพูดให้สอดคล้องกัน และจะมีความหมายเพียงบางส่วน หากกระทบความรู้สึกของประชาชนท่านใด ขอโปรดอภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย เพราะเป็นเพียงคำที่แต่งขึ้นให้คล้องจองกันเท่านั้น
(สุรพล เทพบุญ: 31/10/2550)

วัดกลางทุ่ง

สถานที่ตั้ง

วัดกลางทุ่ง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

อาณาเขตภายในวัด มีเนื้อที่ 1 ไร่ 1 งาน โดยมีทิศเหนือติดกับบริเวณสนามบินและทางทิศใต้ติดกับทางเดินเท้า ทิศตะวันออกติดกับบริเวณสนามบิน ส่วนทางทิศตะวันตกติดกับถนนสิงหนาทบำรุง

พิกัด X = 392530

พิกัด Y = 2134065

ประตูทางเข้าวัด

ศาลาสร้างใหม่

ศาลาการเปรียญ

ประวัติความเป็นมา

วัดกลางทุ่ง สร้างเมื่อพ.ศ. 2448 แรกเริ่มมีการสร้างเจดีย์ขึ้น ผู้สร้างคือจอมอูพะกำแวง กวีวัฒน์ (คุณทวดอาจารย์วัฒนา กวีวัฒน์) บริเวณที่สร้างวัดเป็นสวนกล้วย ก่อนสร้างอูพะกำแวง กวีวัฒน์ ได้ฝันถึงภรรยาที่เสียชีวิต(จึง) ฝันว่านางต้องการให้สร้างเจดีย์บริเวณสวนกล้วยแห่งนี้ อูพะกำแวง กวีวัฒน์ จึงนิมนต์พระที่วัดนาบอน (ปัจจุบันไม่มีแล้ว) มาจำพรรษา โดยการสร้างกุฏิหลังเล็กให้ แล้วตั้งชื่อว่า จอมปักป่าไผ่ (วัดบุปผาราม) ต่อมา มีศรัทธาหลายคนดำเนินการขยายวัดให้ใหญ่ขึ้น ในพ.ศ. 2458 นายอูโป๋ นางส่วยวิมาละ มีศรัทธาในการสร้างพระพุทธรูป (เจ้าพาราหม่มป้อก) หมายถึงพระพุทธรูปที่สร้างโดยมีฐานพระพุทธรูปติดกับพื้นดิน แล้วสร้างอาคารครอบตอนหลัง ซึ่งปัจจุบันเป็นพระประธานของศาลาการเปรียญ เนื่องจากวัดแห่งนี้ตั้งอยู่กลางทุ่งนาชาวบ้านจึงเรียกติดปากต่อกันมาว่า วัดกลางทุ่ง (วัฒนา กวีวัฒน์:03/01/2551)

เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ได้รับพระราชทานเป็นวิสุงคามสีมา เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร ตัวอาคารศาลาการเปรียญเดิมสร้างด้วยเสาไม้ พื้นกระดาน หลังคามุงสังกะสี มีสภาพทรุดโทรม ต่อมาเมื่อวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2521 จึงมีการรื้อถอนอาคารเดิมแล้วปลูกสร้างศาลาการเปรียญขึ้นใหม่ได้วางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2521 ใช้เวลาก่อสร้าง 1 ปี 6 เดือน ประกอบพิธีฉลองเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2523 ตัวอาคารศาลาการเปรียญมีขนาดกว้าง 34 เมตร ยาว 34 เมตร มีรูปทรงเป็นศิลปะแบบจีนผสมไทใหญ่ เสาคอนกรีตเสริมเหล็ก พื้นกระดาน หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ สีแดง เขียว ขาว หน้าต่างบานกระจก เสาประดับลวดลายดอกทำด้วยกระจกใสและกระจกเงามีสีสันต่างๆ มองดูเป็นเงางามน่าเลื่อมใส และก่อสร้างอุโบสถวัดกลางทุ่ง หอระฆังวัดกลางทุ่ง และศาลาจำศีลวัดกลางทุ่ง เจ้าอาวาสวัด ตั้งแต่ พ.ศ.2546 จนถึงปัจจุบันวัดกลางทุ่งมีเจ้าอาวาสทั้งหมด 7 รูป ประกอบด้วย ดังนี้คือ (พระเสรี : 20/08/2550)

รูปที่ 1 พระครูวิริยมงคล	พ.ศ. 2456 – 2482
รูปที่ 2 พระต่าย	พ.ศ. 2482 – 2484
รูปที่ 3 พระยูน	พ.ศ. 2484 – 2485

รูปที่ 4 พระสุนทรภณ	พ.ศ. 2486 – 2538
รูปที่ 5 พระสมุหทองสุข	พ.ศ. 2538 – 2542(รักษาการแทน)
รูปที่ 6 พระใบฎีกาสมพงษ์	พ.ศ. 2542 – 2550
รูปที่ 7 พระเสรี ชีรปัญญา	7 มิถุนายน 2550 (รักษาการแทน)

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะของวัดกลางทุ่ง จะเป็นวัดที่มีสถาปัตยกรรมแบบจีนผสมไทใหญ่ สถาปัตยกรรมโดยรอบเหมาะสำหรับการปฏิบัติธรรม สิ่งที่สำคัญที่อยู่ในวัดจะเป็นพวกอุโบสถ ศาลาการเปรียญเป็นสถาปัตยกรรมพม่าผสมไทใหญ่ที่สวยงามมาก มีหอสวดมนต์ และศาลาบำเพ็ญกุศล ในทุกวันพระของแต่ละเดือนจะมีผู้คนมาทำบุญที่วัดมาก พระพุทธรูป และ พระประธานเป็นแบบสถาปัตยกรรมพม่าผสมไทใหญ่ และเจดีย์จะอยู่คู่กับระฆังซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์ที่สำคัญมากของวัด เนื่องจากองค์เจดีย์นี้สร้างมานาน เล่าว่ามีการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุพระพุทธรูปเจ้าและพระสาวกไว้ในเจดีย์ (พระเสรี ชีรปัญญา : 20/08/2550)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย

1. องค์พระเจดีย์ สร้างมานานประมาณ 100 กว่าปี บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธรูปเจ้า และพระธาตุพระสาวกเบื้องขวาของพระพุทธรูปเจ้า องค์เจดีย์มีลักษณะประติมากรรมแบบของไทใหญ่เป็นประติมากรรมที่สวยงาม (ดิเรก ก้อนกลีบ มปพ.:15)

องค์พระเจดีย์

2. โบสถ์ ลักษณะของโบสถ์จะเป็นประติมากรรมของไทใหญ่และทางภาคเหนือผสมกัน ออกมาในลักษณะที่ดูแล้วสวยงามมาก (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป.:15)

โบสถ์

3. หอระฆัง ซึ่งพระอาจารย์โสภา โสภโณ ได้สร้างขึ้นมา ลักษณะของหอระฆังจะเป็นทรงไทใหญ่ ตัวของระฆังจะอยู่ข้างบนของหอซึ่งอยู่ติดกับเจดีย์ คานที่ห้อยของระฆังจะมีการตกแต่งอย่าง

สวยงามด้วยลายปานชอย ซึ่งเป็นศิลปะของไทยใหญ่ที่หาดูได้ยาก ภายในหอรระฆังก็มีพระประธานที่มีการตกแต่งด้วยลวดลายที่สวยงาม (พระเสรี ธีรปัญญา : 20/08/2550)

หอรระฆัง

พระประธาน

วัดก้ำก่อ

สถานที่ตั้ง

ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย)
หมายเลขโทรศัพท์ 053 – 611225-6

วัดก้ำก่อมีอาณาเขตติดต่อกับสถานที่ต่าง ๆ คือ ทิศเหนือติดต่อกับถนนผดุงม่วยต่อ บ้านเรือนของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ทิศใต้ติดต่อกับอนุสาวรีย์พญาสิงหนาทราชา ทิศตะวันออกติดกับลานวัฒนธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ทิศตะวันตกติดต่อกับถนนผดุงม่วยต่อ หรืออยู่ตรงข้ามวัดพระนอน ทางขึ้นวัดพระธาตุคอกองมู (อริวิโรภิกขุ 2535 : 21-22) วัดก้ำก่อมีพระ 4 รูป เณร 8 รูป (พระราชวรคัม: 20/08/2550)

พิกัด X = 391462

พิกัด Y = 2133838

วัดก้ำก่อก่อนการพัฒนา

วัดก้ำก่อปัจจุบัน

เจดีย์วัดก้ำก่อ

ประวัติความเป็นมา

วัดก้ำก้อ (เป็นภาษาไต แปลว่า ดอกบุญนาค) เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เดิมตั้งอยู่บริเวณเชิงพระธาตุดอยกองมูทางทิศใต้ ต่อมาได้ย้ายมาตั้งทางทิศตะวันออกเพื่อให้ใกล้แหล่งชุมชน และเพื่อความสะดวกสบายในการไปมาหาสู่มากกว่าเดิม เดิมบริเวณที่ตั้งวัดเป็นสวนกล้วยของเจ้าหลวงอินต๊ะซึ่งเป็น ผู้กำกับการตำรวจสมัยนั้น ตั้งอยู่ฝั่งตรงข้ามวัดพระนอน วัดก้ำก้อถูกสร้างขึ้น เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2433 มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ (อธิวโรภิกขุ 2535 : 7, 10; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549:378; ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยว 2550:3)

เจ้าอาวาสองค์แรกของวัดนี้ชื่อ ครูบาเฒ่า เป็นชาวไทใหญ่ที่บวชมาจากเมืองเชียงทอง (เจียงตอง) ชาวบ้านทั่วไปขนานนามว่า “ตุ้เจ้าเจียงตอง” ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนเป็นอันมาก เนื่องจากท่านมี “วัตรปฏิบัติที่ดีงาม” จึงเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวไทใหญ่ ที่อพยพมาอยู่ในประเทศไทย ต่อมาเกิดความไม่สงบขึ้นในประเทศพม่า ท่านจึงอพยพเข้ามาอยู่ในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน และท่านได้เป็นศูนย์รวม เมื่อท่านออกธุดงค์ท่านได้พบที่กว้างราบเรียบอยู่ท่ามกลางต้นไม้ต้นใหญ่ ๆ และมีป่าล้อมรอบหนาทึบ เป็นพื้นที่ที่มีสภาพเหมาะสมสามารถที่สร้างวัดได้โดยไม่ต้องตัดไม้ทำลายป่าหรือลำบากในการปรับพื้นที่ ท่านจึงชวนชาวบ้านเข้ามาสำรวจ และตัดสินใจสร้างวัดขึ้น ณ ที่นั้น โดยชาวบ้านผู้ศรัทธาเป็นผู้หาวัสดุก่อสร้างมา และระดมแรงงานมาสร้างวัด และครูบาเฒ่าได้มรณภาพลงในช่วงพ.ศ. 2451-2453 (อธิวโรภิกขุ 2535 : 7-10)

ต่อมามีพระสงฆ์รูปหนึ่งชื่อพระอาจารย์หม่อง เป็นเจ้าอาวาสองค์ที่สองซึ่งเป็นพระที่บวชมาจากรัฐไทใหญ่ ได้เข้ามาอาศัยอยู่และเป็นเจ้าอาวาสวัด โดยทำการเผยแพร่หลักธรรมต่าง ๆ เจริญรอยตามครูบาเฒ่าทำให้การศึกษาเจริญเป็นลำดับ (อธิวโรภิกขุ 2535 : 10)

สมัยครูบาแดง หรือ ครูบาอูแลง เจ้าอาวาสองค์ที่สาม นับเป็นช่วงที่วัดก้ำก้อมีการพัฒนาอย่างเจริญมากในทุก ๆ ด้าน เพราะท่านจะเน้นหนักด้านธุดงค์วัตร แต่ยังให้การศึกษาและการพัฒนาควบคู่

กันไปด้วย เมื่อรับการนิมนต์ไปที่ใด หรือรุดงค์ไปที่ใดท่านจะใส่ใจทำนุทั้งการศาสนาและการศึกษา และพัฒนาทุก ๆ ด้านควบคู่กันไปด้วย (อิฐวิโรภิกขุ 2535 : 11)

สมัยพระวิมล วิมลโต เจ้าอาวาสองค์ที่สี่ ได้ให้การทำนุบำรุงศาสนา และการศึกษาเช่นกัน แต่ท่านเป็นผู้สนใจในด้านความอยู่ยงคงกะพัน คาถาอาคม (อิฐวิโรภิกขุ 2535 : 12)

สมัยพระสุนทร สุนทรโร เจ้าอาวาสองค์ที่ห้า สภาพการศึกษาและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของวัดเริ่มตกต่ำลง ในช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการส่งเสริมการศึกษาจากรัฐบาลกลาง การเรียนการสอน เน้นภาษา “ไทยกลาง” ที่ได้เริ่มต้นทำเป็นครั้งแรก จึงทำให้เกิดการสับสนไม่เป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่นที่เคยชินกับภาษาไทยใหญ่ ที่มีการปลุกฝังกันมาแต่อดีต (อิฐวิโรภิกขุ 2535 : 12)

สมัยครูบาอุตตะมะ เจ้าอาวาสองค์ที่หก เป็นช่วงที่การศึกษาและการพัฒนาวัดตกต่ำที่สุด แม้จะมีโรงเรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (อิฐวิโรภิกขุ 2535 : 12)

จากสภาพปัญหาของวัดก้ำก้อข้างต้นพระราชวีรากรเจ้าคณะจังหวัดในขณะนั้น ท่านจึงได้ แต่งตั้งให้พระมหาบุญรักษ์ สุปันโญมารักษาการเจ้าอาวาสวัดก้ำก้อและต่อมาได้เลื่อนเป็นเจ้าคณะ จังหวัดซึ่งมีนามว่า พระสุเมธต์ศาสนกิตติ์ ปัจจุบันมีนามว่า “พระราชวีราคม” ปัจจุบันพระราชวีราคมเป็นเจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอนและเป็นเจ้าอาวาสวัดก้ำก้อ (อิฐวิโรภิกขุ 2535 : 14-20)

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

วัดเก่าแก่อมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ คือมีการสร้างวัดโดยฝีมือของช่างชาวไทใหญ่ที่ได้เข้ามาอาศัยและได้สร้างวัดในวัดนี้ วัดเก่าแก่อมีสิ่งปลูกสร้างที่โดดเด่น คือมีซุ้มประตูทางเข้าไปสู่ศาลาการเปรียญ หรือที่เรียกว่า “สว่าง” เป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของอาคารทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนตามแบบสถาปัตยกรรมไต(ไทใหญ่) จะมีเฉพาะอาคารวัดเท่านั้นไม่มีในอาคารบ้านเรือนของชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ในสมัยก่อนเมื่อจะเข้าไปในวัดชาวบ้านจะนิยมถอดรองเท้าไว้แล้วเดินเข้าวัดทาง “สว่าง” เนื่องจากเชื่อกันว่าถ้าสวมรองเท้าเข้าไปในวัดนอกจากจะไม่เคารพสถานที่แล้ว เวลาเดินออกจากวัดนั้นยังมีดินมีทรายติดรองเท้าไปด้วยถือว่าเป็นบาปมาก และเพื่อไม่ให้นำสิ่งสกปรก สิ่งไม่ดีไม่งามทั้งหลายเข้าไปในวัดและในขณะที่เดียวกันก็จะไม่เอาอะไรออกจากวัดไป ดังนั้นเมื่อเราขี้มสิ่งของจากวัดเช่น ถ้วย จาน ฯลฯ ของวัดไปใช้ในงานบุญต่าง ๆ แล้วเวลาส่งคืนวัดหากสิ่งของใดขาดไปต้องรีบเอาสิ่งนั้นในบ้านมาใช้แทนหรือไม่กี่ซื้อใหม่มาใช้แทนทันที โดยจะถือว่าสิ่งของของตนไปอยู่ในวัดดีกว่าสิ่งของในวัดมาอยู่ในบ้านของตน สว่างเป็นสถาปัตยกรรมไต (ไทใหญ่) ซึ่งสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2484 โดยนายสว่างจิ่ง นางยูน ตรีทอง เป็นเจ้าศรีทราสร้างถวาย (อิทธิโรภิกขุ 2535 : 23; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549:337)

สว่าง (ซุ้มประตูทางเข้าวัด)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย

1. พระประธาน พระสังฆราชองค์ปัจจุบันเป็นผู้ประทานให้วัด (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. :5)
2. พระมณฑปเศวตฉัตร ย้ายมาจากอุโบสถหลังวิหารวัดพระนอน จเรหม่อมเจ้าศรัทธาและได้นำมาประดิษฐานไว้ที่วัดก้าก้อเมื่อ ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 8 พ.ศ. 2509 โดยมีหลวงพ่อกุงหมา (กมล) กุสโลภิกขุและพระมหารักษ์ สุภิญโญ ได้อัญเชิญนำมาประดิษฐานไว้ ณ วัดก้าก้อ รวมอายุประมาณ 80 ปี (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 5)
3. พระสถาน (อายุประมาณ 114 ปี) ศรัทธาแม่เฒ่าจางย้อย เช้าบูนามาจากมณฑลประเทศพม่า นำมาถวายเป็นองค์ประธาน ณ วัดก้าก้อ ตั้งแต่เริ่มสร้างวัด (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 5)
4. พระหินอ่อนทรงเครื่อง ศรัทธา คุณบุญชู คุณปริศนา ศรีทอง นำมาจากประเทศพม่า เพื่อถวายให้ประดิษฐานอยู่ที่วัดก้าก้อเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2533 (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 5)
5. ธรรมาสันแก้ว แก้ว ศรัทธาพ่อเฒ่าจางติยะ นางโหยง ถวายเมื่อเริ่มสร้างวัด รวมอายุประมาณ 114 ปี (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 5)
6. พระหินดำ เป็นศิลปกรรมมาจากอังวะ (เอว้า) เช้ามาจากร้านขายของเก่าบริสุทธิ์แอนติก อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2539 (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 5)
7. โบสถ์ สร้างขึ้นเมื่อ 8 มกราคม พ.ศ. 2533 ใช้ในการประกอบศาสนพิธีของคณะสงฆ์ เป็นโบสถ์ที่ผสมผสานศิลปแบบไทใหญ่ และพม่า (อิทธิโรภิกขุ 2535:21)
8. ศาลาปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ขนาดบรรจุ ผู้ปฏิบัติธรรมได้ไม่น้อยกว่าครั้งละ 100 คน สร้างเมื่อ 10 มีนาคม 2519 (อิทธิโรภิกขุ 2535:21)
9. ศาลาสวรรณสมบุรณ์ สร้างขึ้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2516 ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา รวมทั้งใช้เก็บศพ และสวดพระอภิธรรม (อิทธิโรภิกขุ 2535 :21)
10. โรงครัว สร้างเมื่อ 19 ธันวาคม 2529 ใช้ในการทำอาหารเพื่อนำมาเลี้ยงในงานหรือพิธีต่าง ๆ (อิทธิโรภิกขุ 2535:22)
11. กุฏิรับรองหลังใหญ่ ใช้บรรจุผู้มาเยือน และพักอาศัยได้ครั้งละ ไม่น้อยกว่า 50 คน (อิทธิโรภิกขุ 2535:22)

12. ฎีกัรรับรองหลังเล็ก ใช้บรรจุผู้มาเยือน และพักอาศัย (อริวโรภิกขุ 2535:22)

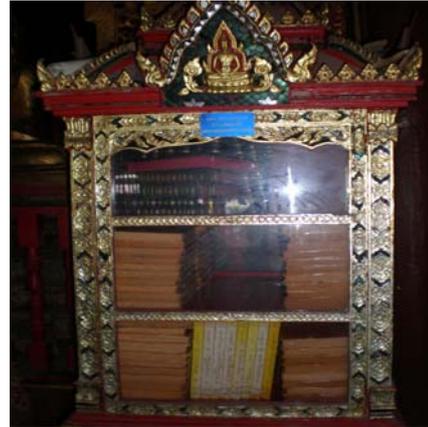
13. ฎีกัพระครูปัญญาวราภรณ์ ลักษณะเป็นตึกแถว มีห้องนอนห้องน้ำห้องส้วมเป็นสัดส่วน สร้างเมื่อ 17 สิงหาคม 2531(อริวโรภิกขุ 2535:22)

14. ฎีกัสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ท่านเคยเสด็จมาพำนักและนำพระประธาน ขนาดหน้าตัก 60 นิ้ว ปาง “มารวิชัย” ไปประธานให้เป็นมิ่งขวัญแก้ววัด เมื่อ 14 พ.ย. 2520 และ 14 ก.พ. 2532 (อริวโรภิกขุ 2535 : 22)

15. ศาลาหลวงปู่โต เป็นที่ประดิษฐานรูปเหมือนสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังษี) และรูปเหมือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปิยมหาราช สร้างเมื่อ 16 มีนาคม 2532 (อริวโรภิกขุ 2535:22)

พระประธาน

ธรรมาสันเก่าแก่

เจดีย์

โบสถ์

พระหินดำ/พระหินอ่อนทรงเครื่อง

ศาลาลวงปู่โต

ศาลาสุวรรณสมบุรณ์

โรงครัว

กิจกรรมและผลงานที่สำคัญประกอบด้วย

การพัฒนาทางการศึกษา จัดหาทุนเรียนให้เด็ก ชาวเขาที่เรียนดีส่งเสริมให้เรียนจบ และกลับไปพัฒนาชนบทจำนวนหลายรุ่น รุ่นละหลาย ๆ คน จัดให้มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบันก็ยังมีเปิดการเรียนการสอน (อริวโรภิกขุ 2535 : 20)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม

วัดจงกลาง

สถานที่ตั้ง

วัดจงกลาง ตำบลจงคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 หมายเลขโทรศัพท์
053 -611-752

พิกัด X = 391829

พิกัด Y = 2133893

ศาลาการเปรียญวัด

พระอุปลุกต

องค์พระชาตุเจดีย์

วิหารใหญ่

ด้านในพระวิหาร

เจดีย์วิหารเล็ก

ห้องพิพิธภัณฑ์

หุ่นไม้แกะสลัก

จิตรกรรมฝาผนัง

ประวัติความเป็นมา

วัดจงกลาง เรียกชื่อตามสถานที่ตั้งอยู่ระหว่างวัดจงคำ และวัดจงใหม่ (โรงเรียนพระปริยัติธรรม) เดิมเป็นศาลาที่พักคนมาจำศีลในวันพระ วัดจงกลางหลังนี้ ซึ่งผู้เฒ่าผู้แก่เครือญาติพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่ได้เล่าต่อกันมาว่า เดิมเป็นศาลาเียนของวัดจงใหม่มีผู้คนท้องถิ่นมาพักอาศัยอยู่เป็นประจำ เมื่อเจ้าอาวาสวัดจงใหม่มรณภาพได้มรณภาพไป มีพระภิกษุจากเมืองหมอกใหม่มาร่วมงานศพเจ้าอาวาสวัดจงใหม่ และเข้ามาพักอาศัยในศาลาเียนดังกล่าว คณะศรัทธาเคารพนับถือพระภิกษุองค์นี้เป็นอย่างมาก จึงพร้อมใจกันนิมนต์ท่านมาประจำศาลาต่อไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2410 มีศรัทธาคือ ลุงจงฉาย หล่อ, ลุงพะง่า, ลุงจอตู้ก, และพ่อเลี้ยงจางนุ (ขุนเพียร), ลุงจองจ่อ ได้ร่วมกันสร้างวัดหลังคามุงด้วยสังกะสีลวดลาย แบบสถาปัตยกรรม โดยช่างฝีมือชาวไทใหญ่ โดยเฉพาะห้องทางด้านหลังทิศตะวันออก ตามฝาผนังประดับภาพรวม 180 ภาพ โดยมีช่างฝีมือช่างพม่า ลุงจอตู้ก แม่จองโอง นำมาจากเมืองมะละแหม่งประเทศพม่า มาติดถวายไว้ และเมื่อทำการสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงตั้งชื่อว่า “วัดจงกลาง” เพราะอยู่ระหว่างวัดจงคำกับวัดจงใหม่ และปีต่อมาพ่อเลี้ยงจางนุ (ขุนเพียร) แม่จองเฮือน มีจิตศรัทธาสร้างพระธาตุเจดีย์ ฐานสี่เหลี่ยม มุขสี่ด้าน แต่ละด้านสร้างสิงห์ไว้ 1 ตัว พร้อมกับสร้างศาลาวิปัสสนาติดองค์พระธาตุเจดีย์ ทิศตะวันออกหลังคาทรงปราสาททำด้วยสังกะสีลวดลาย เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2456 แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2545 ส่วนพระธาตุเจดีย์องค์เล็กตรงข้ามทิศตะวันออกวัดจงกลาง ลุงจอตู้ก แม่จองโอง เป็นเจ้าคณะศรัทธาสร้างขึ้น ก่อนวัดจงกลางประมาณ 20 กว่าปี (ไม่ปรากฏ พ.ศ. สร้าง) และวัดจงกลางรวมเป็นพระอารามหลวง เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2527 โดยวัดจงกลางเป็นคณะ 2 ปัจจุบันมีพระภิกษุ 6 รูป และสามเณร 14 รูป (พระใบฎีกาจิตตะ ฐานะธรรมโม: 25/08/2550; ป้ายประชาสัมพันธ์: 2536)

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในวัดจงกลาง

มีการซ่อมเปลี่ยนสังกะสีหลังคา กลอนประตูและหน้าต่าง แป้น้ำย้อย สังกะสีลวดลายตามรูปทรงแบบสองคอ สามชาย มุขด้านหน้าและด้านหลัง รวม 8 หลังคา เมื่อ พ.ศ. 2532 - 2537 สร้างศาลาจำศีล 1 หลังทรงไม้ผสมปูน บริเวณทิศตะวันตกเฉียงใต้วัด หลังคามุงด้วยกระเบื้อง เมื่อ พ.ศ. 2535-

2536 สร้างรั้วลูมีเนียมรอบองค์พระธาตุเจดีย์พร้อมปูพื้นกระเบื้องรอบพระธาตุและทาสีทอง เมื่อ พ.ศ.2534 - 2535 ทำการซ่อมวิหารวิปัสสนา เปลี่ยนหลังคาเป็นสังกะสี หลังคารักษาไว้ทรงรูปสถาปัตยกรรมเดิม พร้อมปูกระเบื้องในห้องวิหารรอบเมื่อพ.ศ.2534 -2535 สร้างห้องตุ๊กตาไม้แกะสลัก (พระเวสสันดรชาดก) ยาว 20 เมตร กว้าง 6 เมตร หลังคาสังกะสีรูปทรง (สองคอ - สามชาย)สังกะสีฉลุ ลวดลายสถาปัตยกรรม ควบคุมโดยนายประพันธ์ ฟองแก้ว ฝีมือของนายช่างต่าง ฟองแก้ว พ.ศ.2539 ทำการสร้างหนองน้ำสร้างพระอุทิศทำหอในสระน้ำบริเวณทิศเหนือ โดยช่างฝีมือไทใหญ่ท่านเจ้า อาวาสวัด พระจิตตะ นาถธรรมโม เป็นผู้ควบคุมและออกแบบ พ.ศ.2533สร้างประตูรับบริจาคในบาตร ตามวันเกิดขึ้นเหยียบตู้จะหมุนตามเสียงเพลงไทย – พม่า ไทใหญ่ ประดิษฐานโดยพระจิตตะ นาถธรรมโม เจ้าอาวาสวัดของกลางคณะ 2 พ.ศ.2536 (พระใบฎีกาจิตตะ นาถธรรมโม:25/08/2550;ป้าย ประชาสัมพันธ์:2536)

ความเชื่อเกี่ยวกับวัดของกลาง

ชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องพระอุทิศที่ประดิษฐานอยู่ที่ทางเข้าหน้าวัดของกลางเชื่อกันว่า เมื่อมีการจัดงานเทศกาลหรือทำบุญต่างๆจะต้องมีการบวงสรวงพระอุทิศเสียก่อนเพื่อเป็น ศิริมงคลแก่ตนเองและญาติพี่น้องจะทำให้เจริญก้าวหน้าและจะไม่เกิดอุบัติเหตุเพศภัยใดๆทำให้ชีวิตราบรื่นจึงยึดถือและปฏิบัติต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้ (พระใบฎีกาจิตตะ นาถธรรมโม: 25/08/2550)

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป

ตั้งอยู่ด้านข้างวัดของคำ ภายในวิหารมีแท่นบูชาตั้งพระพุทธรูปหิ้งค์จำลอง ปิดทองเหลืองอร่าม ไปทั้งองค์ วัดของกลางตั้งอยู่ในพื้นที่ติดกันกับวัดของคำและติดกับหนองของคำ มีเจดีย์ทรงเครื่องแบบมอญ ส่วนยอดประดับด้วยฉัตรสามชั้น องค์เจดีย์ก่ออิฐถือปูนทาสีขาว ประดับตกแต่ง ด้วยลายปูนปั้นสีทอง มีความงดงามมากจนเป็นอีกจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวจะมาชมความงามกัน ไม่ว่าจะมาเป็นความงามในยามเช้าที่มีหมอกปกคลุม หรือในเวลากลางวันที่มีหมอกเลือนหายไปแล้ว ก็จะเป็นภาพเจดีย์ วัดของกลาง และวัดของคำสะท้อนอยู่ในหนองของคำ ส่วนในยามค่ำคืนนั้นก็จะมีประติมากรรมไฟสว่างไสวเป็นที่

ประทับใจผู้มาเยือน นอกจากนี้บนศาลาการเปรียญ ยังมีห้องพิพิธภัณฑ์ ที่รวบรวมตุ๊กตาไม้แกะสลัก ฝีมือช่างชาวพม่า เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระเวสสันดรชาดก ซึ่งนำมาจากประเทศพม่าในราว พ.ศ. 2400 อีกทั้งยังเป็นที่ยังเป็นที่รวบรวมวัตถุโบราณอีกหลายอย่าง ใกล้ๆกันนั้นจะเป็นกุฏิเจ้าอาวาส ที่ผนังหน้ากุฏิจะมี แผ่นกระจกเขียนสีฝีมือช่างไทใหญ่จากมณฑลอะเลย์ เกี่ยวกับพุทธประวัติ พระเวสสันดรชาดกและภาพ แสดงวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปเยี่ยมชม (พระใบฎีกาจิตตะ นาถธรรมโม: 25/08/2550)

รายนามเจ้าอาวาสวัดจองกลางองค์แรกจนถึงองค์ปัจจุบันมีดังต่อไปนี้

1. พระภิกษุหมอกใหม่ เจ้าอาวาส(ไทใหญ่)	ตั้งแต่พ.ศ. 2410 – 2436
2. พระภิกษุณีเขียว เจ้าอาวาส (ร่างเครือ)	ตั้งแต่พ.ศ. 2436 – 2475
3. พระภิกษุอาจารย์ โกงหมา(พม่า)	ตั้งแต่พ.ศ. 2475 – 2482
4. พระภิกษุอนันท์ อาจिनโน (พระครูอนันต์)	ตั้งแต่พ.ศ. 2482 – 2502
5. พระภิกษุบุญยืน ปุญโย	ตั้งแต่พ.ศ. 2502 - 2506
6. พระภิกษุประจิด ไพบูลย์	ตั้งแต่พ.ศ. 2506 – 2510
7. พรพระภิกษุเปลี่ยน ปุญโย	ตั้งแต่พ.ศ. 2510 – 2516
8. พระภิกษุมหาโสภา	ตั้งแต่พ.ศ. 2516 - 2518
9. พระภิกษุอธิการศาสน์ ศาสโน	ตั้งแต่พ.ศ. 2518 - 2519
10. พระภิกษุ(วัดจองคำ)รักษาการ	ตั้งแต่พ.ศ. 2519 -2520
11. พระภิกษุเต็ง สุเมโท	ตั้งแต่พ.ศ. 2521 -2525
12. พระใบฎีกาพระใบฎีกาจิตตะ ฐานะธรรมโม	ตั้งแต่พ.ศ. 2525 – 2550
- (เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย

1. เจดีย์วิหารเล็ก

ด้านหน้าศาลาการเปรียญติดหนองจอกำจัดเป็นเจดีย์ที่มีความสวยงาม โดดเด่นสันนิษฐานว่าสร้างพร้อมกับการสร้างวัดจงกลางวิหารเล็ก มีหลังคาเรือนยอดทรงปราสาทซ้อนถึงห้าชั้น ส่วนยอดของหลังคาที่สูงที่สุดประดับด้วยฉัตรทองสามชั้น หลังคามุงสังกะสี มีโลหะฉลุตกแต่งตามส่วนต่างๆ ของหลังคาและเชิงชาย (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป.: 11)

2. วิหารใหญ่

เป็นอาคารอเนกประสงค์ คือเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป ใช้ประกอบพิธีกรรมงานบุญ ประเพณี จัดแสดงพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งเป็นหอฉันและกุฏิของเจ้าอาวาสด้วย ลักษณะเด่นของอาคารคือ มีหลังคาซ้อนกันหลายชั้น ที่ชายคาตกแต่งด้วยโลหะฉลุอย่างหรรษาตามสไตล์ของวัดไทใหญ่(ดิเรก ก้อนกลีบ มปป.: 11)

3. ศาลาการเปรียญวัด

อาคารไม้หลังคามุงสังกะสีสูงเป็นชั้น เรียกว่า “สองคอสามชาย” ศาลาหลังนี้เป็นของเดิมทั้งหมดมีต่อเติมบางส่วนเฉพาะด้านตะวันออก(ดิเรก ก้อนกลีบ มปปพ.: 11)

4. จิตรกรรมหลังกระฉอก

นำมาจากเมืองมณฑลทะเลย์เมื่อราว พ.ศ.2400 ขนาด 30×30 เซนติเมตรผนังกอยู่ใน กรอบไม้ติดผนังมีจำนวน 180 ภาพเป็นเรื่องราวประวัติของพระพุทธเจ้า พระเวสสันดรชาดก (ดิเรก ก้อนกลีบ มปปพ.: 11)

5. ห้องพิพิธภัณฑ์

ตั้งอยู่บนจางวัดจางกลาง จัดแสดงตุ๊กตาไม้แกะสลักที่นำมาจากพม่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2400 จำนวน 33 ตัว มีทั้งรูปคนและสัตว์เกี่ยวกับเรื่องพระเวสสันดรชาดก นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์โบราณ พระพุทธรูป หินอ่อนองค์เล็กฝีมือประณีตงดงาม ถ้วยโถโอชาม และเครื่องใช้โบราณอีกหลายชิ้น (ดิเรก ก้อนกลีบ มปปพ.:11)

กิจกรรมผลงานสำคัญ

1. กิจกรรมวันเข้าพรรษา จะมีการต่างขอมต่อหลวงซึ่งเป็นประเพณีที่ทำสืบต่อกันมาเป็นประจำทุกปีเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแก่พระพุทธรเจ้า

2. กิจกรรมในวันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา คือการเวียนเทียนรอบองค์พระเจดีย์ของวัด
จงกลาง

(พระใบฎีกาจิตตะ นาคธรรม โม: 25/8/2550)

วัดทองคำ

สถานที่ตั้ง

วัดทองคำ ตำบลทองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611-237,053-611-238

พิกัด X = 391889

พิกัด Y = 2133884

ด้านหน้าและด้านข้างพระอารามหลวงทองคำ

พระอุโบสถด้านตะวันตก

ด้านในพระอารามหลวงทองคำ

ด้านในวิหารหลวงพ่อโต

รูปหลวงพ่อโต

ด้านหน้าพระวิหารหลวงพ่อโต

รูปปั้นตุ๊กตาตรงทางเข้า

ประวัติความเป็นมา

จากบันทึกของวัดกล่าวว่า วัดจองคำเป็นวัดที่สร้างขึ้นเป็นวัดแรกของเมืองแม่ฮ่องสอน โดยระบุนไว้ในหลักฐานแผ่นดินเงินซึ่งขุดได้บริเวณหลุมเสาเดิมของวัด ส่วนปีพ.ศ. ที่สร้างวัดไม่สามารถระบุได้ อย่างแน่ชัดเนื่องจากยังเกิดข้อขัดแย้งระหว่างเรื่องผู้สร้างวัด และหลักฐานแผ่นดินเงินที่ขุดพบ แต่ปัจจุบันแผ่นดินดังกล่าวไม่ทราบชัดว่าอยู่ที่ใด จากการค้นคว้าพบว่าผู้สร้างวัดจองคำคือ พญาสิงหนาทราชา ซึ่งเป็นชาวไทยใหญ่ นามเดิมว่า ชานกะเล เป็นบุตรเขยพะกาหม่องที่บ้านโป่งหมู (บ้านปางหมูในปัจจุบัน) ก่อนที่จะเข้ามาครองเมืองแม่ฮ่องสอนได้ครองเมืองขุนยวม ในปีพ.ศ.2416 มีบรรดาศักดิ์เป็นพญาสิงหนาท และต่อมาพญาสิงหนาทได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากในปี พ.ศ. 2417 จึงได้รับพระราชทานเลื่อนบรรดาศักดิ์ เป็น “พญาสิงหนาทราชา” และได้ย้ายเข้ามาครองเมืองแม่ฮ่องสอน (พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ์ มปพ.:2-3)

วัดจองคำ เมื่อแรกสร้างมีลักษณะเป็นแบบสถาปัตยกรรมพม่าโดยทั่วไป เรียกว่า ปราสาทเรือนไม้ หลังคาสร้างด้วยสังกะสีแกะสลักกลดลายเป็นซุ้มปราสาท มีมุขบันได 2 ข้าง ภายในอาคารแบ่งเป็นส่วนที่เป็นวิหารประดิษฐานพระประธานมุข 2 ข้างเป็นเสนาสนะและด้านหน้าเป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์อย่างศาลาการเปรียญอาคารวัดจองคำ ซึ่งพญาสิงหนาทราชา และเจ้านางเมี้ยวสร้างไว้ ต่อมาวัดเกิดชำรุดทรุดโทรมลง ในพุทธศักราช 2496 หลวงจองคำส่วย ฝั้นอุตะมะ คหบดีชาวแม่ฮ่องสอน จึงทำการรื้อถอนอาคารเดิมแล้วปลูกสร้างขึ้นใหม่ เป็นรูปแบบศิลปะพม่าผสมผสานศิลปะไทใหญ่ หลังคามุงด้วยไม้เกล็ด มียอดปราสาท 7 ชั้น กว้าง 20 เมตร ยาว 24 เมตร การปฏิสังขรณ์วัดจองคำ ในพุทธศักราช 2496 นี้ ได้ใช้ประโยชน์ต่อมาเพียง 17 ปี เกิดอัคคีภัยไฟไหม้ทั้งหมด เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2513 เวลาประมาณ 21.00 น. (พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ์ มปพ.:2-3)

หลังจากวัดจองคำต้องพบกับความสูญเสียครั้งใหญ่ในคราวนั้นแล้ว ท่านพระครูอนุสรณ์สุตศาสนจักร เจ้าอาวาสในขณะนั้น พร้อมด้วยคณะศรัทธา พ่อค้า ประชาชนทั้งหลาย ได้ร่วมแรงร่วมใจกันบริจาคทรัพย์รวมเงินทุนอุดหนุนของกรมการศาสนาและเงินพัฒนาภาคเหนือฟื้นฟูปฏิสังขรณ์วัดจองคำ

ขึ้นมาใหม่ ได้ประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พุทธศักราช 2514 ก่อสร้างแล้วเสร็จ เมื่อวันที่ 30 กันยายน พุทธศักราช 2514 อาคารวัดจองคำหลังใหม่นี้มีนายทุนสำ วงศ์ไพฑูรย์ เป็นนายช่างออกแบบ และก่อสร้างให้มีลักษณะสถาปัตยกรรมภาคกลางผสมผสานภาคเหนือและยังเป็นรูปทรงเดิมไว้ให้มากที่สุด เป็นยอดปราสาท 7 ชั้น แบ่งเป็นส่วนที่เป็นพระวิหารประดิษฐานพระปฏิมาประธาน ยกพื้นขึ้นสูงกว่าอาคารทั่วไป ส่วนนี้ภาษาไทยใหญ่เรียกว่า “ขปาน” และมีส่วนที่เป็นศาลาการเปรียญ ต่อมาในด้านหน้า และด้านข้างเป็นกุฏิเจ้าอาวาส ภาษาไทยใหญ่เรียกว่า “ลูกหวนเจ้า” และกุฏิพระลูกวัด ภาษาไทยใหญ่เรียกว่า “ลูกหวนจาง” และมีส่วนที่เป็นโรงครัว และหอน้ำด้วย วัดพระอารามหลวงจองคำในปัจจุบันจึงเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน และเป็นสัญลักษณ์แห่งความงาม และความเจียบสงบของเมืองสามหมอกแห่งนี้ ที่ผู้คนยังดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย (พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ์ มปพ.:2-3)

เจ้าอาวาสวัดจองคำ ประกอบด้วย ดังนี้ คือ (พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ์ มปพ.:2-3)

1. เจ้าอุ่หน้ากะ	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 2470-2481
2. เจ้าอุ่หนอง	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 2470-2481
3. พระต่อปีตะ	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 2481-2485
4. พระกำ	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 2485-2488
5. พระครูอนุสรณ์ศาสนจักร	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 2485-2526
6. พระมหากฤษณะ จิตินาโณ	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 22526-2527
7. พระครูอนสารศาสนกรรม	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 2527-2529
8. พระอนุภุทธธรรมโชติ	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 2489-2527
9. พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ์	ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสระหว่าง พ.ศ. 2535-ปัจจุบัน

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น

ในปี พ.ศ. 2513 เกิดไฟไหม้วัดจองคำ และวัดจองคำจึงจุดคบเสาเป็นแผ่นดิน ต่อมาในปี 2514 มีการสร้างศาลาการเปรียญวัดขึ้นใหม่ โดย หลวงจงคำช่วย ฝั้นอุตะมะ คหบดีชาวแม่ฮ่องสอน และ พระครูอนุสสุตศาสนจักรเจ้าอาวาสวัดสมัยนั้นร่วมกันสร้างขึ้นใหม่จนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และยกย่องเป็นพระอารามหลวงชั้นตรีสามัญ และเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองแห่งแรกของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ดิเรก ก้อนกลีบ มปพ.: 9)

ความเชื่อ

วัดจองคำเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน ชาวแม่ฮ่องสอนจึงให้ความเคารพนับถือและเชื่อกันว่าหลังคาวัดที่สร้างขึ้นที่เป็นรูปปราสาทเป็นของสูง ผู้ที่จะประทับอยู่ในปราสาทควรเป็นพระมหากษัตริย์ หรือตัวแทนพระพุทธศาสนาเท่านั้น บุคคลธรรมดาจะไม่สามารถเข้าไปอาศัยอยู่ได้ ชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงให้ความเคารพนับถือวัดจองคำเป็นอย่างมากจวบจนถึงทุกวันนี้ (พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ: 25/08/2550)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย

1. วิหารหลวงพ่อโต (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2529 : 379)

สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 เสร็จเมื่อ พ.ศ. 2479 โดยพระอุหน่ากะ เป็นประธาน หลวงจงคำช่วย ฝั้นอุตะมะ คหบดีชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นศรัทธาในการสร้างแบบๆละ 12 สอก หลังคามุงสังกะสี ศิลปะแบบไทใหญ่ภายในพระวิหารประดิษฐานพระพุทธรูปหลวงพ่อโต หน้าตักกว้าง 4.9 เมตร สูง 5.6 เมตร พระวิหารสร้างขึ้นโดยช่างฝีมือ นายช่างสล่าโพอ่อง พระพุทธรูปหลวงพ่อโต ฝีมือโดยนายสล่าโพโต่ง เตชะโกเมนต์ สถานที่ก่อสร้างเดิมเป็นที่ก่อสร้างองค์พระเจดีย์ ซึ่งได้สร้างขึ้นคู่กับวัดเดิมองค์พระเจดีย์ได้ชำรุดทรุดโทรม ต่อมาพระอุหน่ากะได้ทำพิธีบวงสรวงขอรื้อถอนและสร้างพระวิหาร พร้อมกับสร้างพระพุทธรูปหลวงพ่อโตถวาย

2. พระอุโบสถด้านตะวันตกของศาลาการเปรียญ

พระอุโบสถวัดจองคำ เป็นพระอุโบสถสร้างขึ้นใหม่ เริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ.2521แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2522 ในสมัยที่พระครูอนุสุตศาสนจักรดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาส และร่วมเป็นประธานกับคณะศรัทธา พ่อค้าประชาชน ร่วมแรงร่วมใจกันก่อสร้างพระอุโบสถหลังนี้ขึ้นมา โดยมีพ่อเลี้ยง สุวรรณ พานิชยานนท์ เป็นนายช่างออกแบบ และคุมการก่อสร้างเป็นอาคารทรงมณฑป รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 6 เมตร ยาว 12 เมตร หลังคาเป็นคอนกรีต หน้าต่างทำด้วยไม้แกะสลักส่วนพระประธานในพระอุโบสถ ทางวัดได้ ประกอบ พิธีเททองหล่อขึ้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2522 เบิกพระเนตร เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2523 พระอุโบสถเป็นสถานที่ประกอบพิธีทำสังฆกรรมของพระภิกษุสงฆ์ (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป : 9)

3. วิหารพระมหากัจจายน์ 2528

มีเรื่องเล่ากันว่า พระมหากัจจายน์ เป็นเทพเจ้าแห่งเสน่ห์ ปัญญาเลิศ และ โชคลาภ กัจจายน์ เป็นบุตรพราหมณ์ ปุโรหิตแห่งกรุงอุชาเสนี เมื่อเจริญวัย และเรียนจบไตรเพท ครั้นบิดาถึงแก่กรรมจึงดำรงตำแหน่งแทนบิดา และอุปสมบทในบวรพุทธศาสนา มีฉายาว่า “พระกัจจายน์” พระองค์ทรงได้รับคำยกย่องจากพระบรมศาสดาว่าเป็นเอกทัศะในการอธิษฐานเพื่อความอย่างย่อได้พิสดาร พระมหากัจจายน์เป็นผู้ซึ่งมีผิวพรรณผุดผ่องดั่งทองคำ และมีบุคลิกลักษณะอันงดงาม เป็นเสน่ห์หาแก่ผู้พบเห็น โดยทั่วกัน และทำให้ผู้พบเห็นเข้าใจผิดคิดว่าท่านคือพระพุทธรูปองค์จึงเรียกขานท่านอีกชื่อหนึ่งว่า “พระภควัม หรือพระภควา” แปลความตามพระบาลีว่า ผู้มีความงามละม้ายเหมือนพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านจึงได้เนรมิตกายให้อ้วนล้ำ และลงพุงจนดูไม่ได้ และเรียกชื่อของท่านจากพระกัจจายน์เป็น “พระสังกะจาย” (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป : 9)

4. ตึกต่าปูนยืนบนขอบหน้าต่าง

ตึกต่าปูนยืนบนขอบหน้าต่าง และขอบประตูวิหาร เป็นของเก่าแก่ที่มีการสร้างมาพร้อมๆกับการสร้างวัดและพระพุทธรูป (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 9; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2529:379)

กิจกรรมหรือผลงานที่สำคัญ

1. กิจกรรมวันเข้าพรรษา จะมีการต่างขอมต่อหลวงซึ่งเป็นประเพณีที่ทำสืบต่อกันมาเป็นประจำทุกปีเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาแก่พระพุทธเจ้า
2. มีศาลาที่เป็นที่พักเพื่อให้ผู้ที่ต้องการชมความงามและต้องการศึกษาพระธรรมคำสอนนั้น สะดวกสบายได้รับความรู้อย่างเต็มที่ และมีการให้บูชาพระพุทธรูปองค์เล็กๆ เพื่อให้เป็นศิริมงคลแก่ผู้ที่มาเยี่ยมชมวัดจงคำ อีกทั้งจะได้นำเงินรายได้ส่วนนี้มาช่วยในเรื่องค่าใช้จ่ายของวัด

วัดดอนเจดีย์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 24 ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 (สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย) วัดมีเนื้อที่ 7 ไร่ 2 งาน 67.6 ตารางวา โฉนดเลขที่ 609 อาณาเขต ทิศเหนือจรดทางสาธารณะ และลำน้ำปู้ ทิศใต้จรดถนนขุนลมประพาสและถนนสาธารณะ ทิศตะวันออกจรดทางสาธารณะและลำน้ำปู้ ทิศตะวันตกจรดถนนสาธารณะ และทางสาธารณะ อาคารเสนาสนะประกอบด้วยอุโบสถ ศาลาการเปรียญกุฏิสงฆ์ ศาลาอาการอเนกประสงค์ ศาลาบำเพ็ญกุศลและศาลาจำศีลของอุบาสิก

พิกัด X = 391202

พิกัด Y = 2134852

ประวัติความเป็นมา

วัดดอนเจดีย์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2481 เดิมตั้งอยู่บนภูเขาทิศตะวันตกของตัวเมืองแม่ฮ่องสอน เรียกตามภาษาชาวบ้านว่า “วัดกุงเปา” ต่อมาย้ายมาตั้งอยู่ที่ปัจจุบันนี้ ชาวบ้านเรียกว่า “วัดกุงจาตี” ทางราชการเรียกว่า “วัดดอนเจดีย์” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 50 เมตร ยาว 80 เมตร

เจ้าอาวาสวัด

1. พระญาณวิราคม พ.ศ. 2493-2532 (พระครูอนุกฤษฎ์ธรรมาเจติย์: 21/08/2550)

เป็นเจ้าอาวาสวัดรูปแรก ที่บุกเบิกสร้างวัดร่วมกับชาวบ้าน โดยระดมงบประมาณจากการจัดงานประเพณีวัด เช่น งานเขาวงกตและ งานทอดกฐิน เพื่อนำเงินที่ทำบุญก่อสร้างวัดขึ้นมา แทนหลังเก่าที่ทรุดโทรม มีชาวบ้านและสลาเ่ง (นายไพฑูรย์ ปราณิตศิลป์) เป็นช่างไม้ช่วยสร้างวัด การสร้างวัดเป็นศิลปะพม่า มีลวดลายแบบลายไตหรือลายพม่า ทั้งหมดเป็นแบบชาวไตที่ดั้งเดิมแท้ๆ หลังคาวัดทำด้วยสังกะสี แกะสังกะสีตามแบบลายไตหรือลายพม่า 4 ชั้น มีพระพุทธรูปทองเหลือง 3 องค์ โดยศรัทธาจากลุงจ่ายนิต แม่เฒ่าตั้น และลุงประจวบถวาย โดยการนำพระพุทธรูปทองเหลืองบรรพบุรุษของตนมาจากกรุงเทพฯมาถึงแม่ฮ่องสอน เป็นเวลา 1 คืน 2 วัน แล้วนำพระพุทธรูปทองเหลืองมาประดิษฐานอยู่ในวัดดอนเจดีย์ พร้อมสร้างเจดีย์และโบสถ์ในบริเวณวัด นอกจากนี้ยังจัดตั้งห้องสมุดไว้ให้บริการแก่ผู้สนใจ

2. พระครูอนุกฤษฎ์ธรรมเจติย์ เป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่ พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา ถึงปัจจุบัน มีเจ้าอาวาส 1 รูป พระสงฆ์ 4 รูป และสามเณรทั้งหมด 9 รูป (พระครูอนุกฤษฎ์ธรรมาเจติย์ : 21/08/2550)

ความเชื่อเกี่ยวสถานที่

มีเรื่องเล่าว่ามีผีสองนางที่เฝ้าต้นโพธิ์ในวัดดอนเจดีย์ (บริเวณหลังวัด) คอยดูแลวัดไม่ให้คนที่คิดร้ายมาทำลายหรือขโมยสิ่งของต่างๆของ วัดไป และชาวบ้านมักจะมาบนบานอยู่เสมอให้อยู่เย็นเป็นสุขปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ พอชาวบ้านบนบานได้สำเร็จแล้วก็จะมาเลี้ยง (แก้บน) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละคนว่าจะเลี้ยงอะไรตอนที่ตนเองบน ถือได้ว่าเป็นต้นโพธิ์ที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือมากที่สุด (ศิริวัฒน์ ศรีวิชัย : 21/08/2550)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย (พระครูอนุกฤษฎ์ธรรมาเจติย์ : 21/08/2550)

1. หุ่นขี้ผึ้งของเจ้าอาวาสคนแรก (พระญาณวิราคม) อดีตเจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2535-2536 หลังจากเจ้าอาวาสองค์แรกมรณภาพได้ 1 ปี เริ่มสร้างโดยติดต่อกจากทาง

กรุงเทพฯ ให้มาช่วยเรื่องงบประมาณ ในการทำหุ่นขี้ผึ้งติดต่อทางกรมศิลปากรให้อาจารย์กรมศิลปากรช่วยสร้าง ใช้เวลาประมาณ 5 เดือน งบประมาณ 50,000 บาท ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดคอนเจดีย์

2. พระพุทธรูปทองเหลือง โดยศรัทธาจาก จ.ร.ต.นิศย์ จันทร์กวนิช (ลุงจ่ายนิศ) แม่เฒ่าสาวผู้ดี แม่เฒ่ามาส (แม่เฒ่าตื้น) และลุงประจวบถวายเป็นผู้นำพระพุทธรูปทองเหลือง มาจากกรุงเทพฯ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดคอนเจดีย์

กิจกรรมผลงานสำคัญ ประกอบด้วย (พระครูอนุรักษธรรมาเจดีย์ : 21/08/2550)

1. ส่งเสริมการศึกษา มีการส่งเสริมการศึกษาทั้งสายปริยัติธรรมและสายสามัญ จนลูกศิษย์หลายรูปได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะผู้ปกครองบางท่านที่ลาสิกขาไป ก็ไปรับราชการก็อยู่ในระดับหัวหน้าหลายท่าน

2. งานเผยแผ่ศาสนา มีการนำพระภิกษุสามเณรในปกครองออกไปเยี่ยมประชาชนต่างๆ ในชนบทห่างไกลอย่างไม่กลัวความลำบาก และไม่เคຍย่อท้อยังคงปฏิบัติหน้าที่ นำพระภิกษุสามเณรออกไปเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนของสมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้า ให้แก่ประชาชนตามท้องถิ่นทุรกันดารมิได้ขาด

วัดปางลือ

สถานที่ตั้ง

วัดปางลือ ตั้งอยู่เลขที่ 28 บ้านปางลือ ถนนปางลือนิคม ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 หมายเลขโทรศัพท์ 053-611236 (สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย)

วัดมีเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 14 ตารางวา โฉนด เลขที่ 13 อาณาเขต ทิศเหนือประมาณ 85 เมตร ถึงถนนปางลือนิคม ทิศใต้ประมาณ 75 เมตร จรดถนนสาธารณะ ทิศตะวันตกประมาณ 65 เมตร จรดที่ดินเอกชน อาคารเสนาสนะ

พิกัด X = 392003

พิกัด Y = 2134661

ประวัติความเป็นมา

วัดปางลือ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2433 โดยพระครูเมธาเจ้าอาวาสวัดปางลือ และศรัทธาประชาชนในชุมชนที่ใกล้เคียงมาร่วม ที่มาของชื่อวัดปางลือมีว่าเมื่อก่อนมีประชาชนบรรพบุรุษทุกเกวียน มาขออาศัยพักพิงวัดอยู่หลายครั้งเป็นเวลานานๆ ชาวบ้านก็เลยตั้งชื่อ ว่า “วัดปางลือ” มาจนถึงปัจจุบัน สถาปัตยกรรมของวัดเป็นศิลปะพม่า หรือลายไต โดยแกะสลักลายไตจากสังกะสีทำเป็นหลังคาวัดและสร้างประมาณ 5 ชั้น ที่เป็นยอดของหลังคาวัด มีพระพุทธรูปประดิษฐานเป็นพระพุทธรูปจากพม่า โดยลำเลียงจากพม่า ล่องแม่น้ำปายมา 1 องค์ ต่อมาศรัทธาชาวบ้านจึงอัญเชิญพระพุทธรูปองค์ใหญ่ 1 องค์ และพระพุทธรูปองค์กลาง 6 องค์ พระพุทธรูปองค์เล็ก 4 องค์ จากกรุงเทพมหานครมาประดิษฐานที่วัดปางลือ (พระอาจารย์เล็ก ปัญโญ : 22/08/2550)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2528 มีการสร้างเจดีย์ศิลปะแบบลายไตหรือพม่าขึ้น ซึ่งมียอดเจดีย์ประมาณ 7 ชั้นปี พ.ศ. 2539 มีการสร้างโบสถ์และ ปี พ.ศ. 2548 มีการสร้างที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปประจำวันเกิดที่ซุ้มประตูทางเข้าวัด ปัจจุบันในวัดประกอบด้วย พระทั้งหมด 7 รูป และมีสามเณร 10 รูป และมี รายนามเจ้าอาวาส ดังนี้(พระอาจารย์เล็ก ปัญโญ : 22/08/2550) รูปที่ 1 พระเมธา,รูปที่ 2 พระทองสุข,รูปที่ 3 พระจินดา,รูปที่ 4 พระอ่อง,รูปที่ 5 พระจิ่งตา,รูปที่ 6 พระครูอนุสติวัชรธรรม,รูปที่ 7 พระอาจารย์เล็ก ปัญโญ องค์ปัจจุบัน

ความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่

ภายในเจดีย์ของวัด ต้องประกอบด้วยธาตุ 4 อย่าง คือ ธาตุเจดีย์ ธรรมเจดีย์ ปโปธิกะ วุฒิเจดีย์ เพื่อให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ถึงจะสร้างเจดีย์ได้สำเร็จ (พระอาจารย์เล็ก ปัญโญ : 22/08/2550)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย (พระอาจารย์เล็ก ปัญโญ : 22/08/2550)

1. เจดีย์ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2528 เป็นศิลปะแบบไทใหญ่ผสมพม่า สร้างมาประมาณ 22 ปีแล้ว และมียอดเจดีย์ 7 ชั้น สร้างโดยพระอาจารย์เล็ก ปัญโญ และศรัทธาชาวบ้านช่วยกันสร้างเจดีย์

2. โบสถ์ สร้างเมื่อปี พ.ศ.2539 เป็นศิลปะแบบไทใหญ่ผสมพม่า สร้างโดยเจ้าอาวาสพระครูอนุ
สิต วัชรธรรม

3. พระพุทธรูป เป็นแบบศิลปะพม่า

4. พระพุทธรูปประจำวันเกิด ประดิษฐานอยู่บริเวณประตูทางเข้าวัด สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2548
และมีลานบริเวณวัดสะอาดอยู่ตลอดเวลา ลักษณะศิลปะการสร้างแบบพม่าทั้งหมด และมียอดทั้งหมด 5
ชั้น

วัดป่าบ้านใหม่

สถานที่ตั้ง

หมู่ที่ 5 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612937
ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

พิกัด X = 393858

พิกัด Y = 2133937

ประวัติความเป็นมา

วัดป่าบ้านใหม่สร้างเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2514 โดยมีนายสันติ มณีกาญจน์ เป็นผู้บริจาคที่ดินให้แก่วัดและขออนุญาตสร้าง ได้รับการแต่งตั้งเป็นวัดเมื่อ เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2520 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2521 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 20 เมตร ยาว 40 เมตร วัดมีเนื้อที่ 31 ไร่ 1 งาน 60 ตารางวา วัดป่าบ้านใหม่เป็นวัดปฏิบัติวิปัสสนา

โดยเฉพาะ เน้นทางด้านจิตใจและการบำเพ็ญธรรม (พระครูปัญญาศีลวัตร:20/08/2550;สำนักงาน
พระพุทธศาสนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน:20/08/2550)

วัดป่าบ้านใหม่จะมีพระธุดงค์มาพักในบางครั้ง เป็นวัดสายหลวงปู่มั่น ฐริทัตโก (สาย
ธรรมยุต) ในปัจจุบันมีพระภิกษุจำพรรษาจำนวน 12 รูป สามเณร 3 รูป ในวัดยังไม่มีเจดีย์ วัดป่า
บ้านใหม่มีเจ้าอาวาสจำนวน 4 รูปได้แก่ (พระครูปัญญาศีลวัตร,นุ้ คำผง: 20/08/2550)

1. หลวงปู่ บุญริส
2. หลวงพ่อ ทองใส
3. พระอาจารย์ สริส
4. พระอาจารย์ ทองปาน (ปัจจุบัน)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย(พระครูปัญญาศีลวัตร,นุ้ คำผง: 20/08/2550)

1. พระพุทธรูปองค์ใหญ่ ขนาดหน้าตักประมาณ 200 ซม. ความสูงประมาณ 300 ซม. เป็น
ศิลปะแบบไทยภาคกลาง
2. รูปหล่อหลวงพ่อโต ขนาดหน้าตัก 80 ซม. สูง 100 ซม. นายสันติ มณีกาญจน์ เป็นผู้นำมา
ถวายโดยอัญเชิญมาจากกรุงเทพมหานคร
3. ศาลาสำหรับบุคคลภายนอกมาปฏิบัติธรรม จำนวน 7 หลัง และมีห้องน้ำ 5 หลัง

วัดผาอ่าง

สถานที่ตั้ง

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 วัดผาอ่างอยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ 1 กิโลเมตร ตั้งริมถนนหมายเลข 1095 แม่ฮ่องสอน-ปาย สภาพแวดล้อมทั่วไปของวัดนี้ติดกับป่าสัก ส่วนทางด้านทิศตะวันออกติดกับถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 วัดผาอ่างสร้างขึ้นหลังจากที่มีการสร้างเมืองแม่ฮ่องสอน ต่อมาถูกปล่อยร้างจนกระทั่งพ.ศ. 2519 จึงมีการบูรณะขึ้นใหม่อีกครั้งหนึ่งพร้อมกับมีพระมาจำพรรษาที่วัดนี้จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ปัจจุบันวัดประกอบด้วยพระ 2 องค์ และเณร 7 องค์ (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป:19; ททท. ภาคเหนือเขต 1 มปป: 5, พระครูอนุชิตสุตารุ: 21/08/2550)

พิกัด X = 391695

พิกัด Y = 2136056

กำลังบูรณะใหม่

ศาลาภายในวัด

หลังการบูรณะ

พระพุทธรูปในวัด

ความเป็นมา

ตำนานประวัติวัดผาอ่างและพระพุทธรูปไสยาสน์ ในราวๆปีพ.ศ. 2399 ตรงกับรัชสมัยของ พระเจ้ากาวิโรรสสุริยวงศ์ เกิดการสู้รบกันในรัฐฉาน ทำให้ชาวไทยใหญ่พากันอพยพข้ามฝั่งแม่น้ำสาละวิน เข้ามาอาศัยอยู่ตามหมู่บ้านต่างๆเช่น บ้านปางหมู บ้านแม่ฮ่องสอน บ้านขุนยวม และเมืองปาย ในการอพยพเข้ามาครั้งนี้มีชายหนุ่มชาวไทยใหญ่ชื่อ “ชานกะเล” เป็นยอดทหารฝีมือเอก ของเจ้าฟ้าโกหล่านผู้ครองนครหมอกใหม่ เจ้านางเมวดีหลานของเจ้าฟ้าโกหล่านเป็นคู่รักของชานกะเล เจ้าฟ้าโกหล่านต้องการให้ชานกะเลยกทัพไปตีเมืองแสนหวี เชียงรุ่งและเชียงของ แต่ชานกะเลไม่เห็นด้วยเพราะราษฎรชาวเมืองเหล่านั้นล้วนเป็นชนเผ่าเดียวกัน มีสายเลือดไทยใหญ่อันเดียวกันกับชาวหมอกใหม่ แต่ชานกะเลก็จำใจต้องยกทัพออกเดินทางไปตามความประสงค์ของเจ้าฟ้าโกหล่าน (หนังสือพิมพ์เสียงแม่ฮ่องสอน 2550:11)

ระหว่างการเดินทางชานกะเลพร้อมกับอ่องละและอ่องปานคนสนิท ได้หยุดพักกลางป่า(ตรงบริเวณวัดผาอ่างในปัจจุบัน)ขณะที่อ่องละและอ่องปานไปหาผลไม้และอาหารป่าชานกะเลนั่งพักแล้วหลับไปด้วยความอ่อนเพลีย และมีเสือโคร่งตัวใหญ่ตะครุบจากด้านหลังของชานกะเล บังเอิญลูกสาวพะก่าหม่องชื่อ “นางคำใส” เดินทางผ่านมาเห็นจึงเข้าช่วยได้ทัน นางคำใสลูกสาวพะก่าหม่องเป็นผู้หญิงแต่แต่งกายเป็นชาย เป็นคนที่มีจิตใจกล้าหาญใช้อาวุธแทบทุกชนิดได้เมื่อนางสู้ขับไล่เสือไปได้ชานกะเลซึ่งได้รับบาดเจ็บและเข้าใจว่านางเป็นชายจึงขอเกาะบ่าเดินเพราะขาเจ็บนางล็งเลใจแต่ก็พุงไป ประเพณีของชาวโป่งหมูในยุคนั้นถือว่า ผู้หญิงใดที่ถูกชายอันมิใช่ญาติสนิทลูกเนื้อต้องตัวจะถือว่านางเสียพรหมจรรย์ให้แก่ชายผู้นั้นแล้วจึงไม่สามารถแต่งงานกับชายอื่นได้จนกว่าชายนั้นจะตาย ทั้งสองจึงจำต้องแต่งงานกัน หลังจากแต่งงานแล้วชานกะเลยังคิดถึงเจ้านางเมวดีจึงออกเดินทางไปหานาง (หนังสือพิมพ์เสียงแม่ฮ่องสอน 2550: 11)

ในขณะนั้นเจ้าฟ้าโกหล่านได้ทำพิธีบวงสรวงเทวรูปพระมหากาฬการบวงสรวง อย่างโหดร้ายโดยจับผู้หญิงมีครรภ์มาฆ่าและเอาทารกเป็นเครื่องสังเวย เมื่อเจ้านางเมวดีทราบข่าวก็ได้ไปยังลานพิธี

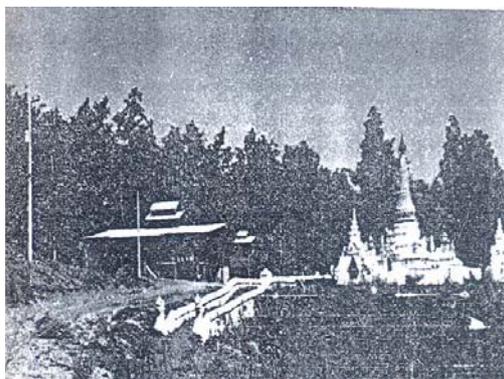
เพื่อไปขัดขวาง ทำให้เจ้าฟ้าโกหล่านโกรธและทำร้ายเจ้านาง ซานกะเลทนคูไม่ไหวจึงเข้าไปช่วยเหลือ เจ้าฟ้าโกหล่านจึงลอบทำร้ายซานกะเล และนางคำไสจึงเอาตัวเองเข้าไปเป็นเกราะกำบังจนทำให้นางคำไสได้รับบาดเจ็บจนเสียชีวิต (หนังสือพิมพ์เสียงแม่ฮ่องสอน 2550: 11)

ในปีพ.ศ. 2416 เจ้าอินทวิชยานนท์ได้ขึ้นครองเมืองเชียงใหม่แทนได้ทรงแต่งตั้งให้ซานกะเล เป็น พญาสิงหนาท เป็นพ่อเมืองขุนยวมคนแรก ได้สร้างความสำเร็จรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก พ.ศ.2417 ได้รับพระราชทานเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น “พญาสิงหนาทราชา” มาปกครองเมืองฮ่องสอน โดยยกฐานะเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองหน้าด่าน มีเมืองขุนยวมและเมืองปาย เป็นเขตแดน มีเมืองยวม (แม่สะเรียง) เป็นเมืองรอง พญาสิงหนาทราชาได้พัฒนาบ้านเมืองจนเจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างรวดเร็ว ได้มีการขุดคูเมือง และสร้างประตูเมืองขึ้นอย่างมั่นคงและได้สร้างเจดีย์ขึ้นเป็นอนุสรณ์ความรักของนางคำไส(ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนเรียกว่า “ปิยะเจดีย์” เจดีย์แห่งความรัก) ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณวัดผาอ่างปัจจุบัน และสร้างพระนอน(พระพุทธไสยาสน์) เมื่อพ.ศ. 2469 ซึ่งเป็นพระประจำวันเกิดของพญาสิงหนาทราชาอุทิศให้แก่นางคำไส ที่ได้ช่วยชีวิตท่านถึงสองครั้ง (หนังสือพิมพ์เสียงแม่ฮ่องสอน 2550: 11)

มหาวิทยาลัยบูรพา โดยวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ ได้อัญเชิญพระพุทธรูปหลวงพ่อโสธรจำลอง นำมาประดิษฐานเพื่อเป็นศิริมงคลแก่ชาวแม่ฮ่องสอนและพุทธศาสนิกชนทั่วไปสักการบูชา (ดิเรก ก้อนกลีบ มปพ:19; ททท. ภาคเหนือเขต 1 มปพ: 5)

รายชื่อเจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประกอบด้วย พระอธิการผาย วิมะโร. พระอุทัย อุชโย (รักษาการแทน)และพระครูอนุชิต สุตาธร ปัจจุบัน (พระครูอนุชิต สุตาธร : 21/08/2550)

วัดมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบพม่า

วัดผาอ่างในอดีต

ความเชื่อเกี่ยวกับวัดผาอ่าง

เมื่อครั้งสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีคำบอกเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ว่าในวันเพ็ญหรือวันพระ จะพบแสงไฟหรือดวงประทีปลอยลงมาจากวัดพระธาตุคอกยงมู ไปยังวัดกู่ขมื่นบ้าง ไปยังวัดทางทิศ ตะวันออกคือ วัดน้ำปู้ และมายังวัดผาอ่างบ้าง ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นพระธาตุของพระอรหันต์ (พระครูอนุชิต สุตาธร: 21/08/2550)

เหตุการณ์สำคัญ

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ขึ้น จึงทำให้กลายเป็นวัดร้าง เพราะพระสงฆ์ ย้ายออกไปจำพรรษาที่วัดอื่นหมด ในพ.ศ. 2521 บริเวณวัดผาอ่างปัจจุบันเคยเป็นที่พักทัพของกองทัพ ทหารญี่ปุ่น และหลังจากนั้น พระอธิการผาย วิมะโรได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดขึ้นใหม่ มีการยกวัดร้าง ขึ้นมาใหม่ทำให้เริ่มมีพระสงฆ์เดินทางเข้ามาจำพรรษาอยู่ (พระครูอนุชิต สุตาธร: 21/08/2550)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วย

1. พระพุทธรูปไสยาสน์ (พระนอน) ซึ่งเจ้านางเม็ยะผู้ครองนครแม่ฮ่องสอนองค์ที่ 2 สร้างขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2469 สร้างเป็นที่ระลึกและอุทิศส่วนกุศลแด่นางคำใส ผู้มีจิตใจสูงและได้เคยช่วยชีวิตพญาสิง

หนาทราชาจากการถูกเสียดะปบ ณ บริเวณวัดผาอ่างแห่งนี้ที่ว่าได้ชื่อว่าวัดผาอ่างเพราะมีพระภิกษุจากเมืองผาอ่าง รัฐฉาน สหภาพพม่าได้มาอยู่และได้สร้างวัดขึ้น จึงเรียกชื่อตามชื่อเมืองเดิมของพระภิกษุองค์นั้น (ดิเรก ก้อนกลีบ มปพ:19)

พระพุทธรูปไสยาสน์(พระนอน)

2. **ซุ้มพระพุทธรูป** เป็นซุ้มก่ออิฐฉาบปูนด้านหน้า ทำบันไดทางขึ้นสู่ภายในแท่นประดิษฐานพระพุทธรูป ราวบันไดทำเป็นรูปสิงห์หมอบ โดยชูหัวขึ้นบนพนักบันได ชั้นสูงสุดรองรับด้วยประติมากรรมรูปคน อาจสร้างขึ้นตามนิยายเรื่องสิงห์ตามความเชื่อของชาวลาว ที่กล่าวถึงกุมารองค์หนึ่งได้มาราชสีห์หรือสิงห์ที่มีบุญคุณเลี้ยงตนและแม่กับน้องสาวของตน ต่อมาเกิดรำลึกถึงบุญคุณจึงได้สร้างประติมากรรมรูปสิงห์ขึ้นตาม ศาสนสถานต่างๆเพื่อเป็นการบูชา (ดิเรก ก้อนกลีบ มปพ:19)

บันไดทางขึ้นเจดีย์

3. ผนังด้านข้างของซุ้มทั้ง 2 ข้าง ประดับด้วยประติมากรรมปูนปั้นรูปเทวดา ในท่ากำลังหะ หมายถึงเหล่าเทวดาที่กำลังหะมาเพื่อเฝ้าสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือหะมาเพื่อบูชาพระธาตุแห่งนี้นั่นเอง (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป.:19)

4. หลังคาซุ้มพระพุทธรูปทั้ง 4 ด้าน ทำส่วนยอดต่อชั้นลดหลั่นขึ้นไปคล้ายกับพระธาตุ ซึ่งได้รับการประดับประดาเป็นลวดลายดอกไม้และลายพันธุ์พฤกษา ส่วนยอดสุดประดับด้วยประติมากรรมรูปบุคคล (เทวดา) (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป.:19)

5. กรอบซุ้มทางด้านหน้า ทำกรอบซุ้มแหลมเหนือกรอบประดับด้วยลวดลายพันธุ์พฤกษา ส่วนบนสุดเป็นรูปเทวดาในท่ายืน (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป.:19)

6. ลักษณะพระพุทธรูปภายในซุ้มทั้ง 4 ด้าน เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นประทับนั่งปางมารศรีวิชัย อิทธิพลศิลปะพม่าแต่ได้รับอิทธิพลศิลปะไทยเข้ามาผสมด้วย (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป.:19)

เจดีย์

ภายในศาลาการเปรียญปัจจุบันกำลังบูรณะ

7. เจดีย์ประธานวัดผาอ่าง สร้างโดยศรัทธาเจ้าพ่อคำหยี (พระยาพิชดชสงคราม) และเจ้าแม่จันทร์คำและศรัทธาร่วมกันสร้างเมื่อ พ.ศ. 2449 เป็นเจดีย์ศิลปะพม่า ซึ่งลักษณะเจดีย์ทำทรงเพรียวสูง ที่มุมฐานทั้ง 4 ประดับด้วยเจดีย์จำลองขนาดเล็ก ส่วนฐานด้านหน้าทำซุ้มแยกออกจากเจดีย์ สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปภายใน(ดิเรก ก้อนกลีบ มปป:19)

เจดีย์ประธาน

8. พระพุทธรูปหินหยก อัญเชิญมาจากมณฑลทะเลี ประเทศพม่านำมาประดิษฐานเมื่อปี พ.ศ. 2549 (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป:19)

พระพุทธรูปหินหยก

9. หลวงพ่อโสธร หล่อมาจากโลหะเทรานำมาประดิษฐานเมื่อปี พ.ศ. 2549 (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป:19)

หลวงพ่อโสธร

กิจกรรมผลงานที่สำคัญ

กิจกรรมผลงานที่สำคัญ ของวัดผาอ่างนี้ไม่ปรากฏเพราะเดิมเป็นวัดป่า และอยู่ห่างจากตัวเมือง ซึ่งตอนนี้ได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์อยู่จึงทำให้ไม่มีกิจกรรมโดดเด่น นอกจากจะมีกิจกรรมในวันพระ ตามปกติ (พระครูอนุชิต สุตาธร: 21/08/2550)

วัดพระธาตุคอกยงมู

สถานที่ตั้ง

วัดพระธาตุคอกยงมู ตั้งอยู่บนภูเขาที่มีชื่อว่าคอกยงมู ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนห่างจากใจกลางเมืองประมาณ 1.6 กิโลเมตรอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,300 เมตรจากทางหลวงหมายเลข 108 ทางขึ้นพระธาตุคอกยงมูมีระยะทาง 1.6 กิโลเมตร นับเป็นวัดที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์วัดหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน สิ่งก่อสร้างต่างๆ เช่น กุฏิพระและพระเจดีย์ จะถูกสร้างขึ้นในแบบสถาปัตยกรรมของพม่า (ประวิทย์ ตันตลานุกูล 2542: 11)

พิกัด X = 391035

พิกัด Y = 2134089

วัดพระธาตุคอกยงมู

องค์พระธาตุ

ประวัติความเป็นมา

มีความเชื่อว่าภูเขาลูกนี้เหมือนพระเจดีย์ จึงเรียกติดปากกันว่า พระธาตุคอกยงมูแต่สมัยก่อนเคยเป็นที่สืงสุมกองโจร ภายหลังได้สร้างเป็นวัดพระธาตุคอกยงมู สร้างในปีพ.ศ.2403 จงตองสูและภรรยาชื่อนางเล็กเป็นผู้สร้างพระธาตุคอกยงมู โดยครั้งแรกสร้างกุฏิและพระเจดีย์ (องค์ใหญ่) สำหรับพระเจดีย์นั้นบรรจุพระธาตุของพระมหาโมคคัลลานะเถระที่ พระอุป่ันเต็กตะจี่รับชาวเมืองตองกี ประเทศพม่าได้นำมาจากเมืองมะละแหม่งประเทศพม่าและพระอุป่ันเต็กตะจี่รับนิมนต์เป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดนี้ตลอดมา จนนายจงตองสูเสียชีวิตลง พระอุป่ันเต็กตะจี่จึงกลับไปเมืองตองกีประเทศพม่าบ้านเกิดของตนเอง จากนั้นมาเจ้าอาวาสก็ว่างลง ช่วงนั้น “ชานกะเล” ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนแรกและได้รับ

สถาปนาขึ้นเป็น “พญาลิงหนาทราชา” เมื่อปีพ.ศ.2417 เพื่อเป็นการฉลองและเป็นอนุสรณ์ของพญาลิงหนาทราชาที่เป็นเจ้าเมืองคนแรกท่านจึงสร้างพระเจดีย์ขึ้นอีกองค์หนึ่งซึ่งมีขนาดเล็กกว่าโดยบรรจุพระธาตุของพระสารีบุตรเถระที่พระอุเอ่งต๊ะกะนำมาจากเมืองมณฑลพะเยาสหภาพพม่า แล้วนิมนต์พระอุเอ่งต๊ะกะเป็นเจ้าอาวาสองค์ที่สองต่อจากพระอุปัชฌ์เด็กต๊ะ วิหารวัดอยู่ติดกับพระธาตุองค์ใหญ่ และสร้างขึ้นมาพร้อมกันมีลักษณะเป็นอาคารเปิดโล่ง เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหลังคาซ้อนกันสามชั้นเป็นศิลปะแบบพม่ามุงด้วยกระเบื้องไม้และตกแต่งโลหะฉลุลวดลายประณีตงดงามมากตามศิลปะ ไทใหญ่และพม่า ยอดของวัดพระธาตุคอกองมูเป็นหลังคาสองคอสองชาย (ประวิทย์ ตันตลานุกูล 2542: 12-13)

ลักษณะภายในวัดเป็นศิลปะแบบพม่า ไม่ว่าจะเห็นพระพุทธรูปและภาพวาดฝาผนังของวัดซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธรูปประวัติของพระพุทธเจ้า ด้านหน้าวัดมีสิ่งปลูกสร้างโดยช่างชาวพม่า และมีระฆังเก่าอยู่หน้าวัดเป็นระฆังที่มีความเชื่อว่า หากบุคคลใดตีระฆังแล้วจะได้อะไรกลับมาอีก แม่ฮ่องสอนอีกครั้ง เมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ 2 ยังได้ใช้ระฆังนี้ตีเพื่อส่งสัญญาณบ่งบอกว่าฝ่ายสัมพันธมิตรกำลังจะปล่อยระเบิดให้ทุกคนลงหลุมหลบภัย และยังมีเจดีย์องค์ใหญ่ที่องค์ต้องผู้เป็นผู้สร้าง ซึ่งเคยพังทลายไปแล้ว ชาวบ้านจึงช่วยกันซ่อมแซมองค์พระเจดีย์ขึ้นใหม่ ส่วนด้านหน้าวัดพระธาตุคอกองมู เดิมมีสระน้ำอยู่หน้าวัดมีน้ำไหลตลอดทั้งปี สามารถดื่มและบริโภคได้ เชื่อว่าเป็นสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้หลังวัดพระธาตุคอกองมูยังมีวัดอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งในวัดนั้นประกอบด้วยพระพุทธรูปปางสมาธิ รูปปั้นพระศรีอริยเมตตรัย เป็นศิลปะแบบพม่า ศาลาภิบาลเจ้า และต้นพระศรีมหาโพธิ์ และเชิงวัดพระธาตุคอกองมูยังมีถ้ำที่ศักดิ์สิทธิ์อีกด้วย (หลวงพ่อบุญทศานันท์ สาสนโน 2541: 16-18)

ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่ามีถ้ำศักดิ์สิทธิ์ มีความยาวประมาณ 1.5 กิโลเมตร กว้างประมาณครึ่งกิโลเมตร สูงประมาณ 2 เมตรเศษ ปากถ้ำอยู่เชิงวัดพระธาตุคอกองมู มีพระพุทธรูปยืนปางห้ามญาติ (ซึ่งเป็นพระประจำวันเกิดของคนที่เกิดวันจันทร์) สร้างโดยเจ้านางเมี้ยว เจ้าผู้ครองเมืององค์ที่ 2 (เพราะท่านเกิดวันจันทร์) ซึ่งทำการฉลองวันเดียวกันกับองค์พระนอนที่วัดพระนอน) ทางออกอยู่บริเวณบึงใกล้กับบ้านสวนกลางเมืองริสอร์ท ตามคำพูดของคนเฒ่าคนแก่ปากถ้ำถูกปิดเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2459 ซึ่งภายในถ้ำมีของมีค่าอยู่มากมาย เช่น แก้ว แหวน เพชร พลอย เงิน ทองคำ

และของใช้ต่างๆ เช่นถ้วยโถโอชาม ในสมัยที่ปากถ้ำยังเปิดอยู่ หากชาวบ้านมีการจัดงานใหญ่โต เช่นงานปอยส่างลอง จะเข้าไปในถ้ำจตุรปูเทียนบุชา และขอขมของ เช่น ถ้วย จาน ชาม แก้วแหวน ขี้มออกมาใช้งาน เมื่อเสร็จงานแล้วก็จะนำไปส่งไว้ยังที่เดิม พอานเข้ามีชาวบ้านที่ขี้มของไปแล้ว ไม่ยอมส่งคืน หรือบางรายก็จัดส่งของปลอมกลับคืนถ้ำทำให้เจ้าของถ้ำ (เทวดารักษาถ้ำ) ไม่พอใจ จึงทำการปิดปากถ้ำไว้ทั้งด้านบนและด้านล่าง ตั้งแต่ พ.ศ. 2459 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และจงสงสัย ตรีทองเล่าว่า เมื่อ พ.ศ. 2524 คุณลุง เห็นคนเข้าออกถ้ำนี้อยู่หลายครั้ง และประมาณ 1 ปี ก่อนที่ถ้ำจะปิด มีจุงองตัวใหญ่เลื้อยเข้าๆ ออกๆ ถ้ำนี้ ไม่นานถ้ำก็ถูกปิดไป โดยมีก้อนหินลูกใหญ่ ปิดขวางไว้ปัจจุบันไม่มีแล้ว (พระครุอนุสิฐธรรมสาร : 20/08/2550)

รายชื่อเจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีดังนี้ คือ (ประวัติฯ ตันตลานุกูล 2542: 19-20)

1. พระอุปัชฌาย์	พ.ศ.2403-2416
2. พระอุปัชฌาย์	พ.ศ.2417-2429
3. ครูบา เมืองโม	พ.ศ.2430-2462
4. ว่าง	พ.ศ.2463-2474
5. ครูบา อุแห่	พ.ศ.2475-2478
6. เจ้าส่างหลง	พ.ศ.2478-2482
7. พระอุปัชฌาย์	พ.ศ.2482-2489
8. พระอุปัชฌาย์	พ.ศ.2489-2495
9. พระสุภักธา	พ.ศ.2495-2498
10. ว่าง	พ.ศ.2499-2501
11. พระครุอนุสารศาสนกรณ	พ.ศ.2502-2529
12. พระครุอนุสิฐธรรมสาร (พระมหาอนันต์)	พ.ศ.2529-ปัจจุบัน

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ประกอบด้วยดังนี้

1. เมื่อปี พ.ศ.2496 เกิดไฟไหม้วัดขึ้นครั้งแรกจึงได้สร้างวัดขึ้นใหม่ในปี พ.ศ.2497 หลังจากการสร้างวัดได้ไม่นาน ใน พ.ศ.2498 ก็เกิดไฟไหม้ขึ้นเป็นครั้งที่ 2 จึงมีการสร้างวัดขึ้นใหม่อีกครั้งเมื่อปีพ.ศ.2502 และทางวัดได้มีการบูรณะใหม่ในปีพ.ศ.2507 และทำการบูรณะอีกครั้งในปี พ.ศ.2514 (ประวิทย์ ตันตลานุกุล 2542:17)

2. เมื่อปีพ.ศ.2491 บูรณะเจดีย์องค์ใหญ่ (องค์ที่จองต้องผู้สร้าง) และหลังจากนั้นในปีพ.ศ. 2507บูรณะเจดีย์องค์เล็ก (พญาสิงหนาทราชาสร้าง) ปีพ.ศ.2509 ได้บูรณะเจดีย์องค์ใหญ่อีกครั้ง เป็นครั้งที่ 2 เสร็จในปีพ.ศ.2511 และปีพ.ศ.2515 ได้บูรณะพระเจดีย์ใหญ่เป็นครั้งที่ 3 แล้วเสร็จในปีพ.ศ.2518

การพัฒนาวัดพระธาตุคอกงมู

ในการพัฒนาวัดมีเจ้าอาวาสพระครูอนุสารศาสนกรรม ได้มีการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่องเมื่อถึงในปีพ.ศ.2506 สร้างศาลาการเปรียญจากนั้นในปีพ.ศ.2516 สร้างพระวิหารจากนั้นจนถึงปี พ.ศ. 2527 สร้างพระอุโบสถภายในวัดอีกหนึ่งหลัง (ประวิทย์ ตันตลานุกุล 2542:17)

สิ่งสำคัญภายในวัด ประกอบด้วยดังนี้

ภาพวาดฝาผนังวัดพระธาตุคอกงมู

ภาพที่ 1. ตอนทรงรับหญ้าของคนหาหญ้า ชื่อ โสคติยะตอนที่พระองค์ทรงหาหญ้าต่างบัลลังก์

ภาพที่ 2. ตอนพระยามารยกทัพมาชิงวัดนะบัลลังและตอนพระยามารพ่ายยกกองทัพกลับพร้อมความเสียใจ

ภาพที่ 3. ตอนที่อาพวากย์กษเอากล่านไฟทิ้งแล้วเอาหน้าไม้ยิงพระพุทธรองค์ตอนอาพวากย์กษยอมพร้อมรับฟังพระธรรม

ภาพที่ 4. ตอนพระองค์ตรัสรู้กับพระเทวทัตเอาสุรา 16 หม้อให้ช่างนาพาคีรีกินแล้วบังคับทำร้ายพระพุทธรองค์ในตอนเช้า

ภาพที่ 5. ตอนองค์คุลิมาลไล่ฟันมารดาและตอนพระพุทธรองค์โปรดองค์คุลิมาล

ภาพที่ 6. ตอนจิตฺตมาณวิภาเดินออกวิหารของพระพุทธรองค์ในตอนเช้าและตอนที่ใส่ความพระพุทธรองค์ว่านางตั้งครรภ์เพราะพุทธรองค์

ภาพที่ 7. ตอนสังจจะกะมิครนทำตอนแก้ปัญหากับพระพุทธรองค์ 1,000 ข้อและตอนสังจจะกะมิครนยอมแพ้รับฟังพระธรรม

ภาพที่ 8. ตอนโปรดพระยานาคชื่อนันโทปะนันทะและตอนโปรดพระยานาคยอมแพ้รับฟังพระธรรมเทศนา

ภาพที่ 9. ตอนโปรดพราหมณ์ชื่อปะกะในเมืองพรมและตอนรับฟังพระธรรมเทศนา

ต้นโพธิ์ทอง ถวายพระพรสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ระฆังใหญ่

อุโบสถ์

พระพุทธรูปปางห้ามญาติ

พระพุทธรูป

อัฐิตพ

อัฐิเจ้าเมือง

พระฤๅษี

สิงห์ด้านซ้าย

สิงห์ด้านขวา

นาค

ปากถ้ำบ้านคุณสุเทพ นุชทรวง

ด้านในของถ้ำ

ถ้ำเชิงวัดพระธาตุอภัยก่องมู

กิจกรรมและผลงานสำคัญ ประกอบด้วยดังนี้

ในปัจจุบันงานประเพณีวัดพระธาตุคอกงมูย้งถือเป็นงานประจำปีของจังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งเป็นการบูชาพระธาตุ ถือปฏิบัติตามความเชื่อของชาวไทใหญ่ มีการปล่อยโคมลอยที่เรียกว่า กระทงสวรรค์ การตัดบาตรดอกไม้บูชาพระธาตุ เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ทำบุญ สะเดาะเคราะห์ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และจัดให้มีการประกวดดอกไม้ไฟ การละเล่นต่าง ๆ เช่น รำกึ่งนะหรี (กีนรี) รำกึ่งกะหล่า (กีนนร) รำโต ก้าลาย รำไต รำกลองมอชิง ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมให้งานมีความครึกครื้น มากยิ่งขึ้น (พระครูอนุสิฐธรรมสาร : 20/08/2550)

วัดพระธาตุคอกยักวามีน

สถานที่ตั้ง

บ้านไม้แะ หมู่ที่ 8 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 392404

พิกัด Y = 2133333

สภาพแวดล้อม

วัดพระธาตุคอกยักวามีนมีสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเต็มไปด้วยธรรมชาติ โดยเฉพาะทางขึ้นไปวัดพระธาตุคอกยักวามีนจะมีต้นไม้ตลอดข้างทางตั้งแต่ทางขึ้นไปจนถึงวัดพระธาตุคอกยักวามีน บริเวณโดยรอบของวัดจะเต็มไปด้วยป่าไม้และธรรมชาติ บนวัดพระธาตุคอกยักวามีนถ้ามองลงมาจะเห็นวิวทิวทัศน์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนบางส่วน ถ้าได้มาเที่ยวช่วงฤดูหนาวจะเห็นแม่คะนิงที่ติดอยู่ตามใบไม้ ดอกไม้ และปลายหญ้า ที่อยู่บริเวณใกล้กับวัด และทะเลหมอกซึ่งเป็นภาพที่สวยงามมาก ส่วนเรื่องของบรรยากาศนั้นเป็นบรรยากาศที่บริสุทธิ์ที่ใครได้มาเที่ยวแล้วต้องอยากกลับมาเที่ยวอีกแน่นอน และถ้าใครชอบในเรื่องของพระพุทธศาสนาและสถาปัตยกรรม ก็จะมีในเรื่องของเจดีย์ พระพุทธรูปในซุ้มทิศเป็นศิลปะแบบพม่า สมัยมังฆะเลย์ ที่สร้างขึ้นสมัยหลัง พ.ศ.2378 เป็นสถาปัตยกรรมที่ไม่เหมือนใครและหาดูได้ยาก ส่วนในเรื่องของพระพุทธรูปนั้นได้มีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือ มีแสงสีแดงซึ่งลอยออกมาจากกลางพระธาตุคอกยักวามีนมายังวัดพระธาตุคอกยักวามีนในวันเพ็ญ ซึ่งได้มีชาวบ้านที่พบเห็น จึงเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเกิดความศรัทธาในวัดพระธาตุคอกยักวามีน ถ้ามีใครที่สนใจที่อยากที่จะมาเที่ยว วัดพระธาตุคอกยักวามีนสามารถมาเข้าชมได้ทุกช่วงแต่ถ้ามาในช่วงฤดูหนาวจะเป็นช่วงที่บรรยากาศดีที่สุดใน (พระกิตติชัย สุจิตโต : 21/08/2550)

องค์พระเจดีย์

วิวด้านล่างมองจากบนวัด

รูปปั้นฤาษี

รูปปั้น

พระพุทธรูปยืน

ประวัติความเป็นมา

วัดพระธาตุคอกยี่งวามั้น ตั้งอยู่บนยอดเขา ห่างจากบ้านใหม่หัวสนามบิน ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 1,200 เมตร วัดพระธาตุคอกยี่งวามั้นเดิมเป็นวัดร้าง เป็นวัดร้างที่เคยขึ้นทะเบียนในปี พ.ศ. 2483 ในช่วงปี พ.ศ. 2527 พระอาจารย์มหาณรงค์ เป็นพระรูปแรกที่ขึ้นมาประจำอยู่ที่วัดพระธาตุคอกยี่งวามั้น ซึ่งวัดนั้นมีสภาพเป็นป่า และมีองค์เจดีย์ที่อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม และมีเศษอิฐแตกหัก มีโบราณวัตถุ เช่น ถ้วยชามเก่าแตกหัก ซึ่งในตอนนั้นท่านได้สร้างศาลาเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของท่านไว้หนึ่งหลัง ในเวลาต่อมาพระกิตติชัย สุจิตโต มาจำวัดอยู่ ณ พระธาตุคอกยี่งวามั้น ในปี พ.ศ. 2528 จึงบูรณะบำรุงวัดพระธาตุคอกยี่งวามั้นขึ้นใหม่ (พระกิตติชัย สุจิตโต : 21/08/2550)

ในเวลาต่อมาได้ยกฐานะเป็นวัดเมื่อ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2547 สภาพองค์เจดีย์เดิมหักพังเสียหาย แต่โครงสร้างอื่นเช่น กำแพงแก้ว และลานประทักษิณ ยังคงอยู่ในสภาพที่สามารถศึกษาองค์ประกอบ และรูปแบบสถาปัตยกรรม คือ องค์เจดีย์ตั้งอยู่บนฐานรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีสิงห์ประดับที่มุมทั้งสี่ องค์เจดีย์มีฐานย่อเกดสามชั้น และฐานแปดเหลี่ยมรองรับชั้นมาลัยเถาที่ทำเป็นลายกลีบบัวซ้อนกันสองชั้น บัวปากระฆังและองค์ระฆังกลม ตกแต่งด้วยลายหน้ามาร (หน้ากาล) ส่วนยอด อันได้แก่

ปล้องไฉน และปลียอด หักหายไป พบแต่ชิ้นส่วนโลหะประดับยอดฉัตรคอกอยู่รอบฐาน ฐานย่อเกดชั้นล่างสุดประดับแจกันดอกไม้ หรือหม้อบุรณะ บนมุมทั้งสี่ และตกแต่งผนังด้วยลายลูกฟัก ที่ซุ้มทิศ ฐานทั้งสี่ด้าน มีลักษณะเป็นมุขยื่นออกมาด้านหน้า (พระกิตติชัย สุจิตโต :21/08/2550)

ภายในเป็นคูหาประดิษฐานพระพุทธรูปปั้นศิลปะพม่าแบบมณฑลพะเย่ ส่วนยอดซุ้มเป็นทรงปราสาทซ้อนลดหลั่นเป็นชั้น ๆ ด้านหน้าเป็นบันไดทางขึ้น ราวบันไดประดับด้วยมังกรหมอบทอดตัวยาวตามแนวบันได ซุ้มทิศเหล่านี้ก่อทับฐานย่อเกดชั้นล่างที่ฉาบปูน และตกแต่งลวดลายไว้แล้ว น่าจะสร้างขึ้นหลังจากสร้างเจดีย์เสร็จแล้ว องค์เจดีย์มีลานประทักษิณ และกำแพงแก้วรูปห้าเหลี่ยมล้อมรอบ และมีช่องบันไดที่กึ่งกลางทุกด้าน ทำให้มีแผนผังเป็นรูปห้าเหลี่ยม ยาวตามแนวทิศเหนือ - ใต้ จากการสำรวจพบโบราณวัตถุ ทั้งสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น เครื่องมือหินกะเทาะ กับขวานหินขัด และโบราณวัตถุสมัยประวัติศาสตร์ เช่น ชิ้นส่วนเครื่องถ้วยลายครามของจีน สมัยราชวงศ์เซ็ง เครื่องเคลือบจีนพิมพ์ลายต่าง ๆ ชิ้นส่วนภาชนะดินเผา เตาชุนยวม เศษเหล็กและแผ่นทองแดง ลายประดับฉัตรจากรูปแบบเจดีย์ พระพุทธรูปในซุ้มทิศเป็นศิลปะแบบพม่า สมัยมณฑลพะเย่ ที่มักสร้างขึ้นสมัยหลัง พ.ศ.2378 จากเศษภาชนะดินเผา จากเตาชุนยวมที่ผลิตในช่วงเดียวกันนี้ สันนิษฐานได้ว่า วัดคอกยี่กัวขมื่น สร้างขึ้นเมื่อประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ 24 ถึงกลางพุทธศตวรรษที่ 25 วัดพระธาตุคอกยี่กัวขมื่นได้เข้าร่วมในโครงการพัฒนาป่าไม้ร่วมกับสถาบันศาสนา โดยมีการส่งเสริมให้ทางวัดกัวขมื่นมีส่วนร่วมในการช่วยงานทางด้านป่าไม้ เพราะว่าวัดพระธาตุคอกยี่กัวขมื่นเป็นวัดที่มีสภาพของป่าไม้และธรรมชาติที่อยู่ใกล้วัด (พระกิตติชัย สุจิตโต :21/08/2550; สืบค้นจาก www.forest.go.th/com_participate)

ก่อนการบูรณะ

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด

องค์เจดีย์ที่มีศิลปะแบบพม่า ซึ่งเป็นองค์เจดีย์ที่มีศิลปะที่เก่าแก่และสวยงามมาก

ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ในวันเพ็ญที่วัดพระธาตุคอกยี่วขมื่น ได้ปรากฏแสงสีแดงซึ่งลอยออกมาจากกลางองค์พระธาตุคอกยี่วขมู มายังวัดพระธาตุคอกยี่วขมื่น ซึ่งได้มีชาวบ้านที่พบเห็นและได้เล่าต่อกันมา และ เมื่อเดือนห้า (เมษายน) เวลาประมาณ 21.00 น. คุณพรรณณี ได้ออกมานั่งเล่นที่หน้าบ้าน ได้มองเห็นแสงรูปทรงกลมสีเขียว แสงนั้นสว่างมากได้ลอยข้ามบ้าน โดยระดับความสูงของแสงนั้นไม่สูงมากนัก คือ พ้นหลังคาบ้านไปนิดเดียว แสงที่ลอยมานั้นเห็นลอยมาจากวัดร้างน้ำปู และแสงนั้นจะลอยไปยังวัดพระธาตุคอกยี่วขมู ซึ่งมีความเชื่อกันว่าเป็นพระธาตุที่เดินทางไปหากัน (สวาท อายุพุทธ: 21/08/2550; พรรณณี: 15/09/2550)

สถานที่ของวัดร้างน้ำปู

อิฐเก่าและถ้วยชามเก่าที่แตกหัก

เจดีย์เก่าที่มีการเล่าขานว่ามีแสงลอยออกมาแล้วลอยไปหาวัดพระธาตุดอยกองมู

ช่องกลางของเจดีย์มีสภาพเป็นหลุมเกิดจากการชูดเอาของมีค่าไป

วัดพระนอน

สถานที่ตั้ง

วัดพระนอน ตั้งอยู่เลขที่ 22 ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 หมายเลขโทรศัพท์ 053 -611221 หมายเลขโทรเลข 053-620681

ตั้งอยู่ใต้เชิงเขาของวัดพระธาตุดอยกองมูด้านหน้าติดถนนผดุงม่วยต่อตรงข้ามวัดก้ำก่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้านหลังติดเชิงดอยกองมูทิศเหนือติดวัดม่วยต่อ ด้านทิศใต้ติดสนามกีฬาากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน(หลวงพ่อใบฎีกาศาสน์ สาสน์: 21/08/ 2550)

พิกัด X = 391411

พิกัด Y = 2133930

วัดพระนอน

พระนอน

พระบัวเข็ม

พระพุทธรูปวัดพระนอน

รูปปั้นคนหาบจี๋

ระฆังโบราณ

ประวัติ

วัดพระนอนสร้างเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2418 โดยพญาสิงหนาทราชา (นามเดิมว่า ชานกะเล เป็นชาวไทใหญ่) เจ้าเมืององค์แรกของแม่ฮ่องสอนตรงกับรัชสมัยราชกาลที่ 5 มูลเหตุที่สร้างองค์พระนอน มี 2 ประการคือ (หลวงพ่อใบฎีกาศาสน์ สาสนโน 2541: 3-4)

1. เพื่อเป็นอนุสรณ์ ที่ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอน ท่านได้รับพระราชทานนามว่า “พญาสิงหนาทราชา” เมื่อ พ.ศ. 2417 อีกทั้งเป็นการเฉลิมฉลองในวาระที่หมู่บ้านแม่ฮ่องสอนได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเมือง

2. ท่านเป็นผู้เกิดวันอังคารจึงสร้างองค์ไศยาสน์ (พระนอน) ขึ้นให้เป็นพระประธาน คู่บ้านคู่เมืองให้เป็นที่สักการะกราบไหว้บูชา ของชาวเมืองแม่ฮ่องสอน แต่ก็สร้างไม่แล้วเสร็จ เพราะเหตุการณ์บ้านเมืองแถวชายแดนไม่ค่อยสงบเจ้าเมืององค์แรกท่านถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. 2427 สมัยต่อมาชายาของท่านมีนามว่า เจ้านางเม็ยะ ขึ้นครองเมือง เป็นเจ้าเมืององค์ที่ 2 ซึ่ง

ท่านจึงสร้างองค์พระนอนยาว 11 เมตร 90เซนติเมตร ต่อจนสำเร็จเรียบร้อย และจัดงานฉลองครั้งยิ่งใหญ่ พร้อมกันทั้ง 3 อย่าง คือ 1. องค์พระนอน 2. พระยืนปางห้ามญาติกลาง ภูเขาอยู่ที่ศตะวันตก วัดพระนอน 3. ศาลา 9 ห้อง (ปัจจุบันชำรุดแล้ว) ตรงกับวันเพ็ญเดือน 4 วันที่ 15 เดือน มีนาคม พ.ศ.2430 ได้นิมนต์พระสงฆ์ทั้งหมด 50 วัดมารับไทยทานในงานฉลองมีการถวายปัจจัยไทยทาน แต่ท่านเจ้าอาวาสทั้งหมด 50 วัดมารับไทยทานและถวายให้ วัดละ 50 รูปี และทองคำหนัก 2 สลึง เทียบกับค่าของเงินในปัจจุบันนี้วัดละประมาณ 100,000 บาทถ้วน (หนึ่งแสนบาทถ้วน)โดยเชิญ คณะศรัทธาในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนมาร่วมในงาน 1,500 คน มีการแจกคู่มือทำวัดภาษาพม่าคน ละ 1 เล่ม ในปีเดียวกันช่วงเดือนพฤษภาคมในวันวิสาขบูชาได้นำชาวบ้านก่อเจดีย์ทรายมิ่งเมืองเพื่อ เป็นการขอให้ฟ้าฝนตกตามฤดูกาล นับเป็นปีแรก ปี พ.ศ. 2541 เมื่อเสร็จงานเจดีย์ทราย วันวิสาขบูชาแล้ว เจ้าเมืององค์ที่ 2 โดยจัดตั้งชื่อว่าวัดพระนอนตามสถานที่องค์พระนอนตั้งประดิษฐานไว้ก่อนแล้ว เจ้าเมืององค์ที่ 2 จึงนิมนต์ครูบาชมภู ซึ่งเดินทางมาจาก วัดม่วยต่อ อำเภอหมอกใหม่ จังหวัด หลอยแลหลม ในรัฐฉาน ประเทศสหภาพพม่า มาเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัดพระนอน

เจ้าอาวาสวัดพระนอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีเจ้าอาวาสรวมกันทั้งหมด 7 องค์ ดังนี้ (หลวงพ่อบุญทศานัน สาสโน 2541:5)

1. ครูบาชมภู จันท์วังโส	พ.ศ. 2430-2446	รวม 16 ปี
2. ครูบาปัญญา ปญฺญาวโร	พ.ศ. 2446-2471	รวม 25 ปี
3. ครูบาศีละ สีลวโร	พ.ศ. 2471-2472	รวม 1 ปี
4. ครูบาหว่าหฺร่ามะ	พ.ศ. 2472-2491	รวม 19 ปี
5. ครูบาวิสุทโธ (ปานนุ)	พ.ศ. 2491-2502	รวม 11 ปี
6. เจ้าอธิการชาติ ชาลุมตังโต	พ.ศ. 2502-2520	รวม 18 ปี
7. พระใบฎีกาศานัน สาสโน	พ.ศ. 2523 –ถึงปัจจุบัน	

รูปพระนอน

อภินิหารองค์พระนอน

เมื่อพ.ศ. 2477 หลังคาวิหารพระนอนมุงด้วยสังกะสี เก่าพอสมควร ในฤดูฝนเวลาฝนตก หลังคารั่วไปหมด องค์พระนอนเปียกด้วยน้ำฝนอยู่ตลอดมา ช่วงนั้นข้าวยากมากแพงชาวบ้านก็ไม่ค่อยสนใจทางวัดเท่าไรนัก เพราะมีวฬาลีงปากเลียงท้อง ในวิหารจึงเป็นที่พักและที่เล่นของเด็ก เลียงวัวเลียงควาย อยู่มาวันหนึ่งเด็กเลียงวัวเลียงควายมาจับหลับในวิหารขณะที่ครึ่งหลับครึ่งตื่น ได้เห็นว่าองค์พระนอนกำลังจะลุกหนีเพราะฝนตกหนักทนน้ำฝนไม่ไหวเด็กเลียงวัวจึงพากันวิ่งเข้าไป ในหมู่บ้านและบอกกับชาวบ้านว่าให้ไปดูพระนอนเร็วๆ พระนอนจะลุกหนีแล้วกำลังงอขาขึ้น เมื่อชาวบ้านได้ยินก็แห่กันมาที่วัดก็แปลกใจเหมือนพระบาททั้ง 2 ข้างกำลังงอขึ้นจริงไม่เท่ากันเหลื่อมล้ำกันนิดหน่อยพระบาทข้างซ้ายที่ทับข้างขวาสั้นกว่า ตามคนแก่ที่เขาмаดูก็พูดว่าเมื่อก่อนพระบาททั้ง 2 ข้างเสมอกันทำไมเดี๋ยวนี้พระบาททั้ง 2 ข้างไม่เสมอกันดังนั้นครุฑทธาในเมืองพากัน หลั่งไหลเข้ามาดูและนมัสการพร้อมได้บริจาคปัจจัยคนละเล็กคนละน้อยคณะกรรมการวัดได้รวบรวมจตุปัจจัยซื้อสังกะสีใหม่มามุงวิหารแทนสังกะสีเก่า ตามที่เล่าเหตุการณ์มานี้ทั้งหมดย่อม เป็นอภินิหารองค์พระนอนนั่นเอง พ.ศ. 2481ครุฑทธาทุกคนในเขตเทศบาลและนอกเขตพากัน หลั่งไหลมาดูและนมัสการ พระนอนมีน้ำตาไหลออกมาจากพระเนตรคล้ายกับร้องไห้ เหตุการณ์ แบบนี้เกิดขึ้นประมาณ 6 เดือนเศษ ต่อมาไม่กี่ปีก็เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เตือนร้อนทั่วโลกนี้ก็คือ อภินิหารองค์พระนอนเตือนสติให้คนเราอย่าให้มีความประมาท พ.ศ. 2486 ประมาณเดือน กันยายนในกลางดึกประมาณ 6 ทุ่มกว่าๆหลังสงครามโลกเกิดขึ้น มีขโมยกลุ่มหนึ่งมาเจาะตรง ด้านหลังองค์พระนอนซึ่งประสงค์จะเอาของดีจากองค์พระนอนที่เจ้าเมืององค์ที่ 1 บรรจุไว้มีแก้ว, แหวน, เงิน,ทอง เพราะทราบตามประวัติหรือลายแทงปรากฏว่าของทั้งหมดที่บรรจุตรงหน้าอกพระ นอนนั้นขโมยขนไปหมด ซึ่งชาวบ้านได้บรรจุใหม่และปิดไว้เหมือนเดิมปัจจุบันรอยเจาะด้านหลัง

ยังมีปรากฏอยู่ ต่อมาประมาณ 1 ปี พวกขโมยและเครือข่ายของเขามีอันเป็นไปหมด (พระไบฎีกา
ศาสน์ สาสโน 2541: 11-16)

พระพุทธรูปวัดพระนอน

ความศักดิ์สิทธิ์

คุณลุงจ๋องช่วยจึงเล่าว่าก่อนสงครามโลกจะเกิดขึ้น เมื่อคนมานอนวัดที่วัดพระนอนมา
รักษา อุโบสถ์ในวันธรรมะสวนะ ตอนดึกๆ มักจะได้ยินเสียง ฆ้อง เสียงกลอง ใต้ดินใต้วัดพระนอน
เหมือนกันหมด หรือเสียงไหว้พระสวดมนต์ บางครั้งหลังวันพระ ได้ยินเสียงเกวียนคล้ายๆ บรรทุก
ของไปที่อื่น ในบริเวณวัด คนมานอนรักษาที่วัด ได้ยินเสียงแบบเดียวกันหมด แต่หลังจาก
สงครามโลกเป็นต้นมาไม่ได้ยินเสียงอะไรทั้งสิ้น จึงเชิญคนที่นั่งทางในมานั่งดูหลายคนหลายครั้ง
แล้ว เขาจะบอกทุกคนว่าในถ้ำใต้วัดนี้ มีเมืองอีกเมืองหนึ่งมีคนเยอะ นับเป็นพันๆ คน มีของดีมีค่า
เยอะมีตลาดมีวัดวาอาราม มีไร่นา มีเจ้าปกครองต่างๆ ซึ่งน่าจะเป็นที่อยู่ของเทวดาที่รักษาพระ
ศาสนา (เจ้าของถ้ำที่อยู่บริเวณเชิงคอกองมู) หรือคล้ายเมืองลับแลซึ่งมีบันไดอยู่ทางทิศตะวันตก
สิงห์ 2 ตัว เป็นทางขึ้นนมัสการพระปางห้ามญาติและยืนกลางภูเขาใกล้ปากถ้ำดังกล่าว (พระไบฎีกา
ศาสน์ สาสโน 2541: 16-18)

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

วัดพระนอนเป็นสถาปัตยกรรมแบบพม่าและผสมผสานวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่รูปทรง
หลังคาวัดเป็นแบบ สองคอก สามชายและทรงปานชอยเหมือนวัดพระธาตุดอยกองมู ภายในวัดจะมี
องค์พระนอนมีขนาดความยาว 11 เมตร 90 เซนติเมตร และจะมีรูปปั้นพระพุทธรูปปางนั่งสมาธิและ

พระทรงเครื่องต่างๆ มีพระบัวเข็ม พระสิวลี รูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม ภายในห้องเก็บของโบราณก็จะมีหนังสือพระไตรปิฎกและวัตถุโบราณ ถ้วย, โถ, ชาม และของใช้สอยของชาวญี่ปุ่นสงครามโลกครั้งที่ 2 รอบๆ มีพระพุทธรูปและของเก่าต่างๆ ภายในวัดจะปูพื้นด้วยไม้ หลังคามุงด้วยสังกะสี สีเขียว รอบบริเวณวัดมีศาลาและอ่างน้ำหน้าวัด ข้างวัดเป็นบ่อบัวในสระข้างหน้าวัดจัดกระถางดอกไม้ อย่างสวยงามและดอกกล้วยไม้และพื้นสมุนไพร ด้านหลังวัดมีสิ่งคู่สองตัวยืนคู่กัน เชื่อกันว่าชานกะเลและเจ้านางเม็ยะเป็นผู้สร้างและตรงกันข้ามจะมีเจดีย์ 2 หลังเป็นศิลปะแบบพม่าข้างในเจดีย์หลังแรกมีพระพุทธรูป 1 องค์และเจดีย์ หลังที่ 2 มีพระพุทธรูปแบบพม่า 4 องค์ ตรงหน้าเจดีย์หลังที่ 2 มีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ นั่งสมาธิอยู่กลางแจ้งไม่มีที่กำบัง (สุวิทย์ กุลประดิษฐ์: 21 /08 /2550)

กิจกรรมผลงานที่สำคัญ

กิจกรรมที่ดำเนินงานภายในวัดพระนอน

1. พ.ศ. 2430-2482 เป็นโรงเรียนชั้นประถมศึกษา และเป็นศาลตัดสินคดีความ
2. พ.ศ.2430-2474 เป็นที่ค้ำน้ำพิพัฒน์สัตยา
3. เป็นที่จัดงานประเพณี เช่น งานประเพณีปล่อยส่างลอง ประเพณีเดือน 4 ประเพณีถวายข้าวมธุปายาสในเทศกาลเข้าพรรษา ปัจจุบันถึงขึ้น 8 ค่ำ เดือน 10 ทุกๆ ปีเป็นประจำ ประเพณีถวายกองหลัวในวันเพ็ญเดือน 3 มาฆบูชา (ถวายกองฟืน) จุดไฟถวายเป็น พุทธบูชา ประเพณีถวายก่อเจดีย์ทราย (ปล่อยจ่าตี) ในวันวิสาขบูชา วันเพ็ญเดือน 6
4. พ.ศ.2482-2485 เป็นที่พักทหารชาวญี่ปุ่น (สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2) ประมาณ 300 นาย ได้ล้มป่วยเสียชีวิตไปประมาณ 108 นาย ทางวัดได้รับภาระจัดพิธินาฬทางศาสนาพุทธให้ เมื่อ พ.ศ. 2533 คุณหมอนาคะ โนะะ ญาติผู้ตาย ประเทศญี่ปุ่น ได้มาสร้าง เสาหิน 2 เสา พ.ศ.2519 เจ้าอาวาสองค์ที่ 6 พร้อมคณะกรรมการวัด ได้รื้อศาลากลางเปรียญหลังเก่าและกุฏิพระเณรมารวมกับวิหารองค์พระนอนให้เป็นส่วนเดียวกันเจ้าอาวาส พระอันดับ สามเณร เด็กวัดและสถานที่ทำพิธีกรรมต่างๆ รวมเป็นแห่งเดียวกัน ซึ่งเป็นธรรมเนียมแบบไทใหญ่ เป็นการสะดวกเป็นระเบียบดี ง่ายแก่การดูแลรักษาอุทิศและสิ่งต่างๆ ในบริเวณวัดพระนอนในสมัย นั้นยังไม่สะอาดสวยงาม เรียบร้อยไม่มีรั้วกำแพงกั้นเขต ไม่มีขอบเขตของวัด บางส่วนก็เป็นบ่อเป็นหลุมมากอยู่ข้างนอก มองดูก็เหมือนกับวัดร้างหลายปี ไม่มีความเจริญแต่ประการใดทั้งสิ้น เสื่อมโทรมมากดังนั้นพระใบฎีกาศาสน์ สาสโน ได้ทำการบูรณะขึ้นใหม่ (พระใบฎีกาศาสน์ สาสโน 2541: 6-8)

เมื่อได้รับตำแหน่งเจ้าอาวาสองค์ที่ 7 แล้วพร้อมด้วยคณะกรรมการไวยาวัจกรวัดพระนอน และคณะศรัทธาทั้งหลาย ร่วมกันพัฒนาวัดให้สะอาดสวยงาม รมรื่นเรียบร้อยเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น สร้างกำแพงวัดปรับพื้นที่ถมดิน ปลูกหญ้า ปลูกต้นไม้ สร้างกุฏิสร้างสวนสมุนไพร ซ่อมแซมองค์พระนอนและวิหารสร้างห้องน้ำจำนวน 247 ห้องสร้าง ห้องพิพิธภัณฑสถานเป็นต้น พ.ศ. 2533 สร้างห้องพิพิธภัณฑสถานพร้อมหาของโบราณต่างๆ หลายพันชิ้นงบประมาณสร้าง 1,569,999 บาท พ.ศ. 2536 สร้างกุฏิ 50 ปี สามัคคีถ้ำลึก งบประมาณสร้าง 2,500,000 บาท ได้สร้างถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงครองราชย์ครบ 50 ปีได้ฉลองเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2539 เป็นประธาน พ้อจางจรรยา แม่จางปู้ สง่าพานิชย์ พร้อมครอบครัวสร้างพระพุทธรูปสง่าสามัคคี ปางมารวิชัยงบประมาณในการสร้าง 599,999 บาทพ.ศ.2537 เป็นประธาน พ้อจางอินทองมณีธร แม่จางศรีทูนเชื่อนรัตน์ พร้อมคณะครอบครัวญาติร้านทับทิมและพ้อจางหยวนและแม่จางทูนตัน หลีนแสง อำเภอมะสอย จังหวัดตาก สร้างเจดีย์ทรงไทใหญ่ 1 องค์ งบประมาณการสร้าง 379,999 บาทเจดีย์และองค์พระพุทธรูปปางมารวิชัยอยู่ด้านหลังวิหารวัดพระนอน พ.ศ. 2541 วัดพระนอนได้รับคัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างประจำปี 2541ของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ พ.ศ.2524-ปัจจุบันมีคณะศรัทธาในประเทศและต่างประเทศ หลังไหลเข้ามาเยี่ยมชมวัดพระนอนคู่มือและปางคณะที่ทอดผ้าป่าทอดกฐินทุกปีมิได้ขาดสาย (พระใบฎีกาศาสน์ สาสนโน 2541: 6-8)

บุคคลสำคัญเยี่ยมชมวัดพระนอน

1. วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2532 อະยะ โนะะมิยะ มกุฎราชกุมารเจ้าฟ้าชายประเทศญี่ปุ่นเสด็จนมัสการองค์พระนอนเป็นการส่วนพระองค์ (มกุฎราชกุมารประสูติวันอังคาร) ได้สนทนาคู ดวงชะตากับเจ้าอาวาสองค์ที่ 7 เป็นเวลา 49 นาที

2. วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ.2536 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงเสด็จนมัสการองค์พระนอนเป็นการส่วนพระองค์ได้ถวาย ปัจจัยไทยธรรมกับพระใบฎีกาศาสน์ สาสนโน เจ้าอาวาสองค์ที่ 7 และทรงสนทนาธรรมและประวัติวัดพระนอนเป็นเวลา 1 ชั่วโมง 49 นาที ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 เป็นต้นมาชาวต่างประเทศหลังไหลเข้ามาเยี่ยมวัดพระนอนมิได้ขาดจำนวนทั้งหมด 69

ประเทศแล้วได้ทราบจากการบันทึกไว้ในสมุดเยี่ยมวัดพระนอน (หลวงพ่อบุญทิวาจารย์ สาสโน 2550:10-11)

การพัฒนาวัดพระนอน

ในบริเวณรอบข้างของวัดพระนอนเป็นแหล่งโบราณวัตถุที่สำคัญมากมายเช่นเจดีย์ที่เก็บกระดูกเจ้านางเม็ยะและพญาสิงหนาทราชาและบุคคลสำคัญที่เป็นเครือญาติของทั้งสองท่านและเจดีย์ที่สำคัญด้านหลังวัดสร้างมานานแล้วเชื่อกันว่าพระเจ้าต้องสู้เป็นคนสร้าง มีสิงห์ตัวใหญ่ที่พญาสิงหนาทราชาเป็นผู้สร้างและสิงห์ตัวเล็กเจ้านางเม็ยะเป็นผู้สร้างบริเวณรอบ ๆ วัดเป็นต้นไม้ที่เป็นไม้ดอกและบรรยากาศเย็นสบายเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวและประดับประดาด้วยดอกไม้และพืชพรรณที่สวยงามภายในวัดรวมไปถึงสวนสมุนไพรไทยใหญ่ด้วย (สุวิทย์ กุลประดิษฐ์: 21/08/2550)

สิ่งสำคัญภายในวัดพระนอน

พระบัวเข็มวัดพระนอน

1. พระบัวเข็มไทใหญ่

เป็นมีสิ่งประดิษฐ์ภายในวัดที่สำคัญเป็นพระบัวเข็มทำจากรัฐฐานประเทศพม่า รุ่น พ.ศ. 2500 พระบัวเข็มศักดิ์สิทธิ์ทำด้วยผลไม้ดอกไม้ทุกชนิดกว่า 108 ชนิดและกิ่งศรีมหาโพธิ์ ผง

ศักดิ์สิทธิ์ของโบราณ พร้อมด้วยพระธาตุของพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ลงรักปิดทองคำเปลว 100% เหมาะสำหรับบูชาไว้ตามร้านค้าและตามบ้านตามสำนักงานต่างๆ

1.1. อนิสงค์การบูชา (หลวงพ่อบุญกาสาสน์ สาสโน: 21/08/2550)

เมื่อได้บูชาพระบัวเข็มแล้วทำให้ผู้บูชาแคล้วคลาดอันตราย และอุบัติเหตุทุกอย่าง และจะทำให้ผู้บูชาอยู่เย็นเป็นสุขเจริญก้าวหน้าในการดำรงชีวิตจะทำให้ผู้บูชามีโชคลาภสิ่งที่ดีที่ต้องการไม่ขาดสายและจะทำให้ผู้บูชาหมดหนี้สินที่กู้ยืมเข้ามา

1.2. วิธีบูชาพระบัวเข็ม (หลวงพ่อบุญกาสาสน์ สาสโน:21/08/2550)

เมื่อท่านได้เอาพระบัวเข็มใส่ในพาน 2 พาน พานที่ 1 ช้างในใส่องค์พระบัวเข็ม พานที่ 2 ช้างนอกใส่น้ำหรือจะบูชาด้วยดอกมะลิหอมหรือดอกอะไรก็ได้หรืออาจถวายข้าวกับกล้วยขนม อย่าถวายเนื้อ ปลาเป็นอันขาดบูชาในตอนเช้าทุกเช้าหรือในวันพระและผู้บูชาต้องเป็นผู้ มีศีล และสัจจะ(หากว่าผู้บูชาไม่มีเวลาทำตามดังที่กล่าวก็ไม่ใช่โทษเป็นภัย)

1.3. คาถาที่ควรบูชาพระบัวเข็ม(หลวงพ่อบุญกาสาสน์ สาสโน:21/08/2550)

จิตติ จิตติ วิตติ มิตติ มิตติ เอหิมะมะ ปทุมมะ พุทโชนานา ปรามีสัมปัน โน อิติปิโส ณะคะวา อิติปิโส ณะคะวา มะอะอุ เมตตัจจะมหาราชา สำพะสิเนหา จะปุชาติ สัพพะสุขัง มหาลาภัง สัพพะโกธัง วินัย

1.4. วัตถุประสงค์สร้างพระบัวเข็มบูชา (หลวงพ่อบุญกาสาสน์ สาสโน:21/08/2550)

วัตถุประสงค์สร้าง (1) กิ่งไม้โพธิ์ทั่วไป (2) กิ่งไม้บุญนาถ (3) ผงว่าน ผงเกสรดอกไม้ทุกชนิด ปั่นหรือแกะ ช้างในเป็นผง หรือไม้ ช้างนอกลงรักปิดทองคำเปลวแท้ 100 % ส่วนมากจะนิยมทำด้วยผงว่านและเกสรดอกไม้พระบัวเข็มของวัดพระนอนนี้อยู่เรื่อยๆจะมีจุกๆ เพาะยางรัดกัณฑ์เนื้อทอง ถ้าอายุ 50 ปีขึ้นไป จะมีรอยลายตามตัวและตามคอ เพราะเป็นการหดตัวของเนื้อผง แต่คนไทใหญ่ไม่ถึรอยลายของพระบัวเข็ม

1.5. รูปร่างลักษณะของพระบัวเข็ม (หลวงพ่อบุญกาสาสน์ สาสโน:21/08/2550)

(1)พระบัวเข็มคู่ (2)พระบัวเข็มเดี่ยว (3) พระบัวเข็มคู่ชุดละ 5 องค์ ทำตามพระเจ้า 5 องค์ การวางพระบัวเข็มตามทิศทั้ง 4 สี่รอบหนึ่งไม่มีหุมีตาปิดหน้าทั้ง 5 องค์เรียกว่าพระบัวเข็ม

ปิดหน้ามหาเสนาห้านิยมบูชาเป็นคู่ไม่แยกกัน (2) พระบัวเข็มเดี่ยวเป็นรูปพระพุทธรูปนั่งขัดสมาธิ หรือนั่งเอามือวางบนเข่าข้างหนึ่ง (1) มีหุมีตาชัดเจน (2) ไม่มีหุมีตาชัดเจน เป็นรูปทรงเครื่องและหลายแบบแล้วแต่ศิลปะผู้ทำ

1.6. พระบัวเข็มสมบูรณ (หลวงพ่อบุญทิศาสาสน์ สาสโน:21/08/2550)

(1)บนเศียรมีบัวคว่ำ (2)ฐานข้างล่างมีบัวหงาย (3) มีจุดเล็กๆ เรียกว่าเข็มที่หน้าผาก และตามตัวมี 5-6-7-8-9 เข็มได้ฐานที่วางมีรูปเปลว รูปหอย อย่างน้อยที่สุดต้องมีบัวคว่ำบนเศียร ถ้าไม่มีอะไรก็ถือว่าไม่ใช่พระบัวเข็ม พระบัวเข็มมี 2 แบบดังนี้

1) พระบัวเข็มเดี่ยวมี 1 องค์

2) พระบัวเข็มแบบคู่มี 5 องค์

พระบัวเข็มขนาดเล็ก ราคา 100 – 500 บาท

พระบัวเข็มขนาดใหญ่ราคา 500 – 10,000 บาท

2. สิ่งคู่วัดพระนอน

3. โบสถ์เก่า

4. ที่บรรจุธูเจ้าเมือง

5. ทางขึ้นบันไดนาค

เดิมบันไดนาคมีเพียง 11 ชั้นได้รับการซ่อมแซมบูรณะในปี 1961 (พ.ศ. 2504) ทั้งหมดแต่ไม่ได้ขยายชั้นบันไดลงมา ในปี 1963 (พ.ศ. 2506) ประชาชนได้ช่วยกันขยายชั้นบันไดลงมาอีก 30 ชั้น แต่ไม่ได้ขยายลงมาถึงชั้นล่าง ในปี 1965 (พ.ศ. 2508) ชาวกรุงเทพฯ ฯ ที่มาทำงานอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ช่วยกันบริจาคเงินเพื่อขยายบันไดลงมาอีก 23 ชั้น แต่ก็ยังไม่ถึงชั้นล่างถึงแค่บริเวณที่จอดรถเท่านั้นรวมแล้วบันไดนาควัดพระนอนมีทั้งหมด 64 ชั้น (ประวิทย์ ตันตลาณกุล 2542: 18)

6. เจดีย์

7. ศาลเจ้าแม่นางเมียง

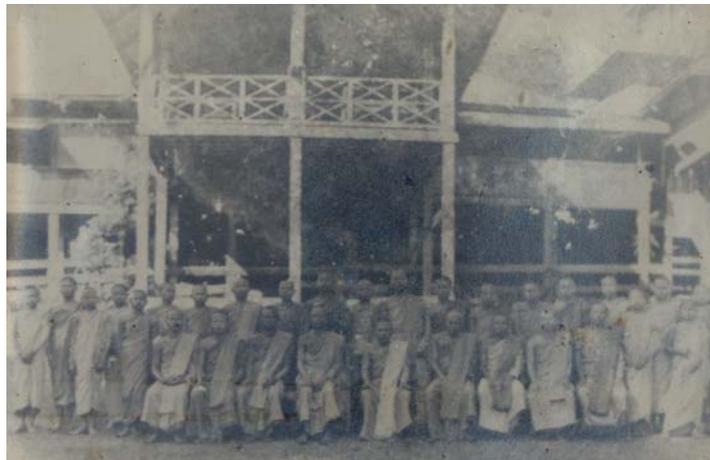
วัดม่วยต่อ

สถานที่ตั้ง

วัดม่วยต่อ ตั้งอยู่เลขที่ 21 ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดมีเนื้อที่ 13 ไร่ 38 ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ 664 อาณาเขต ทิศเหนือ ประมาณ 1 เส้น 15 วา จรดถนนสาธารณะ ทิศใต้ประมาณ 3 เส้น 10 วา จรดวัดพระนอน ทิศตะวันออกประมาณ 3 เส้น 13 วา ถึงถนนผดุงม่วยต่อ ทิศตะวันตกประมาณ 5 เส้น 11 วา 2 ศอก ถึงวัดพระธาตุดอยกองมู มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน 3 แปลง เนื้อที่ 8 ไร่ 3 งาน 95 /7-10 ตารางวา โฉนดเลขที่ 454 456 1993 (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548: 2-3) หมายเลขโทรศัพท์ 053 - 611316

พิกัด X = 391415

พิกัด Y = 2134074

วัดม่วยต่อในอดีต

วัดม่วยต่อปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมา

วัดม่วยต่อ แปลว่า วัดแห่งเจดีย์ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2432 โดยเจ้านางเม็ยะ ซึ่งเป็นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนในสมัยนั้น ได้สร้างศาลาการเปรียญแบบไทใหญ่ คณะศรัทธาจึงร่วมมือกันสร้างเจดีย์ 6 องค์ ชื่อวัดได้มาโดยเจ้าอาวาสรูปแรกซึ่งย้ายมาจากวัดม่วยต่อ อำเภอหมอกใหม่ รัฐฉานในประเทศพม่า จึงนำเอาชื่อวัดม่วยต่อมาใช้ด้วย ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า “จอม่วยต่อ” และเรียกกันมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อ ปี พ.ศ. 2466 มีการขึ้นทะเบียนเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเมื่อ ปี พ.ศ. 2498 วัดม่วยต่อได้ทรุดโทรมลงมาก พระราชวิกรเจ้าอาวาสวัดม่วยต่อ และเจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงสร้างศาลาการเปรียญทรงไทใหญ่ขึ้นใหม่ซึ่งเป็นศาลาการเปรียญที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและเป็นสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548: 2-3; คิเรก ก้อนกลีบ มปป.: 7)

วัดม่วยต่อประกอบด้วย อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์ ศาลาบำเพ็ญกุศล โรงครัว เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร และปูชนียวัตถุ ได้แก่ พระประธานในอุโบสถเป็นพระพุทธรูปทองเหลือง พระประธานที่ศาลาการเปรียญ เป็นพระพุทธรูปเนื้อสัมฤทธิ์ซึ่งเป็นศิลปะพม่า พระพุทธรูป सिंह 1 सिंह 3 งาม้างแกะสลักรูป พระพุทธรูป 2 คู่ แทนพระแบบปราสาทยอดแหลมเจดีย์และระฆังแบบกระดิ่งลูกใหญ่ นอกจากนี้ภายในบริเวณวัดยังประกอบด้วยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน อาคารผู้สูงอายุ และประกอบด้วย พระ 6 รูป สามเณร 42 รูป

และศิษย์วัด 1 คน (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน2548: 2-3; ดิเรก ก้อนกลีบ: 7; พระครูอนุศาสน์ โสภณ:21/08/2550)

รายนามเจ้าอาวาสของวัด มีดังนี้ คือ (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน2548: 2-3; ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 7)

1. พระคำภีระ คมภิโร	พ.ศ. 2432-2459
2. พระครูวิริยะมงคล ตั้งฆะวาหะ	พ.ศ. 2459-2472
3. พระครูวิริยะมงคล ศาสนธาดา	พ.ศ. 2472-2476
4. พระครูโสภณสวัสดิการ	พ.ศ. 2476-2484
5. พระราชวีรากร	พ.ศ.2484-2510
6. พระมหาธรรมสร ฐานิสฺสโร	พ.ศ. 2510-2519
7. พระอธิการเอนก นาดชมุโม	พ.ศ. 2520-2530
8. พระครูอนุศาสน์โสภณ	พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน

สิ่งสำคัญภายในวัด

ในวัดจะประกอบด้วยพระประธานในอุโบสถ พระประธานในศาลาการเปรียญ พระพุทธรูป สิ่งห้ 1 สิ่งห้ 3 งาม้างแกะสลัก และแท่นพระแบบปราสาทยอดแหลมและระฆังแบบกระดิ่งลูกใหญ่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. **พระประธานในอุโบสถ** เป็นพระพุทธรูปทองเหลือง นำมาจากประเทศพม่าในปี พ.ศ.2466 (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน2548: 2-3;ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 7)

2. **พระประธานในศาลาการเปรียญ** เป็นพระพุทธรูปเนื้อสัมฤทธิ์ ศิลปะแบบพม่า (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน2548: 2-3; ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 7)

3. **พระพุทธรูปสิ่งห้ 1 สิ่งห้ 3** อยู่ในวัดอยู่หน้าพระประธานในศาลาการเปรียญ ซึ่งวางไว้ดังนี้คือด้านขวาเป็นสิ่งห้ 1 ด้านซ้ายเป็นสิ่งห้ 2 และด้านบนเป็นสิ่งห้ 1 (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน2548: 2-3; ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 7)

4. งามข้างแกะสลักเป็นพระพุทธรูป 2 คู่ อยู่ในศาลการเปรียญ นำมาจากประเทศพม่าในปี พ.ศ. 2466 (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548: 2-3; ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 7)

5. แทนพระแบบปราสาทยอดแหลม เจดีย์และระฆังแบบกระดิ่งรูปใหญ่ ได้ทรุดโทรมไปแล้ว (สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2548: 2-3; ดิเรก ก้อนกลีบ มปป. : 7)

ทางขึ้นเจดีย์ 6 องค์

พระราชวีรภกร (อดีตเจ้าอาวาส)

โบสถ์ที่กำลังปรับปรุง

งามข้างแกะสลักเป็นพระพุทธรูป 2 คู่

กิจกรรมและผลงานที่สำคัญประกอบด้วย

1. ด้านการศึกษา มีการเปิดโรงเรียนปริยัติธรรม ในแผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา (ม.ต้น) และมีการจัดตั้งศูนย์การเรียน (ศนช.) (พระครูอนุศาสน์โสภณ : 21/08/2550)
2. ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2468 (พระครูอนุศาสน์โสภณ : 21/08/2550)
3. ได้รับการคัดเลือกจากกรมศาสนาให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างประจำปี พ.ศ. 2507 (พระครูอนุศาสน์โสภณ : 21/08/2550)
4. ได้รับคัดเลือกให้เป็นวัดพัฒนาที่มีผลงานดีเด่น ปีพ.ศ. 2534 (พระครูอนุศาสน์โสภณ : 21/08/2550)
5. ได้รับการคัดเลือกให้เป็นวัดที่มีการส่งเสริมสุขภาพประจำปี พ.ศ. 2549 (พระครูอนุศาสน์โสภณ : 21/08/2550)
6. ได้รับคัดเลือกให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางการศึกษา ปี พ.ศ. 2549 (พระครูอนุศาสน์โสภณ : 21/08/2550)
7. ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นวัดที่มีมาตรฐานในการพัฒนาประจำปี พ.ศ. 2550 (พระครูอนุศาสน์โสภณ : 21/08/2550)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศาลาเอนกประสงค์วัดม่วยต่อ/ที่ตั้งของวัดไม้สูงในอดีต)

นอกจากนี้ในวัดจะมีการจัดงานประเพณีต่างๆเช่น ประเพณีต่างซอมต่อโหลง(ถวายข้าว
มธุปายาส) และมีการจัดงานตามเทศกาลต่างๆ ขึ้น เช่นเทศกาลเข้าพรรษา เทศกาลออกพรรษา
งานสงกรานต์ และการแห่นซอมโก้จา (พระครูอนุศาสน์โสภณ : 21/08/2550)

วัดหัวเวียง

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่เลขที่ 15 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ติดกับตลาดเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน หมายเลขโทรศัพท์ 053-612003 (จุดศิวโร ภิกขุ มปพ : 14-16)

พิกัด X = 391694

พิกัด Y = 2134395

ศาลาการเปรียญหลังใหม่

ประวัติความเป็นมา

วัดหัวเวียงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2406 รวมอายุมาแล้วหนึ่งร้อยกว่าปีวัดหัวเวียงแห่งนี้เป็นวัดหลังที่สองของเมืองแม่ฮ่องสอน คำว่า หัวเวียงก็คือ หัวเมืองนั่นเอง ในสมัยก่อนโน้นทางทิศเหนือของวัดเป็นป่าเป็นเขา เสาศาลาการเปรียญของวัดก็ยังไม่ตัดเอาไม้ตามป่าตามเขา แต่ว่าบัดนี้บริเวณดังกล่าวเป็นบ้านเรือนไปหมดแล้ว วัดหัวเวียงตั้งอยู่ใจกลางเมืองแม่ฮ่องสอนมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ ในวัดเป็นที่ประดิษฐานพระมหามุนี หรือพระเจ้าพลาสะแข่ง ภายในวัดมีศาลาการเปรียญหลังใหญ่ ตั้งตระหง่านอยู่ใจกลางเมืองแม่ฮ่องสอน วัดหัวเวียงหลังแรกสร้างขึ้นมาโดยคนสมัยนั้นสร้างขึ้นเป็นหลังๆ รวม 7 หลัง ศาลาทั้ง 7 หลังนี้ได้รับศรัทธาจากหลายๆคนสร้างถวายต่อเติมออกไปทีละหลัง แต่ละหลังก็มีศรัทธาคนหนึ่งสร้างถวาย และสร้างพระพุทธรูปขึ้น ไว้ที่ศาลาการเปรียญรวม 5 องค์

มีพระประธานองค์ใหญ่ตั้งอยู่ หน้าตักกว้าง 3 เมตร สูง 3.25 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2420 วัดนี้สร้างเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองแม่ฮ่องสอนมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล ศาลาการเปรียญหลังเก่า 7 หลัง ได้รื้อถอนไปหมดแล้วเมื่อปีพ.ศ. 2515 และพอดันปี พ.ศ. 2516 ในเดือนมกราคม ก็ได้เริ่มสร้างศาลาการเปรียญหลังปัจจุบันขึ้นมาใหม่ และสร้างเสร็จเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2517 รวมการก่อสร้างเป็นเวลา 1 ปี 8 เดือน และได้จัดงานฉลองเมื่อวันที่ 22 - 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 การก่อสร้างศาลาการเปรียญหลังนี้สิ้นทุนทรัพย์รวมทั้งสิ้น 996,965.35 บาท ทุนทรัพย์ทั้งหมดอาศัยแรงศรัทธาของประชาชนทั้งใกล้และไกลช่วยกันบริจาค และได้มาจากการจัดนมัสการพระมุณีหรือเจ้าพาลละแข่ง ได้รับเงินสนับสนุนจากกรมศาสนา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2526 ได้ต่อเติมอาคารหลังนี้ออกไปทางทิศเหนืออีก 1 ห้อง กว้าง 4 เมตร ยาว 32 เมตรหมดทุนทรัพย์ไปแล้วประมาณ 200,000 กว่าบาท วัดนี้เป็นศูนย์กลางของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นที่ชุมนุมของพ่อค้า ประชาชนที่มาใช้ประโยชน์ เช่นว่า เป็นหน่วยเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนยังเป็นที่ยุมนุมของลูกเสือชาวบ้านทุกเดือน แม้กระทั่งการประชุมพระสังฆาธิการในอำเภอและต่างอำเภอ ในจังหวัดและต่างจังหวัดที่มีส่วนร่วมก็มาประชุมกันที่วัดนี้ตลอดมาไม่มีขาด (จิตตส่วโร ภิกขุ มปป : 14-16; สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 378)

เหตุการณ์สำคัญ ของวัดหัวเวียง คือการนำพระมหามุณี หรือเจ้าพาลละแข่งที่หล่อจำลองจากเมืองมณฑลพะเยา ประเทศพม่า มาประดิษฐานที่วัดหัวเวียงโดยลุงจองโพหย่า และลุงจองห่วนนะเดินทางไปในนิมต์มาพระเจ้าพาลละแข่งองค์นี้หล่อเป็นท่อนๆทั้งหมด 9 ท่อน บรรทุกเรือมาตามแม่น้ำปาย แล้วมาประกอบที่วัดพระนอนนำมาประดิษฐานที่วัดหัวเวียงชาวแม่ฮ่องสอนถือว่าพระเจ้าพาลละแข่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืององค์หนึ่ง (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป : 4) ปัจจุบันวัดหัวเวียงประกอบด้วย พระ 4 รูป และเณร 9 รูป

รายนามเจ้าอาวาสวัดหัวเวียง ประกอบด้วยดังนี้ (พระครูอนุศาสน์ ธรรมกิจ : 20/08/2550)

1. พระอู่น่าเกะ

2. พระอุ พอก๊ะ
3. พระครูศีลวราจารย์ พ.ศ. 2490 - 2498
4. พระมหานันทา ธรรมโร พ.ศ. 2498 - 2513
5. พระครูอนุศาสน์ ธรรมกิจ พ.ศ. 2513 -ปัจจุบัน

ความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าพลาละแข่ง

ความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าพลาละแข่งเมื่อศรัทธาวัดหัวเวียงอัญเชิญพระพุทธรูปมาไว้วัดหัวเวียงนั้น พอนำออกมาจากวัดพระนอนก็มีสิ่งรังใหญ่บินไปพร้อมกับขบวนแห่ สิ่งทั้งหลายได้บินขยายเป็นตาข่ายมุงไปบนพระเศียรขององค์พระพุทธรูป และบินไปมาในระหว่างที่คนเดินขบวนแห่นั้น สิ่งเหล่านั้นไม่ได้กัดต่อยผู้ใดเลย นับว่าเป็นสิ่งอัศจรรย์อย่างยิ่งใน ปฏิหารีย์ของพระพุทธรูปองค์นี้ เมื่อขบวนแห่ถึงวัดหัวเวียงฝูงสิ่งได้บินขึ้นไปทำรังอยู่ที่เพดานพระวิหารนานถึง 7 วันแล้วก็พากันบินไป และอีกเหตุการณ์หนึ่งคือ การจัดงานฉลองสมโภช 4 วัน 3 คืน มีการถวายอาหาร จตุปัจจัยไทยทานแก่พระภิกษุสงฆ์ ในขณะนั้นได้เกิดมีลมบ้าหมูพัดขึ้นมาอย่างแรง ทำให้ต้นจตุปัจจัยล้มระเนระนาด ลมพัดเฉพาะในวิหารเท่านั้น ส่วนนอกวิหารไม่มีลม และในสมัยก่อนเมืองแม่ฮ่องสอนไม่มีไฟฟ้าใช้ เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบเอ็ด และวันเพ็ญเดือนสิบสอง พระพุทธรูปองค์นี้เปล่งรัศมีจากองค์พระทำให้พระวิหารสว่างไสวไปหมด ชาวบ้านเห็นอยู่อย่างนี้หลายครั้ง จึงเป็นที่นับถือของชาวบ้านอย่างยิ่ง ถือได้ว่าเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองแม่ฮ่องสอนในบริเวณรั้วเหล็กจึงห้ามผู้หญิงเข้า (จิตตส่วโร ภิกขุ มปป : 4)

สิ่งสำคัญของวัดหัวเวียง

1. พระพุทธรูป 5 องค์ เป็นพระพุทธรูปโบราณ องค์ใหญ่อยู่ตรงกลางหันพระพักตร์อยู่ทางทิศตะวันออก สร้างเมื่อ พ.ศ. 2406 องค์รองลงมาอยู่ด้านหน้าขององค์ใหญ่หันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก ส่วนองค์เล็กอีก 3 องค์สร้างเรียงไว้ทางทิศเหนือ จำนวน 2 องค์สร้างไว้ทางทิศใต้หันพระ

พัทธรูปไปทางทิศเหนือ 1 องค์ (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป : 13, คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ 2542: 13)

พระพุทธรูป 5 องค์

2. **วิหารพลาละแข่ง** สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐาน พลาละแข่งคู่บ้านคู่เมืองแม่ฮ่องสอนวิหารทรงปราสาท 2 องค์ โดยองค์ใหญ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีความกว้างและยาวเท่ากัน คือ 1,850 เมตร สูงจากพื้นประมาณ 15 เมตร ตัวอาคารสร้างด้วยไม้ พื้นล่างเป็นคอนกรีตเฉพาะพื้นด้านในปูด้วยกระเบื้องลายต่างๆ ผนังคอนกรีตขึ้นรับกับฝาลูกทรงไม้ หลังคาเป็นชั้นๆ รวมสามชั้น ส่วนยอดเป็นยอดโดม มุงด้วยสังกะสี และสลักลวดลายสังกะสีประกอบทุกชั้นไป สำหรับวิหารหลังเล็กซึ่งตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออก ก่อสร้างแบบเดียวกับวิหารหลังใหญ่ และสันนิษฐานว่าคงจะสร้างขึ้นพร้อมกันแต่มีความละเอียดกว่า โดยมีหลังคา 5 ชั้น ไม้รวมยอดโดมและฉัตร ตัววิหารมีความกว้าง 6.40 เมตร ยาว 8.30 เมตร ภาษาไทใหญ่เรียกวิหารเล็กนี้ว่า “อะ โห่ยังข่าม” ซึ่ง หมายถึงที่รับแขก หนึ่ง วิหารหลังนี้ได้รับการบริจาคไม้ก่อสร้างจากลุงสว่างวิเศษและมิถุนจงห่วนนะเป็นผู้ออกค่าแรงงานก่อสร้างผู้ก่อสร้าง คือลุงหม่องหง่วย ประณีตศิลป์ การก่อสร้างใช้เวลาราว 2 ปี จึงเสร็จเรียบร้อย วัสดุในการก่อสร้างจำพวกสังกะสีกระจกสี และกระเบื้องปูพื้น ได้นำมาจากเมืองพม่า (ดิเรก ก้อนกลีบมปป: 13, คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ 2542: 13)

วิหารพลาละแข่ง

พระเจ้าพลาละแข่ง หรือพระมหามุณี พระพุทธรูปองค์นี้มีประวัติเล่าว่า สมัยเมื่อ 90 ปี ก่อนที่จะนำมาจำลองไว้ที่แม่ฮ่องสอน มีประวัติเล่าว่า มีพ่อค้าคนหนึ่งชื่อว่า ลุงจองโพหย่าเป็นพ่อค้าวัวต่าง การคมนาคมสมัยนั้นลำบากมาก เวลาจะไปทำการค้าขายต้องใช้วัวต่างม้าต่างหรือช้างต่าง บรรทุกสิ่งของไปขาย อยู่มาวันหนึ่งพ่อลุงจองโพหย่าได้นำวัวต่างออกจากบ้านเพื่อไปค้าขายในต่างอำเภอ ในระหว่างเดินทางนั้นต้องรอนแรมไปในป่าตลอดทาง มีอยู่วันหนึ่งพ่อลุงจองโพหย่าพร้อมด้วยพรรคพวกได้พักแรมในป่าดังกล่าว พอตกเวลาเย็นกินข้าวกันเรียบร้อยแล้ว ก็เอาหมากมาเคี้ยวกิน เพราะคนสมัยนั้นชอบกินหมาก พ่อลุงโพหย่ากินหมากเสร็จเรียบร้อยก็ไม่ได้เก็บเชี่ยนหมากไม่ได้ปิดฝาแล้วเข้านอน พอตื่นตอนเช้าก็พบมีพระบรมธาตุ 1 องค์ใหญ่ขนาดเม็ดข้าวโพดอยู่ในเชี่ยนหมาก ลุงจองโพหย่าจึงได้บอกแก่เพื่อนฝูงที่เป็นพ่อค้าด้วยกันทราบแล้วจึงเดินทางเข้าไปในเมือง เพื่อจะทำมอบทองคำมาใส่พระบรมธาตุนี้เมื่อได้มอบทองคำแล้วก็นำไปใส่พระบรมธาตุมาไว้ที่บ้านปางหมูก่อน แล้วกลับเข้าไปในเมืองแม่ฮ่องสอนอีกครั้งเพื่อเข้าไปบอกข่าวให้กับชาวเมืองแม่ฮ่องสอนทั้งหลายที่มีศรัทธาได้ทราบ คณะศรัทธาบ้านปางหมูพร้อมด้วยประชาชนทั้งหลายก็นำเอาหม้อกอลองไปแห่พระบรมธาตุเข้ายังเมืองแม่ฮ่องสอนและนำไปไว้ที่บ้านลุงจองโพหย่า วันรุ่งขึ้นได้มีการถวายอาหารบิณฑบาตและบอกเพื่อนบ้านมาร่วมอนุโมทนาเพื่อเป็นสิริมงคล ลุงจองโพหย่าได้ทำการค้าตามปรกติและรู้สึกที่ติดต่อกับพ่อค้าคล่องเป็นพิเศษมีกำไรมาก (จิตตสัวโร ภิกขุ มปป : 1-6)

อยู่มาวันหนึ่ง ลุงจองจองโพหย่าเรียกเพื่อนบ้านที่เป็นพ่อค้าด้วยกัน พร้อมกับลุงจองห่วนนะ และพรรคพวกอีกหลายคนมาปรึกษากัน ว่าพระบรมธาตุที่ได้มานี้จะนำไปบรรจุไว้ในองค์พระเจดีย์ที่

วัดพระธาตุคอกยอกมูติกว่า เพื่อให้ประชาชนได้กราบไหว้ สักการบูชา แต่ในที่ประชุมนั้นมีเสียงคัดค้านว่าเจดีย์นั้นเป็นเจดีย์เก่าจึงได้ตกลงกันว่า จะติดต่อจำลองพระมหามุนีหรือพระเจ้าพาละแบ่งจากเมืองมัณฑเลย์ ประเทศพม่า เอามาไว้ที่เมืองแม่ฮ่องสอนโดยให้ลุงจองโพหย่ากับลุงจองห่วนนะไปติดต่อ (จิตตสัวโร ภิกขุ มปป : 1-6)

พระเจ้าพาละแบ่ง สร้างขึ้นเมื่อ จ.ศ. 1279 ตรงกับปี พ.ศ. 2416 การนำเอาพระพุทธรูปนี้มาจากเมืองพม่าโดยบรรพบุรุษเรือลงมาตามแม่น้ำสาละวิน(น้ำคง) เรือมาจนถึงน้ำปลายถึงท่าเรือบ้านท่าโป่งแดงก็อัญเชิญขึ้นฝั่งแล้วนำมาไว้ที่วัดพระนอน เรือที่บรรพบุรุษเป็นเรือถ่อ ใช้เรือทั้งหมด 9 ลำ เพราะถอดพระพุทธรูปออกเป็น 9 ชิ้น ซึ่งมีน้ำหนัก 999 กก. เมื่อทางวัดหัวเวียงสร้างพระวิหารเสร็จเรียบร้อยจึงได้อัญเชิญพระเจ้าพาละแบ่งมาประดิษฐานไว้ที่นี่ (จิตตสัวโร ภิกขุ มปป : 1-6)

3. ศาลาจำลองอาคารไม้ หลังคามุงสังกะสีประดับลายเจาะสังกะสี รูปทรงสวยงาม ศาลาไม้แบบไทใหญ่ซึ่งสร้างขึ้นสมัยรัตนโกสินทร์ โดยได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดขอบเขตในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 98 ตอนที่ 177 ลงวันที่ ตุลาคม พ . ศ . 2524 ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยกรมศิลปากรแล้ว (ดิเรก ก้อนกลีบ มปป : 13; คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ 2542: 13)

ศาลาจำลองอาคารไม้

ประตูศาลา

หิ้งพระ ภายในศาลา

ภายในศาลา

4. อุโบสถวัดหลังใหม่ สร้างตามแบบอย่างสถาปัตยกรรมไทใหญ่ผสมผสานพม่า เป็นอาคารคอนกรีตหลังคายกชั้นสูงเป็นชั้นๆ มุงกระเบื้องประดับลายเจาะสังกะสี (ดิเรก ก้อนกลีบมปป : 13; คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติฯ 2542 : 13)

อุโบสถวัดหลังใหม่

5. เจดีย์

5. หอระฆัง

6. โรงเรียนพระปริยัติธรรม

โรงเรียนพระปริยัติธรรม

กิจกรรมผลงานที่สำคัญและงานประเพณีเกี่ยวกับวัด (พระครูอนุศาสน์ ธรรมกิจ: 20/08/2550)

1. วัดหัวเวียง ใช้เป็นหน่วยเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดทั้งยังเป็นที่พักผ่อนของลูกเสือชาวบ้านทุกเดือน แม้กระทั่งการประชุมพระสังฆาธิการในอำเภอและต่างอำเภอ ในจังหวัดและต่างจังหวัดที่มีส่วนร่วมก็มาประชุมกันที่วัดนี้ตลอดมาไม่มีขาด
2. ช่วงที่มีการจัดงาน การเวียนเทียน เทศกาลต่างๆ การแห่จองพารา ในช่วงที่มีการท่องเที่ยวมากนักท่องเที่ยวจะต้องจองไว้ก่อน เพราะอาจจะทำให้วัดเต็มได้ และมีประเพณีถวายข้าวมธุปายาส ในวันที่ 10 แดงคา วันที่ 11 ถวาย วันที่ 12 หลู่ (จำก้ำคนนอนวัด) ของเดือนกันยายน
3. ประเพณีแสนหอมโก๋จา (งานทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้วายชน) ในช่วงเดือนตุลาคม

กองมูสี่สู'

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ ทางขึ้นวัดพระธาตุคอกยงมู ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 0390863 พิกัด Y = 2134064

ประวัติ

กองมู หมายถึง เจดีย์ สี่สู' หมายถึง สี่องค์ รวมความจึงหมายถึง เจดีย์สี่องค์ กองมูสี่สู'เป็นโบราณสถานที่มีอายุยาวนานราว 200 กว่าปี ถูกทำลายลงเมื่อคราวสร้างทางขึ้นวัดพระธาตุคอกยงมู ผู้สูงอายุเล่าว่าในอดีตนานมาแล้วมีถ้ำที่ขาวมากยาว อุโมงค์ของถ้ำลอดผ่านมาทางผ่านวัดก้ำก้อ และบริเวณลานวัฒนธรรมมีปากถ้ำอยู่ ณ บริเวณบึงน้ำใกล้กับบ้านสวนกลางเมืองริสอร์ท ถ้ำแห่งนี้มีผู้คนเชื่อว่าเป็นที่เก็บสมบัติโบราณของเหล่าคนธรรพ์ เช่น ถ้วยชาม ช้อน กำไล แหวนซึ่งทำด้วยทองคำ เวลาชาวเมืองมีงานประเพณีปอหรือแขกบ้านแขกเมืองมาเยี่ยมเยียน ชาวเมืองมักไปขอยืมสมบัติเหล่านั้นมาต้อนรับแขก ตอนหลังผู้คนมักขยำขี้มของมาแล้ว ไม่ส่งคืนทำให้คนธรรพ์ที่เป็นเจ้าของสมบัติเกิดความไม่พอใจ จึงเนรมิตรให้ปากถ้ำแห่งนี้ปิดลง ส่วนกองมูสี่สู'ที่ตั้งอยู่บริเวณปากถ้ำ ก็เสื่อมสลายลงตามกาลเวลา และต่อมากับมีการสร้างถนนขึ้นวัดพระธาตุคอกยงมูจึงทำให้กองมูหรือเจดีย์ถูกทำลายไปบางส่วน (ทองดี กิติพันธ์ : 02/11/2550)

กองมูสี่สู' ถือเป็นโบราณสถานอันเก่าแก่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกแห่งหนึ่ง ปัจจุบันเหลือเพียงซากอิฐของกองมูและเนินดินที่พอจะรู้ว่าเป็นสถานที่สร้างเจดีย์เก่าแก่ที่ชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนเรียกว่า “กองมูสี่สู'” หรือเจดีย์สี่องค์ (ทองดี กิติพันธ์ : 02/11/2550)

บริเวณกองมูสี่ตู้

ทางผ่านเข้ากองมูสี่ตู้

บริเวณกองมูด้านขวา

บริเวณกองมูด้านซ้าย

ฐานกองมู

อิฐมอญกองมูสี่ตู้

ฐานกองมูสี่ตู้

อิฐมอญกองมูสี่ตู้

กำแพงงอมู

อิฐมอญเก่า

ที่ตั้งงอมูสี่ตู้

ลานหน้างอมู

อุโบสถลี้มคำ

สถานที่ตั้ง

อุโบสถลี้มคำ ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกใต้เชิงเขาคอกองมู ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 0391270

พิกัด Y= 2134055

ประวัติ

อุโบสถลี้มคำตั้งมานานแล้วสันนิษฐานว่าอายุประมาณ 150 กว่าปี สร้างก่อนวัดพระธาตุดอยกองมูวัดนี้สร้างตอนทหารพม่าเกณฑ์พวกมอญที่อยู่เมืองพุกามที่เกณฑ์ชาวมอญเหล่านี้ไปเป็นทาสและเดินทางมาถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในอดีตนั้นยังเป็นเขตพม่าอยู่ชาวมอญได้อาศัยอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและทำอิฐมอญในการสร้างวัดและองค์พระเจดีย์โบราณเหล่านี้ ปัจจุบันเหลือเพียงร่องรอยของโบราณสถานเท่านั้น เนื่องจากมีอายุราวๆ 150 ปีบริเวณรอบวัดจะมีสระน้ำเอาไว้ใช้ภายในวัด เนื่องจากเป็นช่วงฤดูฝนชาวบ้านจึงสร้างอ่างเก็บน้ำฝนคล้ายบ่อเลี้ยงปลาพอที่จะเก็บน้ำฝนไว้ใช้ภายในวัด เหตุที่เรียกว่า “อุโบสถลี้มคำ” เพราะทั้งภายในและนอกวัด จะติดด้วยทองคำเปลวตลอดทั้งหลัง ชาวบ้านในสมัยนั้นจึงตั้งชื่อวัดนี้ว่า เรียกว่า “อุโบสถลี้มคำ” (พระราชวราคม : 01/11/2550)

อุโบสถลี้มคำเป็นอุโบสถโบราณและเป็นส่วนหนึ่งของ วัดคู่ป่าหรือวัดที่พระธาตุคงค์มาจำศีลประจำพรรษาอยู่ที่อุโบสถนี้ ทางไปอุโบสถจะอยู่ทางขึ้นวัดพระธาตุดอยกองมูหน้าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่หน้าอุโบสถลี้มค่านั้นจะเป็นบ่อน้ำคล้ายบ่อปลาหรือเหมือนบ่อน้ำที่อยู่ด้านหน้าอุโบสถน้ำในบ่อนี้จะไหลออกมาจากอุโบสถตลอดทั้งปี น้ำนี้จะนำมาอุปโภคหรือบริโภคได้ พอถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือนมีดหรือ 15 ค่ำเดือนเพ็ญพระสงฆ์จะมาจำพรรษาที่อุโบสถลี้มคำ (ทองดี กิติพันธ์: 02/11/2550)

ทางขึ้นอุโบสถลี้มคำ

กำแพงทางเดิน

ศาลเจ้า

บ่อน้ำ

บริเวณอุโบสถ

ฐานอุโบสถ

หน้าอุโบสถ

สำนักสงฆ์ยอดดอยกุงตึง (วัดตูป่า)

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ 303/5 บ้านขุนกลาง หมู่11 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

58000

พิกัด X= 391110

พิกัด Y= 2133132

ประวัติ

สำนักสงฆ์ยอดดอยกุงตึง มีอายุประมาณ 100 กว่าปี สร้างขึ้นก่อนวัดพระธาตุดอยกุงมูวัดนี้สร้างตอนที่ทหารพม่าเกณฑ์พวกมอญที่อยู่เมืองพุกาม โดยเกณฑ์ชาวมอญเหล่านี้ไปเป็นทาสในประเทศพม่าและเดินทางมาถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในอดีตชาวมอญได้อาศัยอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนทำอิฐมอญเพื่อใช้ในการสร้างอุโบสถลี้มคำ เมื่อสร้างเสร็จแล้วสันนิฐานว่าน่าจะไปสร้างวัดดอยกุงตึงต่อ เพราะพบร่องรอยของโบราณสถานซึ่งมีอายุราวๆ 100 ปี บริเวณรอบวัดพบอิฐมอญเป็นฐานวัด และลักษณะองค์พระเจดีย์ฐานมีขนาดใหญ่เนื่องจากอยู่บนยอดดอย บริเวณบนยอดดอยแห่งนี้ สมัยก่อนจะมีวัดและศาลาการเปรียญและเจดีย์ 1 องค์ แต่วัดแห่งนี้เกิดการล่มสลายลงนานแล้ว ในสมัยก่อนจะมี ถ้วย งาน ชาม และของอื่นอีกมากมายแต่หลังจากวัดล่มสลายลงของเหล่านี้ก็หายไปหมด (พระราชวิราคม : 01/11/2550; ทองดี กิติพันธ์: 02/11/2550)

บริเวณกำแพง

กำแพง

กลางวัด

สถานที่ก่อสร้าง

ขอบด้านขวาวัด

ศาลา

พระเจดีย์

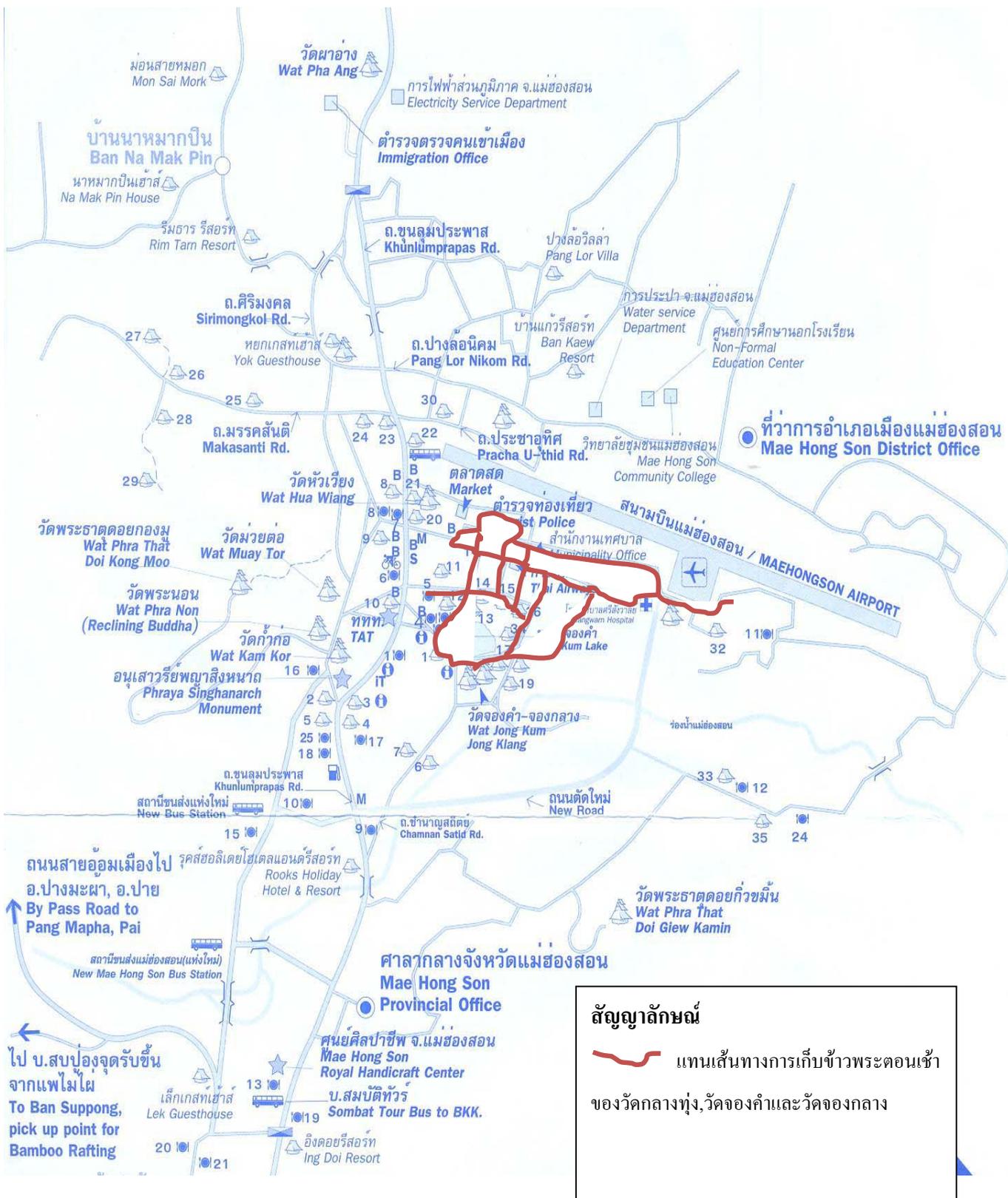
กำแพงด้านซ้าย

ปู่จ้อง(คนเก็บข้าวพระตอนเช้า)

ปู่จ้อง(คนเก็บข้าวพระ)

ปู่จ้องหรือคนที่ออกไปเก็บข้าวพระ(ข้าวหอม)ในตอนเช้าจากชาวบ้านที่ต้องการถวายอาหารแก่พระภิกษุ แต่ไม่มีเวลาไปถวายที่วัด ชาวบ้านจึงจัดเตรียมอาหารคาวหวานใส่ปิ่นโต หรือ สำรับไว้บริเวณหน้าบ้าน พอได้เวลาประมาณ 08.00 น. – 10.30 น. (ยกเว้นวันพระ) ปู่จ้องก็จะเดินด้วยเท้าพร้อมรถเข็นหรือหาบถาดอาหารมารับอาหารคาวหวานไปถวายพระในแต่ละวัดที่ปู่จ้องอาศัยอยู่ ปู่จ้องแต่ละวัดจะรับผิดชอบในการเก็บอาหารคาวหวานตามปีก่อนต่าง ๆ เดิมจะมีการตีจี๋ (กังสดาล) เพื่อเป็นสัญญาณบอกว่าใกล้มาถึงแล้วให้เตรียมอาหารหรือสำรับไว้ เส้นทางในการเก็บข้าวพระ (ข้าวหอม) ของแต่ละวัดอาจเดินไปในเส้นทางเดียวกันแต่ขึ้นอยู่กับคณะสงฆ์ของแต่ละวัด ปัจจุบันมีปู่จ้อง (คนเก็บข้าวพระ) ที่วัดกลางทุ่ง วัดจงคำ และวัดจงกลาง ตามรายละเอียดดังนี้

ผังการเก็บข้าวพระในตอนเช้าของปู้จอง

1. วัดกลางทุ่ง มีปูจอง (คนเก็บข้าวพระ)

1) ประวัติส่วนตัว (จอดี๊ะ ไม่มีสกุล: 27/12/2550)

ชื่อนายจอดี๊ะ ไม่มีสกุล อายุ 50 ปี ที่อยู่ 56 ถนนนิเวศพิศาล

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เบอร์โทรศัพท์

053-612001 เดิมอาศัยอยู่ที่อำเภอปาย ทำสวนผัก ปลูกหอม

และกระเทียม ขณะที่อยู่เมืองปาย รู้สึกไม่ค่อยสบายและเป็นไส้ติ่งด้วย จึงได้เดินทางมารักษาตัวที่โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ ไม่สามารถทำงานหนักได้เนื่องจากทำการผ่าตัดไส้ติ่ง จึงได้มาอาศัยอยู่ที่วัดกลางทุ่งเมื่อปีพ.ศ. 2543 มีภรรยาชื่อนางยอด มีลูกติดภรรยา 2 คน ได้มาช่วยทำความสะอาดวัดดูแลความเรียบร้อยภายในวัด นายจอดี๊ะมีรายได้จากการเลี้ยงหมู ทำนา และปลูกกระเทียม และค่าตอบแทนจากวัดประมาณเดือนละ 1,000 บาท

2) วิธีการออกเก็บข้าวชอมในตอนเช้า ในตอนเช้าของทุกวัน ในเวลาประมาณ

08.00 น.- 09.30 น. จะเดินทางออกจากวัดพร้อมรถเข็นบรรทุกปืนโต กระตักใส่ข้าว และกะละมัง เพื่อรับอาหารจากบ้านของศรัทธาวัดกลางทุ่งที่ต้องการเตรียมไว้ถวายพระของวัดโดยตามถนนสายต่าง ๆ ได้แก่ ถนนนิเวศพิศาล ถนนราชธรรมพิทักษ์ ถนนพณิชยวิวัฒนา ถนนสิงหนาทบำรุง ถนนประดิษฐ์จองคำ แล้วเดินทางกลับไปยังวัดกลางทุ่ง การเก็บข้าวจะเก็บเฉพาะบ้านที่เคยถวายเป็นประจำ มีประมาณ 35 หลังคาเรือน (จอดี๊ะ ไม่มีสกุล: 07/12/2550, 27/12/2550)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

การเก็บข้าวพระตอนเช้า(ข้าวหอม)

2. วัดจองคำ มีปูจอง (คนเก็บข้าวพระ)

1) ประวัติส่วนตัว (พระมงคล สุจิณฺ ฌรรมโม:26/12/2550)

ชื่อ นายแดง ไม่มีสกุล อายุ 53 ปี ที่อยู่ วัดจองคำ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เดิมเป็นคนบ้านในสอย บิดาเสียชีวิตแล้ว มารดาชื่อนางอู๋ ได้เข้ามาเที่ยวงานในเมือง และมาพักอาศัยอยู่กับพระที่วัด ภายหลังทางวัดแต่งตั้งให้เป็นปูจองของวัด มีหน้าที่เป็นผู้ดูแลความสะอาดภายในวัดจองคำ เป็นคนที่ชอบการตักลงก้นยาว มีน้องสาวชื่อนางศรีไพร

2) การออกเก็บข้าวหอมในตอนเช้า (พระมงคล สุจิณฺ ฌรรมโม:26/12/2550)ในตอนเช้าของ

ทุกวันในเวลาประมาณ 08.00 น. - 09.30 น. นายแดงจะเดินทางออกจากวัดพร้อมรถเข็นบรรทุกปิ่นโต กระติกใส่ข้าว และกะละมัง เพื่อรับอาหารจากบ้านของศรัทธาที่เตรียมอาหารเพื่อถวายพระวัดจองคำ การเก็บข้างพระของนายแดงใช้วิธีการเดินไปตามถนนสายต่างๆ ได้แก่ ถนนชานาญสถิตย์ ถนนสิงหนาทบำรุง ถนนประดิษฐ์จองคำ และเดินทางกลับไปยังวัด การเก็บข้าวหอมจะไปตามซอยต่างๆที่เป็นบ้านของผู้มีจิตศรัทธาถวายข้าวหอม การเก็บข้าวจะเก็บเฉพาะบ้านที่เคยถวายเป็นประจำ มีประมาณ 25-45 หลังคาเรือน

การเก็บข้าวพระตอนเช้า(ข้าวหอม)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

3. วัดจงกลาง มีปู่จ้อง (คนเก็บข้าวพระ)

1) ประวัติส่วนตัว

ชื่อนายจิต สมพร อายุ 22 ปี อยู่ วัดจงกลาง ตำบลจงคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เดิมเป็นคนบ้านป่าลาน บิดาเสียชีวิตแล้ว มารดาเป็นตาเป็นต้อหิน เดิมมีรายได้จากการเป็นลูกจ้างของนายประวัติหรือพ่อเฒ่าประวัติ ก่อนมาเป็นปู่จ้องได้มาทำงานให้กับวัด เช่น ตัดหญ้า ทำความสะอาดบริเวณวัด ต่อมาคณะกรรมการวัด เป็นปู่จ้องอยู่ที่วัดจงกลาง ซึ่งหลังจากที่มาเป็นปู่จ้องได้มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการทำความสะอาด เก็บโตะเก้าอี้ในงานถนนคนเดิน และหากมีเวลาว่างจะออกไปรับจ้างทั่วไป การทำงานให้กับวัดนายจิต (ปู่จ้อง) ได้ค่าตอบแทนเดือนละ 500 บาท และทางวัดได้ให้การเลี้ยงดูมารดาของนายจิตด้วย(พระสมพร จันทุโร: 26/12/2550,จิต สมพร:26/12/2550)

2) การออกเก็บข้าวหอมในตอนเช้า ปู่จ้องจะเดินทางออกจากวัดพร้อมรถเข็นและ

ปืนโต กระตักใส่ข้าว และกะละมัง ในเวลาประมาณ 08.00 น. - 09.00 น. ไปตามถนนสายต่างๆ ได้แก่ ถนนชำนาญสุภิตย์ ถนนนิเวศพิศาล ถนนสิงหนาทบำรุง ถนนประดิษฐ์จงคำ เพื่อเก็บข้าวพระที่ศรัทธาเตรียมไว้ถวายพระวัดจงกลาง โดยจะเก็บเฉพาะบ้านที่เคยถวายเป็นประจำ เท่านั้น มีประมาณ 45 หลังคาเรือน ในบางครั้งอาจมีผู้มีจิตศรัทธานำมาถวายนอกเหนือจากผู้ที่ถวายเป็นประจำ (พระสมพร จันทุโร:26/12/2550,จิต สมพร:26/12/2550)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

การเก็บข้าวพระตอนข้าว(ข้าวหอม)

วัดกุงเปา

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ หมู่ 11 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 390542

พิกัด Y = 2134749

สภาพแวดล้อม

วัดกุงเปา รอบ ๆ วัดจะเต็มไปด้วยป่าไม้และธรรมชาติ เจดีย์ที่สร้างเป็นศิลปกรรมแบบพม่าผสมไทใหญ่ ภายในวัดยังมีอะไรมาให้นักเนื่องจากเป็นวัดที่ได้สร้างและบูรณะขึ้นมาใหม่ (พระสมชาย สุภาจาโร : 09/12/2550)

ภายในศาลาการเปรียญ

บรรยากาศภายในวัด

ประวัติความเป็นมา

วัดกุงเปาเป็นวัดเก่าแก่อันโอศิตที่มีอายุประมาณ 90 ปี ล่วงมาแล้ว มีซากปรักหักพังของโบราณสถานคือ เจดีย์และสิ่งคู่ที่หันหน้าเข้าหากันที่สวยงาม ซึ่งเป็นศิลปกรรมแบบพม่า แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ศิลปกรรมอันเก่าแก่นี้ได้ถูกพวกมารศาสนา ทำลายเพื่อหวังประโยชน์ส่วนตนอันไม่รู้คุณค่า ของศิลปกรรมอันควรค่าแก่การศึกษาในประวัติศาสตร์ เหลือเพียงร่องรอยเดิมไว้เท่านั้น วัดกุงเปา ในสมัยก่อนตอนที่เจ้าฟ้าโกหล่านมาเมืองแม่ฮ่องสอน มีการสร้างวัดไว้ 4 มุม ได้แก่ วัดผาอ่าง(ทิศเหนือ) วัดกุงเปา(ทิศตะวันตก) วัดกุงตึง(ทิศใต้) และวัดพระธาตุดอยแก้วขมื่น(ทิศตะวันออก) (พระสมชาย สุภาจาโร : 09/12/2550)

วัดกุงเปามีประวัติการค้นพบตามประวัติของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ (พระญาณวิราคม) อดีตเจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน มาเป็นบางส่วนเท่านั้น ส่วนหลักฐานการก่อตั้งเริ่มแรกนั้นไม่ปรากฏแน่ชัดจึงไม่อาจกล่าวในที่นี้ได้ เท่าที่ค้นพบนั้นประมาณ พ.ศ. 2451 ซึ่งในขณะนั้นพระชัยวงศ์เป็นเจ้าอาวาสและเป็นอุปถัมภ์ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระญาณวิราคม ในขณะนั้นยังเป็นภิกษุที่ยังไม่ได้รับพระราชทานนาม ชื่อตามฉายาว่า “พระสีลวโร” เมื่อพระชัยวงศ์ได้มรณภาพลงทางคณะสงฆ์และประชาชนได้ไปนิมนต์เอาพระสีลวโร จากวัดปางล้อมมาเป็นเจ้าอาวาสสืบต่อจากพระชัยวงศ์และในขณะนั้นได้มีหลวงปู่แหวน สุจิณฺโน วัดดอยแม่ปิ้ง จังหวัดเชียงใหม่ และหลวงปู่ตื้อวัดน้ำริน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้เดินทางมาร่วมจำพรรษาด้วย 1 พรรษา ต่อมาได้เกิดไฟป่าอันรุนแรงขึ้น ไฟป่าได้เผาผลาญวัดกุงเปาจนเกือบหมดสิ้น พระสีลวโร พร้อมด้วยลูกศิษย์ได้ย้ายมาก่อตั้งวัดขึ้นใหม่ เป็นวัดจำดี (วัดดอนเจดีย์)ปัจจุบัน เพราะว่าสมัยนั้นการคมนาคมลำบากมากไปมาไม่สะดวก และห่างไกลจากผู้คนการบิณฑบาตก็ลำบาก จึงย้ายมาอยู่ใกล้กับตัวเมือง วัดกุงเปาจึงกลายเป็นวัดร้างตั้งแต่นั้นมา จนถึง พ.ศ. 2533 พระจินลจิตตสุโข มาจำพรรษา

ชาวบ้านทุ่งเปาและบ้านนาหมากป็นจึงได้ช่วยกันพัฒนาวัดจนถึงพ.ศ. 2540 พระจินละจิตตสุโภ ได้มรณภาพลง ชาวบ้านจึงได้นิมนต์พระจากวัดจองคำคือพระปิ่นทูละ มาเป็นเจ้าอาวาสในเวลา ต่อมา พระปิ่นทูละได้ลาสิกขาใน พ.ศ. 2542 จึงได้มีการนิมนต์พระห่วยมาเป็นเจ้าอาวาสได้ ประมาณหนึ่งปีท่านก็ได้มรณภาพ ต่อมาพระสมชาย สุภาจาโร ที่ได้นิมนต์มาจากวัดปางหมู ท่านได้พัฒนาวัดขึ้นใหม่มาจนถึงปัจจุบันนี้ และพัฒนาที่ปฏิบัติศาสนกิจทางพระพุทธศาสนา ให้เป็นที่พึงพอใจของชาวบ้านในแถบนั้น และเพื่อเป็นการจรรโลงไว้ซึ่งบวรพุทธศาสนา สืบไป (เอกสารเผยแพร่ ประวัติวัดทุ่งเปา: 1-2)

รายนามเจ้าอาวาส ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยดังนี้ (พระสมชาย สุภาจาโร: 09/12/2550)

1. พระคำ พ.ศ. 2020
2. พระญาณวีระกม พ.ศ. 2451
3. พระจินละจิตตสุโภ พ.ศ. 2540
4. พระปิ่นทูละ พ.ศ. 2542
5. พระห่วย พ.ศ. 2542
6. พระสมชาย สุภาจาโร พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบพม่าผสมไทใหญ่ สิ่งที่อยู่ในวัดที่เห็นได้ชัดก็จะมี ศาลาการเปรียญและเจดีย์ที่มีศิลปะไทใหญ่ที่สวยงาม (พระสมชาย สุภาจาโร : 09/12/2550)

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในวัด

เกิดไฟป่าอันรุนแรงขึ้น ไฟป่าได้เผาผลาญวัดทุ่งเปาจนเกือบหมดสิ้น พระสีลวโร พร้อมด้วยลูกศิษย์ได้ย้ายมาก่อตั้งวัดขึ้นใหม่ เป็นวัดจำตี (วัดคอนเจดีย์)ปัจจุบัน (พระสมชาย สุภาจาโร: 09/12/2550)

วัดปางหมู

สถานที่ตั้ง

วัดปางหมู ตั้งอยู่เลขที่ 162 บ้านปางหมู ถนนสายแม่ฮ่องสอน - ปาย หมู่ที่ 1 ตำบลปางหมู
อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดมีเนื้อที่ 6 ไร่ 2 งาน ส.ค.1
เลขที่ 357 และ 1479

พิกัด X = 391227

พิกัด Y = 2140460

สภาพแวดล้อม

ลักษณะของสภาพแวดล้อมทั่วไปของวัดปางหมู ประตูทางเข้าของวัดปางหมูจะเป็นประตูที่มีการสร้างด้วยศิลปะแบบไทใหญ่ โดยมีการสร้างเสาทางเข้าวัดทั้งสองข้างเป็นรูปกลองก้นยาวฐานข้างบนจะมีการปั้นรูปผู้ชายสองคนแต่งกายชุดไทใหญ่ แขนก้มองโบใหญ่แสดงท่าทางกำลังตีฆ้อง ส่วนทางด้านข้าง มีหญิงไทใหญ่กำลังรำและชายไทใหญ่กำลังตีฉาบ ข้างหน้าเสาทางเข้าวัดจะมีเสาสี่เหลี่ยมสองเสา เสาแรกจะปั้นเป็นรูปชายไทใหญ่ ก้าลายส่วนเสาที่สองปั้นเป็นรูปหญิงไทใหญ่ถือขันดอก ภายในวัดยังมีสถูปโบราณที่เก่าแก่ที่สร้างมานาน ถัดจากนั้นก็ยังมีโบสถ์โบราณที่มีการสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นโบสถ์ที่เก่าแก่ที่สุดในวัดและโบสถ์หลังนี้ยังคงสภาพเดิมอยู่ เมื่อขึ้นไปถึงบนวัดก็เห็นพระประธาน เป็นพระพุทธรูปศิลปะไทใหญ่ที่มีความงดงามและมีความเก่าแก่มาก

เสาวัดปางหมูจะมีอยู่หนึ่งเสาที่สร้างไม่เหมือนวัดอื่นๆ คือสร้างเป็นรูปทรงของกลองก้นยาวที่สวยงาม มีความสูงขึ้นไปถึงเพดานของวัด ซึ่งน่าจะเป็นวัดที่มีแห่งเดียวในโลกก็ได้ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

นอกจากนี้ทางวัดยังได้มีการสอนศีลธรรม โดยมีการเขียนกลอนธรรมะไว้ตามเพดานวัด เพื่อเตือนสติของคนที่มาทำบุญที่วัด วัดปางหมูนี้เป็นวัดที่เก่าแก่และคงความเป็นไทใหญ่ไว้มาก เป็นวัดที่ควรมาศึกษาธรรมะและศึกษาถึงความเป็นอยู่ของชาวไทใหญ่ ซึ่งจะเห็นจากการที่วัดมีการสร้างบ้านไทใหญ่แบบโบราณให้ผู้คนได้มาศึกษาถึงความเป็นอยู่ของชาวไทใหญ่ในสมัยก่อน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533:1009)

ประวัติวัดปางหมู

วัดปางหมู สร้างเมื่อ พ.ศ. 2101 รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2500 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

รายนามเจ้าอาวาส ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

รูปที่ 1 พระจิกตะ	
รูปที่ 2 พระมะซ้า	พ.ศ.2405 - 2420
รูปที่ 3 พระคำ	พ.ศ. 2420 - 2431
รูปที่ 4 พระลือ	พ.ศ. 2431 - 2452
รูปที่ 5 พระพงษ์	พ.ศ.2453 - 2479
รูปที่ 6 พระเตหวิงต๊ะ	พ.ศ.2478 - 2492
รูปที่ 7 พระสุวรรณ	พ.ศ. 2492 - 2507
รูปที่ 8 พระกมล โคมโล	พ.ศ.2507 - 2508
รูปที่ 9 พระอธิการเล็ก ยุคตมโม	พ.ศ. 2508 - 2510
รูปที่ 10 เจ้าอธิการคำอู่ โกวิท	พ.ศ. 2516 – 2534
รูปที่ 11 พระครูอนุยศสังฆกิจ	พ.ศ. 2534 – ปัจจุบัน

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ศิลปะทางสถาปัตยกรรมของวัดปางหมูจะเป็นศิลปะแบบไทใหญ่ ซึ่งจะสังเกตได้จากประตูทางเข้าวัดเสาป็นเป็นกลองก้นยาวและ ป้ายวัดปางหมูก็มีชายสองคนถือฆ้อง และผู้หญิงไทใหญ่รำอยู่ข้างๆ ถัดมาด้านของศาลาการเปรียญ โบสถ์และเจดีย์ ก็มีศิลปะเป็นของไทใหญ่ซึ่งมีความเก่าแก่และความโบราณซึ่งอยู่คู่กับวัดปางหมูมานานมากแล้ว ภายในศาลาการเปรียญจะมีพระประธานที่มีศิลปะออกมาทางไทใหญ่ผสมกับพม่าที่สวยงามและเก่าแก่ของวัด (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด (พระครูอนุตตสังฆกิจ : 08/12/2550)

1. พระประธาน เป็นพระประธานที่สร้างมานานมีลักษณะรูปทรงในการสร้างแบบไทใหญ่
2. สถูป เป็นสถูปที่เก่าแก่ที่สุดและสร้างมานานแล้ว
3. โบสถ์โบราณ ถูกสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2500 เป็นโบสถ์ที่เก่าแก่มาก

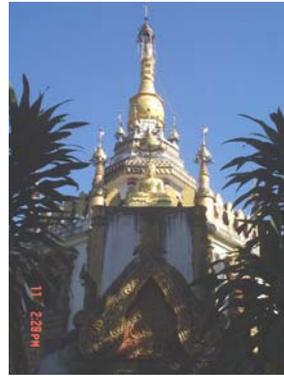
รูปปั้นประตูทางเข้าวัด

รูปปั้นกลองกันยาว

สถูป

โบสถ์

ศาลาจำศีล

เจดีย์เก่า

พระพุทธรูปแบบไทใหญ่

พระสังฆะฉาย

เสารูปกลองก้นยาว

กลอนธรรมะสอนใจ

วัดป่าปู้

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่บ้านป่าปู้ หมู่ที่ 2 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 70 ตารางวา น.ส.3 อาคารเสนาสนะ
 ประกอบด้วย ศาลาการเปรียญและศาลาบำเพ็ญกุศล

พิกัด X = 391749

พิกัด Y = 2125298

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของวัดป่าปู้ เป็นพื้นที่กว้างขวางมีต้นไม้ให้ความร่มรื่น และ
 สนามหญ้า สวนดอกไม้ จัดไว้เพื่อความผ่อนคลายสำหรับผู้ที่มาเยือน ส่วนโบสถ์ วิหาร และ
 เจดีย์ สร้างออกมาในศิลปะแบบไทใหญ่ที่สวยงาม ทางด้านของพระพุทธรูปจะออกไปทางศิลปะ
 แบบพม่าผสมไทใหญ่ ซึ่งน่าจะกล่าวได้ว่าแทบจะไม่มีจังหวัดไหนที่มีวัดที่มีศิลปะที่เหมือนจังหวัด
 แม่ฮ่องสอน (พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร: 08/12/2550)

ศาลาการเปรียญ

โบสถ์

พระพุทธรูป

ประตูทางเข้าวัด

ภายในศาลาการเปรียญ

เจดีย์

โบสถ์

ลัทธิ

ผู้หนังสือธรรมะ

ประวัติความเป็นมา

วัดป่าปู้ สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2276 เดิมชื่อว่า วัดป่าตึง (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,003-1,004)

รายนามเจ้าอาวาส ในอดีตถึงปัจจุบัน ประกอบด้วยดังนี้ (พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร: 08/12/2550)

1. พระอิงตะ	พ.ศ. 2407 – 2429
2. พระเหมโง	พ.ศ. 2429 – 2440
3. พระกุนะ	พ.ศ. 2440 – 2447
4. พระเหมณะ	พ.ศ. 2447 – 2450
5. พระทุน	พ.ศ. 2450 – 2462
6. พระทิพชัย ฐมฺมิโก	พ.ศ. 2462 – 2477
7. พระทุนอ่อน	พ.ศ. 2477 – 2482
8. พระอธิการเกษม เขมจาโร	พ.ศ. 2492 – 2507
9. พระสนั่น	พ.ศ. 2507 – 2509
10. พระดียะ	พ.ศ. 2509 – 2512
11. พระมหากฤษณ์	พ.ศ. 2512 – 2516
12. พระอธิการป๊ะ อภิบุญโญ	พ.ศ. 2516 - 2526
13. พระจอละ สุวณฺโณ	พ.ศ. 2526 - 2530
14. เจ้าอธิการอำพล อตฺตโกวิท	พ.ศ. 2530 - 2534
15. พระอธิการยูน นภาโร	พ.ศ. 2537 – 2545
16. พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร	พ.ศ. 2545 – จนถึงปัจจุบัน

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะสถาปัตยกรรมของวัดป่าปู้ โดยรวมจะเป็นแบบศิลปะของไทใหญ่ จะเห็นได้จาก ลายปานซอยที่ทำประดับไว้ตรงหลังคาวัดและโบสถ์ ส่วนทางพระพุทธรูปจะออกในแนวผสม ระหว่างไทใหญ่และพม่า ซึ่งเมื่อมองในลักษณะของภาพรวมแล้ววัดป่าปู้จะเป็นวัดที่สวยงามและ ยังเป็นศูนย์รวมของชาวพุทธที่ต้องการมาปฏิบัติธรรม (พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร : 08/12/2550)

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด

คำสอนของพระพุทธเจ้า และความศักดิ์สิทธิ์ของวัดซึ่งทำให้คนภายในหมู่บ้านมาปฏิบัติ ธรรมกันมาก ยังเป็นที่เคารพของคนในหมู่บ้านมากอีกด้วย (พระเพิ่มผล ฐานิสฺสโร : 08/12/2550)

กิจกรรมที่สำคัญ

1. ปอยหู่ข้าวห่ากู่ เดือน 3 (มีนาคม) ของทุกปี
2. ปอยสว่างลอง เดือน 3 ถึงเดือน 4 (เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน) ของทุกปี
3. ปอยจ่าตี เดือน 5 (เดือนพฤษภาคม) ของทุกปี
4. ปอยอ่องจ้อดหรือปอยก้อยจ้อด (เทศกาลดับไฟเทียน) เดือน10 (เดือนตุลาคม) ของทุกปี

หมายเหตุ โดยวันและเวลาจะมีการจัดการประชุมกันในหมู่บ้านกันอีกที (พระเพิ่มผล ฐานิสฺโร :

08/12/2550)

วัดป่าอุดมพร

สถานที่ตั้ง

วัดป่าอุดมพร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้านทุ่งกงมู หมู่ที่ 3 ตำบลปางหมู อำเภอมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 0389932

พิกัด Y = 2137590

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปจะเป็นสถานที่เงียบสงบเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม บริเวณโดยรอบวัดจะเป็นลานกว้าง ปกคลุมไปด้วยต้นไม้จึงทำให้มีอากาศที่ร่มรื่น เศษอิฐโบราณที่เรียงเป็นกำแพงก็ยังมีให้เห็นเป็นแนว อาคารของวัดก็จะเป็นอาคารไม้มีลานกว้าง ๆ ตรงกลาง และยังมีกุฏิของพระซึ่งกำลังมีการก่อสร้างอยู่ (พระเดิมพงษ์ อดตุตทีโป : 08/12/2550)

ภายในบริเวณวัด

ภายในบริเวณวัด

ประวัติความเป็นมา

จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในระแวกนั้นว่า เดิมสถานที่แห่งนี้เป็นป่ารกทึบขึ้นปกคลุมมีซากปรักหักพังของแผ่นอิฐดินเผา ซึ่งเป็นลักษณะเนินยาวประมาณ 12 เมตร กว้างประมาณ 5 เมตร จำนวน 2 เนินและแนวกำแพงโบราณยาวประมาณ 100 เมตร มานานแล้ว ชาวบ้านละแวกนั้นเชื่อกันว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ และให้ความเคารพต่อสถานที่แห่งนี้จึงไม่มีผู้ใดเข้ามาทำลาย ปี พ.ศ. 2526 เมื่อความเจริญเริ่มเข้าสู่เมืองแม่ฮ่องสอน จึงมีการตัดไม้สักออกไปเป็นจำนวนมาก โดยสันนิษฐานจากตอไม้ที่เหลืออยู่ ปีพ.ศ. 2540 คุณลุงอุปนันท์ เรือนคำ อดีตผู้ใหญ่บ้านทุ่งกองมู และชาวบ้าน จึงร้องขอทางราชการให้ทำการสำรวจและออกเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดินธรรมีสงฆ์ จำนวน 4.3 ไร่ ตามโฉนดเลขที่ 4380 โดยได้ลงทะเบียนวัดร้างไว้ในนาม “วัดจองโห่งร้าง” (เอกสาร ประวัติวัดป่าอุดมพร มปป: 1-2)

ปีพ.ศ. 2542 จึงได้นิมนต์พระพรเทพ ซึ่งจาริกธุดงค์มาจากจังหวัดเชียงรายจำพรรษาอยู่จนถึงเดือนพฤศจิกายน ปีพ.ศ. 2544 จึงได้จาริกต่อไป เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2545 คุณอุปนันท์ เรือน

คำ พร้อมชาวบ้านทุ่งกอมูจำนวนหนึ่ง ได้เดินทางไปจังหวัดราชบุรี เพื่อขอนิมนต์พระอาจารย์ เต็มพงษ์ อุตฺตที่โปจากวัดหนองเสือ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มาจำพรรษา ณ วัดป่าอุดมพร ซึ่งเดิมทีพระอาจารย์เต็มพงษ์ อุตฺตที่โป นั้นสืบเชื้อสายมาจากตระกูล พงศ์ศิริ ซึ่งเป็นตระกูลเก่าแก่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนตระกูลหนึ่ง (เอกสาร ประวัติวัดป่าอุดมพร:1-2)

รายนามเจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน คือพระพรเทพ พ.ศ. 2542 – 2544 และพระอาจารย์เต็มพงษ์ อุตฺตที่โป ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน (พระเต็มพงษ์ อุตฺตที่โป : 08/12/2550)

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะสถาปัตยกรรมจะเป็นศิลปะแบบไทย โดยจะมีการตกแต่งลายที่หลังคาเป็นลายไทย ลักษณะที่โดดเด่นที่สุดคือ มีลานกว้างตรงกลางวัดซึ่งคูแล้วเป็นลักษณะของลานปฏิบัติธรรม (พระเต็มพงษ์ อุตฺตที่โป: 08/12/2550)

รูปปั้นภายในศาลาการเปรียญ

ศาลาการเปรียญ

ภายในศาลาการเปรียญ

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น

ในตอนที่จะพระเดิมพงษ์ ได้มาประจำอยู่ที่วัด ซึ่งตอนนั้นยังไม่ได้สร้างวัดยังเป็นศาลาหลังเล็ก ๆ ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2544 เวลาประมาณ 04.10 น. ท่านได้ยินเสียงพระสวดมนต์เมื่อท่านออกมาจากกุฏิเพื่อตามหาเสียงว่า เสียงนั้นมาจากไหนแต่ก็หาไม่เจอ และเมื่อช่วงปลายเดือนธันวาคมในปีเดียวกัน ตอนเที่ยงคืนกว่าๆท่านก็ได้เห็นแสงไฟกลม ๆ ลูกเล็ก ๆ มีแสงคล้าย ๆ แสงไฟนีออนสีขาวนวล ลอยออกจากเนินอิฐกำแพงเก่า ลอยออกไปทางสะพานแขวนหมู่บ้านสบสอย พอถึงตอนเช้าท่านก็ได้เดินทางไปที่สะพานแขวนและสอบถามชาวบ้านว่ามีเจดีย์เก่าหรือวัดเก่าอยู่แถวนี้หรือไม่ ชาวบ้านบอกกับท่านว่า ข้างสะพานแขวนมีเจดีย์อยู่บนยอดคดอย จากนั้นท่านจึงได้ขึ้นไปดู จึงเกิดความเชื่อว่า น่าจะมีพระธาตุอยู่ที่วัดป่าอุดมพร และลอบไปหาที่เจดีย์เก่าที่ข้างสะพานแขวนทางไปบ้านสบสอย (พระเดิมพงษ์ อดุดที่โป : 08/12/2550)

ที่ตั้งของเจดีย์เก่า

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด

วัตถุโบราณซึ่งได้พบในช่วงที่ทำการสร้างวัด เป็นของโบราณที่เก่าแก่มาก (พระเดิมพงษ์
ออกตุที่ไป : 08/12/2550)

วัตถุโบราณที่ค้นพบภายในบริเวณวัด

วัดผาบ่องใต้

สถานที่ตั้ง

วัดผาบ่องใต้ ตั้งอยู่เลขที่ 165 บ้านผาบ่องใต้ ถนนสายเชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 อยู่ในสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดมีเนื้อที่ 2 ไร่ 1 งาน 3 ตารางวา โฉนด เลขที่ 847 อาณาเขตทิศเหนือจดกับลำเหมืองสาธารณะ ทิศตะวันออกจดทางสาธารณะ ทิศตะวันตกจดกับที่ดินเอกชน

พิกัด X = 393390

พิกัด Y = 2123075

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในวัดจะมีลำน้ำไหลผ่านวัด รอบๆวัดจะมีต้นไม้เพื่อความร่มรื่นและความสงบ สวนหย่อมจัดไว้อย่างสวยงาม ภายในวัดมีพระพุทธรูปศิลปะแบบไทใหญ่ที่สวยงาม

ภายในบริเวณวัด

ศาลาการเปรียญ

เจดีย์

ภายในศาลาการเปรียญ

ประวัติความเป็นมา

วัดผาบ่องได้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2477 เดิมวัดผาบ่อง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเขื่อนน้ำล้น แต่ก่อนที่ตั้งเขื่อนน้ำล้นเป็นช่องผา เป็นทางลำนํ้า ชาวไทใหญ่เรียกว่า “ช่องผาห่อง” จึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านผาบ่อง ต่อมาสามเณรผู้เฒ่าองค์หนึ่งเป็นชาวจังหวัดฉะเชิงศวัต มาจำพรรษาอยู่ในถ้ำบนภูเขา มีอุบาสกท่านหนึ่งนามว่า “พะกาหม่อง” เห็นท่านลงมาบิณฑบาตด้วยความยากลำบาก เนื่องจากท่านชรามากแล้ว จึงบริจาคทรัพย์สร้างกุฏิให้ท่านที่เชิงดอย ท่านอยู่จำพรรษาได้สองพรรษาก็ลากลับประเทศพม่า (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,008)

รายนามเจ้าอาวาส ในอดีตถึงปัจจุบันประกอบด้วยดังนี้

1. พระอุปัชฌายะ	พ.ศ. 2462 – 2475
2. พระพงษ์	พ.ศ. 2475 – 2479
3. พระอุเก๋ต่ายะ	พ.ศ. 2479 – 2486
4. พระตณะ	พ.ศ. 2486 – 2492
5. พระอธิการตาคำ ชุ่มสาโร	พ.ศ. 2494 – 2511
6. พระเจริญ ชูตินุชโร	พ.ศ. 2511 – 2513
7. พระจำรัส จูฑิทธิโม	พ.ศ. 2513 – 2514
8. พระอนุภุทธธรรม โชติ	พ.ศ. 2514 – 2529
9. พระศิริ สีสงวโร	ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบัน

(พระศิริ สีสงวโร: 08/12/2550)

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะของสถาปัตยกรรมของวัดผาบ่องใต้ เป็นแบบศิลปะแบบไทใหญ่ผสมกับพม่า โดยจะเห็นได้จากรูปทรงของศาลาการเปรียญ โบสถ์และเจดีย์ ที่มีลักษณะการทำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ซึ่งเป็นผลงานที่สวยงามมีที่เดียวที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน (พระศิริ สีสงวโร: 08/12/2550)

กิจกรรมที่สำคัญ

1. ปอยจำตี มีงานในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี
2. ปอยโบกไฟ (งานบุญบั้งไฟ) จัดขึ้นในเดือนมกราคมของทุกปี (ไม่กำหนดวันเวลาแน่นอน)

(พระศิริ สีสงวโร: 08/12/2550)

เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น

ตอนที่มีการสร้างเจดีย์เสร็จนั้นได้มีงานเฉลิมฉลองเจดีย์ พอดกเวลาเที่ยงคืน พระศิริ สีสงวโร ก็ได้เห็นพระธาตุลอยมาลงที่เจดีย์ของวัด ท่านได้เห็นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ปี พ.ศ.2542 (พระศิริ สีสงวโร: 08/12/2550)

วัดผาบ่องเหนือ

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ 166 บ้านผาบ่องเหนือ หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน 91 ตารางวา น.ส.3 เลขที่ 842

พิกัด X = 393225

พิกัด Y = 2124049

สภาพแวดล้อม

รอบวัดจะมีต้นไม้เพื่อความร่มรื่นและความสงบ สวนยอมจัดเพื่อดูสวยงาม มีอาคาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญ กุฏิสงฆ์และศาลาเอนกประสงค์ ปุชนิยวัตถุมิพระพุทธรูปปางมารวิชัย ศิลปะแบบพม่า และองค์พระเจดีย์

ประตูทางเข้าวัดบันได

ทางขึ้นศาลาการเปรียญ

ศาลาการเปรียญ

องค์พระเจดีย์

พระประธานภายในวัด

ประวัติความเป็นมา

วัดผาบ่องเหนือ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2418 โดยมีกำนันอูดีถ่าง พร้อมด้วยคณะศรัทธาชาวบ้าน ร่วมใจกันสร้างขึ้นเป็นวัด เดิมชื่อว่า วัดจองผาบ่องเหนือ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2491 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 50 เมตร ยาว 60 เมตร (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533:1,009)

รายนามเจ้าอาวาสตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

1. พระครูอุหัวาโส	พ.ศ. 2418 – 2438
2. พระครูสำตี้	พ.ศ. 2438 – 2450
3. พระครูอินตา	พ.ศ. 2450 – 2471
4. พระครูนนทียะ วรคุณ	พ.ศ. 2471 – 2520
5. พระอธิการป๊อก สุนทโร	พ.ศ. 2527 – 2528
6. พระทองดี เตชปญโญ	พ.ศ. 2527 - 2544

7. พระแก้ว ปัญญาพันโน พ.ศ. 2544 – จนถึงปัจจุบัน(รักษาการแทน) (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009; พระแก้ว ปัญญาพันโน: 08/12/2550)

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะของศิลปะของวัดผาบ่องเหนือจะเป็นลักษณะศิลปะแบบไทใหญ่เป็นส่วนมาก เนื่องจากจะสังเกตเห็นศาลาการเปรียญ และเจดีย์ที่มีศิลปะแบบไทใหญ่ พระประธานในศาลาการเปรียญจะเห็นได้ชัดว่าจะมีลักษณะที่แตกต่างจากพระประธานของไทย คือเป็นพระประธานศิลปะของไทใหญ่ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,009)

ศาลาการเปรียญ

องค์พระเจดีย์

พระประธาน

กิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วยดังนี้

1. ปอยจ่าตี มีงานในช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี
2. ปอยโบกไฟ (งานบุญบั้งไฟ) จัดขึ้นในเดือนมกราคมของทุกปี (พระแก้ว ปัญญาพนโน:

08/12/2550)

วัดสบป่อง

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ 30 บ้านสบป่อง หมู่ที่ 6 ต.ปางหมู อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย วัดมีเนื้อที่ 5 ไร่ 2 งาน 93 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือประมาณ 148 เมตร ถึงทางสาธารณะ ทิศใต้ประมาณ 40 เมตร ถึงถนนสาธารณะ มีที่ธรณีสงฆ์จำนวน 1 แปลง เนื้อที่ 1 ไร่

พิกัด X = 388621

พิกัด Y = 2133098

สภาพแวดล้อม

ลักษณะภายในวัด จะมีลักษณะโล่ง มีลานกีฬาเพื่อให้เยาวชนในหมู่บ้านมาเล่นกีฬา และยังมีธนาคารข้าวของชาวบ้านซึ่งอยู่ถัดจากลานกีฬา ส่วนศาลาการเปรียญจะเป็นศิลปะแบบไทใหญ่จะอยู่ตรงกับศาลาจำศีล องค์พระเจดีย์อยู่ด้านหลังวัดซึ่งได้มีการจัดสร้างขึ้นใหม่ในศิลปะแบบพม่าผสมไทใหญ่ที่มีความสวยงามมาก

ทางขึ้นศาลาการเปรียญ

ธนาคารข้าวและลานกีฬา

พระประธาน

องค์เจดีย์

ประวัติวัดสบป่อง

วัดสบป่องสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2462 เนื่องจากบริเวณพื้นที่ตั้งวัดเดิมได้ถูกน้ำท่วม จึงได้ทำการย้ายวัดมาตั้ง ณ ที่ปัจจุบัน เมื่อ ปี พ.ศ. 2524 ชาวบ้านเรียกว่า “วัดสบป่องใต้” นอกจากนี้วัดสบป่องใต้ยังมีธนาคารข้าวตั้งอยู่ในวัด และให้ความอนุเคราะห์ให้ใช้สถานที่ในการประชุมของชาวบ้าน การประชุม อบรบและสัมมนาของทางราชการ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,031)

รายนามเจ้าอาวาส จากอดีตถึงปัจจุบัน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,031; พระสงน สมาจาโร: 08/12/2550)

1. พระอธิการสวัสดิ์ พ.ศ. 2462	8. พระวีระ วีระธมโม พ.ศ. 2493 – 2499
2. พระอธิการสีละ สีลวโร พ.ศ. 2463 – 2464	9. พระระมิต พ.ศ. 2499 – 2503
3. พระอธิการสุริยา สุริโย พ.ศ. 2468 – 2499	10. พระอธิการอินทร์ อินทวิโร พ.ศ. 2504 – 2507
4. พระอธิการคำ พ.ศ. 2478 – 2483	11. พระผาย วิมโล พ.ศ. 2508 – 2520
5. พระเนวิราช พ.ศ. 2483 – 2484	12. พระจันทร์ พ.ศ. 2521 – 2522
6. พระกัณณะ พ.ศ. 2485 – 2487	13. พระปิ่นทูละ ปญญาพโล พ.ศ. 2522 – 2540
7. พระอินสอน อติสุนทรโร พ.ศ. 2488 – 2493	14. พระสงน สมาจาโร พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน

สิ่งสำคัญที่มีอยู่ในวัด

ศาลาการเปรียญ ศาลาจำศีล โรงครัว ปูชนียวัตถุ พระพุทธรูปสร้างด้วยผงคลุครัด (ชาโล) ศิลปะไทใหญ่ และพระพุทธรูปเนื้อโลหะ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,031; พระสงน สมาจาโร: 08/12/2550)

วัดห้วยเตี๋

สถานที่ตั้ง

วัดห้วยเตี๋ ตั้งอยู่เลขที่ 45 บ้านห้วยเตี๋ หมู่ที่ 3 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดฮ่องสอน 58000 สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ 15 ไร่ อาณาเขต ทิศเหนือจรดลำห้วย ทิศใต้จรดป่าช้า ทิศตะวันออกจรดป่าไม้ ทิศตะวันตกจรดหมู่บ้าน

พิกัด X = 389112

พิกัด Y = 2127704

บันไดทางขึ้นศาลาการเปรียญ

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของวัดเป็นบริเวณที่กว้างขวาง ติดกับภูเขามีสวนหย่อมที่สวยงาม บรรยากาศเหมาะแก่การปฏิบัติธรรม มีศาลาสำหรับนั่งสมาธิและไหว้พระ ลักษณะของศาลาการเปรียญจะเป็นแบบศิลปะแบบไทใหญ่ (พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์: 08/12/50)

ศาลาการเปรียญ

ศาลาไหว้พระ

ภายในศาลาการเปรียญ

ประวัติวัดห้วยเตือ

วัดห้วยเตือ สร้างเมื่อ พ.ศ.2443 เดิมบ้านห้วยเตือไม่มีวัดที่จะประกอบศาสนกิจ พ่อเฒ่ากำลนได้นำชาวบ้านมาช่วยกันสร้างวัดขึ้นมา ในปี พ.ศ. 2516 ได้เกิดน้ำท่วมทำให้วัดทรุดโทรมและเอียง ผู้ใหญ่ทองพร้อมด้วยศรัทธาประชาชนจึงได้ปลูกสร้างวัดขึ้น โดยได้ย้ายจากที่เดิมมาปลูกสร้างในที่ใหม่ มีพ่อจ๋องจเรชอ พร้อมด้วยศรัทธาได้ยกที่ดินที่ใช้ปลูกไร่ให้สร้างวัด (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,036)

รายนามเจ้าอาวาส ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2533: 1,036; พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์ : 08/12/50)

รูปที่ 1 พระว่าหล่ามะ วรรณโม

พ.ศ. 2476 – 2489

รูปที่ 2 พระกาวิระ กนตสีโล

พ.ศ. 2498 – 2508

รูปที่ 3 พระอุ้นเรื่อน	พ.ศ. 2508 – 2510
รูปที่ 4 พระกุงหมา กุสโล	พ.ศ. 2510 – 2512
รูปที่ 5 พระศาสน	พ.ศ. 2512 – 2516
รูปที่ 6 พระเนวีราช เนวีโล	พ.ศ. 2516 – 2517
รูปที่ 7 พระอิงตะ อุดตโม	พ.ศ. 2517 – 2519
รูปที่ 8 พระจอละ สุสรโณ	พ.ศ. 2519 – 2523
รูปที่ 9 พระทุนดิน ถาวโร	พ.ศ. 2523 – 2525
รูปที่ 10 พระอ่องทุน อุดตโร	พ.ศ. 2525 – 2536
รูปที่ 11 พระอธิการสวาท วิสุโร	พ.ศ. 2536 – 2538
รูปที่ 12 พระอธิการบุญยง ถาวโร	พ.ศ. 2538 – 2541
รูปที่ 13 พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์	พ.ศ. 2541 – ปัจจุบัน

ลักษณะของสถาปัตยกรรม

ลักษณะของสถาปัตยกรรมของวัดจะมีศาลาการเปรียญที่มีศิลปะของไทยใหญ่ และพระประธาน เป็นพระจำลองมาจากพระพุทธชินราช (พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์: 08/12/50)

สิ่งสำคัญที่อยู่ในวัด ได้แก่ พระประธานบนวัด พระพุทธชินราช (พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์ : 08/12/50)

พระพุทธชินราช

กิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วยดังนี้

1. ประเพณีปอยง่าตี้ เดือน 5 ถึง เดือน 6 (เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน) ของทุกปี
2. ประเพณีออกพรรษา เดือน 11 ถึง เดือน 12 (พฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม) ของทุกปี
3. ประเพณีต่างซอมต่อหลวง ช่วงเทศกาลเข้าพรรษา เดือน สิบม

(พระครูอนุกิจ ญาณวิทย์ : 08/12/50)

ศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก

สถานที่ตั้ง

ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 392030

พิกัด Y = 2134170

บริเวณศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก

ต้นมะม่วงโบราณอายุหลายร้อยปี

ต้นมะม่วงโบราณอายุหลายร้อยปี

ลักษณะสถาปัตยกรรม

เป็นสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ 2 คอ 3 ชาย ในศาลจะประกอบด้วย ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม ซึ่งตัดเย็บเป็นพิเศษ (มีขนาดเล็กกว่าของจริง) มีเขียนหมาก มีผ้าม่าน รูปปั้นจำลอง แจกันดอกไม้ เครื่องใช้ต่าง ๆ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ :30/08/2550; ต่าเอ ดิยะวงศ์ :30/08/2550)

สองคอ สามชาย หมายถึง อาคารที่มีหลังคาซ้อนขึ้นอีกสองชั้น จึงนับคอจั่วได้สองคอ และหลังคานับรวมกับชายหลังใหญ่ล่างสุดที่ครอบอาคารอยู่ด้วยรวมเป็นสามชาย ตามหน้าจั่วหลังคาและคอกที่ซ้อนไปแต่ละชั้น ก็มีการเขียนลวดลายตกแต่งอย่างสวยงาม นอกจากนี้ตามชั้นหลังคา ชายขอบจั่วและชายหลังคาจะนำลูกไม้ หรือชายไม้ฉลุ หรือสังกะสีปรูลวดลายที่เรียกว่า “ปานชอย” มาติดประดับไว้โดยรอบอย่างสวยงาม (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มฟพ:1)

ประวัติความเป็นมา

สันนิษฐานว่าสร้างพร้อมหอเจ้าฟ้าในสมัยพญาสิงหนาทราชา ซึ่งตั้งอยู่ที่ป้อมตะวันออก บริเวณตรงข้ามเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองที่มีผู้คนสักการะบูชานับถือมานาน เป็นความเชื่อของชาวไทใหญ่โบราณว่าเป็นเทพเจ้า แต่ตามจริงแล้วเป็นศาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกปักรักษาบ้านเมือง ประชาชนจึงนับถือเป็นศูนย์รวมจิตใจและช่วยปกป้องคุ้มครองคนที่สักการะบูชา

ในศาลเป็นที่สิงสถิตย์ของเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก คาดว่าเจ้าพ่อข้อมือเหล็กเป็นผู้มีเชิงดาบที่เก่งกล้า (การสนทนากลุ่มชุมชนป๊อกตะวันออกและป๊อกกาด:03/01/2551)

สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2417 สมัยพญาสิงหนาทราชาเจ้าเมืองคนแรก **ชาวไทใหญ่** มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมาช้านาน การรวมตัวกันก่อสร้างบ้านเรือน ชุมชน จะมีการอัญเชิญผีบรรพบุรุษที่เรียกว่า “ **เจ้าเมือง** ” มาคอยปกป้องรักษา ดูแลบ้านเมืองหรือชุมชนนั้น ๆ ให้อยู่เย็นเป็นสุขเป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางจิตใจของผู้คน โดยการกำหนดสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อสร้างเป็น “ **ศาลเจ้าเมือง** ” แล้วอัญเชิญเจ้าเมืองที่ตนเคารพนับถือมาสิงสถิตย์ที่ศาลแห่งนั้น ชุมชนคนไตในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แทบทุกหมู่บ้านจะนับถือ “ **เจ้าพ่อข้อมือเหล็ก** ” ซึ่งมีตำนานเล่าว่า ในอดีตสมัยเริ่มสร้างเมืองแม่ฮ่องสอน บริเวณพื้นที่แห่งนี้อยู่ในเขตแดนและอยู่ในความปกครองของล้านนา การสร้างบ้านสร้างเมืองจะต้องแจ้งให้เจ้ามหาชีวิตแห่งเมืองเชียงใหม่ทราบเสียก่อน แม้กระทั่ง การสร้างศาลเจ้าเมืองซึ่งได้รับคำแนะนำว่าควรอัญเชิญผีบรรพบุรุษที่ชาวล้านนาเคารพนับถือมากราบไว้บูชา นั่นก็คือ “ **เจ้าพ่อข้อมือเหล็ก** ” ซึ่งเป็นที่เคารพ นับถือของชาวล้านนาโดยทั่วไป จรดถึงจังหวัดเชียงราย ซึ่งเจ้าพ่อนั้นมีแหล่งพำนักอยู่ ณ ถ้ำเชียงดาว ทั้งนี้ ในอดีตเป็นเจ้าพ่อที่ ชาวอำเภอปายเคารพนับถือและอัญเชิญมาสิงสถิตย์ ณ ศาลเจ้าของชุมชนมาก่อนแล้วเพราะตามประวัติศาสตร์ ชาวแม่ฮ่องสอน ได้อัญเชิญเจ้าพ่อมาจากอำเภอปาย โดยมีที่หนึ่ง (ร้างทรง) อยู่ที่อำเภอปางมะผ้าในปัจจุบัน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปพ:1)

หลังจากสร้างศาลเจ้าเมืองและอัญเชิญเจ้าพ่อข้อมือเหล็กมาสิงสถิตย์จนถึงปัจจุบัน มีที่หนึ่ง (ร้างทรง) จำนวนหลายคน เช่น แม่เฒ่าลุงส่าป็น ป่าวัน ป่าจิงปู่ ปัจจุบันแม่เฒ่าซื่อและป้านวลทำหน้าที่ร้างทรง เพราะเหตุว่าในหนึ่งปีจะมีการ “ **เลี้ยงเมือง** ” หนึ่งครั้ง คือจะถือเอาวันที่ขึ้น 13 ค่ำ เดือน 7 หรือก่อนวันเข้าพรรษา เป็นวันเลี้ยงเมือง ยกเว้นวันม้วยตามตำราโหราศาสตร์ที่ยึดถือกันอยู่ในปัจจุบัน เหตุที่ต้องเลือกเอาวันขึ้น 13 ค่ำ เพราะเหตุว่าตามตำราวันขึ้น 13 ค่ำ เป็นวันฝักินไก่ การเลี้ยงเมืองนั้นจะต้องมีเครื่องสังเวยที่เรียกว่า “ **เหล้าไหใหญ่** ” เป็นหลัก จึงต้องเลือกเอาวันฝักินไก่เป็นวันเลี้ยงเมืองนั่นเอง ส่วนใหญ่จะทำพร้อม ๆ กันทุกหมู่บ้าน ยกเว้นมีเหตุจำเป็นจริง ๆ ก็อาจจะเลื่อนเป็นวันอื่นที่

เป็นวันฝึคนไก่เท่านั้น ในวันเลี้ยงเมืองดังกล่าว จะมีการอัญเชิญผี หรือวิญญาณเจ้าพ่อเจ้ามาร่างทรง พร้อมทั้งมีผู้อาวุโส หรือผู้ดูแลศาลเจ้า เป็นผู้สอบถามเรื่องสารทุกข์ สุกดิบ เหตุการณ์บ้านเมือง คำสอนหรือข้อตักเตือนของเจ้าพ่อที่มีต่อคนในชุมชน ข้อห้ามต่าง ๆ หลังจากนั้นชาวบ้านจะบอกต่อ ๆ กัน ไปให้เป็นที่รู้กันทั้งเมือง สำหรับผู้ที่เชื่อถือก็จะปฏิบัติตามคำสั่งสอนเหล่านั้น (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป:1)

ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า ในอดีตนั้น ชุมชนในละแวกนี้ต่างนับถือ “เจ้าชูลาย” ซึ่งถือเป็นบรรพบุรุษของเจ้าพ่อข้อมือเหล็กอีกรุ่นหนึ่ง ช่วงหลังแก่ชราภาพ ขาดกำลังวังชา จึงรับมอบหมายให้เจ้าข้อมือเหล็กมาทำการแทน นอกจากนี้ ที่ศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็กในเมืองแม่ฮ่องสอน มี “เจ้าไขคำ” บริวารเจ้าพ่อข้อมือเหล็กเป็นผู้รักษาศาลเจ้า มี “เจ้าหน่อคำเหลือง” ร่วมสังสถิตย์อยู่อีกหนึ่งองค์ เป็นที่เคารพสักการะของชาวแม่ฮ่องสอนโดยทั่วไป ปัจจุบันลุงตาเอ ดิยะวงศ์ เป็นผู้ดูแลศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก ซึ่งจะไปทำการเปลี่ยนดอกไม้ทุกวันพระ การเปลี่ยนส่วนใหญ่จะมีชาวบ้านซื้อดอกมาถวาย และจะทำการปิดกวาด ในการซ่อมแซมทางเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจะมีงบประมาณในการดูแลซ่อมแซมให้ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป:1)

ชาวแม่ฮ่องสอนมีความเชื่อในศาลเจ้าแห่งนี้เป็นที่พึงทางใจ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะไม่ลบหลู่ พึงพาในยามทุกข์ยาก ขอความคุ้มครองในการเดินทางไกล การไปศึกษาต่อของบุตรหลาน แม้กระทั่งบนบานขอให้ฝนหยุดตกในพิธีสำคัญ ๆ ของเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีผลต่อการประเพณีปฏิบัติในสิ่งที่ดีของชุมชน การละเว้นความชั่ว เป็นที่เคารพสักการะของชาวแม่ฮ่องสอนตลอดมา (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป:1)

พิธีเลี้ยงเมือง

ในตอนเช้าทุกคนในหมู่บ้านจะเตรียม ข้าว ไก่ต้ม หัวหมู ขนมหวาน สุรา ผลไม้ และดอกไม้ จัดใส่ถาดนำไปวางไว้ที่หอหรือศาลเจ้าหรือจัดโต๊ะวางหน้าศาลเจ้า เมื่อได้เวลาผู้ทำพิธีเชิญจะประกอบพิธีชั่วคราว เจ้าเมืองก็จะลงเข้าทรงที่ร่างทรง ซึ่งแต่งตั้งตามแบบเจ้าองค์นั้น ท่านจะรับประทาน

อาหาร ขนมหวาน ผลไม้ ดั้มสุรา พักผ่อน ฟ้อนรำ แล้วเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีร่วมพิธีซักถามและทำนายทายทักเหตุการณ์ต่าง ๆ ของหมู่บ้านและทำการรักษาผู้ที่ป่วยไข้เสร็จแล้ว ก็เปลี่ยนให้เจ้าองค์อื่นๆ ลงจนครบ (ต่ำเอ ตียะวงศ์:30/08/2550)

ของที่เตรียมไว้

อาหารคาว หวาน

ทำพิธีเลี้ยงเมือง

ร่างทรง

ร่างทรงของเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก คือ แม่เต่าครีนวน เมืองคำ อายุ 64 ปี อาชีพ แม่บ้าน อยู่บ้านเลขที่ 6 ถนนประดิษฐ์ทองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เบอร์โทรศัพท์ 053-611881 (ครีนวน เมืองคำ:10/09/2550)

ศาลเจ้าพ่อเมืองแม่

สถานที่ตั้ง

ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391511

พิกัด Y = 2135052

ด้านหน้าของศาล

ภายในศาลเจ้าพ่อ

การปรับปรุงศาล(ที่เดิม)

ลักษณะสถาปัตยกรรม

เป็นสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ 2 คอ 3 ชาย ในศาลจะประกอบด้วย ที่นอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม ซึ่งตัดเย็บเป็นพิเศษ (มีขนาดเล็กกว่าของจริง) มีเขียนหมาก มีผ้าม่าน รูปปั้นจำลอง แจกัน ดอกไม้ เครื่องใช้ต่าง ๆ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ :30/08/2550;จีน ทูตตระกูลวงศ์ :30/08/2550)

สองคอ สามชาย หมายถึง อาคารที่มีหลังคาซ้อนขึ้นอีกสองชั้น จึงนับคอจั่วได้สองคอ และหลังคานับรวมกับชายหลังใหญ่ล่างสุดที่ครอบอาคารอยู่ด้วยรวมเป็นสามชาย ตามหน้าจั่วหลังคาและคอกที่ซ้อนไปแต่ละชั้น ก็มีการเขียนลวดลายตกแต่งอย่างสวยงาม นอกจากนี้ตามชั้นหลังคา ชายขอบจั่วและชายหลังคานำลูกไม้ หรือชายไม้ฉลุ หรือสังกะสีปรูลวดลายที่เรียกว่า “ปานชอย” มาติดประดับไว้โดยรอบอย่างสวยงาม (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป.:2)

ประวัติความเป็นมา

อีกฟากหนึ่งของเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือ มีศาลเจ้าอีกแห่งหนึ่งที่ชาวแม่ฮ่องสอนเคารพนับถือเป็นอย่างมากเช่นกัน โดยเฉพาะชุมชนป้อกข้าวแดงและป้อกปางลือ ได้แก่ ศาลเจ้าเมือง “เจ้าพ่อเมืองแช่” โดยปกติชุมชนใดที่อยู่รวมกันเป็นบ้านหรือหมู่บ้าน จะมีศาลเจ้าเมืองที่เป็นศูนย์รวมเพียงแห่งเดียว แต่เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่เหนือความคาดคิดเกิดขึ้นในอดีต ประจวบกับความห่างไกลของชุมชนระแวกนั้น คงไม่สะดวกใน การเดินทางไปสักการะเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก จึงได้เกิดศาลเจ้าขึ้นมาอีกแห่งหนึ่งโดยไม่ได้ตั้งใจ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปป.: 2)

มีเรื่องเล่า เมื่อประมาณ 70 - 80 ปีที่ผ่านมา ได้มีชายคนหนึ่งชื่อ ลุงส่วยคำ เป็นชาวจีนฮ่อคนใดเรียกชาวจีนว่า “แช่” ถ้าเป็นจีนฮ่อจะเรียกว่า “แช่ไตโหลง” หรือ “แช่ไตเหนือ” ลุงส่วยคำได้เดินทางมาจากรัฐฉานตอนเหนือ มาปักหลักทำมาหากินอยู่ในเมืองแม่ฮ่องสอน โดยปลูกบ้านอยู่บริเวณริมฝั่งห้วยน้ำปู้ติดกับสะพานข้าวแดง ตอนหลังได้ย้ายมาอยู่บริเวณบ้านแม่เฒ่าลาป้อกข้าวแดงในปัจจุบัน ลุงส่วยคำมีภรรยาชื่อ ป้ากั้นโหย่ง และมีบุตรด้วยกัน 1 คนชื่อ จายเล็ก (เสียชีวิตตั้งแต่เยาว์) ลุงส่วยคำมีอาชีพเป็นสล่า (หมอไสยศาสตร์และหมอสมุนไพร) มีอาชีพในการไปรักษาเยียวชาวบ้าน ยามว่างก็จะตีมีดตี

เหล็กหารายได้เสริม ที่บริเวณบ้านของลุงช่วยคำเยื้องมาทางด้านทิศเหนือ (บริเวณศาลเจ้าเมืองแม่ในปัจจุบัน) ลุงช่วยคำได้สร้าง “ **เข่งครุ** ” หรือหอครูไว้หนึ่งหลัง และจะไม่ให้ใครตัดไม้บริเวณนั้นเป็นอันขาด เวลาจะออกเดินทางจากบ้านเพื่อไปรักษาชาวบ้าน ก็จะทำการจุดธูปเทียนบูชาเข่งครุเสียก่อนทุกครั้งไป เป็นที่รู้จักกันในระแวกนั้น ด้วยความศรัทธาเชื่อถือตอนหลังพอชาวบ้านมีปัญหาของหาย สัตว์เลี้ยงหาย หรือเจ็บไข้ได้ป่วยเรื้อรัง ก็จะขอให้ลุงช่วยคำบนบานต่อเข่งครุขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์พลังอำนาจแห่งวิชาครูดังกล่าวช่วยเหลือ พอได้สิ่งของหรือสัตว์เลี้ยงกลับคืนมา หรือหายจากการเจ็บป่วยชาวบ้านเหล่านั้นก็จะมาเลี้ยงแก่นที่เข่งครุตามที่ได้บนบานไว้ เป็นอยู่เช่นนี้เรื่อยมา ปรากฏว่ามีผู้คนศรัทธาเชื่อถือเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ หลังจากลุงช่วยคำเสียชีวิต ป้าก้น โห่ยังก็ได้ทำหน้าที่เป็นสละแทนลุงช่วยคำผู้เป็นสามี มีเรื่องเล่าว่าป้าก้น โห่ยังมีความรู้ความสามารถทางด้านไสยศาสตร์มากพอ ๆ กับลุงช่วยคำเลยทีเดียว สามารถสะกดผีน้ำ ผีป่า ผีโป่งได้ ต่อมาป้าก้น โห่ยังก็เสียชีวิตลง หลังจากนั้นชาวบ้านได้ร่วมใจกันสร้างเข่งครุขนาดใหญ่ขึ้นเรียกว่า “ **หอ** ” หรือศาลเจ้ายกย่องขึ้นเป็นศาลเจ้าเมืองแล้วเรียกชื่อตามลุงช่วยคำซึ่งเป็น “ **เข** ” ว่า “ **เจ้าเมืองเข** ” ตอนหลังเพี้ยนตามสำนวนล้านนาว่า “ **เจ้าเมืองแม่** ” อีกประการหนึ่งเกิดจากพิธีกรรมในการเลี้ยงเข่งครุของลุงช่วยคำ ที่มักจะต้องมีตะเกียบ (อุปกรณ์การกินของเข) เสียบไว้ที่เครื่องเช่นทุกครั้งนั่นเอง (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปพ: 2)

ความศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าพ่อเมืองแม่ได้แพร่กระจายไปทั่วเมือง ทั้งพ่อค่านักเดินทางต่างไปสักการะขอพร บนบานศาลกล่าวประสบความสำเร็จและความสมหวังกันทั่วหน้า ต่อมาเมื่อมีศรัทธาช่วยกัน ปลูกสร้าง ซ่อมแซมศาลเจ้า มีรั้วรอบขอบชิด มีผู้ดูแลประจำ การเปลี่ยนดอกไม้จะเปลี่ยนเดือนละ 2 ครั้ง และมีการเลี้ยงเมืองก่อนวันเข้าพรรษา หรือ เดือน 7 ทุกปีพร้อมทั้งมีพิธีการทำบุญหมู่บ้านชุมชน (การวานปลาปัก) ชาวแม่ฮ่องสอนมีความเชื่อว่าหากต้องเดินทางไกลไปต่างจังหวัดให้ไปจุดธูปเทียนบอกกล่าว ณ ศาลเจ้า ก่อนการเดินทางแล้วจะปลอดภัยทุกครั้ง (ประเสริฐ ประดิษฐ์ มปพ: 2)

ชาวแม่ฮ่องสอนมีความเชื่อว่าศาลเจ้าเป็นที่พึ่งทางใจเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จะไม่ลบหลู่และจะพึ่งพาในยามทุกข์ยาก ขอความคุ้มครองในการเดินทางไกล การเดินทางศึกษาต่อของบุตรหลาน แม้กระทั่งบนบานขอให้ฝนหยุดตกในพิธีสำคัญ ๆ ของเมืองแม่ฮ่องสอน และเป็นที่เคารพสักการะของชาวแม่ฮ่องสอน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ :30/08/2550;จีน ทิวตระกูลวงศ์ :30/08/2550)

นายทรงพล ใจดี (ร่างทรง)

ร่างทรง

ในการประกอบพิธีการเลี้ยงเมืองจะมีร่างทรง ซึ่งร่างทรงของเจ้าเมืองแท้ คือ นายทรงพล ใจดี อายุ 43 ปีอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว อยู่บ้านเลขที่ 109/1 หมู่บ้านไม้แฉะ หมู่ 8 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612074 (ทรงพล ใจดี :10/09/2550)

เฮินไต (บ้านตามแบบสถาปัตยกรรมไทใหญ่)

ลักษณะทั่วไป

เฮินไตหรือบ้านแบบสถาปัตยกรรมไทใหญ่พบมากในบริเวณหมู่บ้านของเขตอำเภอเมือง และอำเภอขุนยวม ซึ่งเป็นแหล่งที่ชาวไทใหญ่อาศัยอยู่จำนวนมาก จำแนกตามลักษณะเป็น 2 ประเภทคือ (สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>)

ประเภทของเฮินไต

1. **เรือนพักอาศัย** หมายถึงอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยประกอบกิจที่เกี่ยวเนื่องกับการเข้าอยู่อาศัยแต่ละครัวเรือน โดยมีขนาดของพื้นที่อาคารและรูปแบบลักษณะเรือนแปรไปตามปัจจัยและฐานะของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 เรือนจั่วเดียว หมายถึงเรือนไม้ขนาดเล็กหลังคาเดียว เป็นเรือนแคบๆ ใต้ถุนเตี้ยมักเป็นเรือนของผู้มีฐานะไม่ค่อยจะสู้ดีนัก หรือผู้ที่เริ่มต้นตั้งครอบครัวใหม่ โดยใช้เป็นเรือนชั่วคราว ตัวเรือนมักเป็น 3 ห้องเสา ด้านหลังกันฝาใช้เป็นสวนห้องนอน ส่วนด้านหน้าใช้เป็นเต็น (ไทใหญ่เรียกว่า ฮ้าน) ต่อจากเต็นลดระดับลงเล็กน้อยต่อยื่นออกเป็นชานแคบๆ ทำบันไดพาดขึ้นเรือนได้ชายคาที่ยื่นคลุมลงมาถึงส่วนของพื้นที่ชานทั้งหมด ด้านข้างเรือนด้านหนึ่งมักต่อชานโอบยาวไปถึงสุดอาคารเพื่อใช้ทำเป็นห้องครัว โดยชักปีกหลังคายื่นคลุมลงมาเป็นผืนเดียว ผนังห้องครัวจะต่อเป็นชั้นเล็กๆ ยื่นเลยออกมาภายนอกอาคารเพื่อใช้เป็นที่วางของและทำเป็นร้านน้ำ (เข่งน้ำ) ซึ่งเช่นเดียวกับส่วนของผนังห้องนอนอีกด้านหนึ่งที่ทำเป็นหิ้งพระพุทธรูป (เข่งเจ้าพระรา) เรือนประเภทนี้ โครงสร้างเรือนจะเป็นไม้เนื้อแข็ง ส่วนฝาผนังมักจะใช้ไม้ไผ่สานเป็นแผงขัดแตะ พื้นเรือนบ้างก็ใช้ไม้เป็นหรือแผ่นกระดาน บ้างก็ใช้ไม้ฟาก หลังคามุงด้วยใบตองตึง

(สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>)

1.2 เรือนแฝด หมายถึงเรือนไม้ขนาดใหญ่ที่ทำเป็นเรือนแฝดคู่กัน โดยทำหลังคาจั่วติดกัน 2 ตัว ครอบคลุมพื้นที่ใช้สอย ซึ่งประกอบด้วยเรือนนอนหลังหนึ่งและเรือนครัวหลังหนึ่ง ตัวเรือนมักทำเป็นเรือนขนาด 5 ห้องเสา ยกพื้นเรือนสูง ใต้ถุนเรือนใช้เป็นที่นั่งพักผ่อน ทำงาน เกือบของต่างๆ เช่น เกือบข้าว เครื่องมือทำนา พาหนะ รวมทั้งเป็นที่พักของสัตว์เลี้ยง ความสูงของใต้ถุนจะอยู่ราว 2.50 เมตร ตัวเรือนมักจะหันด้านสกัดอยู่ในแนวทิศเหนือใต้ เพื่อให้เรือนนั้นสามารถรับแสงแดดอันจะสร้างความอบอุ่นแก่ตัวเรือนยิ่งขึ้นนั่นเอง เรือนประธาน (เรือนนอน) ขนาดใหญ่กว่าเรือนรอง (เรือนครัว) ทั้งนี้เป็นไปตามความเชื่อของชาวล้านนาที่จะไม่ทำจั่วเรือน 2 หลังให้มีขนาดเท่ากัน เรือน 2 หลังแฝดนี้เชื่อมต่อกันด้วยส้อมริน ซึ่งมักจะทำระดับให้ลดต่ำกว่าพื้นห้องนอน และเดินให้เพียงพอสำหรับศิระคนที่จะเดินลอดผ่านได้ พื้นที่ส่วนหลังใช้เป็นที่นอน มีเต็นอยู่ด้านหน้า เต็นส่วนนี้ใช้ประโยชน์หลายอย่างทั้งเป็นที่นั่งกินข้าว รับแขก เลี้ยงพระ นอนเล่น รวมไปถึงจัดตั้งศพเมื่อสมาชิกในครอบครัวได้เสียชีวิตลง (สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>)

2. เรือนพักอาศัยถึงร้านค้า หมายถึงอาคารเดิมที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ต่อการอยู่อาศัยเป็นหลัก ต่อมาได้ปรับปรุงบางส่วนของอาคารเพื่อใช้ประโยชน์ต่อการประกอบกิจการทางการค้าที่สร้างขึ้น เรือนประเภทนี้เป็นแบบเรือนจั่วเดี่ยวและเรือนแฝด การต่อส่วนของอาคารออกมาเพื่อเป็นห้องสำหรับวางเก็บสินค้านั้น ส่วนใหญ่มักอาศัยด้านข้างของเรือนเป็นเกณฑ์ เพราะไม่ติดขัดกับส่วนของชานเรือน โดยต่อปีกหลังคาคลุมลงมาเช่นเดียวกับการยื่นคลุมห้องครัว หากทางสัญจรอยู่ด้านสกัดของเรือน ก็มักทำเป็นเรือนจั่วยกพื้นเตี้ย ๆ อีกหลังหนึ่งต่อชิดกับด้านข้างของเรือนใหญ่ นั้น เมื่อบ้านเมืองได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พร้อมกับהל้งไหลของวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามาสู่สังคมของชาวไทยใหญ่ ส่งผลทำให้ลักษณะและรูปแบบของเรือนพักอาศัยของชาวไทยใหญ่ในอำเภอเมืองมีการเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพดั้งเดิมค่อนข้างมาก เหลือแต่บางส่วนของที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น นอกนั้นพบว่าเรือนพักอาศัยจะเปลี่ยนไปเป็นแบบร่วมสมัย หลังคาเปลี่ยนจากใบตองตึงเป็นมุงด้วยสังกะสีหรือกระเบื้อง พร้อมทั้งโครงสร้างตัวเรือนไม่ว่าจะเป็นโครงหลังคา เสา ฝาผนังและพื้นเรือนก็จะทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นไม้สัก หรือก่อด้วยอิฐและปูนซีเมนต์ ทั้งนี้เรือน

ไต้ในอำเภอเมืองปัจจุบันแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะบางอย่างไป แต่ส่วนใหญ่ก็พอมองเห็นเค้าโครงลักษณะเดิมของเฮินไต้ได้อยู่ เฮินไต้ดูจากภายนอก บ่งบอกถึงผู้อยู่อาศัยว่ามีจิตใจเอื้ออารี มีความเป็นมิตรกับทุกคน ความโล่ง โปร่งเปิดกว้าง เหมือนกับพร้อมจะต้อนรับทุกท่านที่มาเยือนตลอดเวลา (สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>)

ลักษณะสถาปัตยกรรมของเฮินไต้

“เฮินไต้” หรือบ้านไต้ มีเอกลักษณ์พิเศษคือ มุงหลังคาด้วยใบตองตึง (ใบพลวง) มีฝาไม้ไผ่สานเป็นลวดลายต่างๆ ส่วนของหลังคานั้นจะมีทั้งรูปแบบหลังคาเดี่ยว และหลังคา 2 ยอดเชื่อมต่อกัน โดยมีรางริน(รางรับน้ำฝน) และมีส่วนประกอบอื่นๆคือ ชานบ้าน ห้องครัว บ้านไต้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยใหญ่ที่เรียบง่าย ยึดมั่นในประเพณีและนับถือศาสนาพุทธอย่างเคร่งครัด เฮินไต้สามารถใช้ประโยชน์ได้แบบอเนกประสงค์ เช่นใช้จัดงานปอยสังลอง เก็บพืชพันธุ์ธัญญาหาร เป็นคอกสัตว์ เป็นต้น ในฤดูหนาวหรือฤดูฝนจะเป็นบ้านที่ให้ความอบอุ่นเป็นอย่างดี ส่วนในฤดูร้อนก็โล่งโปร่งเย็นสบาย โดยใช้ชานบ้านเป็นที่นั่งเล่นหรือรับแขก รับประทานอาหาร หรือใช้ประโยชน์อื่นๆตามโอกาส (คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปพ. : 69)

การสร้างบ้านที่อยู่อาศัย เป็นไปตามฐานะของเจ้าของบ้าน ถ้าฐานะยากจนจะเป็นบ้านแบบชั่วคราว มักสร้างเป็นกระต๊อบที่เรียกว่า “ซุ้มหมาแหงน” เป็นบ้านไม้ไผ่มุงด้วยใบตองตึง หรือคาใส ฝาไม้ไผ่เหมือนเรือนเครื่องผูกของภาคกลาง แต่ถ้าเป็นบ้านถาวร เสาทำด้วยไม้เนื้อแข็งได้สูง หลังคามุงด้วยใบตองตึง ทำแบบทรงไทยสองหลัง ต่อกันมีรางรินระหว่างชายคาต่อกัน ปลูกด้วยไม้ไผ่สับเรียกว่า “ไม้ฟาก” ฝาไม้ไผ่ ช้างนอกเป็นห้องโถง มีฝาดันลมกั้นระหว่างห้องนอนกับช้างนอก อีกหลังหนึ่งเป็นโรงครัวมีอุปกรณ์ทำครัวถัดจากห้องโถงช้างนอกจะมีชานและมีหิ้งหรือข่งน้ำ ซึ่งยกพื้นเป็นที่ตั้งหม้อน้ำดื่ม น้ำใช้ ตรงประตูทางลงบ้านจะมีโง้งหมาบนหัวบันได มีบันไดลง ไปก่อนถึงพื้นดินจะทำขั้นรองรับไว้ เรียกว่า “โง้งบันได”

บ้านคนที่มีฐานะค่อนข้างดี หรือ มีฐานะร่ำรวยจะสร้างบ้านแบบถาวร เสาทำด้วยไม้เนื้อแข็ง หรือไม้สัก ใช้มีดอีโต้ตกแต่งเป็นเสากลม สีเหลี่ยม หรือหกเหลี่ยม เป็นเสาจ่อม 3 ต้น เสาข้าง 6 ต้น และมีเสาสั้น เรียกว่าเสาปีกคั่นระหว่างเสาจ่อม มีชื่อ แป้ จ่อม แป้ปู ไม้หนูไต่ ไม้แปดแล้ง โย ไม้ ลูกกลอน แป้น น้ำย่อย แวง ตง แป้นปูพื้น เรียกว่า แป้นเสื่อ แมงโหม่ ฝาประตู หน้าต่าง ฝาด้นลม เพดาน หิ้งพระ ชาน โข่งหมา และบัน ไค เป็นบ้านใต้ถุนสูง สร้างเป็นสองหลังติดกัน เรียกว่า “เรือนใต้สองส่อง” มีรางรินไม้ หรือสังกะสีอยู่ระหว่างบ้านสองหลัง ตรงชายคามุงด้วยแป้นเกล็ด หรือ ดินขอ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2542:195)

โครงสร้างและอุปกรณ์ของบ้านแบบเรือนใต้สองส่อง

เสาจ่อม 3 ต้น เสาข้าง 6 ต้น ใช้ไม้เนื้อแข็งที่เลื่อยเป็นสี่เหลี่ยม หกเหลี่ยม หรือแปดเหลี่ยม หรือ เสากลม นอกจากเสาดังกล่าวแล้วก็มีเสาเป็น ไม้ตีเปลือกค้ำระหว่างกลางเสาดังกล่าวมาน้อยตาม ความต้องการและขนาดของห้องเพื่อความแข็งแรงทนทาน และรับน้ำหนักโดยเสาค้ำนี้ จะเป็นเสาสั้น คอยค้ำตงไว้ 2 ชื่อ 3 แป้จ่อม 4 แป้ปู 5 ไม้หนูไต่ 6 ไม้แปดแล้ง 7 แป้ข้าง 8 โย 9 ไม้ด้ดกลอน 10 ไม้ กลอน 11 แป้นน้ำย่อย 12 แวง 13 ตง 14 แป้นเสื่อ 15 แมงโหม่ 16 ฝา 17 พักตุ้ 18 ฮูปะแดงป็อก 19 คู่ ไหล 20 เทิง 21 โข่งหมา 22 เข่งน้ำ 23จาน เอินใต้สองส่องนั้น ส่องหนึ่งเป็นห้องนอนและฝากันห้อง นอนเรียกว่า “ฝาด้นลม” อีกห้องหนึ่งจะเป็นห้องรับแขกซึ่งเป็นห้องโถงข้างบน ฝาด้านทิศตะวันออก หรือทิศตะวันตกของห้องจะทำเป็นเข่งพารา (หิ้งพระ) ตกแต่งประดับด้วยแจกันดอกไม้มีน้ำเต้า (คนโท) ขนาดเล็ก ซึ่งจะทำการเปลี่ยนทั้งน้ำและดอกไม้สดทุกวันพระสำหรับไหว้บูชาพระ “ไหว้โกกไหว้ พารา” (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549 : 260)

ส่วนส่องที่สองนั้นจะทำเป็นห้องครัวเรียกว่า “ครัวไฟ หรือ ส่องไฟ” โดยจะมีกระบะไม้รูป สี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้างยาวตามความเหมาะสมบรรจุดินจนเต็ม “เตงตีไฟ” เป็นเตาหุงต้มเพื่อกันไฟไหม้ บ้าน เครื่องใช้ในครัวไฟส่วนมากคนจนจะใช้หม้อปั้นดินเผาหุงต้ม ถ้าฐานะดีก็จะใช้หม้อทองเหลือง

เป็นหม้อหุงต้ม นอกจากหม้อข้าวหม้อแกงแล้วก็มี หวานข้าว (จาน) หวานพัก(ชาม) กากว้อก(ทัพพี) จ้อ(ช้อน) เฝินข้าว(ขันโตก) ป๋ยาด(ถาด) หวานจะหรั่ง(กะละมัง) เวง(เจียง) หม้อขาง(กระทะ) ตั้งหม้อ (ที่วางหม้อ) คกพริก(ครก) เวงที่วางของใช้ในครัวทั้งหมด สิ่งที่มีลึ้มเสียมิได้ก็คือ “งอยน้ำหนึ่ง” (กาน้ำชา) เมื่อทานข้าวเสร็จแล้วต้องดื่มน้ำหนึ่งทุกมื้อ “กินน้ำหนึ่งล้างคอผู้ต่ำข้าว” ส่วนมากจะติดน้ำชาและเมี่ยงอมพร้อมกับ หลูดซิลิก (สูบบุหรี่) ใช้จ่ายเส้นม้วนด้วยใบตองกล้วยหรือใบตองป้อหมั้น เวลาที่มีแขกมาเยี่ยมบ้านจะต้มน้ำหนึ่งต้อนรับขับสู้จนกว่าจะกลับ และจะต้มน้ำต้อนรับตลอดเวลามิได้ขาดถือว่าเป็น “ทุงจ่าม” (ประเพณี) (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549 : 260)

ลักษณะเฮินไตปัจจุบัน

บ้านเลขที่ 1

1. สถานที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 1(บ้านโบราณ) ตำรวจท่องเที่ยวปัจจุบัน เลขที่ 1 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พิกัด X = 391954

พิกัด Y = 2134233

2. ประวัติความเป็นมา

เดิมบ้านหลังนี้เป็นบ้านของ “ขุนหลวงวอ” และต่อมาได้ตกเป็นของ นายสะอาด นุชจรัส ปลัดอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนในอดีต หลังจากนั้นได้แบ่งบ้านให้เช่าเป็นห้องๆ คล้ายๆ Home stay ในปัจจุบัน และตั้งชื่อว่า “โรงแรมราชธรรมพิทักษ์ ใน พ.ศ.2500 นับได้ว่าเป็นโรงแรมแห่งแรก ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน” ได้ชื่อนี้เนื่องจากว่า ตั้งอยู่บนถนนราชธรรมพิทักษ์ และเดิมเป็นโรงงานทำน้ำผลไม้หรือน้ำอัดลม (น้ำมะนิค) แต่ไม่ทราบแน่ชัดว่าบ้านหลังนี้สร้างขึ้นเมื่อใด ส่วนมากคนที่มาพักเป็นข้าราชการจากต่างอำเภอในจังหวัดที่เดินทางมาเบี่ยงประมาณ ส่วนตัวบ้านเป็นเรือนใต้ถุนสูง และหลังจากนั้นมาเปิดเป็น ร้านอาหาร (O'TIME) และตั้งแต่ พ.ศ. 2536 จนถึงปัจจุบันอาคารนี้ ถูกเช่าเป็นสถานีตำรวจท่องเที่ยว มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคือด้านล่างทำเป็นสถานีตำรวจท่องเที่ยว ส่วนด้านบนทำเป็นห้องพักตำรวจโดยทำการกันห้องใหม่ (นำพน กูสว่าง: 05/09/2550; สุรพล เทพบุญ:05/09/2550;วัฒนา กวีวัฒน์:03/12/2550;สามารถ หิมะนันท์:06/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ:07/12/2550)

ด้านหน้าตำรวจท่องเที่ยว

ลักษณะเรือนใต้ถุนสูง

ด้านบนเป็นห้องพักรอตรวจ

ด้านในชั้นบน

ระเบียงด้านนอก

บันไดขึ้นชั้นสอง

บ้านอัญมณี

1. ทำเลที่ตั้ง

เลขที่ 36 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองค์ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391726

พิกัด Y = 2134285

2. ประวัติความเป็นมา

บ้านอัญมณีสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. 2438 มีอายุประมาณ 112 ปี สร้างโดย นายยอดคำ คำนวนศิลป์สร้างเป็นสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ซึ่งคงสภาพเดิมไว้ เป็นบ้านไม้สองชั้นสมัยก่อนชั้นบนเป็นห้องนอน ชั้นล่างเปิดเป็นร้านขายของชำ ขายของที่ระลึก ซึ่งเป็นเรือนพักอาศัยถึงร้านค้า ปัจจุบันเลิกกิจการไปแล้ว ใน การปรับปรุงซ่อมแซมมีการต่อเติมด้านล่างปูพื้นไม้ใหม่ การดูแลใช้น้ำมันหมั้นทาฝ้าบ้านเพื่อกันการผุกร่อน (ดวงรัตน์ รัตนราพิง: 05/09/2550)

3. สิ่งสำคัญในบ้านและ ลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย นาฬิกาโบราณ ตาซังโบราณ หีบใส่ของโบราณ โถโบราณ และตู้เสื้อผ้าสมัยโบราณ

บริเวณด้านหน้าบ้านอัญมณี

ลักษณะเป็นบ้านไม้สองชั้น

บ้านไค้ชั้นสอง

ภายในบ้านอัญมณี

นาฬิกาโบราณ

ตาชั่งโบราณ

หีบใส่ของโบราณ

โถโบราณ

ตู้เสื้อผ้าสมัยโบราณ

แม่เต่า ดวงรัตน์ รัตนจำเริญ

บ้านละออ

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 24 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองค์ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 3191655

พิกัด Y = 2134299

2. ประวัติความเป็นมา

บ้านละออสร้างขึ้นเมื่อประมาณพ.ศ. 2480 หรือเมื่อประมาณ 70 ปีที่ผ่านมา เดิมบ้านหลังนี้เป็นของ “คุณตาโก่ตี” และต่อมา “นายคำนึ่ง วรรณศิริ” ฉายา “กะลา ยอดคำ” ได้ซื้อบ้านหลังนี้ต่อ กะลา ยอดคำเป็น ผู้ที่มีจิตใจงดงาม ชอบซื้อปลาในตลาดไปปล่อยเสมอ และไม่กินเนื้อสัตว์ กินแต่ถั่วและมะขามเปียก กะลา ยอดคำตายตอนอายุ 90 ปี ปัจจุบันบ้านนี้ตกทอดมาอยู่ในรุ่นหลาน บ้านละออทำด้วยไม้แดงเป็นสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่ผสมพม่ามุงด้วยสังกะสีแบบพม่า เสาบ้านใช้ขวานถาก ประตูป็นประตูบานพับ ปัจจุบันเปิดเป็นร้านขายผ้า อัญมณี งานแกะสลัก ซึ่งรับมาจากพม่า (สุพัศตรา วรรณศิริ: 05/09/2550)

3. สิ่งสำคัญในบ้านและ ลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย

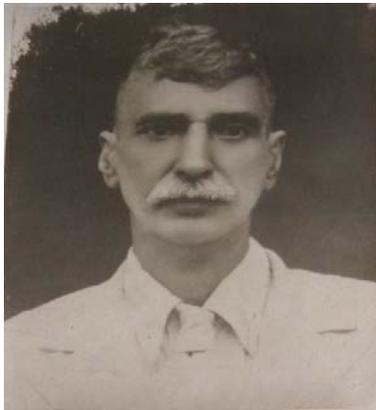
- 1) บ้านไม้แดงทั้งหลังและหลังคาสังกะสีจากพม่าที่มีความหนาเป็นพิเศษ
- 2) นาฬิกาโบราณ
- 3) ฆ้องโบราณ

ด้านหน้าบ้านละออ

ลักษณะบ้านไม้สองชั้น

กาลายอดคำ คนซื้อบ้าน

ชั้นล่างเปิดร้านขายของที่ระลึก

ภรรยากาลายอดคำ

ลูกชายกาลายอดคำ

ภายในบ้าน

ของที่ขายภายในร้าน

นาฬิกาโบราณ

ฆ้องโบราณ

นาง สุพัตตรา วรรณศิริ

บ้านอาจารย์บุญเลิศ วรรณภรณ์

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 24 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจอกคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391681 พิกัด Y = 2134274

2. ประวัติความเป็นมา

บ้านหลังนี้สร้างเมื่อพ.ศ. 2470 มีอายุประมาณ 80 กว่าปี บ้านหลังนี้เป็นของ “คุณตาจองโพหย่า” (ผู้ที่มีส่วนในการนำเจ้าพลาละแข่งมาไว้ที่วัดหัวเวียง) โดยพื้นทำจากไม้แดงและฝาบ้านทำจากไม้สัก ลักษณะเป็นบ้านแฝด 2 ชั้น โดยมีรางรินเชื่อมต่อระหว่างตัวบ้านและได้ทำการปรับปรุงในสมัย พลเอกเปรม เป็นนายกรัฐมนตรี สมัยก่อนด้านหน้าเปิดเป็นร้านขายของ ซึ่งได้ทำการค้ากับพม่า การสร้างบ้านเป็นแบบสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ทำหน้าต่างแบบเปิดได้ทั้งด้านบนและด้านล่าง มุงหลังคาด้วยสังกะสีจากพม่าที่มีความหนากว่าสังกะสีธรรมดา และเสาบ้านมีทั้งหมด 49 ต้น โดยมีการต่อเสาดอม่่อขึ้น เพราะโคนเสาเริ่มผุพัง และด้านหลังทำเป็นห้องครัวชั้นเดียวแต่ได้ผุพังไป จึงเปลี่ยนทำเป็นห้อง 2 ชั้น (บุญเลิศ วรรณภรณ์:29/09/2550)

เมื่อประมาณ 20 ปีมาแล้ว ประมาณ ปี พ.ศ. 2530 ได้มีไกด์นำเที่ยว นักท่องเที่ยวชาวตุรกีมาเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนและได้พาเดินผ่านหน้าบ้านอาจารย์บุญเลิศ อยู่ 2-3 วัน พอวันที่ 4 ก็ได้ขอเข้ามาชมภายในบ้านทั้งชั้นบนชั้นล่าง และรอบๆบริเวณบ้าน ได้มีชาวตุรกีคนหนึ่งสนใจบ้านหลังนี้มาก จึงขอซื้อบ้านในราคา 20 ล้านบาท โดยที่ให้อาจารย์บุญเลิศ ได้อาศัยอยู่ที่บ้านหลังนี้ไปตลอดชีวิต แต่อาจารย์ได้ปฏิเสธไป นักท่องเที่ยวชาวตุรกีจึงให้นามบัตรไว้ พร้อมกับบอกว่าหากต้องการขายเมื่อไหร่ให้ติดต่อหาตนได้ (บุญเลิศ วรรณภรณ์:16/01/2551)

3. สิ่งสำคัญ ลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย

- 1) พระพุทธรูปที่ทำด้วยกิ่งโพธิ์
- 2) พระพุทธรูปสิงห์ 1 สมัยสุโขทัย

3) พระพินนศ

ด้านหน้าบ้านอาจารย์บุญเลิศ

ภายในบ้าน

บันไดทางขึ้นชั้นสอง

ห้องเก็บของใต้บันได

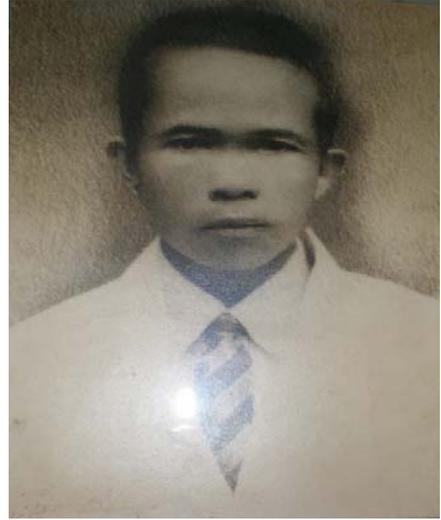
หิ้งพระ

หน้าต่างเปิดด้านล่าง

นันทา ภรรยาของจongsai

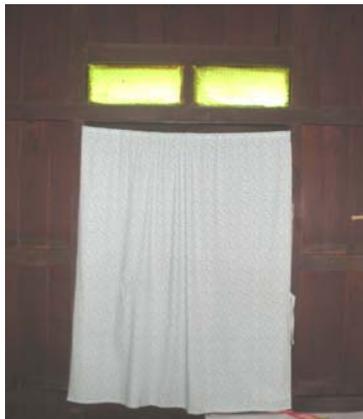
จongsai เจ้าของบ้าน

พระพุทธรูปสิงห์ 1

พระพุทธรูปทำจากกิ่งโพธิ์

หน้าต่างเปิดด้านบน

อาจารย์บุญเลิศ วรรณภรณ์

สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ทำเลที่ตั้ง

เลขที่ 37/3 ถนนปางลือนิคม ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 392192

พิกัด Y = 2134546

2. ประวัติความเป็นมา

ตั้งเลขที่ 37/3 ถนนปางลือนิคม ตำบลจองคำ อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีเนื้อที่ 16 ไร่ 1งาน 3.30 ตารางวา ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2442 ใช้ชื่อเรียกว่า “ที่ทำการป่าไม้บริเวณ แม่ฮ่องสอน” อาคารหลังนี้เป็นสิ่งหนึ่ง อันเป็นผลพวงจากการทำไม้ในยุคก่อนการสถาปนากรมป่าไม้ สมัยนั้น บริษัททำไม้ต่างชาติได้รับสัมปทานทำไม้สักจากรัฐบาลสยามต่อเนื่องกันเป็นเวลาถึง 50 ปี อาคารแห่งนี้ เดิมใช้เป็นที่ทำการของบริษัท บอมเบย์ เบอร์มา มีผู้จัดการเป็นชาวอังกฤษ ชาวแม่ฮ่องสอนสมัยนั้นเรียกผู้จัดการว่า “นายห้างฝรั่ง” จึงทำให้อาคารหลังนี้ถูกเรียกว่า “ห้างฝรั่ง” ไปด้วย (สำนักงานป่าไม้ จังหวัดแม่ฮ่องสอน.2543:13)

ต่อมาอาคารหลังนี้ได้ตกเป็นสมบัติของหลวง เดิมเป็นที่ดินของเจ้าฟ้าเมืองแม่ฮ่องสอน ตามประวัติกล่าวว่าบริเวณนี้เป็นสวนมะม่วง มีมะม่วงพันธุ์ต่างๆ ขนาดใหญ่อยู่ 39 ต้น และมีไม้ผลอื่น

ๆ เช่น ต้นตาล ขนุน มะตูม มะขาม ส้มโอ ฯลฯ ในเนื้อที่ประมาณ 8 ไร่ นอกนั้นเป็นไม้สักและไม้กระยาเลยอีกประมาณ 5 ไร่ เมื่อวันที่ 18 กันยายน พุทธศักราช 2439 สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงพระราชทานกำเนิดกรมป่าไม้ขึ้น ถัดจากนั้นอีก 4 ปี เมื่อ พ.ศ. 2442 พระยาพิศาลธองบุรีพื่อเมืองแม่ฮ่องสอน จึงได้ยกที่ดินแปลงนี้พร้อมเรือนไม้แบบปั้นหย่าได้ถุนสูงให้หลวง ซึ่งคือ “ห้างฝรั่ง” ในอดีต ให้กรมป่าไม้ และสั่งว่าผลไม้มือที่ขึ้นอยู่บริเวณนี้อนุญาตให้ชาวบ้านเก็บกินได้โดยเสรี อย่าได้หวงห้าม เมื่อผลไม้มือต่าง ๆ ในบริเวณนี้สุก จะมีชาวบ้านมาเก็บกัน (สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2543:13)

รูปทรงเดิมของอาคารหลังนี้ เป็นเรือนไม้ปั้นหย่าได้ถุนโปร่ง หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีสามห้องนอน เสาเรือนเป็นไม้เต็ง – ริง พื้นและฝาทำด้วยไม้สัก หลังคามุงด้วยแป้นเกล็ด มีบันไดด้านหน้าและบันไดข้างทั้งด้านปีกทิศเหนือ และทิศใต้ กรมป่าไม้ได้ใช้เป็นที่ทำการป่าไม้และเรียกชื่อหน่วยงานในสมัยนั้นว่า “ที่ทำการป่าไม้บริเวณแม่ฮ่องสอน”

อาคารถูกใช้เป็นที่ทำการของป่าไม้แม่ฮ่องสอน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2442 เมื่อถึง พ.ศ.2485 “ที่ทำการป่าไม้บริเวณแม่ฮ่องสอน” ถูกยกฐานะขึ้นเป็น “ป่าไม้และยางจังหวัดแม่ฮ่องสอน” และเมื่อปี พ.ศ.2508 จึงเปลี่ยนชื่อหน่วยงานอีกครั้งหนึ่งเป็น “สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน” (สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน.2543:13)

“ห้างฝรั่ง” ที่ถูกใช้งานเป็นที่ทำการป่าไม้มาแต่ปี 2442 รวมเวลาใช้งานนานถึง 72 ปี กระทั่งถึงปี พ.ศ.2514 สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับงบประมาณจากกรมป่าไม้สำหรับก่อสร้างสำนักงานใหม่เป็นอาคารไม้ 2 ชั้น ซึ่งได้ใช้เป็นที่ทำการมาจนถึงปัจจุบันนี้ “ห้างฝรั่ง” จึงกลายเป็นเพียงที่พักของข้าราชการต่างอำเภอ ที่เข้ามาติดต่อราชการเป็นครั้งคราว และด้วยอายุการใช้งานที่ยาวนานสภาพจึงชำรุดทรุดโทรมลงตามลำดับ ต่อมาได้มีการปรับปรุงซ่อมแซมเสาเรือนไม้ที่ผุพังและหลังจากที่มุงด้วยแป้นเกล็ดก็เปลี่ยนมาเป็นมุงสังกะสี และต่อมา “ห้างฝรั่ง” จึงกลายเป็นเพียงที่เก็บเอกสารและวัสดุ ครุภัณฑ์ที่ชำรุด เป็นเหตุให้อาคารขาดการปรับปรุงและดูแลรักษา เสาเรือนไม้ได้ผุพังเพิ่มขึ้นตัวอาคารทรุด พื้นและเพดานบางส่วนได้ผุพังลงตามอายุขัย จนทำให้เป็นเรือนร้าง เล่ากันว่าเรือนหลังนี้มีเจ้าที่แรงมาก (สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน.2543:13)

เมื่อปี พ.ศ.2541 ได้มีการปรับปรุงอาคารขึ้นอีกครั้งหนึ่งโดยมีการปรับปรุงพื้นอาคาร ฝ้าเพดาน และเสาเรือนไม้ให้อยู่ในสภาพดีขึ้นและได้เปิด เป็นพิพิธภัณฑ์ด้านป่าไม้ ปี พ.ศ.2547 ได้มีการปฏิรูประบบราชการทำให้สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ถูกยกเลิก และได้มีหน่วยงานใหม่คือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอนขึ้น โดยได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้

ให้ใช้ ที่ทำการของสำนักงานป่าไม้จังหวัดร่วมกับหน่วยงานของกรมป่าไม้ที่ปฏิบัติงาน ในส่วนภูมิภาค สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอนพิจารณาเห็นว่าอาคารที่ทำการป่าไม้หลังเดิมน่าจะปรับปรุงเพื่อใช้งานได้ จึงขอรับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อดำเนินการ โดยต่อเติมเสริมฐานสร้างความมั่นคงให้อาคาร ทั้งชั้นล่างและชั้นบนเพื่อให้สามารถใช้เป็นที่พักปฏิบัติงานได้ ทั้งนี้ การก่อสร้าง ได้คำนึงรูปลักษณ์ของอาคารเดิมเป็นที่ตั้ง ทำให้อยู่ทรงคุณค่า ความเป็นอาคารเก่าแก่และมีประวัติยาวนานไว้ได้อย่างครบถ้วน (สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน.2543: 13)

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทำพิธีเปิดอาคารแห่งนี้ เพื่อใช้เป็นที่ทำการของสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอนขึ้น เมื่อวันศุกร์ ที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2549 (สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน.2543: 13)

แม่ฮ่องสอนเมืองไม้สักมากที่สุดในโลก

พ.ศ. 2439 มร. เอช เสลิค เจ้ากรมป่าไม้คนแรกรายงานต่อกรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย สมัยรัชกาลที่ 5 จำนวนไม้สัก 5 ส่วน อยู่ที่แม่น้ำคง 2 ส่วน เชียงใหม่

1 ส่วน ลำปาง ลำพูน แพร่ 1 ส่วน และน่าน 1 ส่วน แสดงให้เห็นว่าบริเวณพื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นแหล่งที่มีไม้สักมากที่สุดในโลก (สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน.2543: 13)

แม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่มีไม้สักมากที่สุด

3. สิ่งสำคัญในบ้านและ ลักษณะสำคัญของบ้าน

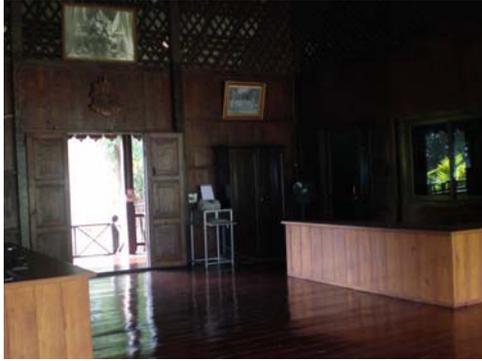
- 1) ตู้โบราณ 4 ตู้
- 2) เรือนไม้ปั้นหยาใต้ถุนโปร่ง
- 3) ป้ายบอกข้อความ “แม่ฮ่องสอนเมือง ไม้สักมากที่สุดในโลก”
- 4) ตอไม้สักเก่าแก่

สำนักงานป่าไม้หลังเก่า

สำนักงานป่าไม้หลังปัจจุบัน

ด้านใน

ระเบียงด้านนอก

ตู้โบราณใบที่ 1

ตู้โบราณใบที่ 2

ตู้โบราณใบที่ 3

ตู้โบราณใบที่ 4

สำนักงานป่าไม้ พ.ศ.2543

สำนักงานป่าไม้ปัจจุบัน

ปัจจุบันเป็นสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การประทับตราของกรมป่าไม้ในอดีต

เสาธงด้านหน้า

ตอไม้สักเก่าแก่

ศาลาทำเรือ ทำโปงแดง

1. ทำเลที่ตั้ง

หมู่บ้านทำโปงแดง(ท่าเรือทำโปงแดง) หมู่ 5 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 389571

พิกัด Y = 2130721

2. ประวัติความเป็นมา

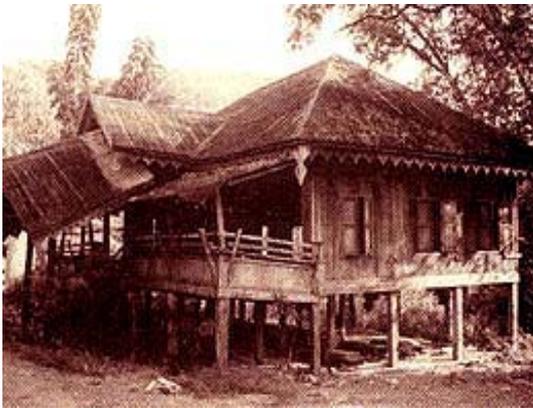
สร้างขึ้นเมื่อประมาณ ปีพ.ศ. 2372 ศาลาทำเรือทำโปงแดงนี้ มีผู้เฒ่าผู้แก่เล่าว่า มีฝรั่งนำเรือมาจอดที่ท่าเรือแห่งนี้ เป็นพ่อค้าฝรั่งและพ่อค้าพม่า ซึ่งจะนำเรือมาจอดที่ท่าเรือแห่งนี้เป็นประจำ พ่อค้าฝรั่งไปๆมาๆที่นี้บ่อยๆ ซึ่งพักอยู่ที่ท่าเรือนี้ และต่อมาพ่อค้าฝรั่งได้จ้างชาวไทใหญ่บ้านทำโปงแดงสร้างศาลาไม้สักขึ้นเพื่อจะเป็นที่พักติดต่อกันมาค้าขายกัน ตลอดจนใช้เป็นที่พักของผู้คนทั่วไป ศาลานี้เป็นศาลา 2 ชั้น ชั้นบนใช้เป็นที่พักหลับนอน ชั้นล่างเอาไว้เก็บของที่เอาลงเรือไปไม่ได้ ต่อมาเมื่อมีทางรถยนต์ผ่านพ่อค้าก็นิยมใช้รถยนต์ขนส่งสินค้าแทน ชั้นล่างจึงถูกรื้อออกไปเหลือแต่เพียงชั้นบนเท่านั้น (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549 : 507)

กระทั่งปี พ.ศ. 2479-2480 คณะของลุงจองโพหย่าและลุงจองห่วนนะ ได้สั่งหล่อพระพุทธรูปเจ้าพลาละแข่งจากประเทศพม่า โดยล่องเรือที่ท่านี้ทั้งขาไปและขากลับ และได้้นำเจ้าพลาละแข่งซึ่งแยกเป็นชิ้นส่วนนำมาขึ้นที่ท่าเรือแห่งนี้และนำมาวางไว้บนศาลาไม้สักหลังนี้ เป็นเวลา 2-3 วันก่อนนำไปไว้ที่วัดพระนอน จากปี พ.ศ. 2372 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 179 ปีมาแล้วที่ท่าเรือแห่งนี้เป็นที่คอยต้อนรับคนมากมาย จากสามัญชนจนถึง เจ้านายชาย-หญิง แพบทุกชาติทุกภาษา ที่มาเยือน ณ ที่แห่งนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549 : 507)

ศาลาแห่งนี้ใช้เป็นที่ทำการท่าเรือในอดีต เป็นท่าเรือที่ติดต่อกับชายระหว่าง พ่อค้าวาณิชย์ในเมืองแม่ฮ่องสอนเดินทางไปค้าขายกับประเทศพม่า และพ่อค้าฝรั่ง โดยใช้เรือขุด ค้าขายกับเมือง คอย

ก่อนตงยี มะละแหม่ง และย่างกุ้ง ขากลับจะนำสินค้า ข้าวของเครื่องใช้ต่างๆจากพม่ามาขึ้นที่ท่าเรือแห่งนี้ ปัจจุบันท่าเรือแห่งนี้ยังคงมีศาลาที่เป็นท่าเรือหลังเดิมอยู่และยังมีการใช้ท่าเรือนี้อยู่บ้าง ในบางโอกาส (สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ: 08/10/2550)

3. สิ่งสำคัญในอาคารและ ลักษณะสำคัญของอาคาร ประกอบด้วย พระพุทธรูป และฝาไม้ลาย
ขัด

ศาลาทำเรือท่าโปงแดงอดีต

ศาลาทำเรือท่าโปงแดงที่หลงเหลือปัจจุบัน

ฝาไม้ลายขัด

พระพุทธรูป

ด้านข้างศาลาทำเรือท่าโป่งแดง

บ้านขุนเพียร เพียรพิรุณกิจ

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 68 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 392153

พิกัด Y = 2134116

2. ประวัติ

ขุนเพียร เดิมชื่อ “พ่อจางนุ” และต่อมาได้รับพระราชทานนามว่า “ขุนเพียร เพียรพิรุณกิจ” เป็นการพระราชทานยศการเป็นเศรษฐีของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ขุนเพียรเดินทางมาตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งแต่อายุ 14 ปี (ยายแจ้งเล่าว่าแม่ของยายเคยเล่าให้ฟังว่า) แม่ของขุนเพียรเป็นน้องของพญาสิงหนาท ชื่อนางมอ ได้เข้ามาอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและได้สร้างบ้านตั้งแต่นั้นมา ขุนเพียรมีภรรยา ชื่อแม่จองเฮิน มีลูกด้วยกัน 2 คน ลูกคนสุดท้องเสียชีวิตเมื่ออายุ 7 เดือน และลูกคนโตเสียชีวิตเมื่ออายุ 18 ปี ชื่อคำยอด มีเรื่องเล่ากันสืบมาว่า ได้มีสลาพักกว่า ถ้าเอาลูกชายมาบ้านใหม่จะได้มาแล้วไม่ได้กลับ แต่ขุนเพียรก็ไม่เชื่อทำให้ลูกชายของขุนเพียรเสียชีวิตตรงตามคำทำนายเมื่อมาถึงบ้านใหม่ ทำให้ขุนเพียรและแม่จองเฮินไม่พูดกันนานถึง 2 ปี ต่อมาวันหนึ่งจึงได้คุยกันว่า “ลูกเราก็ตายมา 2 ปีแล้ว น่าจะสร้างเจดีย์ให้ลูกเพื่อเป็นการรำลึกถึงลูก” ทั้งสองคนจึงเดินทางไปนำช่างจากพม่ามาสร้างเจดีย์ที่วัดจองกลางขึ้น และ ขุนเพียรได้อุปการะเลี้ยงดูยายแจ้งหรือ ยายหล้าแจ้งมาเป็นลูกบุญธรรม ต่อมาขุนเพียรได้เสียชีวิตในขณะที่ยายแจ้งอายุได้เพียง 11 ปี (ประมาณ พ.ศ. 2484) โดยขุนเพียรได้ยกมรดกพร้อมกับบ้านหลังนี้ให้กับยายแจ้ง และยายแจ้งได้นำบ้านหลังนี้แบ่งให้กับพี่ชาย ชื่อช่างโหย่ หรือนายสมาน ศรีวะโสภณ ต่อมาได้ขายให้กับนางศรีพรรณ ศิริบุญมา และเมื่อนางศรีพรรณ ได้เสียชีวิตลงมรดกบ้านหลังนี้จึงตกเป็นของนายแพทย์อำพล ศิริบุญมา (ลูกชายนางศรีพรรณ) ปัจจุบันได้ให้ IRC เข้าเป็นที่พักของผู้ลี้ภัยสันชาติพม่าที่มาพักรอการรักษาพยาบาล (สมจิตร์ สมศักดิ์ (ยายแจ้ง):10/10/2550)

ขุนเพียร เพียรพิรุณกิจ

มะมะ ศรีวะโสภณ(แม่ของยายเจ๋ง)

ยายเจ๋งตอนเป็นสาว

พี่น้องยายเจ๋ง

บ้านขุนเพียร เพียรพิรุณกิจ ปัจจุบัน

ปัจจุบันให้ IRC เช่า

ยายสมจิต สมศักดิ์ หรือ ยายหล้าเจ๋ง ลูกเลี้ยงของขุนเพียร

บ้านนาย จิตต์ส่ง ประสิทธิ์กุล

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 90/2 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 392222

พิกัด Y = 2134086

2. ประวัติความเป็นมา

สร้างราวปี พ.ศ. 2480 นายจิตต์ส่ง ประสิทธิ์กุล เคยเป็นคหบดี และอดีตนายกเทศมนตรีคนที่ 2 ต่อจากขุนศรีโกสัย วิสุทธ์ บ้านนายจิตต์ส่ง ตัวบ้านสร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง เสาทำจากไม้เนื้อแข็ง ต่อมาหลังเมื่อ พ.ศ. 2534 ได้รื้อห้องครัวออกและมีการปรับปรุงบ้านใหม่ทั้งหลัง เปลี่ยนหลังคาเป็นมุงกระเบื้อง และทำระเบียงหน้าบ้านเพิ่ม (สุทัศน์ ประสิทธิ์กุล: 10/10/2550)

3. สิ่งสำคัญ ลักษณะสำคัญของบ้าน อดีตหลังคาบ้านมุงด้วยไม้สักตัดเป็นแผ่นหนา 1 นิ้ว ตัดเฉียงมุงหลังคาต่อกัน

บ้านนายจิตต์ส่งปัจจุบัน

บ้านขุนเลข กิจชำนานู (ร้านไผ่ปัจจุบัน)

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 70 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391971

พิกัด Y = 2134208

2. ประวัติความเป็นมา

บ้านหลังนี้สร้างเมื่อ พ.ศ.2490 เจ้าของบ้าน คือ ท่านขุนเลข กิจชำนานู ซึ่งเป็นนายอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน (อดีตเรียก ข้าหลวงจังหวัด) และต่อมาได้ขายบ้านหลังนี้ให้กับป่าจางทุน หลังจากนั้นป่าจางทุนได้ขายต่อให้กับ เจ้าป่าแดง สุภานันท์ ปัจจุบันเป็นกรรมสิทธิ์ของ รศ. ประไพศรี ช่อนกลิ่น (ลูกเจ้าป่าแดง) และได้ให้เช่าเป็นร้านอาหาร ชื่อ “ร้านไผ่” ซึ่งตั้งอยู่บนถนนสิงหนาทบำรุง ติดกับบริษัทการบินไทย จำกัด (คาร์ณี ทองเขียว: 11/10/2550)

3. ลักษณะสำคัญของบ้าน มีหน้าต่าแบบโบราณ

ชั้นบนสภาพยังเหมือนเดิมชั้นล่างเป็นร้านขายอาหาร บ้านขุนเลข กิจชำนานู (ร้านไผ่ปัจจุบัน)

ฝาช่องลม

หน้าต่างฝาไหล

บ้านดารณี ทองเขียว

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 38 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจอกคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391743

พิกัด Y = 2134286

2. ประวัติความเป็นมา

สร้างประมาณปี พ.ศ. 2460 เดิมบ้านหลังนี้บ้านเลขที่ 458 ผู้สร้างบ้านชื่อ นายท่าคูล เป็นชาวพม่า เป็นลูกจ้างของบริษัท B.B.C. (BOMBAYBURMA COMPANEE) ซึ่งเข้ามาทำไม้สักในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2445 ต่อมาได้โอนสัญชาติเป็นคนไทยตามกฎหมาย และแต่งงานกับนางคำนวล ชาวเชียงใหม่ และได้นามสกุลเป็นคนไทยว่า “คูลกุล” และได้เปลี่ยนเป็น “คูลยรัตน์” และเมื่อสร้างบ้านเสร็จก็ได้เข้ามาอาศัยอยู่ตลอดมาจนถึงรุ่นลูกหลาน ปัจจุบันได้ปรับปรุงหลังคาเมื่อปี พ.ศ. 2495 จากหลังคาเก่ามุงด้วยใบตองตึง (ใบพลวง) เปลี่ยนเป็นสังกะสีในเวลานั้นราคาสังกะสีแผ่นละ 2.50 บาท (2 บาท 50 สตางค์) ใช้สังกะสีทั้งหมด 150 แผ่น โดยสั่งมาจากประเทศพม่าสมัยนั้นมีการนำสินค้าต่างๆ เครื่องอุปโภค บริโภคมาจากประเทศพม่าทั้งสิ้น และสินค้าเหล่านี้บรรทุกมาโดยเรืออ้อเรือพาย โดยไม่มีเครื่องยนต์เหมือนสมัยนี้ ใช้กำลังคนในการถ่อ 1 ลำ ต่อ 8 คน มีการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2506 และได้โอนหลักฐานเอกสารสิทธิ์ ให้ลูกสาวคนที่ 3 คือนางละหยิ่น ทองเขียว ซึ่งตอนนั้นเมื่อปี พ.ศ. 2505 กรมที่ดินมีการจดทะเบียนทำโฉนดหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับที่ดินในเวลานั้น มีการปรับปรุงครั้งที่ 3 ได้เปลี่ยนเป็นบ้านเลขที่ 38 ถนนสิงหนาทบำรุง และเปลี่ยนเป็นเสาคอนกรีต ส่วนฝ้าชั้นล่างก็เป็นคอนกรีตทั้งหมด ส่วนชั้นบนเป็นไม้แดง และไม้สักเหมือนเดิม ปัจจุบันนี้ชั้นบนให้พี่สะใภ้พักอาศัย ส่วนชั้นล่างแบ่งให้เช่า (ดารณี ทองเขียว : 10/10/2550)

3. สิ่งสำคัญในบ้านและลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย

1) พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย

- 2) ลูกกรงด้านหน้า ด้านข้าง และด้านใน(ช่องระบายอากาศ) เป็นลวดลายเช่นรูปตัวโอ นอนเฉียง ตาแสง และลวดลายแกะสลัก
- 3) กานบ้านยาวประมาณ 15 เมตร โดยไม่มีรอยต่อ
- 4) พื้นบ้านทำด้วยไม้แดง จึงทำให้มีความทนทาน

ชั้นบนให้พี่สะใภ้พักอาศัย ส่วนชั้นล่างแบ่งให้เช่า

ลูกกรงรูปตัวโอเฉียง

หิ้งพระ ภายในบ้าน

ตู้ที่ใช้สมัยก่อน

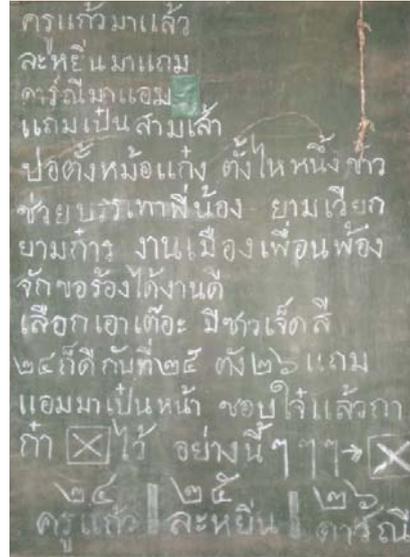
ใต้ถุนบ้าน

ด้านบนแบ่งเป็นหลายๆห้อง

บันไดทางขึ้นบ้าน

ป้ายโฆษณาหาเสียงสมัยก่อน

นางละหยิ่น ทองเขียว
(ผู้คิดค้นทำรำหม่องส่วยยี่)

ครูแก้ว ทองเขียว

ช่องระบายอากาศสาย 1

ช่องระบายอากาศสาย 2

ช่องระบายอากาศสาย 3

ช่องระบายอากาศสาย 4

ช่องระบายอากาศลาย 5

พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย

ดารณี ทองเขียว

บ้านขุนอาทร ศึกษาการ

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 61 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง.จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391992

พิกัด Y = 2134219

2. ประวัติความเป็นมา

เดิมเป็นบ้านของขุนอาทร ศึกษาการ (พ่อเลี้ยงเลาไลน์) แม่เลี้ยงแ่ง (จีนฮ่อ)อาคารภายในบ้านจะแยกเป็นชั้นบน มี 3 ตอน (นับจากตะวันออก) ตอนแรกเป็นที่อาศัย ตอนที่ 2 เป็นที่จัดเลี้ยงอาหาร ภายหลังเป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนาอิสลาม ตอนที่ 3 จะเป็นสุเหร่า เป็นที่ประกอบศาสนพิธีของผู้นับถือศาสนาอิสลาม ชั้นล่างเป็นห้องโถงเป็นที่ประกอบธุรกิจค้าขาย ภายหลังขุนอาทร(พ่อเลี้ยงเลาไลน์) จะกลับคืนสู่ภูมิลำเนาเดิมทางตอนใต้ประเทศจีน จึงได้ขายบ้านให้กับ “นายเกียงซาน แซ่ฝึ้ง” ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็น “เฟียงสกุล” และในสมัยนั้นประมาณปี “พ.ศ. 2485-2488 ก่อนที่ญี่ปุ่นจะแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 บ้านหลังนี้ยังคงเป็นกองบัญชาการทหารญี่ปุ่น” ปัจจุบันเป็นห้องแถวให้คนเช่า (สุรพล เทพบุญ: 09/10/2550)

3. สิ่งสำคัญ ลักษณะสำคัญของบ้าน

- 1) อาคารหลังกลางเคยเป็นห้องสำหรับการประกอบพิธีทางศาสนาของชาวมุสลิม
- 2) บ่อน้ำหลังบ้าน

ชั้นบนยังคงสภาพเดิม

ชั้นล่างแบ่งให้เช่า

บ่อน้ำหลังบ้าน ปัจจุบันยังใช้อยู่

บ้านไต่ (สถานที่ท่องเที่ยว)

บ้านโบราณ(สร้างสมัยรัชกาลที่ 5)

1. ทำเลที่ตั้ง

บ้านเลขที่ 2 ถนนราชธรรมพิทักษ์ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 3911997

พิกัด Y = 2134252

อาจารย์วัฒนา กวีวัฒน์ (เจ้าของบ้านคนปัจจุบัน)

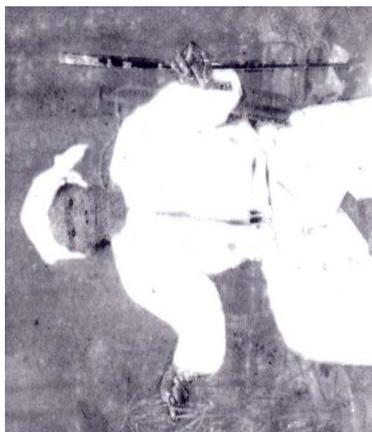
2. ประวัติความเป็นมา

บ้านโบราณหลังนี้สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ประมาณปี พ.ศ.2429 หรือสมัยเจ้านางเม็ยะ ซึ่งเป็นเจ้าฟ้าองค์ที่ 2 ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน ผู้สร้างคือ “จองอุพะก่า หรือ แวง กวีวัฒน์” (กวีวัฒน์เป็นนามสกุลที่ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ 6) สร้างขึ้นด้วยไม้สักขนาดใหญ่ เสาแต่ละต้นใช้ไม้ต้นเดียวตั้งแต่โคนเสาจนถึงปลายเสา ความยาวของเสาต้นที่สูงที่สุดประมาณ 11 เมตร สร้างแบบสถาปัตยกรรมโบราณของพม่าผสมไทใหญ่ เดิมทีจะมีอยู่สองหลังเชื่อมติดกัน ส่วนหลังคาจะมุงด้วยใบตองดึ่งหรือใบพลวง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2520 มีการรื้อออกหนึ่งหลัง และเปลี่ยนจากหลังคาใบตองมาเป็นสังกะสีเมื่อปีพ.ศ. 2523 และต่อมาในปีพ.ศ. 2525 มีการต่อเสาทอม่อครอบเสาต้นเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้ฐานของบ้านแข็งแรงขึ้น เนื่องจากเสาทรุดทำให้บ้านเอียงพร้อมกับต่อเติมและซ่อมแซมอีกเล็กน้อย และยังคงสภาพของโครงสร้างเดิมอยู่ ภายในบ้านจะมีลวดลายไม้ฉลุโบราณที่ชาวไตหรือชาวไทใหญ่เรียกว่า “ฟลายาย” ซึ่งหาดูได้ยากในสมัยนี้ประดับอยู่รอบตัวบ้าน เมื่อครั้งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2

ประมาณปี พ.ศ. 2485 เคยเป็นที่พักของทหารญี่ปุ่น บนพื้นไม้ภายในบ้านยังคงมีอักษรภาษาญี่ปุ่นสลักติดอยู่ และปัจจุบันอยู่ในการครอบครองของทายาทรุ่นที่ 4 ไม้สักที่นำมาสร้างบ้านมีอายุ 200 ปี ส่วนตัวบ้านอายุ 121 ปี จองอูพะกำ เป็นผู้สร้าง ซึ่งตอนนั้นมีอาชีพค้าไม้ กับบริษัท บอมเบย์เบอร์ม่า ภายในบ้านมีภาษาญี่ปุ่นที่สลักไว้ มีความหมายว่า “พระอาทิตย์ดวงใหญ่” ปัจจุบันเจ้าของบ้านคือ อาจารย์ วัฒนา กวีวัฒน์ มีอาชีพรับราชการ ปัจจุบันเกษียรแล้วเป็นข้าราชการบำนาญ (อวสค. ไชยสร: 05/09/2550; วัฒนา กวีวัฒน์: 05/09/2550)

3. สิ่งสำคัญในบ้าน และลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย

- 1) ฝาตายแบบโบราณ
- 2) ครกโบราณ
- 3) ลูกตุ้มที่วางตาชั่ง
- 4) ช่องสำหรับบ้วนน้ำหมาก
- 5) ตะเกียงสมัยโบราณ
- 6) หลักปิ่นยาว
- 7) คันฉ่อง (กระจกโบราณ) นำมาจากพม่า

จองอูพะกำแวง ผู้สร้างบ้าน

ลูกหลานของจองอูพะกำแวง

รูปบ้านสมัยก่อน

งานศพของอุพะกำแวง

ชานบ้าน

ระเบียงบ้าน

หิ้งพระ

ฝาตาย

ช่องสำหรับบัวหน้าหมาก

ตะเกียงใช้จุดไฟนำมาประมาณพ.ศ.2429

รอยแกะสลักตัวหนังสือภาษาญี่ปุ่น

รอยแกะสลักตัวหนังสือภาษาญี่ปุ่นบนพื้นไม้บ้านโบราณ ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ ว่า “พระอาทิตย์ดวงใหญ่” ซึ่งชาวญี่ปุ่นได้เดินทางมาพักยังบ้านหลังนี้ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และแกะสลักตัวหนังสือนี้ไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์ ว่าครั้งหนึ่งญี่ปุ่นเคยเดินทางเข้ามาในแม่ฮ่องสอน (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550)

ครกไม้ใช้ตำน้ำพริกนำมาพ.ศ.2429

ครกไม้โบราณใบนี้สร้างขึ้นมาพร้อมกับการสร้างบ้านโบราณหลังนี้ ประมาณปีพ.ศ.2429 ซึ่งสร้างขึ้นใช้ในการตำน้ำพริกเป็นของใช้ในครัวเรือน ที่มีใช้ในห้องครัวในสมัยนั้น เหตุที่สมัยก่อนใช้ครกไม้นั้นเพราะสมัยก่อนครกหินหายากและยังไม่เป็นที่นิยม ปัจจุบันครกนี้ยังสามารถใช้งานได้อยู่ ยังคงนำครกนี้มาใช้ตำข้าวปุกหรือข้าวหนุกงาซึ่งเป็นขนมพื้นบ้านของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550)

ลูกคั่วที่วางตาชั่ง

ในสมัยก่อนพ่อค้าและชาวบ้านจะนิยมใช้ตาชั่ง ในการชั่ง อาหาร เงินทอง ตาชั่งนั้นชาวไทใหญ่ เรียกว่า “หย่าจู้” ซึ่งนำมาจากประเทศพม่าทำด้วยเหล็กมีลักษณะเป็นท่อนเหล็กยาวและมีสายมัด

ทั้งสองด้าน ด้านหนึ่งจะใส่ของที่เรต้องการชั่งและอีกด้านหนึ่งจะใส่ลูกตุ้มเพื่อใช้ในการวัดปริมาณของที่เราชั่ง โดยจะมีหน่วยน้ำหนักเป็น “จ้อย” (1 จ้อย เท่ากับ 1.6 กิโลกรัม) (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550, การสนทนากลุ่ม: 01/01/2551)

ตูกคิดใช้คำนวณ พ.ศ.2486

ตูกคิดนี้ได้นำมาจากพม่า แต่ผลิตในประเทศจีน เนื่องมาจากสมัยก่อนไม่มีเครื่องคิดเลขใช้ จึงนำตูกคิดมาใช้คำนวณเลขในการค้าขายในสมัยก่อน ตูกคิดนี้ได้นำมาใช้ประมาณ พ.ศ. 2486 (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550)

หีบโบราณใส่เสื้อผ้า พ.ศ.2426

หีบใบนี้ทำมาจากเหล็กที่มีความหนาเป็นพิเศษ ใช้สำหรับใส่เสื้อผ้า เพราะสมัยก่อนไม่มีตู้เสื้อผ้าใช้และสามารถขนย้ายได้สะดวก หีบใบนี้ได้มาจากพม่าประมาณปี พ.ศ. 2426 (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550)

ชั้นโตกประจำตัวของจอบอุพะกำแวง

ชั้นโตกนี้เป็นชั้นโตกที่ทำด้วยไม้ ซึ่งเป็นชั้นโตกประจำตัวของจอบอุพะกำแวงเจ้าของบ้านโบราณหลังนี้ เนื่องจากเศรษฐกิจสมัยก่อนจะมีชั้นโตกประจำตัวกันทุกคน ชั้นโตกนี้สร้างขึ้นมาพร้อมๆ กับการสร้างบ้านประมาณ พ.ศ. 2429 และปัจจุบันมีการซ่อมแซมส่วนที่ผุพังบ้างให้คงสภาพดั้งเดิมไว้ (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550)

เตาไฟโบราณ พ.ศ. 2429

เตาไฟนี้สร้างขึ้นมาพร้อมๆกับบ้าน เพราะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับใช้ในห้องครัว ซึ่งทำจากไม้ เพราะเป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในสมัยนั้นและเพราะเจ้าของบ้านเป็นเศรษฐีค้าไม้ (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550)

หลักปิ่นยาวพ.ศ. 2429

เนื่องจากในสมัยก่อนพ่อค้าไม้ทุกคน ต้องมีปิ่นเพื่อไว้ป้องกันตัว เมื่อกลับมาถึงบ้านก็จะนำปิ่นนั้นมาวางไว้ ณ หลักปิ่นยาว ได้สร้างขึ้นมาประมาณ พ.ศ. 2429 (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550)

คันท่อง (กระจกโบราณ) นำมาจากพม่าพ.ศ. 2486

กระจกใบนี้ นำมาจากประเทศพม่า แต่ผลิตในประเทศไทย นำเข้ามาเมื่อประมาณ พ.ศ. 2486 เป็นกระจกโบราณที่ทำกรอบด้วยไม้แกะสลักอย่างสวยงาม (วัฒนา กวีวัฒน์ : 25/12/2550)

บ้านไทใหญ่จำลอง

พิพิธภัณฑสถานบ้าน

ลักษณะเป็นเรือนแฝด “สองสอง”

1. ทำเลที่ตั้ง

ตั้งอยู่ในบริเวณวัดปางหมู บ้านปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391227

พิกัด Y = 2140460

2. ประวัติความเป็นมา

บ้านไทใหญ่สร้างจำลองไว้ที่วัดปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน สร้างขึ้นเมื่อ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548 สร้างเพื่อจำลองบ้านไทใหญ่ในอดีตให้คนรุ่นหลังได้เห็น และสร้างเพื่อให้เป็นพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะบ้านไทใหญ่ ซึ่งสร้างเป็นแบบเรือนไต “สองสอง” โดยไม่มีการใช้ตะปูตอก ไม้ที่ใช้เป็นไม้กิ่ง (ไม้ยืนต้นที่ลอกเอาเปลือกออก) และไม้ไผ่สานเป็นฝาบ้าน ปัจจุบันได้มีการปรับปรุง ซ่อมแซมเพื่อจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์คงความเป็นบ้านไทใหญ่โบราณไว้ ซึ่งปัจจุบันนี้หาหมู่บ้านไทใหญ่โบราณได้ยากและไม่มีใครสร้างบ้านแบบไทใหญ่ดั้งเดิมอยู่แล้ว

เรือนสองห้องนั้น ห้องหนึ่งเป็นห้องนอน อีกห้องหนึ่งจะเป็นห้องรับแขกซึ่งเป็นห้องโถงข้างบน ด้านทิศตะวันออกจะทำเป็นเข่งพารา (หิ้งพระ) ตกแต่งประดับด้วยแจกันดอกไม้มีน้ำเต้า (คนโท) ขนาดเล็ก ซึ่งจะทำการเปลี่ยนทั้งน้ำและดอกไม้สดทุกวันพระสำหรับไหว้บูชาพระ

ส่วนห้องที่สองนั้นจะทำเป็นห้องครัวเรียกว่า “ครัวไฟ หรือ ห้องไฟ” โดยจะมีกระบะไม้รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ากว้างยาวตามความเหมาะสมบรรจุดินจนเต็ม เป็นเตาหุงต้มเพื่อกันไฟไหม้บ้าน เครื่องใช้ในครัวไฟส่วนมากคนจนจะใช้หม้อป่นดินเผาหุงต้ม (ประเสริฐ ประดิษฐ์: 18/10/2550)

3. สิ่งสำคัญในบ้านและ ลักษณะสำคัญของบ้าน ประกอบด้วย

- 1) หม้อน้ำ
- 2) กระบวยตักน้ำ
- 3) น้ำเต้าใส่น้ำ
- 4) กระบอกส่งสัญญาณ
- 5) หิ้งพระ
- 6) จันทน์ขาวตอกดอกไม้
- 7) แอ้ปี่
- 8) ก๊อกเป่
- 9) เผินข้าว
- 10) ก๊อกไฟ
- 11) การเข้าไม้

ใต้ถุนบ้าน

ซุ้มหม้อน้ำ

หิ้งพระ

ลักษณะบนบ้าน

ส่องไฟ (ห้องครัว)

หิ้งพระ

หม้อน้ำ

หม้อน้ำของชาวไทใหญ่ ทำมาจากดินปั้นเป็นรูปทรง หม้อน้ำมีไว้สำหรับใส่น้ำดื่มเนื่องจากทำจากดินเผาเนื้อเอง ทำให้เมื่อใส่น้ำแล้วทำให้น้ำนี้เย็นอยู่ตลอดเวลา (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

กระบวยตักน้ำ

กระบวยตักน้ำนิยมทำมาจากกะลามะพร้าว ค้ำจับทำด้วยไม้เจาะรูเอาด้ายมาร้อยเพื่อห้อยไว้ เป็นอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับตักน้ำดื่ม (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548:4-68)

น้ำเต้าใส่น้ำ

น้ำเต้าทำจากดินเช่นเดียวกับหม้อน้ำ แต่มีขนาดเล็กกว่า ใช้ใส่น้ำดื่ม สมัยก่อนไม่มีวัสดุที่เป็นพลาสติก ดินเผาจึงเป็นที่นิยมสำหรับใส่น้ำดื่ม เพราะทำให้น้ำมีกลิ่นหอม (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

กระบอกส่งสัญญาณ

กระบอกทำจากไม้ไผ่ ในสมัยก่อนในการส่งสัญญาณบอกเหตุหรือเรียกประชุมจะใช้การตีไม้ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ตาแหลว

ตาแหลวทำจากไม้ไผ่หรือหวายสานขัดกัน ใช้สำหรับติดไว้เพื่อกันภูตผี ตามความเชื่อที่ว่าถ้าบ้านใดทำตาแหลวเพื่อแขวนไว้กันภูตผีหรือสิ่งชั่วร้ายต่างๆไม่ให้เข้ามาทำร้ายคนในบ้านและให้อยู่เย็นเป็นสุข (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

หิ้งพระ (แข่งพารา)

ภายในหิ้งพระ

หิ้งพระนิยมตั้งอยู่หัวนอนทางทิศตะวันออก ภายในประกอบด้วย พระพุทธรูป แจกันดอกไม้ที่จุดธูปเทียน และชุดชอมต่อที่ประกอบด้วยแก้วน้ำและจานข้าวใบเล็กๆ ชาวไทใหญ่นิยมนำข้าวที่หุงตอนเช้ามาถวายไว้บนหิ้งพระทุกเช้า ก่อนที่จะตักรับประทาน หิ้งพระสร้างขึ้นเพื่อสักการะ บูชา กราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยทุกบ้านจะต้องมีหิ้งพระไม่ใหญ่ก็เล็กตามฐานะของเจ้าบ้าน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ขันข้าวตอกดอกไม้

ขันข้าวตอกดอกไม้ ใช้สำหรับวางข้าวตอกดอกไม้ เพื่อถวายพระหรือผู้ที่เคารพนับถือ ทำจากไม้ไผ่หรือหวายสานเคลือบด้วยครั้งลงรัก เพื่อความคงทนสวยงาม คนไทใหญ่นิยมใช้เป็นภาชนะในการใส่ข้าวตอกดอกไม้เพื่อนำไปสักการบูชา (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

แอบปู้(ที่ใส่หมากพลู)

แอบปู้ ทำมาจากไม้ไผ่ เป็นที่ใส่เครื่องหมากพลู คนสมัยก่อนกินหมากหลายวิธีการสำหรับเก็บเครื่องหมากพลู ยาสูบ และอื่นๆที่ใช้สำหรับรับแขกเป็นต้น (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ก๊อกเป่

ก๊อกเป่ ใช้สำหรับตวงข้าวสารทำจากไม้ไผ่ในสมัยก่อนจะใช้ไม้ไผ่จักรสานติดคั้นขึ้นมาในการใช้ตวง ปริมาณของข้าวสารหรืออื่นๆที่มีลักษณะเดียวกัน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ก๊อกไฟ (ตะเกียง)

ก๊อกไฟ ใช้จุดให้แสงสว่างในเวลาค่ำคืนทำจากไม้ไผ่ใส่ด้ายน้ำมันก๊าด เพราะสมัยก่อนยังไม่มีไฟฟ้าใช้ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

วี (พัด)

วี ใช้สำหรับพัดขณะทำอากาศร้อน ทำจากไม้ไผ่สาน เนื่องจากในสมัยก่อนยังไม่มีพัดลมใช้ และยังสามารถใช้พัดแมลง หรือยุงได้อีกด้วย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

โถ่ง (กระด้ง)

กระด้ง ใช้สำหรับคัดข้าว ทำจากไม้ไผ่ เนื่องจากในสมัยก่อนจะตำข้าวเปลือก หลังจากตำแล้วจะใช้กระด้งคัดแกลบออกเพื่อให้เหลือเฉพาะเมล็ดข้าวสาร และยังเป็นภาชนะใส่ของแห้งอีกด้วย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548:4-71)

จิ้ง (กระด้งตากแห้ง)

จิ้ง คือ กระด้งตากแห้งคล้ายตะแกรงมีความถี่ห่างหลายขนาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้ร้อน เช่น ใช้ร้อนทราย ร้อนถั่ว ต่างๆ ทำมาจากไม้ไผ่ ในสมัยก่อนจะใช้จิ้งในการคัดเมล็ดพันธุ์พืชที่สมบูรณ์เพื่อนำเมล็ดที่สมบูรณ์ไปปลูก โดยการร้อน เมล็ดที่ไม่สมบูรณ์ก็จะหลุดผ่านตาจิ้งตกลงมาด้านล่าง (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550; ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ 2545:490)

เตาไฟ

เตาไฟ ใช้ในการคั่วไฟหุงต้ม อาหาร ในสมัยก่อนจะใช้ฟืนเป็นวัสดุหลักในการคั่วไฟ เพื่อหุงข้าว และทำกับข้าว (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

แปมใหญ่

แปม เป็นภาชนะใช้สำหรับใส่ข้าวของต่างๆ ทำจากไม้ไผ่ เนื่องจากในสมัยก่อนไม่มีตะกร้า ไม่มีถุงพลาสติก หรือถุงหิ้วใช้จึงได้คิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้งาน วิธีใช้ คล่องเบา หรือคาดหัว (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550, ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ 2545:491)

โปงา

โปงา ใช้เก็บงาทำจากไม้ไผ่และมูลควาย เนื่องจากในการเก็บเกี่ยวงาของชาวไทใหญ่ต้องใช้ความระมัดระวังสูง เพราะต้องให้เมล็ดงาออกจากฝัก จึงใช้โปงามาช่วย โดยการที่หลังจากเกี่ยวงามาแล้วจะนำต้นงาที่มีฝักงานำมาสลัดๆ ลงภายในโปงซึ่งด้านในจะมีตะแกรงจึงทำให้เหลือเฉพาะเปลือกงาเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านสมัยก่อน ในการทำโปงา จะฉาบมูลควายด้านในทาให้รอบ หลังจากนั้นนำมาตากแดดให้แห้งก็ใช้งานได้ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

การเข้าไม้

การเข้าไม้ ในสมัยก่อนไม่มีตะปูใช้เช่นปัจจุบันนี้ จึงถือได้ว่าการเข้าไม้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บรรพบุรุษได้คิดค้นขึ้นมาใช้ โดยการเจาะ ไม้ อีกอันหนึ่งเพื่อให้ ไม้ อีกอันสามารถสอดเข้ากันได้ทำให้ไม้ยึดติดกัน โดยไม่ต้องใช้ตะปูตอก (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

การมุงหลังคา

การมุงหลังคา บ้านไทใหญ่ในสมัยก่อนจะมุงหลังคาด้วยใบตองตึง หรือใบพลวง โดยจะมุงด้วยใบตองตึงซ้อนๆกันแล้วนำตอกมามัดให้ติดกับ ไม้ เพื่อยึดใบตองตึงให้ติดกัน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ชานบ้าน

ชานบ้าน จะเป็นส่วนที่ยื่นออกมาจากตัวบ้าน สร้างไว้สำหรับรับแขกและสามารถนอนตากลม ยามค่ำคืนได้ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

หัวบันไดบ้าน

บันไดบ้าน เนื่องจากบ้านเรือนสมัยก่อนเป็นบ้านไม้ยกพื้นสูง จึงมีการทำบันไดขึ้นบ้าน โดยสร้างจากไม้เนื้อแข็งที่มีความคงทน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ตุ้มใส่ปลาไหล

ตุ้มใส่ปลาไหล ใช้ดักปลาไหล สานจากไม้ไผ่ ใช้สำหรับดักจับปลาไหลใช้ปูนาโกลกละเหยียด
ใส่ไว้ด้านในล่อปลาไหล(ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ป้อมใส่ปลา

ป้อมใส่ปลา ทำจากไม้ไผ่ เป็นที่สำหรับใส่ปลาในขณะที่ออกจับปลา หรือทอดแห
(ประเสริฐ ประดิษฐ์: 27/12/2550)

วีหลางข้าว (พัดข้าว)

วีหลางข้าว ใช้สำหรับพัดวิเศษละอองหรือเศษหญ้าออกจากกองข้าวหลังจากการตีข้าวเสร็จแล้ว ซึ่งทำมาจากไม้ไผ่หรือหวาย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

อิง⁺ (ยุงฉางข้าว)

อิง⁺ (ยุงฉางข้าว) ใช้สำหรับใส่หรือเก็บข้าวเปลือกทำจากไม้ไผ่และมูลควาย ในการเก็บข้าวเปลือกนั้นจะต้องเก็บในที่แห้งกันความชื้น เนื่องจากข้าวเปลือกมีจำนวนมากไม่มีที่เก็บจึงคิดค้นหาวิธีเก็บแบบง่ายๆ โดยนำไม้ไผ่มาสานแล้วทาด้วยมูลควายทาภายในตากให้แห้งก็ใช้งานได้ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

แอกว้าวควาย

แอกว้าวควาย ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง ใช้สำหรับคล้องคอว้าวควาย เพราะในสมัยก่อนใช้ว้าวควายในการไถนาและต้องใช้แอกใส่ประกอบในการไถนาด้วย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ฮอกว้าว ฮอกควาย

ฮอกว้าว ฮอกควาย ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง ใช้สำหรับคล้องคอ ว้าว ควาย เพราะในสมัยก่อนเลี้ยงวัวแบบปล่อยให้วัว ควายออกไปกินหญ้าตามทุ่งนาเพื่อที่จะหาตัวได้ง่ายจึงใส่ฮอกให้ เมื่อได้ยินเสียงฮอกที่ดัง จะได้ทราบว่า วัว ควาย อยู่ตรงไหน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548:4-74)

เกวียน

เกวียนทำจากไม้เนื้อแข็ง เนื่องจากในสมัยก่อนไม่มีรถ เดินทางด้วยเท้าและได้คิดค้นการใช้เกวียนขึ้นเพื่อใช้ในการเดินทางและขนข้าวของพืชไร่พืชสวนในอดีตโดยนำวัวมาเทียมเกวียน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ครกมอง

ครกมอง ใช้ดำข้าวเปลือก ทำจากไม้เนื้อแข็งในสมัยก่อน ไม่มีโรงสีข้าวจึงได้คิดค้นครกมองขึ้นมา (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

โหลย

โหลยใช้โม่งาและโม่ข้าว ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง ใช้สำหรับการสีข้าวเป็นเครื่องทุ่นแรงที่ดีกว่าการตำข้าวด้วยมือ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ต๋าง

ต๋าง ใช้ใส่ของหนักใช้บรรทุกของหนักบนหลังวัวควายเพื่อเป็นเครื่องทุ่นแรง ทำจากไม้ไผ่และมูลควาย ใช้มูลควายทาแล้วนำไปตากแดดให้แห้งสนิท (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

จ้อยต่างวัว

จ้อยต่างวัว ทำจากไม้เนื้อแข็งและเชือก ใช้สำหรับสอดเชือกเพื่อเหนี่ยวรั้งวัวควาย สอดระหว่างจมูกแล้วโยงไปถึงหลังใบหู เชื่อมต่อกับเชือกที่ใช้บังคับวัวควายให้เดินไปในทิศทางที่ต้องการ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ก๊อบ

ก๊อบ หรือหมวกพื้นบ้านชาวไทใหญ่ มีลักษณะคล้ายขอบของภาคกลางแต่รูปร่างเหมือนดอกเห็ดที่ยังไม่บานเต็มที่และมีจุดตรงกลางเป็นกรวยขนาดใหญ่ สานจากไม้ไผ่ที่นำมาทำข้าวหลาม เรียกว่า “ไม้ข้าวหลาม” (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548:4-58)

ของไถ่

ของไถ่ ใช้ไถ่ไถ่สำหรับล่อไถ่ป่า โดยไถ่ไถ่ที่จะนำไปล่อไถ่ป่าอีกตัวในป่า ทำจากไม้ไผ่หรือสานด้วยหวาย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548:4-60)

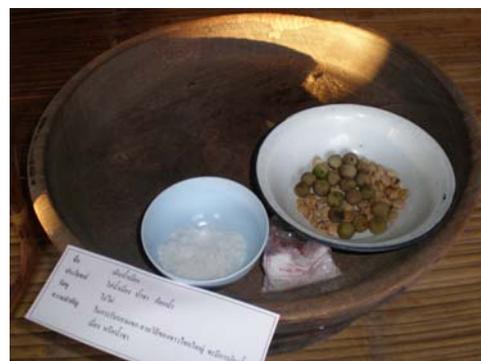
คีม

คีม ใช้ปักไว้ใกล้ๆของไถ่ ในการดักจับไถ่ป่าโดยจะหาวิธีการหลอกล่อไถ่ป่าให้เข้าใกล้ของ โดยใช้คีมปักไว้ใกล้ๆ ถ้าไถ่ป่าตกใจจะถูกดักจับได้ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ก่าง (ธนู)

ก่าง (ธนู) เป็นเครื่องมือใช้ยิงเพื่อล่าสัตว์ ลักษณะการใช้คล้ายกับธนู แต่ใช้ดินเหนียวปั้นเป็นลูกกลมๆ ตากให้แห้ง หรือก้อนหินเป็นกระสุนสำหรับยิง ปัจจุบันไม่นิยมใช้ แต่จะนำมาเป็นกิจกรรมแข่งขันในงานประเพณี หรือเทศกาลของชุมชน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

เฝื่อน้ำเมียง (ขันโตกน้ำชา)

เฝื่อน้ำเมียง ทำจากไม้ไผ่หรือหวาย ใช้เป็นที่ใส่น้ำเมียง (น้ำชา) และอุปกรณ์การต้มน้ำเมียง เช่น ก้อนน้ำเมียง เกลือ ถั่วขบเคี้ยว บุหรี่ ตามวิถีของชาวไทใหญ่ที่ให้การต้อนรับแขกจะมีการต้มน้ำชากันไป พุดคุยกันไป (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ผืนขนาดใหญ่ (ขันโตก)

ผืนขนาดเล็ก (ขันโตก)

ผืน ใช้จัดสำหรับข้าว เพื่อใช้เป็นที่วางจาน ชาม และอาหาร โดยจะนั่งรับประทานอาหารล้อมวงกัน การรับประทานอาหารของคนสมัยก่อน จะรับประทานพร้อมหน้าพร้อมตากัน โดยนั่งเป็นวงกลมเพื่อจะได้ตักอาหารได้ทั่วถึงกัน และการตักอาหารนั้นต้องให้ผู้ใหญ่เป็นผู้เริ่มตักอาหารก่อน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

แปมปุง

แปมปุง ใช้สำหรับใส่ข้าวของต่างๆ เนื่องจากสมัยก่อนไม่มีตะกร้า ไม่มีถุงหิ้ว จึงคิดค้นแปมปุงขึ้นมาใช้งาน ซึ่งทำมาจากไม้ไผ่สาน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

หมากน้ำเต้า

หมากน้ำเต้า ใช้สำหรับใส่น้ำ ชาวไทใหญ่สมัยก่อนนิยมนำน้ำเต้ามาเป็นภาชนะสำหรับใส่น้ำ
 ดื่มเวลาเดินทางทำมาจากลูกน้ำเต้า (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ครกมือ

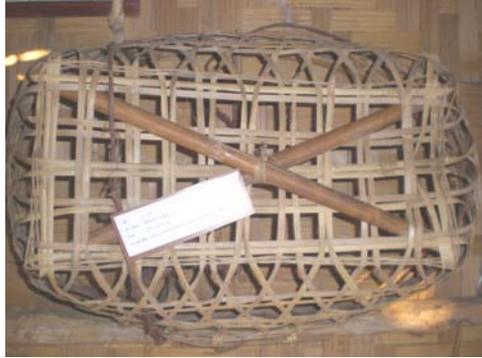
ครกมือ ใช้สำหรับตำข้าวที่มีปริมาณไม่มากนัก ทำมาจากไม้เนื้อแข็ง (ประเสริฐ ประดิษฐ์ :
 27/12/2550)

1030

หม้อตอง

หม้อตอง ใช้สำหรับใส่น้ำไว้ในห้องครัว เพื่อสะดวกในการใช้น้ำในการหุงต้ม ทำมาจาก
ทองแดง (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

อู่ (เปล)

อู่ (เปล) ทำมาจากไม้ไผ่ ใช้เป็นที่นอนสำหรับเด็กทารก เป็นกุศโลบายของคนสมัยก่อน ในการกล่อมเด็กทารกให้หลับ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

แปมเล็ก

แปม ภาชนะจักรสานทรงกระบอก มีเชือกผูกคล้องเอว และบิดไปด้านหลังใช้เป็นภาชนะเก็บของป่า เช่น ผัก เห็ด และมีช่องเก็บพริก เป็นภาชนะที่ใช้สำหรับใส่สิ่งของเล็กๆ น้อยๆ นิยมพกพาไปสวน ไปไร่ และนาเพื่อเก็บ พริก ผัก และผลไม้ต่างๆ ได้อีกด้วย ทำมาจากไม้ไผ่หรือหวาย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550; ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ 2545:491)

ตอก

ตอก ใช้ผูกสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ แทนเชือกในปัจจุบันนี้ และยังสามารถใช้ผูกมัด ในการมุงหลังคาบ้านใบตองตึงอีกด้วย ทำมาจากไม้ไผ่ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ที่ (ร่วม) ใช้กางเพื่อป้องกันแสงแดด ทำจากไม้ไผ่ กระดาษสาหรือ ผ้า (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 27/12/2550)

ขั้นตอนในการสร้างบ้านไทใหญ่จำลอง

ล่องไม้มาตามแม่น้ำปาย

ขนไม้ขึ้นจากน้ำ

ชนไม้ท่ามกลางสายฝน

รถติดหล่มช่วยกันชนไม้ลง

ช่วยกันดันรถ

ชนไม้ท่ามกลางความมืด

การเข้าไม้

กำลังตั้งเสาเอก

การขึ้นโครงบ้าน

บ้านไทใหญ่ที่เสร็จสมบูรณ์

ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน เปิดงานพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านเมื่อ พฤษภาคม 2548

โรงแรมสงวนสิน

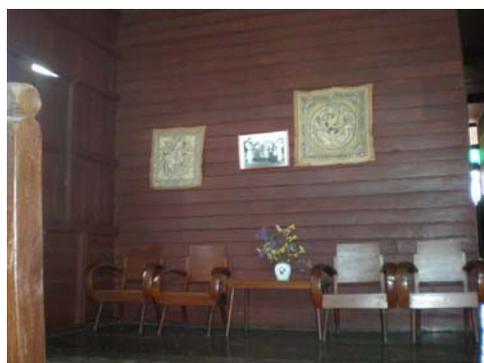
สถานที่ตั้ง

เลขที่ 35 ถนน สิงหาคมบำรุง ตำบล จอคำ อำเภอ เมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน 58000

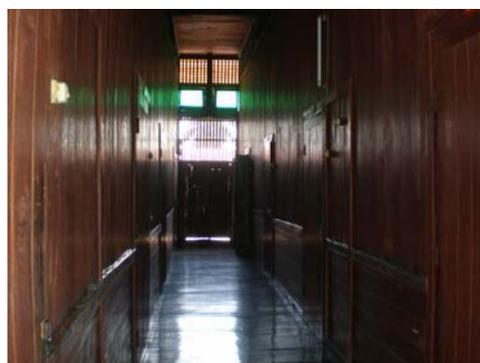
เบอร์โทรศัพท์ 053 - 611241

พิกัด X = 3961680

พิกัด Y = 2134323

บนชั้นสอง

ลักษณะห้องพัก

ประวัติความเป็นมา

โรงแรมสงวนสินสร้างขึ้นเมื่อ ประมาณ พ.ศ. 2510 สร้างโดยร้อยตำรวจโท สงวน แสงท้วม ซึ่งเป็นเจ้าของโรงแรม มีภรรยา ชื่อ นางบัวแก้ว แสงท้วม ในขณะนั้นเปิดโรงแรมเป็นแบบโรงแรมในครอบครัวสืบทอดมาจนถึงสมัยรุ่นลูก ในตอนแรกได้สร้างเป็นบ้านพักอาศัยเท่านั้น และได้มีการต่อเติมจนกลายมาเป็นเปิดเป็นโรงแรม แยกส่วนใหญ่ที่มาพักจะเดินทางมาทางเครื่องบิน ซึ่งมีเดือนละเที่ยวบินเท่านั้นในสมัยก่อน หลังจากนั้นก็ได้ปิดกิจการเมื่อประมาณ พ.ศ. 2534 เมื่อปิดโรงแรมลงก็ได้ทำเป็นเกสเฮาส์ให้ฝรั่งเช่า ชื่อ “สงวนสิน อพาตเมนต์” ปัจจุบันชั้นล่างได้เปิดเป็นร้านขายดอกไม้ ชื่อร้าน “บัวแก้ว” ซึ่งเปิดมาได้ประมาณ 8 ปี โรงแรมสงวนสินถือได้ว่าเป็นโรงแรมที่เปิดเป็นแห่งที่ 3 ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

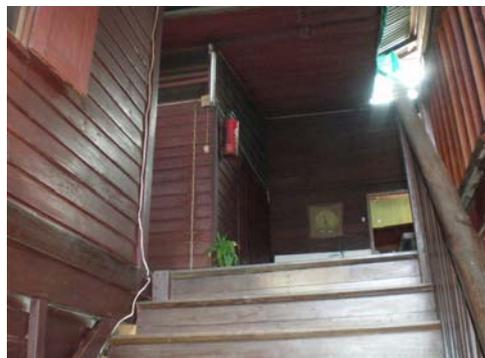
สร้างแบบศิลปะไทใหญ่ เป็นโรงแรมไม้ 2 ชั้นด้านหน้าเป็นร้านขายอาหาร มีเคาน์เตอร์
ประชาสัมพันธ์ ด้านล่างมีห้องแบ่งเป็นสองด้านๆละ 5 ห้อง ชั้นบนแบ่งเป็น 2 ด้าน ด้านทิศตะวันตก
และด้าน ทิศตะวันออก

บันไดขึ้นชั้นสอง

หัวบันไดทางขึ้น

บันไดทางขึ้น

บริเวณเคาน์เตอร์

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 28 ห้อง
2. ลักษณะห้องพัก

2.1 ห้องพิเศษ (ห้องน้ำในตัว)

- 1) เตียงคู่ ราคา 50 บาท

2) เตียงเดี่ยว ราคา 30 บาท

2.2 ห้องธรรมดา (ห้องน้ำรวม)

1) เตียงเดี่ยว ราคา 20 บาท

2) เตียงคู่ ราคา 20 บาท

3. สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้ เตียง ตู้เสื้อผ้า พัดลม น้ำดื่ม และ กระจาโถน

โต๊ะเก้าอี้ภายในห้องพัก

พัดลมที่ใช้ในสมัยก่อน

ตู้เสื้อผ้า

เตียงนอน

ปัจจุบันสภาพโรงแรมยังสมบูรณ์เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะมีการรักษาจากรุ่นหลาน ซึ่งมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่รื้อถอนไป การดูแลรักษาจะทำความสะอาด 2 - 3 วันทำความสะอาดหนึ่งครั้ง

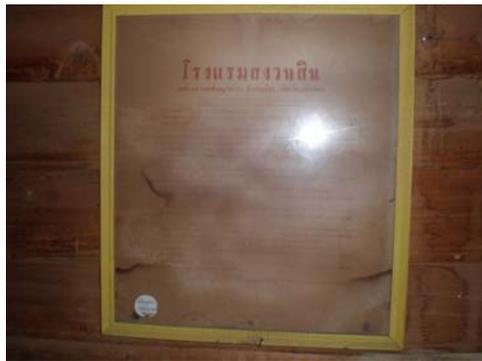
และห้องพักปัจจุบันสามารถเข้าพักอาศัยได้ (เฉพาะญาติเท่านั้น) ห้องน้ำได้ปรับปรุงใหม่สามารถใช้ได้
 ห้องน้ำที่ปรับปรุงใหม่เคยเป็นห้องน้ำรวมในสมัยก่อน (จำเริญ พรหมวังศรี: 19/09/2550)

บริเวณที่รื้อไป

ดาบโบราณ

กฎของโรงแรม

วิทยุโบราณ

รถโรงแรมสวนหิน

“แม่แก้ว” ภรรยาเจ้าของโรงแรม

ร้อยตำรวจโทสงวน แสงท้วม เจ้าของโรงแรม

ตู้ใส่กุญแจ

กาน้ำร้อนที่ใช้ในโรงแรม

ช้อนที่ใช้ในโรงแรม

จานที่ใช้ในโรงแรม

หม้อที่ใช้ในโรงแรม

แก้วน้ำที่ใช้ในโรงแรม

ตู้เก็บของโบราณ

ป้ายห้องพัก

ของใช้โบราณ

ปัจจุบันเป็นร้านขายดอก “บัวแก้ว”

นาย จำเริญ พรหมวงศ์ เจ้าของบ้านคนปัจจุบัน

เถงนา (กระท่อมปลายนา)

สถานที่ตั้ง

บ้านปางหมู หมู่ 1 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 391199

พิกัด Y= 2140770

ลักษณะทั่วไปของเถงนา

เถงนาคือ กระท่อมที่พักของชาวไตจะปลูกไว้กลางไร่นาที่เป็นสถานที่ทำการเกษตร มีลักษณะเป็นกระท่อมแบบจั่วเดี่ยวใต้ถุนสูง มีลักษณะเป็นบ้านไต โดยสร้างแบบยกพื้นสูง ใต้ถุนโล่ง พื้นปูด้วยฟากหลังคามีจั่ว หลังคาลาดเอียงทิ้งชายคายาวมีชายคาปีกนกคลุม จั่วกันน้ำหลัง มีลานและบันไดขึ้นทางด้านหน้า หลังคามุงด้วยตองติง ปัจจุบันเถงนาสร้างไว้เพื่อเป็นที่พักอาศัยในฤดูทำนาและฤดูเก็บเกี่ยว เป็นทั้งที่พักชั่วคราวและที่เก็บผลผลิตทางการเกษตร (ประเสริฐ ประดิษฐ์: 19/10/2550)

ในอดีตชาวไทใหญ่จะทำนาปีละ 2 ครั้ง คือ นาปีและนาปรัง การทำนาปรังนั้นช่วงของการเก็บเกี่ยวจะตรงกับฤดูฝน ชาวไตจะใช้ใต้ถุนของเถงนาเป็นที่นวดข้าว แต่ปัจจุบันไม่มีการปลูกข้าวนาปรัง เถงนาที่พบเห็นในปัจจุบันจึงมีโครงสร้างเล็กและต่ำลง เนื่องจากประโยชน์ใช้สอยของใต้ถุนเถงนานั้นเปลี่ยนไป เถงนายังคงแสดงถึงสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตของชาวไทใหญ่ แม้รูปแบบของการก่อสร้างจะเปลี่ยนไปตามค่านิยมสมัยใหม่แล้วก็ตาม (ประเสริฐ ประดิษฐ์: 19/10/2550)

ตงนา

เตาไฟ

แคร่เก็บของ

ชั้นบนตงนา

อาคาร ร.ส.พ. แม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391905

พิกัด Y = 2134249

ประวัติ

อาคาร ร.ส.พ. เดิมเป็นบ้านของแม่เฒ่าจองโองเป็นผู้สร้าง ไม่ปรากฏปีที่สร้าง แม่เฒ่าจองโองอาศัยอยู่กับกับสามี พอสามีแม่เฒ่าจองโองเสียชีวิต ก็ได้ขายบ้านหลังนี้ให้กับครูฤทธิ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านจองคำและอาจารย์เองได้อาศัยบ้านหลังนี้ เป็นที่ขายกาแฟในตอนเช้าของทุกวัน และต่อมาได้นำบ้านนี้ทำเป็นอาคาร ร.ส.พ. ซึ่งย่อมาจาก ราชพัสดุ พอ อาคาร ร.ส.พ ได้ปิดตัวลง ก็ได้คืนให้กับกรมธนารักษ์ ปัจจุบัน อาคาร ร.ส.พ. หลังนี้อยู่ในความครอบครองของกรมธนารักษ์ และทางวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอนได้ยื่นเรื่องขอใช้อาคาร ร.ส.พ. เพื่อให้เป็นที่ทำการป๊อกลงเวียง (บุญเลิศ วิรัตน์ภรณ์: 30/11/2550)

สภาพอาคาร

หลุมลอบภัยสงครามโลกครั้งที่สอง

สถานที่ตั้ง

หลุมที่ 1 ตั้งอยู่ที่บริเวณ ถนนสิริมงคล ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000

พิกัด X= 391344 พิกัด Y= 2134385

หลุมที่ 2 ตั้งอยู่บริเวณ ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000

พิกัด X = 391526 พิกัด Y = 2134706

พื้นที่เดิมที่มีการสร้างหลุมลอบภัย

ประวัติความเป็นมา

เมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่สองประมาณปี พ.ศ. 2484 ถึง พ.ศ. 2488 ชาวบ้านเมืองแม่ฮ่องสอนได้สร้างหลุมลอบภัยจากการทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจุบันจะอยู่บริเวณถนนสิริมงคลใต้เชิงคอกองมู และบริเวณร้านตลาดใต้รุ่งหน้าสถานีตำรวจภูธรเมืองแม่ฮ่องสอนปัจจุบัน ในสมัยนั้นคนที่เป็นผู้คิดริเริ่มขุดหลุมลอบภัย คือลุงจองห่วนนะ ได้ขุดหลุมลอบภัยรวมกันทั้งหมดสองหลุม ในการขุดตรงกลางหลุมจะมีเสาดินตั้งไว้ ชาวบ้านจะขุดรอบเสาดินให้ข้างในมีลักษณะคล้ายถ้ำซึ่งใช้เป็นที่หลบซ่อนเมื่อมีการทิ้งระเบิด ชาวเมืองแม่ฮ่องสอนจะนำทรัพย์สินสมบัติที่มีค่าที่ตนเองมีอยู่นำมาซ่อนไว้ภายในหลุมลอบภัยด้วย เมื่อสงครามสงบลงชาวบ้านจะนำทรัพย์สินสมบัติกลับคืนบ้านของตนเอง ในระหว่างเกิดสงครามโลก

ครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นต้องการสร้างถนนผ่านเข้าไปในประเทศพม่า และมีกองกำลังทหารญี่ปุ่นเดินทางมาจากจังหวัดเชียงใหม่มายังจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อเข้ามาสร้างทางผ่านไปยังประเทศพม่า ในขณะที่นั้นมีเครื่องบินของอังกฤษสองลำบินวนรอบเมืองแม่ฮ่องสอนอยู่หลายวันติดต่อกัน กองกำลังทหารไทยที่อาศัยอยู่บนดอยกองมูจึงตระหนักให้ชาวบ้านรู้ว่า มีเครื่องบินเข้ามาเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนทหารไทยคนหนึ่งได้ยิงปืนกลใส่เครื่องบินของฝ่ายสัมพันธมิตร จึงถูกเครื่องบินอังกฤษใช้ปืนกลยิงตอบโต้พร้อมกับทิ้งระเบิดลงมา แต่ลูกระเบิดพลาดเป้าจึงตกลงมาที่ป่าช้าแทน ในวันที่สองเครื่องบินมาอีก 13 ลำได้ทิ้งระเบิดและยิงปืนกลใส่โรงเรียนห้องสอนศึกษาเก่าทำให้ครูได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตที่วัดไม้สูง นอกจากนี้ยังมีตำรวจถูกกระสุนปืนกลตายหนึ่งนายที่วัดปางลือ ส่วนทหารม้าจะพักอยู่ตามหนองจองคำ พอฝ่ายสัมพันธมิตรทิ้งระเบิดทหารม้าของไทยได้หนีไปหลบตามทุ่งนา ปัจจุบันหลุมหลบภัย ทั้งสองแห่งได้ถูกดินทับถมเพื่อสร้างบ้านเรือนของชาวบ้าน และสร้างถนนศิริมงคล ปัจจุบันจึงไม่เห็นเป็นหลุมหลบภัยแล้ว ทราบแต่ว่าหลุมหลบภัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เคยตั้งอยู่บริเวณดังกล่าวเท่านั้น (สามารถ หิมะนันท์ 15/11/2550)

หลุมหลบภัยจากสงครามโลกครั้งที่ 2 บริเวณถนนศิริมงคลใต้เชิงดอยกองมู

ลักษณะหลุมภัย

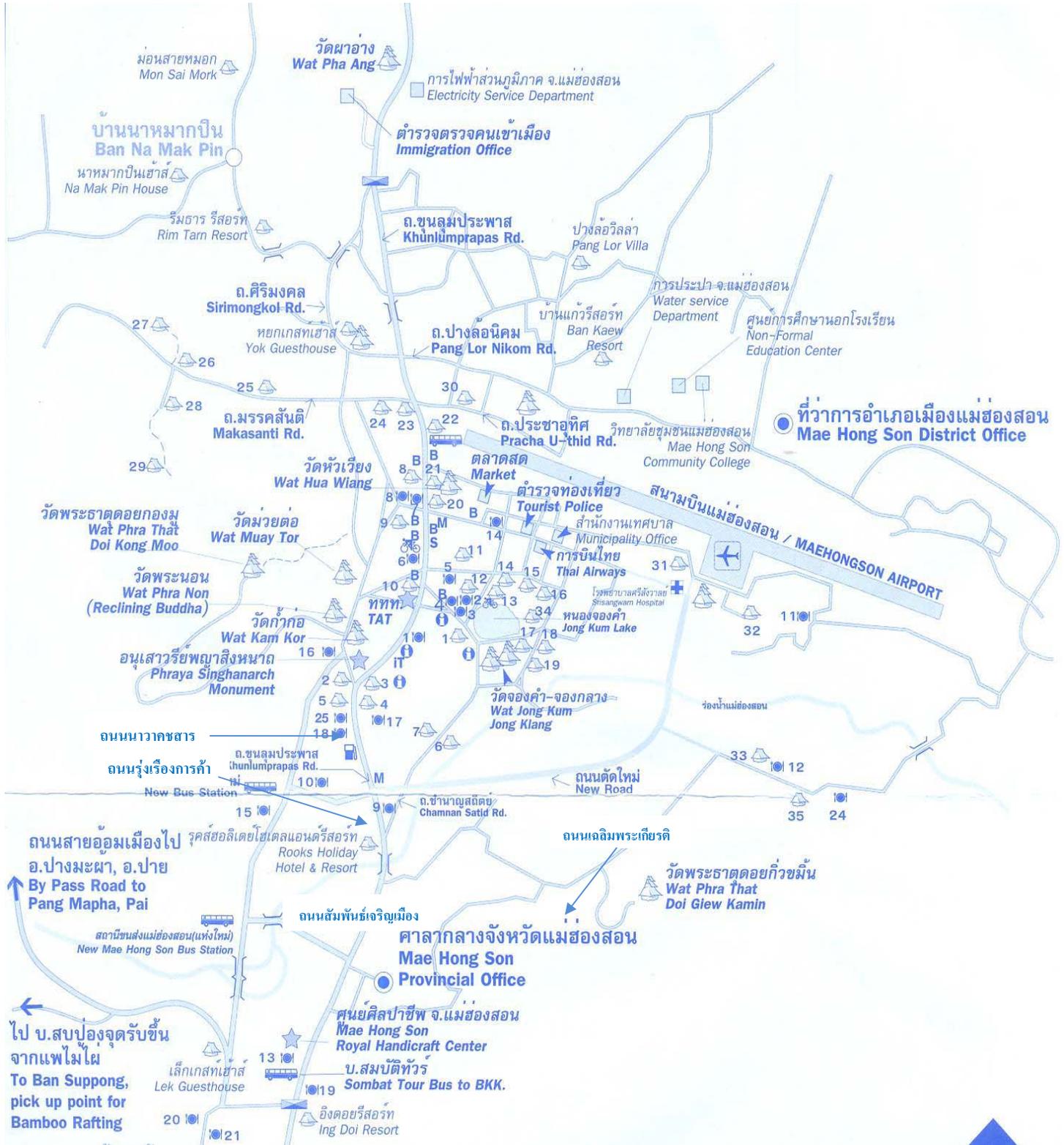
หลุมหลบภัยเป็นหลุมป้องกันภัยทางอากาศของชาวบ้านจังหวัดแม่ฮ่องสอนในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นหลุมที่เขียนจากบันทึกความทรงจำประสบการณ์จริงของนายสุรพล เทพบุญ ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งได้เล่าว่า เมื่อตนเองมีอายุประมาณ 5-6 ปี นั้นเคยเข้าหลบในหลุมหลบภัยกับชาวบ้านคนอื่น ๆ หลุมหลบภัยนี้บรรจุคนได้ 15-20 คน ผู้คนจะพากันหลบลงหลุม เมื่อได้ยินสัญญาณที่สถานีตำรวจและเสียงตีระฆังที่วัดพระธาตุดอยกองมู หลุมมีลักษณะดังนี้ (สุรพล เทพบุญ: 20/11/2550)

1. กว้างประมาณ 2 เมตร
2. ยาวประมาณ 10 เมตร
3. สูงประมาณ 1.20 เมตร
4. หลังคาหลุมปูด้วยท่อนไม้มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30 เมตรและยาวประมาณ 2 เมตร เรียงชิดติดกันแล้วกลบด้วยดินที่ขุดขึ้นมาเพื่อเป็นการอำพรางสายตาจากนักบิน
5. มีทางลาดลงสู่หลุมเป็นแบบขั้นบันได

หลุมหลบภัยหลังตลาดโต้รุ่ง

ถนนในเขตเทศบาลเมืองแม่อ๋องซอน

ถนนสายอ้อมเมืองไป
อ.ปางมะผ้า, อ.ปาย
By Pass Road to
Pang Mapha, Pai

ไป บ.สปบ่่องจูดรับขึ้น
จากแพไม้ไผ่
To Ban Suppong,
pick up point for
Bamboo Rafting

ถนนสายอ้อมเมืองไป
อ.ปางมะผ้า, อ.ปาย
By Pass Road to
Pang Mapha, Pai

ถนนสายอ้อมเมืองไป
อ.ปางมะผ้า, อ.ปาย
By Pass Road to
Pang Mapha, Pai

ถนนสายอ้อมเมืองไป
อ.ปางมะผ้า, อ.ปาย
By Pass Road to
Pang Mapha, Pai

ถนนสายอ้อมเมืองไป
อ.ปางมะผ้า, อ.ปาย
By Pass Road to
Pang Mapha, Pai

ถนนสายอ้อมเมืองไป
อ.ปางมะผ้า, อ.ปาย
By Pass Road to
Pang Mapha, Pai

ประวัติถนนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ถนนของเทศบาลในสมัยก่อนมีสภาพเป็นถนนดินลูกรัง หากผู้คนเดินผ่านไปมาจะมีฝุ่นฟุ้งเต็มไปหมด ประกอบด้วยถนน 9 สายคือ ถนนขุนลุมประพาส ถนนสิงหนาทบำรุง ถนนผดุงม่วยต่อ ถนนปางลือนิคม ถนนอุดมชาวนิเทศน์ ถนนนิเวศพิศาล ถนนชำนาญสถิตย์ ถนนประดิษฐ์ทองคำ ถนนราชธรรมพิทักษ์ ปัจจุบันมีถนนตัดใหม่เพิ่มขึ้นหลายสาย แต่ชื่อถนนยังคงคล้องจองกันเหมือนเดิม ถือว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ถนนที่เพิ่มต่อจากถนนราชธรรมพิทักษ์ คือถนนมรรคสันติ ถนนศิริมงคล ถนนประชาชนอุทิศ ถนนพานิชย์วัฒนา และถนนประชาเสกสรร

ความเป็นมาของชื่อถนน 9 สาย มีดังนี้ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรก คือ พระยาสุรสุรราช (เปลื้อง) ย้ายมาอยู่เมืองแม่ฮ่องสอนประมาณปี พ.ศ.2455 ท่านให้มีการปรับปรุงบ้านเมืองหลายด้านโดยเฉพาะถนน แต่ไม่มีชื่อถนน ท่านจึงได้ตั้งคณะปรึกษา และขอตั้งชื่อเป็นทางการขึ้นมา 8 สาย และมาตั้งเพิ่มเมื่อปี 2469 อีก 1 สาย สมัยขุนศรีโกสีย์ วิสุทธี เป็นนายยกเทศมนตรีสมัยแรก ต่อมามีการสร้างถนนเพิ่มขึ้นอีก รวมเป็น 17 สายมีดังนี้คือ ถนนขุนลุมประพาส ถนนสิงหนาทบำรุง ถนนผดุงม่วยต่อ ถนนปางลือนิคม ถนนอุดมชาวนิเทศ ถนนนิเวศพิศาล ถนนชำนาญสถิตย์ ถนนประดิษฐ์ทองคำ ถนนราชธรรมพิทักษ์ ถนนมรรคสันติ ถนนศิริมงคล ถนนประชาชนอุทิศ ถนนพานิชย์วัฒนา ถนนประชาเสกสรร ถนนสัมพันธ์เจริญเมือง ถนนรุ่งเรืองการค้า และ ถนนนาวาขสาร

ชื่อถนนคล้องจอง

ขุนลุมประพาส	สิงหนาทบำรุง
ผดุงม่วยต่อ	ปางลือนิคม
อุดมชาวนิเทศ	นิเวศพิศาล
ชำนาญสถิต	ประดิษฐ์ทองคำ
ราชธรรมพิทักษ์	มรรคสันติ
ศิริมงคล	ประชาชนอุทิศ

พาณิชยวัฒนา

ประชาเสกสรร

สัมพันธ์เจริญเมือง

รุ่งเรืองการค้า

นาวาศสาร

ถนนขุนลุมประพาส

พิกัด

พิกัด X = 391651

พิกัด Y = 2134164

ประวัติ

ถนนขุนลุมประพาส นับเป็นถนนสายเอก เป็นถนนสายยาวที่สุด และยังมีสถานที่ราชการอยู่มากที่สุดด้วย ถนนสายนี้พาดจากทางทิศเหนือผ่านน้ำแม่ฮ่องสอน เรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผ่านที่ว่าการอำเภอเมือง สี่แยกสถานีตำรวจภูธร ผ่านโรงเรียนห้องสอนศึกษา ไปจรดวัดผาอ่าง ได้ชื่อว่า ถนนขุนลุมประพาสมาจากคำว่า “ขุน” ภาษาไทใหญ่แปลว่า เจ้าพนักงานหรือเจ้านาย “ลุม” แปลว่าอำเภอ ส่วนคำว่า “ประพาส” เป็นภาษาไทยคือการเดินทาง รวมความแล้วก็แปลว่า ถนนที่เจ้าพนักงานหรือเจ้านายใช้เดินทางไปอำเภอ (โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 : 52)

ถนนสิงหนาทบำรุง

พิกัด

พิกัด X = 391757

พิกัด Y = 2134283

ประวัติ

ถนนสิงหนาทบำรุง เป็นถนนที่มีความสำคัญอันดับสอง เป็นที่ตั้งของย่านธุรกิจการค้า ตั้งแต่สมัยอดีต ทอดยาวจากตะวันตกไปตะวันออก ตัดถนนชุมชนลุมประพาสที่บริเวณสี่แยกกลางเมือง โดยเริ่มต้นที่บริเวณสามแยกทางขึ้น วัดพระธาตุคอกงมู แต่เดิมบริเวณดังกล่าวมีตลาดเก่าและประตูเมืองเก่าเรียกว่าประตูดำ เป็นประตูที่นำศพคนตายไปสู่ป่าช้า ถนนสายนี้จะไปตัดผ่านหน้าศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื่องจากถนนสายนี้ผ่านหน้าบ้านพญาสิงหนาทราชา ซึ่งเป็นผู้ครองเมืองแม่ฮ่องสอนองค์แรกระหว่างปี 2410-2427 จึงได้ตั้งชื่อถนนว่า “ถนนสิงหนาทบำรุง” (โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 : 52)

ถนนผดุงม่วยต๋อ

พิกัด

พิกัด X = 391476

พิกัด Y = 2134107

ประวัติ

เป็นถนนต่อจากสามแยกทางขึ้นวัดพระธาตุคอกงมู แยกขึ้นวัดพระธาตุคอกงมู แยกขึ้นทางทิศใต้ผ่านวัดม่วยต๋อได้ชื่อตามที่ผ่านมาวัดม่วยต๋อวัดนี้แต่เดิมเป็นวัดใหญ่ เจ้าอาวาสวัดได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะจังหวัดองค์แรกของเมืองแม่ฮ่องสอน เดินทางไปรับพัศดยศจากในหลวงรัชกาลที่ 7 ที่เชียงใหม่ราวพ.ศ. 2468 เจ้าอาวาสองค์ต่อมาได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะจังหวัดอีก (โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 : 52)

ถนนปางลือนิคม

พิกัด

พิกัด X = 391617

พิกัด Y = 2134781

ประวัติ

ถนนสายนี้เริ่มต้นข้างสถานีตำรวจเก่าขึ้นไปทางตะวันออกผ่านหน้าวัดปางลือ การประปา (เดิมเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดก่อนย้ายไปที่ปัจจุบัน) ถนนสายนี้เรียกชื่อตามที่ผ่านวัด (โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 : 52)

ถนนอุดมชาวนิเทศน์

พิกัด

พิกัด X = 391940

พิกัด Y = 2134116

ประวัติ

เริ่มจากหน้าวัดม่วยต่อตัดผ่านถนนชุมประพาสไปจรดถนนชานายสถิตย์ หลังบ้านพักหัวหน้าศาล เล่ากันว่าถนนสายนี้สมัยก่อนมีคนต่างชาติอาศัยอยู่มากจึงได้ตั้งชื่อว่าถนน อุดมชาวนิเทศ (โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 : 52)

ถนนนิเวศพิศาล

พิกัด

พิกัด X = 392206

พิกัด Y = 2134226

ประวัติ

ถนนสายนี้ผ่านหลังศาลจังหวัด(ปัจจุบันคือศาลเด็กและเยาวชน)ขนานถนนสิงหนาทบำรุงไปสู่ตลาดสดเทศบาลได้ชื่อเนื่องจากถนนสายนี้ผ่านบ้านพญาพิศาลช่องสอนบุรี เข้าเมืององค์สุดท้าย ปัจจุบันเป็นบ้านตระกูลจันทร์ประยูร (โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 :53)

ถนนชำนาญสถิตย์

พิกัด

พิกัด X = 391972

พิกัด Y = 2133899

ประวัติ

ถนนสายนี้เป็นถนนเริ่มจากข้างศาลจังหวัด(ปัจจุบันคือศาลเด็กและเยาวชน)ตัดผ่านถนนสิงหนาทบำรุงลงไปทางใต้ ไปสู่วัดจองคำ ถนนสายนี้ไม่มีหลักฐานว่า เพราะอะไรจึงได้ชื่อนี้ สันนิฐานว่า น่าจะมี “ช่าง”สาขาใดสาขาหนึ่งมีบ้านอยู่ในบริเวณนี้ (โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 : 53)

ถนนประดิษฐ์ทองคำ

พิกัด

พิกัด X = 391797

พิกัด Y = 2134090

ประวัติ

ถนนสายนี้เริ่มจากหน้าบ้านพักอัยการจังหวัดผ่านถนนสิงหนาทบำรุง ผ่านหน้าชุมสายโทรศัพท์ไปสู่บริเวณหนองทองคำด้านตะวันตก ได้ตั้งชื่อถนนตามสภาพแวดล้อมเนื่องจากบริเวณนี้มีหนองทองคำตั้งอยู่ (โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 : 53)

ถนนราชธรรมพิทักษ์

พิกัด

พิกัด X = 391991

พิกัด Y = 2134280

ประวัติ

สมัยก่อนศาลากลางอยู่ริมถนนสายนี้ตรงที่ตั้งสำนักงานประปาจังหวัดปัจจุบัน(เดิมเป็นศาลากลางจังหวัด)เป็นถนนที่ได้รับการคุ้มครองอย่างดี เป็นถนนที่สั้นที่สุดในภาคเหนือ ยาวประมาณ 300 เมตร

(โรงเรียนห้องสอนศึกษา 2533 : 53)

ถนนมรรคสันติ

พิกัด

พิกัด X = 391332

พิกัด Y = 2134562

ประวัติ

ถนน มรรคสันติเป็นเส้นทางไปสู่ความสงบ คือ เส้นทางไปป่าช้า ผู้ที่คิดตั้งชื่อถนนนี้คือ พระยาศรสุนทรราช ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรกนั่นเอง (สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ : 04/12/2550)

ถนนสิริมงคล

พิกัด

พิกัด X = 391307

พิกัด Y = 2134420

ประวัติ

เป็นเส้นที่ตัดผ่านถนนมรรคสันติ ตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขเส้นทางถนนมรรคสันติที่มีความหมายว่าเป็นเส้นทางสู่ความสงบ คือ ทางไปป่าช้า ซึ่งเป็นเส้นทางที่ไม่ดีไม่เป็นสิริมงคล จึงตั้งถนนสิริมงคลเพื่อขัดกัน ให้ความหมายในเชิงที่ดีเป็นสิริมงคล (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 03/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ : 04/12/2550)

ถนนประชาชนอุทิศ

พิกัด

พิกัด X = 391304

พิกัด Y = 2134640

ประวัติ

เป็นถนนที่แยกจากถนนขุนลุมประพาสด้านทิศตะวันตกข้างร้านถ่ายรูปเรือนภาพ ไปจรดถนนมรรคสันติ เป็นเส้นทางที่ประชาชนช่วยกันอุทิศให้เกิดถนนเส้นนี้ขึ้น (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 03/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ : 04/12/2550)

ถนนพาณิชย์วัฒนา

พิกัด

พิกัด X = 391828

พิกัด Y = 2134419

ประวัติ

ถนนเส้นหน้าธนาคารทหารไทยเชื่อมกับถนนราชธรรมพิทักษ์ สมัยก่อนไม่มีถนนเส้นนี้ ได้ตัดถนนเส้นนี้เพราะเป็นเส้นทางเข้า ออกตลาดอีกเส้นทางหนึ่ง เปรียบเป็นเส้นการเดินทางและเป็นเส้นทางพาณิชย์ในการทำการค้าขาย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 03/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ: 04/12/2550)

ถนนประชาเสกสรร

พิกัด

พิกัด X = 391665

พิกัด Y = 2135103

ประวัติ

ถนนเส้นข้างโรงเรียนอนุบาล ซึ่งประชาชนในบริเวณนั้นเป็นผู้ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างขึ้น จึงเรียกว่า ถนนประชาเสกสรร (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 03/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ : 04/12/2550)

ถนนสัมพันธ์เจริญเมือง

พิกัด

พิกัด X = 391327

พิกัด Y = 2132998

ประวัติ

ถนนข้างศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนเชื่อมกับถนนนาवासสาร ในอดีตเป็นเส้นทางติดต่อค้าขายระหว่างเมือง และยังเป็นเส้นทางเข้าออก ในการติดต่อค้าขายสัมพันธ์กัน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 03/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ : 04/12/2550)

ถนนรุ่งเรืองการค้า

พิกัด

พิกัด X = 3913611

พิกัด Y = 2133327

ประวัติ

สามแยกหน้าบริษัทสหพาณิชย์ล้านนาเชื่อมกับถนนนาваคชสาร เป็นเส้นที่มีการติดต่อกันขายกัน ซึ่ง

ปัจจุบันถนนเส้นนี้ เป็นที่ตั้งของตลาดนัดวันอาทิตย์ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 03/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ : 04/12/2550)

นาวาക്ഷสาร

พิกัด

พิกัด X = 391174

พิกัด Y = 2133275

ประวัติ

เส้นที่อยู่ตรงแยกถนนไปท่าโป่งแดงเชื่อมกับถนนผดุงม่วยต่อ ข้างโรงเรียนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เชื่อกันว่าในอดีตเป็นบริเวณที่มีการฝึกสอนช้างเพราะเป็นถนนที่ตัดผ่านน้ำแม่ฮ่องสอนที่มีการฝึกสอนช้าง ในอดีต (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 03/12/2550; สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ: 04/12/2550)

ถนนที่สั้นที่สุด คือ ถนนราชธรรมพิทักษ์ ยาวประมาณ 300 เมตร เป็นถนนที่สั้นที่สุดในโลก

ศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทยจังหวัดแม่ฮ่องสอน (กกท.)

สถานที่ตั้ง

ศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทยจังหวัดแม่ฮ่องสอน อาคารศูนย์ออกกำลังกายเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน 58000 โทรศัพท์ 053-614321 โทรสาร 053-612921

พิกัด X = 391256

พิกัด Y = 2132682

ประวัติสำนักงาน

ประวัติศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทยจังหวัดแม่ฮ่องสอน การจัดตั้งศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทยจังหวัด ตามนโยบายของ นายจурินทร์ ลักขณวิศิษฏ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการกระจายการบริหารงานกีฬา ออกสู่ภูมิภาคอย่างเป็นเอกภาพ โดยมีตัวแทนของหน่วยงานการกีฬาแห่งประเทศไทยประจำจังหวัดอยู่ทุกจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ในคณะกรรมการบริหารกีฬาจังหวัด ตามพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ.2528 เป็นกรรมการและ

เลขานุการคณะกรรมการบริหารสนามกีฬาจังหวัดที่การกีฬาแห่งประเทศไทย ได้จัดสร้างขึ้น โดยการกำหนดนโยบายการใช้และการบริหารสนามกีฬาจังหวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้มีเงินรายได้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ในอนาคต เป็นคณะกรรมการบริหารสมาคมส่งเสริมกีฬาจังหวัด ในการปฏิบัติงานส่งเสริมกีฬาของจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะกรรมการกีฬาของจังหวัด และนโยบายของรัฐบาลและทำหน้าที่ในการประสานงาน ให้ความร่วมมือระหว่างการกีฬาแห่งประเทศไทย องค์กร และสมาคมกีฬาต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนการกีฬาของจังหวัด (สืบค้นจาก <http://www.sat.or.th/maehongson.htm>)

สนามกีฬาที่ใช้แข่งขันในกท.แม่ฮ่องสอน

สนามที่ใช้ออกกำลังกาย

สนามที่ใช้ฝึกกีฬา

การดำเนินการจัดตั้งศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทยประจำจังหวัด ได้ดำเนินการจัดตั้งขึ้นในจังหวัดที่ไม่มีสำนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ที่ 4 ภาค ทั่วประเทศ เพื่อให้มีศูนย์ กทท. จังหวัด ครบ 75 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 45 จังหวัด ดังนี้ ภาคเหนือจำนวน 10 จังหวัด ภาคใต้ จำนวน 8 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 11 จังหวัด และภาคกลาง จำนวน 16 จังหวัด

(สืบค้นจาก<http://www.sat.or.th/maehongson.htm>)

ศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทยจังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2541 โดยมีทำเนียบผู้บริหารศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทยจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนี้

1. นายรัชสุบรรณ เพ็ชรธสังกุล 1 ตุลาคม 2541 - 30 กันยายน 2542
2. นายสุรณ ปิ่นแก้ว 1 ตุลาคม 2542 - 31 มีนาคม 2547

3. นายจิรพงษ์ รัตนามตกุล 1 เมษายน 2547 - 30 กันยายน 2547
4. นายสุชา โกษาวิง 1 ตุลาคม 2547 - 31 ตุลาคม 2549
5. นายสมภพ คำด้อยเชื้อ 1 พฤศจิกายน 2549 - ปัจจุบัน

(สืบค้นจาก<http://www.sat.or.th/maehongson.htm>)

ถนนเลี่ยงเมือง

สถานที่ตั้ง

ถนนตั้งแต่สามแยกไม้แฉะ บ้านสบป่อง เป็นถนนที่สร้างใหม่เหมาะสำหรับการวิ่งและปั่นจักรยาน ส่วนมากจะเป็นคนในเขตเทศบาลเมือง นิยมมาวิ่งออกกำลังกายตอนเย็นๆ และปั่นจักรยานในตอนเช้าๆ

พิกัด X = 390834

พิกัด Y = 2132744

สนามกีฬาากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

หน้าโรงเรียนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391350

พิกัด Y = 2133710

สนามกีฬาากลางเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นสถานที่ใช้ในการจัดงานและเป็นสนามแข่งขันฟุตบอลเป็นสถานที่ใช้ออกกำลังกาย เช่น การวิ่ง การเล่นฟุตบอลเป็นสนามที่ประชาชนชาวแม่ฮ่องสอนจะนิยมเข้ามาออกกำลังกายกันอีกแห่งหนึ่ง

ชาวแม่ฮ่องสอนพากันมาเล่นฟุตบอล

สนามกีฬามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391806

พิกัด Y = 2137665

สนามกีฬามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน เป็นสนามที่มีบริเวณกว้าง
เหมาะสำหรับการเล่นฟุตบอลและวิ่งเพื่อสุขภาพส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาและประชาชนเข้าไป
ออกกำลังกาย

สภาพสนาม

สนามเทนนิสแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ถนนขุนลมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391294

พิกัด Y = 2132576

สนามเทนนิสแม่ฮ่องสอนเป็นสถานที่ออกกำลังกายอีกแห่งหนึ่งที่ชาวแม่ฮ่องสอนให้ความสำคัญนิยมเข้าไปออกกำลังกายกันเนื่องจากอยู่ในตัวเมืองสะดวกต่อการเดินทาง

ชาวแม่ฮ่องสอนพากันมาตีเทนนิส

บริเวณสนามเทนนิส

กระเหรี่ยงคอยาว (บ้านห้วยเสือเฒ่า)

สถานที่ตั้ง

หมู่บ้านห้วยเสือเฒ่า หมู่ 8 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
ห่างจากตัวเมืองประมาณ 6 กิโลเมตร

พิกัด X = 384774

พิกัด Y = 2129933

ลักษณะของพื้นที่

ลักษณะของพื้นที่เป็นชุมชนกระเหรี่ยงคอยาวห้วยเสือเฒ่ามีลักษณะเป็นธรรมชาติ โดยตั้งแต่ทางเข้าของบ้านห้วยเสือเฒ่า สมัยก่อนจะต้องข้ามทำนน้ำ 12 ทำ ลักษณะโดยรอบจะเป็นป่าไม้ ซึ่งกระเหรี่ยงคอยาว(กะยั้น)ได้อพยพมาจากประเทศพม่าและมาอาศัยอยู่ที่บ้านในสอย ต่อมาจึงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หมู่บ้านห้วยเสือเฒ่า เนื่องจากตอนนั้นเกิดการสู้รบกันบ่อย จุดเด่นกระเหรี่ยงคอยาว(กะยั้น)คือการใส่ห่วงที่คอ แขน และขา มีอาชีพทอผ้าและทำไร่ และหมู่บ้านห้วยเสือเฒ่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สินค้าที่นำมาขายให้กับนักท่องเที่ยวก็จะเป็นพวกผ้าทอ กำไลเงิน สร้อยคอและเครื่องประดับของชนเผ่ากระเหรี่ยงคอยาวในแบบต่าง ๆ (ใจเภา ไม่มีสกุล : 20/09/2550)

การแต่งกาย

การแต่งกายของกระเหรี่ยงคอยาว(กะยั้น) ในประเทศพม่าไม่แตกต่างไปจากชนเผ่าอื่นๆ ในชีวิตประจำวันจะสวมกางเกงขายาว เสื้อตัวสั้น ที่น่องตอนบนจะใส่กำไลที่ทำด้วยไม้ไผ่หรือหวาย

ที่ข้อเท้าจะสวมกำไลข้อเท้าประดับด้วยลูกปัดสีขาว การแต่งกายของกะเหรี่ยงคอยาวชาย(กะยัน)แต่เดิมนั้นจะสวมเสื้อทรงกระสอบสีขาวซึ่งมีแขน เหมือนผู้หญิงแตกต่างกันที่เสื้อของผู้ชายมีแถบสีขาวลงมาจากไหล่ทั้งสองข้างจรดปลายเสื้อ ส่วนกางเกงจะสวมกางเกงขายาวธรรมดา ปัจจุบันผู้ชายกะยันไม่ได้แต่งกายแตกต่างไปจากผู้ชายไทยในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในช่วงเทศกาลเช่นงานกะคว้ง ชายหนุ่มที่เข้าร่วมเดินรอบเสากะคว้งจะใส่กางเกงขาก๊วย เสื้อเชิ้ตแขนยาวสีขาว โปกด้วยผ้าสีแดง (สมทรง บุรุษพัฒน์ และ สรินยา คำเมือง 2542 : 9)

ในทางตรงกันข้าม การแต่งกายของกะเหรี่ยงคอยาวหญิง(กะยัน)ในประเทศพม่าจะเด่นมาก ผู้หญิงกะยันที่แต่งกายจะสวมเสื้อทรงกระสอบสีขาวซึ่งมีแขนในตัว ความยาวของเสื้อยาวลงมาถึงสะโพก แล้วสวมเสื้อแขนยาว สีดำทับอีกที ส่วนผ้าถุงนั้นสีดำและมีลักษณะแคบทรงกระสอบ พับทบกันด้านหน้า ยาวถึงหัวเข่า ผ้าที่นำมาทำเครื่องนุ่งห่มจะทอเองโดยใช้เครื่องทอแบบใช้หนังรัดข้างหลัง ซึ่งเป็นการทอผ้าที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง กะเหรี่ยงคอยาวผู้หญิง(กะยัน)จะรวบผม และปักด้วยปิ่นปักผมที่เป็นเงินหรือไม้ยาว ๆ หรืออาจใช้หัวเงินอันใหญ่สับไว้ แล้วผูกผมด้วยผ้าสี เป็นปมตรงด้านหน้าศีรษะ สวมตุ้มหูเงินรอบคอ เป็นจุดเด่นที่สุดคือสวมห่วงคอทองเหลืองที่เรียกว่า “เคี้ยงตือ” ประดับประดาด้วยเหรียญเงินและลูกปัด ส่วนที่ข้อมือใส่กำไลข้อมือที่เป็นทองเหลืองหรืออะลูมิเนียม ที่น่องคอนบนได้เข้าจะใส่ทองเหลืองและพันผ้าไว้ได้ห้วงกันเสียดสีกับผิว ถัดจากห้วงบริเวณน่องลงมาถึงข้อเท้าจะใส่ห้วงทองเหลือง ห้วงที่ใส่ทั้งตัวนี้รวมทั้งปลอกคอด้วยจะหนัก 22-36 กิโลกรัม แต่ปัจจุบันจะสวมน้อยลงเหลือแค่ 7 กิโลกรัม กะเหรี่ยงคอยาวผู้หญิง(กะยัน)ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะใส่เพียงเสื้อทรงกระสอบสีขาวคอวีตัวยาวถึงสะโพกและถ้าถุงสั้นแค่เข้าสีดาทรงกระสอบ ที่น่องใส่ห้วงทองเหลือง ได้เข้าจะพันผ้าตั้งแต่ได้ห้วงทองเหลืองถึงข้อเท้า ที่ข้อมือจะใส่กำไลอะลูมิเนียมประมาณ 6-7 อัน ถ้าเป็นเด็กจะใส่ 3 อัน ส่วนทรงผมทุกคนไว้ผมหน้าม้า ด้านหลังเกล้าเป็นมวยไว้หรือโปกผ้าที่มีสีสัน เด็ก ๆ มักจะตัดผมสั้น ที่คอก็สวมแค่ห้วงทองเหลืองและผ้าสีได้คางกันการเสียดสี (สมทรง บุรุษพัฒน์ และ สรินยา คำเมือง 2542: 9-10)

การใส่ห้วงคอทองเหลืองของสาวกะเหรี่ยงคอยาว(กะยัน)จะเริ่มตั้งแต่มียายุได้ 5-9 ปี โดยเข้าพิธีใส่ห้วงคอทองเหลือง มีหมอผีประจำเผ่าใส่ให้ ก่อนใส่จะใช้กระดูกไก่ทำยาหาฤกษ์ยามที่

ดีที่สุด แต่เดิมนั้นเล่ากันว่าผู้หญิงที่จะสวมห่วงทองเหลืองจะต้องเป็นหญิงที่เกิดวันพุธตรงกับวันเพ็ญเท่านั้น และจะต้องเป็นหญิงกะชั้นที่แท้จริงไม่ใช่ผสมกับเผ่าอื่น ถ้าไม่ยอมสวมห่วงจะถูกขับออกจากเผ่าทันทีไม่ให้ความช่วยเหลือหรือตัดขาดจากเผ่า ผู้หญิงบางคนจะอับอาย (สมทรง บุรุษพัฒน์ และสรินยา คำเมือง 2542: 10)

หมายเหตุ กระเหรี่ยงคอยาวมีการเรียกหลายชื่อ กะชั้น, เกกองดู, เกกูป่าดอง (สมทรง บุรุษพัฒน์ และ สรินยา คำเมือง 2542: 10)

บรรยากาศภายในหมู่บ้าน

บรรยากาศภายในหมู่บ้าน

ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 128/2 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611244 โทรสาร 053-612-984 E-mail: tatmhs@tat.or.th

พิกัด X = 391159

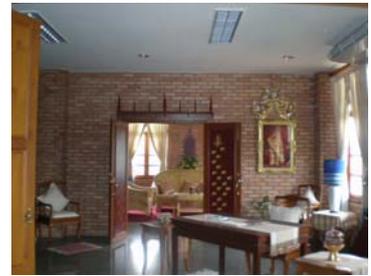
พิกัด Y = 2132472

ด้านหน้าศูนย์ศิลปาชีพ

ผ้าทอกระเหรี่ยง

ห้องทำงาน

โรงทอผ้า

ผลิตภัณฑ์น้ำมันงา

เครื่องจักสาน

กูปี้ไต

การทอผ้า

ช่างเงินและช่างทอง

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดตั้งขึ้นตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเมื่อ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2523 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระนางเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จทรงเยี่ยมราษฎรจังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ ศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มแม่น้ำปาย ในครั้งนั้นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรบ้านห้วยเค็ด หมู่ที่ 3 ตำบลผาบ่อง ซึ่งมีฐานะยากจน ทรงมีพระราชประสงค์ให้ราษฎร มีงานศิลปาชีพพิเศษ เป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ จึงมีพระราชเสาวนีย์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดำเนินการส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษแผนกหมอนไหม และทรงรับบุตรหลานของราษฎรที่มีความยากจนที่สุด เข้าไปฝึกอบรมงานศิลปาชีพแผนกทอผ้าไหม ณ กองศิลปาชีพภายในตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร (เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป.:1)

งานศิลปาชีพในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ขยายตัวและเจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 จนถึงปัจจุบัน การดำเนินงานศิลปาชีพของจังหวัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการงานศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุน ส่งเสริมงานศิลปาชีพของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ได้รับมอบหมายเป็นหัวหน้าคณะกรรมการและพัฒนากิจการจังหวัดเป็นเลขานุการคณะกรรมการ และได้มีการจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพ จังหวัดแม่ฮ่องสอนสาขาอำเภอต่างๆขึ้น เพื่อประสานงานระหว่างราษฎรในพื้นที่กับศูนย์ศิลปาชีพ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบภายในศูนย์ฯ จากกรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์ ปัจจุบันศูนย์ศิลปาชีพแม่ฮ่องสอนมีสมาชิกรวม 100 กลุ่ม (เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป.:1)

เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2545 เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้ให้การสนับสนุนงบประมาณจำนวน 20,805,000 บาท เพื่อก่อสร้างอาคารใหม่เป็นอาคาร 3 ชั้น ซึ่งในอาคารประกอบด้วย

1) ชั้น 1 ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์และสินค้าที่ระลึก ที่ผลิตโดยศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอนรวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดย สมาชิกกลุ่มศิลปาชีพต่างๆในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและสินค้าเกษตรแปรรูปต่างๆเช่น ผลิตภัณฑ์จาก น้ำมันงา เครื่องจักรสาน ผลิตภัณฑ์จากหวาย ผลิตภัณฑ์จากผ้าทอมือ เป็นต้น (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป: 2-3)

2) ชั้นที่ 2 ห้องทรงงาน ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถและใช้เป็นสถานที่จัดนิทรรศการ เฉลิมพระเกียรติรวมถึงผลการดำเนินงานของ คณะทำงาน โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป: 2-3)

3) ชั้น 3 พิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตของชนเผ่าต่างๆที่อาศัยอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยจัดแสดงให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี และวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่าและเป็นแหล่งค้นคว้าศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชนเผ่าต่างๆที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งนำเอาศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมาแสดง (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป: 2-3)

การดำเนินงานของศูนย์ศิลปาชีพ มีดังนี้ (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป : 3)

1. จัดอบรมงานศิลปหัตถกรรม และงานฝีมือให้แก่นักเรียนศิลปาชีพ โดยแบ่งเป็น 4แผนก คือ

1.1 แผนกผ้าไหม

1.2 แผนกงานหวาย

1.3 แผนกช่างเงิน ช่างทอง

1.4 แผนกจักสานไม้ไผ่

2. เป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างศูนย์ศิลปาชีพ และกลุ่มศิลปาชีพในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. การดำเนินงานส่งเสริมงานศิลปาชีพกลุ่มต่างๆในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

3.1 กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านสันติสุข อำเภอแม่ลาน้อย

3.2 กลุ่มทอผ้าไหมบ้านนาป่าแปก อำเภอเมือง

3.3 จัดตั้งกลุ่มจักรสานบ้านห้วยโป่งอ่อน อำเภอเมือง

3.4 กลุ่มทอผ้าขนแกะบ้านห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อยและการดำเนินงานสำรวจหมู่บ้านเพิ่มเติม เพื่อการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าขนแกะให้เพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบัน มีสมาชิกและกลุ่มศิลปาชีพในพระบรมราชินูปถัมภ์ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 110 กลุ่ม สมาชิก 2425

4. เป็นตัวแทนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของศูนย์ศิลปาชีพ และสมาชิกกลุ่มศิลปาชีพต่างๆในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยจัดจำหน่ายที่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน และศูนย์ศิลปาชีพบางไทร นอกจากนี้ได้เข้าร่วมงานจัดแสดงสินค้าและจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่จัดขึ้นในทุกโอกาส ทั้งนี้เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป

ศูนย์ศิลปาชีพประกอบด้วยอาคาร 2 หลัง หลังแรกจะมีไว้สำหรับจำหน่าย และเป็นแหล่งความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ส่วนหลังที่ 2 เป็นสถานที่แสดงการทอผ้า การจักรสาน โดยจะมีกลุ่มจักรสาน และทอผ้านั่งสาธิตวิธีการจักรสานและการทอผ้า ส่วนช่างเงิน ช่างทองจะแยกไปอยู่ด้านข้างของตัวอาคารของอาคารหลังแรกจะเป็นซุ้มเล็กๆแบบชาวไทยใหญ่ ส่วนสถานที่รอบๆจะตกแต่งด้วยดอกไม้ และต้นไม้เพื่อให้ดูสวยงาม (วัชระ ทอผา: 04/09/2550)

การช่วยเหลือสมาชิกและราษฎร มีดังต่อไปนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2529 : 496-487)

1. การฝึกอบรมงานศิลปาชีพแก่คนหนุ่มสาวจากครูผู้ชำนาญ ซึ่งจะมีการสอนทั้งในพื้นที่และพระตำหนักที่พัก

2. การพระราชทานเงินทุนสำหรับดำเนินการเป็นเงินลงทุนหมุนเวียนสำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า
3. การซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิกเพื่อจำหน่ายและเป็นการแก้ไขปัญหาการกดราคารับซื้อสินค้าจากพ่อค้าคนกลาง

ประโยชน์ที่ได้รับ

พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระราชินีนาถ ตามโครงการศิลปาชีพภาคเหนือเพื่อช่วยเหลือราษฎรผู้ยากจนทั้งชาวพื้นราบและชาวเขา ก่อประโยชน์หลายประการดังต่อไปนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2529 : 496-487)

1. ช่วยให้ราษฎรและชาวไทยภูเขาผู้ยากจนมีอาชีพ มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
2. การพระราชทานเงินทุนสำหรับดำเนินการเป็นเงินลงทุนหมุนเวียนสำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า
3. ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรม และกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
4. สร้างรายได้ให้กับประเทศ สินค้าหัตถกรรมที่ผลิตขึ้นได้ช่วยให้รัฐมีรายได้ทั้งทางตรง และทางอ้อมอีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในอีกด้านหนึ่ง

สินค้าและผลิตภัณฑ์ที่จัดจำหน่าย

- 1) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอขนแกะ (เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป. :3)

1.1) ผ้าคลุมไหล่ขนแกะ

1.2) ผ้าพันคอขนแกะ

2) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยง (เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป. :3)

1.1) เสื้อกะเหรี่ยงปักลูกเดือย

1.2) ผ้าปูโต๊ะ

1.3) ผ้าถุงกะเหรี่ยง

1.4) ผ้าคลุมเตียง

1.5) ผ้าโซว์ลาย

1.6) ผ้าพันคอผ้าฝ้าย

3) ผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตร (เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป. :3)

1.1) น้ำมันงาปางตอง

1.2) ขนมงา

1.3) ผักกาดดองแห้ง

1.4) ไวน์มะเข่า

4) ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ (เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพอังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป. :3)

4.1) กุ๊ป(หมวก)

4.2) แปม

4.3) กระเป๋า

4.4) ตะกร้า

4.5) หีบใส่ผ้า

5) ผลิตภัณฑ์ช่างเงินช่างทอง (เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลป์จังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป. :3)

5.1) แหวนเงิน

5.2) พลอย

5.3) พวงกุญแจ

6) ของฝากจากแม่ฮ่องสอน (เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป. :3)

6.1) ตุ๊กตาทะเหียงคอยาว

6.2) ดินสอกะเหรี่ยงคอยาว

6.3) ผลิตภัณฑ์น้ำมันงา

6.4) น้ำพริกคั่ว

สถานีประมงน้ำจืด

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 60 หมู่ 5 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 388651

พิกัด Y = 2131811

ประวัติ

กรมประมงได้สนองพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการดำเนินการตามโครงการพัฒนาตามโครงการพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มอบหมายให้สำนักงานประมงจังหวัดแม่ฮ่องสอนรับผิดชอบ โครงการสาธิตการเลี้ยงปลาในเขตพัฒนาการเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอนและได้จัดตั้งหน่วยผลิตพันธุ์ปลาในเขตพัฒนาการเกษตรแม่ฮ่องสอน ขึ้นในปี พ.ศ.2525 และในปี พ.ศ.2531 ได้ยกฐานะเป็นสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอนสังกัด ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดจังหวัดเชียงใหม่ กองประมงน้ำจืด กรมประมง มีบทบาทและหน้าที่ในการศึกษา ค้นคว้า ทดลองวิจัยเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ผลิตและขยายพันธุ์สัตว์น้ำจืดเพื่อการจำหน่าย จ่ายแจก กับเกษตรกร และหน่วยงานราชการเพื่อการเพาะเลี้ยงและปล่อยลงแหล่งน้ำในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดใกล้เคียง เผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้และการบริการทางวิชาการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ แก่เกษตรกรและผู้สนใจ อีกทั้งงานส่งเสริมการประมงในพื้นที่โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินทรงงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทอดพระเนตรการดำเนินการของคณะทำงานศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปาย ตามพระราชดำริ ณ สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่ 2548: 7 – 8)

สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ขยายพันธุ์ปลาและเก็บตัวอย่างปลาในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและพันธุ์ปลาทั่วไปในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและเลี้ยงสาธิตให้ดูการเพาะเลี้ยงเรียบร้อยแล้ว เพื่อจะขยายพันธุ์สัตว์น้ำมากขึ้นเนื่องจากสภาพแวดล้อม ในปัจจุบันสัตว์น้ำใกล้สูญพันธุ์

เนื่องจากการซื้อปลาทุกปี ทำให้พันธุ์ปลาต้องสูญพันธุ์เพื่อจะเพาะเลี้ยงปล่อยตามสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติต่อไปและจะปรับปรุงสายพันธุ์ปลาใหม่ๆอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่สัตว์เหล่านี้ไม่ถูกทำลายและรบกวน แต่ปัจจุบันสัตว์บางชนิดก็ได้สูญพันธุ์ไปแล้ว (ศิริพร วุทธาคง:20/09/2550)

ลักษณะของพื้นที่

เมื่อเดินทางเข้าสู่สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอนเราจะพบบ่อปลาที่เลี้ยงปลาจำนวน 10 บ่อมีปลาประจำถิ่นแต่ละชนิดแต่ละชนิดจะมีการปรับปรุงสายพันธุ์ใหม่อยู่เสมอ ลักษณะทั่วไปเป็นพื้นที่กว้างและเป็นที่ราบลุ่ม มีการทำบ่อเลี้ยงปลา โรงเลี้ยงปลา และสถานที่พักตัวอ่อนของสัตว์น้ำและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และโรงเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์และแม่พันธุ์ เพื่อขยายพันธุ์สัตว์น้ำมีอาคารเลี้ยง 3 - 4 โรง ปลาที่เลี้ยงคือ ปลานวลจันทร์ ปลานิล ปลาช่อนงูเห่า ปลาไน ปลาพรวง ปลากราย ฯลฯ และสัตว์จำพวกครึ่งบกครึ่งน้ำเช่น เขียดแลว จระเข้และเต่า บริเวณรอบข้างจะเป็นที่ตัดอาหารที่จะเลี้ยงสัตว์แต่ละประเภท จะมีการทำความสะอาดทุกวัน เนื่องจากเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์ การเลี้ยงสัตว์ จะเลี้ยงภายในกรงหรือที่ขังสัตว์เป็นบ่อซีเมนต์ความกว้างประมาณ 1 เมตร 50 เซนติเมตร ความยาว 2 เมตร 50 เซนติเมตร ข้างในบ่อถ้าเป็นบ่อเลี้ยงปลาจะมีที่ระบายน้ำด้วย แต่ถ้าเป็นบ่อเลี้ยงกบจะมีน้ำแฉะๆและเป็นก้อนกรวดก้อนหินวางภายใน แต่หากเป็นบ่อจระเข้และบ่อเขียดแลวจะมีน้ำขุ่นแฉะเท่านั้น สภาพแวดล้อมต้องมีอากาศถ่ายเทตลอด และการระบายน้ำเสียเป็นอย่างดี เนื่องจากปลาจะเน่าตายหรือเป็นโรค บ่อเลี้ยงปลาต้องเปลี่ยนน้ำทุกครั้งหากเปลี่ยนน้ำก็จะมี การตากแดดในบ่อก่อนเพื่อให้แสงแดดฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในบ่อปลา แล้วโรยปูนขาวลงไปบ่อ และปล่อยน้ำหมักชีวภาพจากการหมักพืชลงไปบ่อปลาด้วย (ศิริพร วุทธาคง :20/09/2550)

บรรยากาศภายในประมงน้ำจืด

สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน

สถานที่ที่ตั้ง

เลขที่ 61/10 หมู่ 5 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-684031 E-mail: ismh_mhs @ did.to.th

พิกัด X = 388626

พิกัด Y = 2131853

ประวัติ

เนื่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีความห่วงใยราษฎรจังหวัดแม่ฮ่องสอนและเสถียรภาพของประเทศเป็นอันมาก จึงได้มีพระราชดำริให้มีการพัฒนาอาชีพราษฎรให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นและเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2523 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาส ให้แม่ทัพภาคที่ 1 และแม่ทัพภาคที่ 3 อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมปศุสัตว์ และคณะทำงาน โดยโครงการพัฒนา ตามพระราชดำริ เข้าเฝ้าที่ตำหนักภูพิงศ์ฯ เพื่อรับทราบพระราชดำริ ถึงเหตุผลถึงให้มีโครงการพัฒนาตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอนกรมปศุสัตว์ โดยกองบำรุงพันธุ์สัตว์ จึงได้เข้ามาดำเนินการในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยจัดตั้งหน่วยแพร่พันธุ์สัตว์ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2523 เป็นต้นมา วัตถุประสงค์ในเบื้องต้นแรกในการเลี้ยงสัตว์ เพื่อสาธิตและขยายพันธุ์สัตว์สู่เกษตรกร และในปี พ.ศ. 2529 ได้มีการเปลี่ยนชื่อมาเป็นสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน (สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน มปป.)

ลักษณะของพื้นที่

ในสถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์ จะมีสัตว์ที่เลี้ยงอยู่ด้วยกัน ได้แก่ แพะ แกะ สุกร เป็ด ไก่ อูฐ ควายโดยสภาพของคอกแต่ละคอก จะอยู่ใกล้ ๆ กัน ในเวลาประมาณ 09.00 น. จะปล่อยสัตว์เหล่านี้ออกจากคอก และตอนเข้าคอกในเวลาประมาณ 15.00 น. และมีการปลูกแปลงหญ้าสดไว้เพื่อให้แพะ แกะ อูฐ ส่วนด้านข้างของบ้านพักคนงานในสถานีจะมีการปลูกผักปลอดสารพิษไว้จำหน่ายและรับประทาน ด้านข้างของสถานีจะมีแม่น้ำสายไหลผ่าน พอถึงฤดูร้อนจะมีการทำซุ้ม

ข้างแม่น้ำปาย เพื่อให้คนที่มาเที่ยวลงไปเล่นน้ำแกว้อกัน ส่วนในฤดูหนาวจะเป็นช่วงบรรยากาศดี
ที่สุด (สุรศักดิ์ โสภนจิตร: 20/09/2550)

ช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะเที่ยวชมสถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์ อยู่ในช่วงเดือน
ตุลาคม - มกราคม เพราะว่าจะมีการนำเที่ยวชมดูแกะที่สถานีและพระตำหนักปางตอง เวลาในการ
เปิดทำการของสถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน 08.30 น.และเวลาปิดทำการ 16.30 น.
(สุรศักดิ์ โสภนจิตร: 20/09/2550)

ผลงานที่สำคัญของสถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน

1. กลุ่มทอผ้าจากขนแกะ โดยมีการสนับสนุนการนำขนแกะไปทอเป็นผ้า
2. กลุ่มการวิจัยปรับปรุงพันธุ์ไก่ฟ้าหลวง

(สุรศักดิ์ โสภนจิตร:20/09/2550)

แพะ

แกะ

หมู

กระบือ

ศูนย์ส่งเสริมเกษตรพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

หมู่ที่ 4 บ้านนาป่าแปก ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
ห่างจากตัวเมืองประมาณ 36 กิโลเมตร

พิกัด X = 387930

พิกัด Y = 2159697

ประวัติ

ศูนย์ส่งเสริมเกษตรพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นโครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ในการป้องกันและแก้ไข การบุกรุกทำลายป่าของราษฎรให้เป็นแหล่งศึกษาความรู้ทางการเกษตร ที่เหมาะสมกับพื้นที่อาศัย สามารถเลี้ยงชีพพึ่งตนเองได้ลักษณะของการดำเนินโครงการมุ่งเน้นใช้พื้นที่ให้ราษฎรได้เรียนรู้ทำการเกษตรแผนใหม่ที่ถูกต้องควบคู่กับการอนุรักษ์และระบบนิเวศป่าไม้บนพื้นที่สูง การปลูกพืชผัก ไม้ดอกและ ไม้ผลเมืองหนาวเพื่อให้ราษฎรนำไปพัฒนาเป็นอาชีพของตนเองควบคู่ไปกับการรักษา ระบบนิเวศของต้นน้ำและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของพืชและสัตว์ในท้องถิ่น เช่น การอนุรักษ์กล้วยไม้ต่าง ๆ (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป.:6)

บรรยากาศของสวนเกษตรพื้นที่สูง

ลักษณะของพื้นที่

ลักษณะพื้นที่ของศูนย์ส่งเสริมเกษตรที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอน เต็มไปด้วยป่าไม้และธรรมชาติที่สวยงาม และยังมีการปลูกพืชเมืองหนาว ไม้ดอกและผลไม้เมืองหนาว รอบๆของสำนักงานของศูนย์ส่งเสริมเกษตรพื้นที่สูงจะมีการตกแต่งพื้นที่ข้างๆ ด้วยต้นไม้และดอกไม้ที่จัดไว้ในสวนอย่างสวยงาม ถัดไปจากนั้นก็จะมีหนองน้ำตรงกลางศูนย์ส่งเสริมเกษตรที่สูง และห่างจากหนองน้ำยังมีที่เพาะไม้ดอก ไม้ผลเมืองหนาว และข้าง ๆ ของศูนย์ส่งเสริมเกษตรพื้นที่สูงจะมีร่องน้ำที่ไหลมาจากยอดดอย ซึ่งเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์เหมาะกับสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบกับธรรมชาติที่สวยงาม และพืชไม้ พืชผลเมืองหนาวเมืองหนาว ในช่วงฤดูหนาวที่ศูนย์ส่งเสริมเกษตรพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นจะมีอากาศที่ดีและบรรยากาศที่สวยงามมาก นักท่องเที่ยวที่มาส่วนมากจะมาเที่ยวชมธรรมชาติ มาดูเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของศูนย์ส่งเสริมเกษตรพื้นที่สูง และการปลูกผักปลอดสารพิษ นอกจากนี้ยังได้มีการเพาะพันธุ์สัตว์ ได้แก่ เขียดแล้ว (ณรงค์ มาลัยวรรณ:19/09/2550)

โครงการธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank)

สถานที่ตั้ง

บ้านนาป่าแปก หมู่ที่ 4 ตำบลหมอกจำแป้ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 387149

พิกัด Y = 2160350

ประวัติ

โครงการธนาคารอาหารชุมชน ได้เริ่มเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชเสาวนีย์ ให้จัดทำโครงการธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) เนื่องจากพระองค์ทรงมีความห่วงใยในสภาพแวดล้อมของโลก ว่าในอนาคตจะเกิดปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ การขาดแคลนอาหาร จึงจัดโครงการนี้ขึ้น เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2543 ในพื้นที่ 150 ไร่ ประกอบด้วยกิจกรรม 6 กิจกรรม ดังนี้ (ชูสิทธิ์ ชูชาติ 2550:93-95)

1. ส่งเสริมอาชีพในครัวเรือน เพื่อให้เกษตรกรทำการเกษตรถูกต้องตามหลักวิชาการ ปลอดภัยจากสารพิษ มีการวางแผนการผลิตพืชให้ตรงกับความต้องการของตลาดและท้องถิ่นตลอดจนมีพืชอาหารไว้บริโภคในครอบครัวอย่างพอเพียงโดยกำหนดให้มีเกษตรกรตัวอย่าง จำนวน 10 หลัง ซึ่งแต่ละหลังมีกิจกรรมการเกษตรดังนี้

1.1 ส่งเสริมการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ชนิดของผัก ได้แก่ ผักสลัด มะเขือเทศ กะหล่ำปลีแดง พริกกะเหรี่ยง ผักกาดฮ่องเต้และกะหล่ำปม

1.2 ส่งเสริมการปลูกไม้ดอก ชนิดของไม้ดอก ได้แก่ กุหลาบ เบญจมาศ แกลดิโอลัสและไลซีแอนทัส

1.3 ส่งเสริมการปลูกไม้ผลหลังบ้าน ได้แก่ ลิ้นจี่ ทับทิม กล้วยน้ำว่า ส้มโอ มะม่วง ขนุน

1.4 ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวพืชสมุนไพร ผักพื้นบ้านและรั้วกินได้ ชนิดพืช ได้แก่

- ผักสวนครัว ได้แก่ มะนาว มะกรูด ขิง ข่า ตะไคร้ กะเพรา ขมิ้น มะเขือ เตยหอม ผักชีฝรั่ง สะระแหน่ หอมแดง แมงลัก ใพล เป็นต้น
- ผักพื้นบ้าน ได้แก่ ส้มป่อย ต้นตำบอง ส้มปี่ เพกา ผักหวานบ้าน ผักแปม คุณ ถั่วพู
- พืชสมุนไพร ได้แก่ ตะไคร้หอม ฟ้าทะลายโจร เสลดพังพอน ชุมเห็ดเทศ หนุมาน ประสานกาย หญ้าหนวดแมว ทองพันชั่ง ตริชวา สังกรณี มะแว้งเครือ ค้างคาวดำ หญ้าปักกิ่ง เหงือกปลาหมอ

2. ส่งเสริมการปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นเชิงอนุรักษ์ พื้นที่ 100 ไร่ มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 24 ราย โดยปลูกไม้ผลเศรษฐกิจเมืองหนาวเพื่อเป็นรายได้ และปลูกชาจีนเป็นแนวระดับตามขั้นบันไดเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายและรักษาหน้าดิน และปลูกกาแฟที่เป็นพืชให้ผลผลิตเร็วเป็นพืชแซม ดังนี้

2.1 ส่งเสริมการปลูกชา จำนวน 60 ไร่ โดยใช้ชาจีนพันธุ์อุหลง

2.2 ส่งเสริมการปลูกกาแฟ จำนวน 20 ไร่ โดยใช้กาแฟพันธุ์ อะราบิก้า

2.3 ส่งเสริมการปลูกไม้ผลเมืองหนาว จำนวน 20 ไร่ ชนิดพืช ได้แก่ ลิ้นจี่ ท้อ บ๊วย

และพลับ

3. ส่งเสริมการปลูกพืชไร่ เป็นการปลูกข้าวไร่ และพืชตระกูลถั่วซึ่งเป็นอาหารหลักของเกษตรกร แซมระหว่างไม้ผลไม้ยืนต้น

4. จัดทำโรงเรียนสาธิตการเพาะเห็ดหอมโดยจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรมีสมาชิก 16 ราย เกษตรกรจะได้เรียนรู้การผลิตก้อนเชื้อเห็ดหอมตลอดจนการดูแลรักษา การทำโรงเรือนจากวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นมาจัดทำโรงเรือน

5. จัดทำน้ำสกัดชีวภาพ และสมุนไพรในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช จากเศษผักที่เหลือทิ้งจากผลผลิตหรือเศษวัชพืชต่าง ๆ มาผ่านกระบวนการหมักและนำไปผสมน้ำใช้รดพืชผักเพื่อช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตของพืช และช่วยในการปรับปรุงบำรุงดิน

6. เสริมรายได้จากผลผลิตการเกษตรโดยการแปรรูป จากกล้วย ถั่วเหลือง หน่อไม้ ไร่บริโภคนคริวเรื้อนและจำหน่าย

ต่อมา วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2544 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมารและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่โครงการธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) ณ บ้านนาป่าเป็ก ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และทรงมีพระราชประสงค์ให้ดำเนินการต่อไปให้ต่อเนื่องและขยายผลไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ในโอกาสนี้ทรงพระราชทานเงินกองทุนให้กับเกษตรกรในโครงการตามกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กองทุนธนาคารอาหารชุมชน 20,000 บาท กองทุนเห็ด 20,000 บาท กองทุนไม้ดอก 20,000 บาท และกองทุนผักปลอดภัยจากสารพิษ 30,000 บาท

ผลสำเร็จของโครงการ (สุทธิธิ์ ชูชาติ 2550:96)

1. เกษตรกรมีอาหารเพียงพอสำหรับบริโภคในครัวเรือน และเหลือจำหน่ายเป็นรายได้เฉลี่ยครอบครัวละ 2,500 -3,000 บาท / เดือน
2. เกษตรกรเกิดการพัฒนาในอาชีพทางการเกษตร มีการวางแผนการผลิต และปลูกพืชตรงกับความต้องการของตลาด
3. เกิดการรวมกลุ่ม และจัดตั้งกองทุนเกษตรกรมีแหล่งเงินทุนที่สามารถนำไปประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยทางหน่วยงานราชการเป็นที่ปรึกษา ปัจจุบันเกษตรกรได้ใช้เงินกองทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มเพื่อการประกอบอาชีพ โดยไม่พึ่งพางบประมาณของทางราชการแต่อย่างใด
4. เป็นแปลงเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรบนพื้นที่สูงให้กับเกษตรกรและผู้ที่สนใจทั่วไป
5. เป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาดำเนินชีวิตของเกษตรกรแบบธรรมชาติ

ในปัจจุบัน โครงการธนาคารอาหารชุมชน ได้ขยายออกไปหลายหมู่บ้าน เช่น รวมไทย บ้านห้วยมะเจือส้ม บ้านใหม่ป่าหมาก บ้านห้วยบุลิง (อำเภอเมือง) บ้านแม่ปาง (อำเภอแม่ลาน้อย)

แปลงสาธิตธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) (มูลนิธิ ชูชาติ 2550:97)

เป็นแปลงทดลองนำพรรณไม้ป่าที่มีผล ใบ ดอก และหน่อกินได้รวมตลอดถึงพืชสมุนไพรมาปลูกควบคู่ระหว่างต้นไม้ใหญ่ในแปลงปลูกสร้างสวนสามใบ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าแบบยั่งยืนภายในแปลงมีเส้นทางเดินเท้าระยะทาง 500 เมตร และใช้เวลาเดินศึกษาประมาณ 30 นาที ระหว่างสองข้างทางเดิน มีพรรณไม้ป่าซึ่งประกอบด้วย พืชกินได้และพืชสมุนไพรกว่า 100 ชนิด พร้อมป้ายสื่อความหมายและป้ายชื่อพรรณไม้ติดตั้งไว้ให้ศึกษา

แปลงสาธิตธนาคารอาหารชุมชน

โครงการพระราชดำริปางตอง 2 (ปางอุ้ง)

สถานที่ตั้ง

หมู่บ้านรวมไทย หมู่ที่ 5 ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

ห่างจากตัวเมืองประมาณ 44 กิโลเมตร

พิกัด X= 387662

พิกัด Y=2160064

ประวัติ

เป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมประมาณ 15,000 คน อีกทั้งทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีรายได้จากนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่งด้วย (บก.ประสานงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ) (อ้างใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ 2550: 87-89)

โครงการพระราชดำริ ปางตอง 2 (ปางอุ้ง) นอกจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจแล้วยังเป็นสถานที่ของ “งานสำรวจและรวบรวมพันธุ์พืชเขตร้อน” โครงการปางตอง 2 ร่วมกับสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเขตร้อน และมอบเขตร้อนให้กับหมู่บ้านต่างๆ เพื่อปล่อยในแหล่งน้ำที่สำคัญๆ เช่น อ่างเก็บน้ำบ้านรวมไทย ลำธารพระตำหนักปางตอง ลำธารบริเวณวนอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา ลำห้วยคอยอินทนนท์รวมทั้งสิ้น 35,000 ตัว (บก.ประสานงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ) (อ้างใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ 2550: 87-89)

สวนปางอุ้ง (Pang Ung Garden) มาจากคำว่า “ปาง” คือที่พักของคนทำงานในป่า “อุ้ง” เป็นภาษาเหนือ หมายถึง ที่ลุ่มต่ำคล้ายกระทะใบใหญ่มีน้ำขังเฉอะแฉะ สวนปางอุ้ง แห่งนี้จัดสร้างขึ้นเพื่อให้

มีพรรณพืชที่กลมกลืนกับสภาพภูมิประเทศที่สูงทดแทนไร่ฝิ่นร้างแต่เดิมมา สวนปางอุ้ง เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่พุทธศักราช 2528 เวลาที่ล่วงผ่านไปประมาณ 16 ปี กล่อมเกล้าให้สวนปางอุ้งปรากฏเอกลักษณ์ (Uniqueness) เป็นของตนเองเด่นชัด เรียกว่า “รูปแบบปางอุ้ง” (Pang Unq’s Style of Gardening) กล่าวคือ

1. มีการปลูกพืชที่ให้ประโยชน์ด้านอาหารและยาแพทย์แผนไทยตลอดจนสร้างความสวยงามกลมกลืนกับพื้นภูมิประเทศ อาทิ Alaba Nut, Avogadro พลับ สาลี่ บัวขี้หนู (แอปเปิ้ลป่า) ออบเชยจีน บุนนาค และ ท้อ เป็นต้น

2. มีการตกแต่งพื้นที่ด้วยพรรณไม้ดอก (Flowering Plants) และพรรณไม้ประดับ (Ornamental Species) ที่งอกงามได้ดีในพื้นที่ ซึ่งมีอากาศเย็นถึงค่อนข้างหนาว (0 ถึง 18 องศาเซลเซียส) และอุดมไปด้วยความชุ่มชื้นในอากาศเช่นพื้นที่ปางอุ้งแห่งนี้ ตัวอย่างไม้ดอกได้แก่ กุหลาบ (Roses) กุหลาบแดงและกุหลาบขาว (Rhododendrons) ไฮเดรนเยีย ผกากรองตัด พุดสามสี พวงแสด Golden Trumpet และ โคมญี่ปุ่น เป็นต้น ส่วนตัวอย่างไม้ประดับได้แก่ ไม้สีทอง กล้วยฮาวาย ปาล์มชนิดต่าง ๆ ตลอดจนไม้ต้นตามธรรมชาติของป่าเต็งรัง เช่น แดง เต่าร้างยักษ์ มะค่าโมง เป็นต้น

3. พยายามนำพืชและสัตว์สำคัญประจำถิ่น (Endemic Floral and Faunal Species) ของพื้นที่ปางอุ้งกลับคืนมาดั้งเดิม อาทิ เอื้องแซะ กล้วยไม้ นานาชนิดประจำปางอุ้ง และเขียดแกลว เป็นต้น (เอกสารโครงการพระราชดำริ ปางตอง 2 (ปางอุ้ง)มปป: 1-2)

การเพาะเลี้ยงเขียดแกลว

ลักษณะของพื้นที่

เมื่อเข้าไปถึงบ้านรวมไทยแล้ว เดินทางต่อไปยังโครงการพระราชดำริปางตอง 2 (ปางอุ้ง) เป็นถนนคอนกรีตตลอดเส้น ทางเข้าหา(ปางอุ้ง)เป็นบริเวณภูเขาเต็มไปด้วยต้นสน และตามลำห้วยจะ

เป็นป่าต้นหวาย เมื่อถึงเขตปางอุ๋งจะพบป่าสนและอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ และมีอากาศเย็นตลอดทั้งปี ส่วนบริเวณรอบๆสำนักงานโครงการพระราชดำริปางตอง 2 (ปางอุ๋ง) จะเต็มไปด้วยทุ่งหญ้า ไม้ดอกที่สวยงาม และผลไม้ที่น่าสนใจ ได้แก่ อาโวคาโด นอกจากนี้ยังมีการบริการที่พักแรมแบบบ้านชาวไทยใหญ่แบบต่างๆ พักหนึ่งคืนราคาคนละ 250 – 500 บาท และสามารถพายแพเล่นในอ่างเก็บน้ำหรือนั่งเรือชมธรรมชาติรอบๆ อ่างเก็บน้ำ ซึ่งในอ่างจะประกอบด้วยหงส์ดำและหงส์ขาวอาศัยอยู่ประมาณ 3-5 ตัว และมีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ สถานที่เพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์เขียดแกลบแบบธรรมชาติ ตามพระราชดำริ ไว้ให้นักท่องเที่ยว ได้เข้าไปศึกษาพันธุ์ไม้และสัตว์ป่า (อำพันธ์ ดวงแก้ว : 19/09/2550)

ศูนย์พัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ

สถานที่ตั้ง

ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 โทร 084-703-1861 และ
089-560-6589 ห่างจากตัวเมืองประมาณ 40 กิโลเมตร

พิกัด X = 308971

พิกัด Y = 2156756

ลักษณะของสถานที่

เมื่อเข้าไปภายในศูนย์บริการพื้นที่สูงปางตองตามโครงการพระราชดำริ จะพบกับสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจเป็นอย่างมากบริเวณ โดยรอบๆศูนย์เป็นป่าไม้เขตร้อนชื้น และป่าเขาที่มีความชุ่มชื้นตลอดทั้งปี ทำให้พบพืชที่หายาก เช่น ไม้เห็ก ผักกูดหางกวาง และพืชตระกูลเอื้องแซะ เหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อนเป็นอย่างมาก ในศูนย์ยังมีพันธุ์สัตว์พื้นเมืองนานาชนิด เช่น ไก่ฟ้า ไก่ป่า กวาง ฟาน หมูป่า เสือลายดำนกยูง นกเขา แกะ และม้า ฯลฯ เป็นที่น่าตื่นเต้นเมื่อได้ยินเสียงนกร้องก้องออกไป และมีแปลงผักปลอดสารพิษ หรือผักพื้นเมือง เช่น ผักกาดขาว มะเขือ สดอเบอร์รี่ ฯลฯ นอกจากนี้ยังสามารถเดินชมฝูงแกะและฝูงม้า หากมีโอกาสดูทางขึ้นเนินเขา ซึ่งเป็นที่ประทับของพระองค์ท่าน ที่ได้เสด็จมาประทับแทบทุกปี จะพบกับลานทุ่งหญ้าที่กว้างขวาง ดอกไม้ชนิดต่างๆ และพืชเมืองหนาว (เอกสาร พระตำหนักปางตอง มปป: 1-2)

การเลี้ยงแกะที่ศูนย์บริการพื้นที่สูงปางตองเป็นการเลี้ยงแกะแบบปล่อยให้แกะกินหญ้าตามท้องทุ่ง จะมีการปล่อยในเวลาตอนเช้าเวลาประมาณ 09.00 น.เมื่อถึงเวลาตกเย็น จะมีการด้อนแกะเข้าคอกเวลาบ่าย 15.00 น. และได้มีการตัดขนแกะจำหน่าย ซึ่งจะจำหน่ายในฤดูหนาวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ ส่วนมากคนที่จะมาเที่ยวและซื้อขนแกะจะเป็นนักท่องเที่ยวและจะให้นักท่องเที่ยวขึ้นขี่ม้าเที่ยวชมพระตำหนักปางตอง (พงษ์พันธุ์ ชื่อตรง : 20/09/2550; สิงห์คำ สิทธิคงขจร:20/09/2550)

ประวัติ

สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าปางตองจังหวัดแม่ฮ่องสอนดำเนินการจัดตั้งขึ้นตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต่อคณะทำงานตามโครงการพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ เรือนประทับแรมปางตองเมื่อปี พ.ศ. 2523 โดยมีพระราชดำรัสว่า “ บริเวณป่าแถบนี้ ควรอนุรักษ์สัตว์ป่าแบบอย่างสวนป่าเปิดเพื่ออนุรักษ์สัตว์ในท้องที่ป่าแถบนี้” ผู้รับสนองพระราชดำริ คือ นายปรีชา อบอวย ป่าไม้เขตแม่สะเรียง(ตำแหน่งในขณะนั้น)จึงได้รับจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมาจนปัจจุบันสังกัดกลุ่มงานการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (เอกสารพระตำหนักปางตอง มปป: 1-2)

ไก่ฟ้าพญาลอ

นกเหลือง

นกยูง

เสือลายเมฆ

หมีควาย

หมีขอ

ละอง

ม้า

แกะ

ศูนย์ไฟศึกษา

สถานที่ตั้ง

ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนตามถนนสายบ้านห้วยขาน-บ้าน
ทบสอก-บ้านหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 ห่างจากตัวเมืองประมาณ
35 กิโลเมตร

พิกัด X = 390180

พิกัด Y = 2156677

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์ไฟศึกษาแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ใกล้ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตอง เกิดจากแนวพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ดำเนินการ โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนและสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแหล่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ประมาณ 300 ไร่ ซึ่งได้เลือกพื้นที่ที่มีชนิดพันธุ์ไม้หายากเป็นชนิดหลักและมีภูมิประเทศที่โดดเด่นสวยงามและมีลำห้วยปางตองเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 3)

ภายนอกบริเวณศูนย์ไผ่

ลักษณะของพื้นที่

เนื่องจากบริเวณสำนักงานเป็นพื้นที่ที่มีต้นไผ่หลายชนิดเป็นไผ่ที่ใหญ่และหายาก บริเวณสำนักงานสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นลำธารที่มีน้ำใส และเป็นบริเวณที่มีอากาศเย็นตลอดทั้งปี มีลมพัดตลอดทั้งวันทำให้พื้นที่ที่มีความชื้นสูงเหมาะแก่การศึกษารวมชาติเกี่ยวกับเรื่องชนิดของไผ่ได้เนื่องจากจะมีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำและการศึกษาในด้านประโยชน์ของไผ่แต่ละชนิดและการนำมาไปใช้งานเกี่ยวกับงานจักสานและสามารถนำไปบริโภคได้อีกด้วย เนื่องจากไผ่ที่มีอยู่ที่นี่มี 30 กว่าชนิด เป็นไผ่ที่เจริญเติบโตได้ดีเพราะสภาพพื้นที่จะเป็นดินที่อุดมสมบูรณ์เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่ถูกทำลาย (วรรณชัย ขุนเอม: 19/08/2550)

ภายในศูนย์ไผ่ศึกษา

ภายในศูนย์ไฟศึกษา(ต่อ)

จุดชมวิวดาบ้อง

สถานที่ตั้ง

ทางหลวงหมายเลข 108 บ้านดาบ้อง ตำบลดาบ้อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000

พิกัด X = 393798

พิกัด Y = 2120526

สภาพแวดล้อม

เมื่อเดินทางขึ้นรถไปยังถนน ทางหลวงหมายเลข 108 บ้านดาบ้อง จะมีลักษณะเป็นเส้นทาง โค้งขึ้นเนินเขาเมื่อขึ้นไปถึงจะมีทางเลี้ยวไปหาจุดที่พักมีศาลาขนาดปานกลาง มีจุดชมวิวกวทัศน์ของลำน้ำดาบ้องและลำห้วยต่างๆ มีภูเขาที่สูงประกอบด้วยมีหมอกหนาในยามเช้า ได้สัมผัสกับธรรมชาติที่หนาวเย็นมีอากาศเย็นสบายและลมเย็นๆพัดผ่านตัวไปเย็นสบายในท่ามกลางธรรมชาติที่งดงามเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเมืองสามหมอก ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านกนานาชนิดชนิดที่หาชมได้ยากกับถนนหนทางที่คดเคี้ยวทำให้เราเกิดความตื่นตื้นที่ได้มาสัมผัส กับธรรมชาติ ในรูปแบบหนึ่งที่ไม่มีที่ไหนเหมือนกับสถานที่แห่งนี้

วิวทิวทัศน์ของลำน้ำผาบ่องและลำห้วยต่างๆ

บรรยากาศบนจุดชมวิว

วนอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ

สถานที่ตั้ง

ตำบลห้วยผา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391485

พิกัด Y = 2134175

ประวัติ

วนอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่วนอุทยานถ้ำปลา และวนอุทยานน้ำตกผาเสื่อ ในท้องที่ป่าสงวนแห่งชาติแม่ปายฝั่งขวา ท้องที่อำเภอเมืองและกิ่งอำเภอปางมะผ้า และด้วยเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน แนวเทือกเขาจะทอดยาวตามแนวเหนือใต้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร มีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ คือ ถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ ที่สวยงามเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป เหมาะสำหรับการไปพักผ่อนหย่อนใจอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ มีเนื้อที่ประมาณ 488 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 305,000 ไร่ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 17 กิโลเมตรถึงปากทางเข้า ซึ่งเต็มไปด้วยร้านค้า จากนั้นก็เดินเท้าลึกเข้าไปอีกประมาณ 500 เมตร ก็ถึงบริเวณถ้ำปลา ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติครั้งที่ 1/2540 เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2540 เห็นชอบให้กรมป่าไม้ดำเนินการสำรวจเพื่อจัดตั้งอุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ โดยเสนอร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้จึงได้มีคำสั่งที่ 652/2528 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจพื้นที่เพื่อจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ ลงวันที่ 10 เมษายน 2538 และคำสั่งกรมป่าไม้ที่ 240/2539 ลง

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2539 ให้นายพินิต สุวรรณรัตน์ ดำเนินการสำรวจข้อมูลเพิ่มเติมในพื้นที่วนอุทยานถ้ำปลาและวนอุทยานน้ำตกผาเสื่อ เพื่อจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ (จาง มลอค:19/09/2550; สืบค้นจาก www.moohin.com/034/034b001.shtml)

ผลการสำรวจได้รวบรวมพื้นที่ที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติจำนวน 305,000 ไร่ หรือประมาณ 488 ตารางกิโลเมตร อุทยานแห่งชาตินี้เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างแท้จริง และได้กันพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชน ออกจากที่จะประกาศจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติแล้ว ประกอบกับทางอุทยานแห่งชาติ ได้ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานอื่น อาทิเช่น ฝ่ายปกครอง ผู้นำท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด จึงไม่มีปัญหามวลชนแต่อย่างใดและต่อมา คณะอนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้มีการประชุมเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2539 ซึ่งมีนายสมเจตน์ วิริยะดำรงค์ ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นประธาน มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

(จาง มลอค:19/09/2550; สืบค้นจาก www.moohin.com/034/034b001.shtml)

ลักษณะของพื้นที่

ลักษณะของถ้ำปลาเป็นสถานที่ มีธรรมชาติที่สวยงามตามทางเดินจะมีสนามหญ้าและต้นไม้ตลอดการเดินทางเข้าไปจนถึงจุดทางเข้าที่มีน้ำไหลออกมา ภายในสถานที่ถ้ำปลาจะมีครกน้ำนี้เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่มีการใช้พลังงานของธรรมชาติใกล้ตัวมาใช้ประโยชน์ ยกตัวอย่างเช่น การดำข้าวโดยใช้กังหันน้ำ การทำประปาพื้นบ้าน และยังสามารถช่วยในการผลิตไฟฟ้าได้อีกด้วย ซึ่งได้มีการสร้างขึ้นมานานแล้วและข้าง ๆ ก็มี การสร้างบ้านทรงไทใหญ่ ซึ่งหาดูได้ยาก เพราะไม่ค่อยมีใครนิยมสร้างบ้านทรงไทใหญ่นี้ขึ้นมาและเมื่อตรงเข้าไปอีกหน่อยก็จะเห็น ถ้ำได้เชิงเขาที่มีน้ำไหลออกมาได้เชิงเขาซึ่งเป็นจุดที่สำคัญของถ้ำปลาเพราะเมื่อมองลงไปจะเห็นฝูงปลาขนาดใหญ่ นอกจาก ที่ถ้ำปลายังมีถ้ำที่อยู่ข้าง ๆ ของถ้ำปลาซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีคนเคารพบูชา พร้อมทั้งมีทิวทัศน์ สภาพเป็นป่าไม้ หน้าผา เขาหินปูนอันเป็นธรรมชาติที่สวยงามมาก ในฤดูหนาวและฤดูร้อนจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีลำธารน้ำไหลตลอดทั้งปี เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบธรรมชาติที่สวยงาม และร่มรื่นส่วนปลาในถ้ำปลาที่มีความเชื่อกันว่า

ไม่มีใครกล้าจับไปกิน หรือพูดว่าจะนำไปกิน ถ้าใครพูดก็จะเกิดอุบัติเหตุกับคนที่พูด
(จันทน์ มาลอค: 19/09/2550; สืบค้นจาก www.moohin.com/034/034b001.shtml)

สนามหญ้าภายในวนอุทยาน

สะพานข้าม

กังหันน้ำ

บ้านไทใหญ่จำลอง

รูปปั้นฤๅษี

ปลาว่ายอยู่ในถ้ำ

ถ้ำจ๊กต๋อ

สถานที่ตั้ง

ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 391711

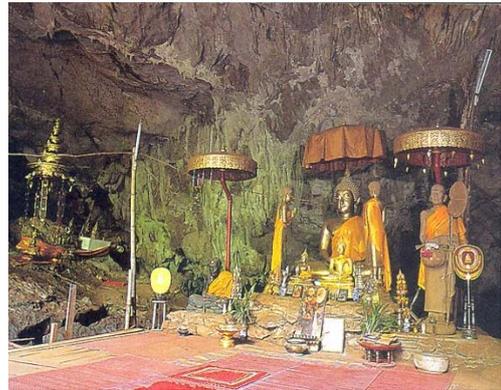
พิกัด Y=2126021

ประวัติ

อยู่ห่างจากถ้ำปลาไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 1 กิโลเมตรถ้ำพระบาทคู่แห่งนี้ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เนื่องจากมีรอยพระพุทธรบาทและรอยฝ่าพระหัตถ์ที่เชื่อกันว่า เป็นของสมเด็จพระสัมมา สัมพุทธเจ้าและภายในถ้ำยังมีโครงกระดูกโบราณ มีพระพุทธรูปและพุทธศาสนิกชนขึ้นไป ใช้เป็นที่ปฏิบัติธรรมเป็นประจำ ปากถ้ำกว้าง 20 เมตรภายในถ้ำมีโถงทางเดินที่ลาดชันลึกลงไป ประมาณ 150 เมตร มีน้ำขังเป็นบางส่วน หลังจากนั้นก็มีทางแคบ ๆ ด้านข้างขึ้นไปยังโถงถ้ำใหญ่

ด้านบนที่มีหินถล่มโถงใหญ่นี้เอียงลาดลงไปสู่ความมืดด้านล่าง และมีทางดินลงไประยะหนึ่งจนถึง
 กองกระดูกที่ถูกเคลือบด้วยแคลไซต์ ถ้ำปลาอยู่ลึกลงไปจากจุดนี้เพียง 200 เมตรเท่านั้น จาก
 ตำแหน่งและทิศทางของโถงถ้ำ คาดว่าน่าจะเชื่อมต่อกัน และมีผู้เชี่ยวชาญด้านถ้ำคาดว่าถ้ำจึกต่อ
 น่าจะเป็นถ้ำที่ลึกที่สุดในประเทศไทย

ภาพภายในถ้ำ

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ สร. 3 (แม่สะกิด)

น้ำตกกีดหลวง

สถานที่ตั้ง

หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่ สร. 3 (แม่สะกิด) ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 394136

พิกัด Y=2129145

ลักษณะสถานที่

ในการเดินทางไปยังน้ำตกกีดหลวงนั้น จะต้องเดินทางผ่านฐานทั้งหมด 15 ฐาน และน้ำตกเป็นฐานที่ 16 เป็นฐานสุดท้าย ในการเดินทางเช่นนี้เป็นการเดินทางตามเส้นทางธรรมชาติ และเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วย ฐานทั้งหมดมีดังต่อไปนี้ (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 1 ต้นสมพง

ต้นสมพงหรือต้นพุง เป็นต้นไม้ใหญ่ ซึ่งผลัดใบตลอดทั้งปี เจริญเติบโตป่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ต้นสมพงที่พบเห็นส่วนใหญ่ จะมีความสูงประมาณ 45 เมตร (150 ฟุต) และมีเส้นผ่าศูนย์กลางของพุ่มกิ่งใบ ประมาณ 10 ฟุต (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 2 พุ่มกระเจียว

พุ่มกระเจียว เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยทั่วไปของพืชชั้นล่างนี้จะเป็นพืชล้มลุก ซึ่งจะมีเพียงช่วงฤดูกาลของมัน โดยจะงอกขึ้นมาอีกครั้งเมื่อถึงฤดูกาลตาม วัฏจักร กระเจียว เป็นพืชล้มลุกที่มีดอกซึ่งอยู่ในตระกูลเดียวกันกับพวกขมิ้น จิง ข่า และว่านต่าง ๆ กระเจียวถือเป็นพืชคลุมดินชนิดหนึ่งซึ่งช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดิน จากน้ำท่วม รวมทั้งช่วยรักษาหน้าดินให้คงสภาพความชุ่มชื้นและความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งให้กับป่า (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 3 ต้นลำต้นช้าง

ต้นลำต้นช้างเป็นไม้สูงผลัดใบ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสูงอย่างมากประมาณ 30 เมตร ลำต้นโค้งงอและเป็นพุ่มช่อ เจริญเติบโตในป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้งริมฝั่งน้ำในภาคเหนือ มีเนื้อไม้สีน้ำตาลอมเหลืองที่แข็งแรง จึงนิยมในการนำไป ทำเครื่องเรือน ต่อเรือ ไม้อัด และอื่น ๆ อีกมากมาย ต้นลำต้นช้างนั้นเป็นแหล่งของอาหารและยารักษาโรคหวัด ผลที่ร่วงหล่นเป็นอาหารที่มี

คุณค่าสำหรับอีเก็งและหมูป่า ถือว่าเป็นต้นไม้ที่มีประโยชน์มากอีกชนิดหนึ่ง (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 4 ความหลากหลายของนักอิงอาศัย

ลักษณะโดยทั่วไปของผู้อิงอาศัยที่ถูกเรียกว่า “เถาวัลย์” มีนิสัยที่พืชที่ขึ้นอยู่โดยรอบ มีความพยายามสูงที่จะไต่และเกี่ยวพันพืชเหล่านั้น ซึ่งพืชเหล่านั้นก็ยินดี ในเวลาเดียวกัน ผู้อิงอาศัยก็มีประโยชน์ ในการช่วยยึดต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ไม่ให้โค่นล้ม ได้ง่าย นอกจากนี้เถาวัลย์ยังมีความสวยงามและให้ร่มเงาแก่สัตว์ต่าง ๆ (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 5 “ตาน้ำ” น้ำใจจากธรรมชาติ

ตาน้ำหรือจุดกำเนิดของสายน้ำ การที่จะทำให้เกิดตาน้ำได้นั้น สภาพแวดล้อมรอบ ๆ ข้าง จะต้องมีความชุ่มชื้นและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชนานาพันธุ์ และพืชเหล่านั้นจะต้องเป็นไม้สูงใหญ่ อีกด้วย พื้นที่ที่จะเกิดจุดตาน้ำ ต้องมีสภาพเป็นพื้นที่ ราบซึ่งมีความสามารถในการดูดซับสูง ตาน้ำ จะมีขอบเขตที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 4 เมตร โดยจะมีน้ำซึมออกมาหรือพุ่งออกมา เรียกว่า

“ตาน้ำ” หรือ “น้ำซบ” จากนั้นก็จะไหลไปสู่พื้นที่ที่อยู่ต่ำกว่า เกิดเป็นลำธารไหลไปหล่อเลี้ยงพืชพรรณ สัตว์ป่า และสิ่งมีชีวิตทั้งหลายบนโลกเพื่อความอยู่รอดต่อไป (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 6 “เหือด” นักบุญแห่งป่า นักฆ่าแห่งพง

เหือด เป็นไม้ที่ต้องอาศัยไม้อื่นพยุงลำต้นขึ้นไป เหือด จัดอยู่ในประภคฝัก และอยู่ในกลุ่มเดียวกับพวกมะเคื่อ โพธิ์และกร่าง ในป่าเขตร้อนเช่นประเทศไทย มีจำนวนมากกว่า 600 ชนิด เป็นได้ทั้งไม้พุ่มและไม้เถา มีประโยชน์คือเป็นที่อาศัยของเฟิร์น กกล้วยไม้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ของนกและสัตว์ป่านานาชนิด (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 7 เบื้องหลังการทดแทน

ไผ่ขางคอย สามารถเป็นตัวบ่งชี้ถึงความเจริญเติบโตและหลากหลายของป่าบริเวณนี้ได้ดี ตัวหนึ่ง ไผ่เป็นพืชตระกูลหญ้าที่สามารถพบได้จากหลายแหล่งทั่วโลก ถือเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งเนื่องจากถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง อาทิเช่น เป็นวัตถุดิบในการ

สร้างที่อยู่อาศัย งานจักสาน งานฝีมือและงานศิลปะต่าง ๆ เป็นแหล่งอาหาร (หน่อไม้) ช่วยพุงดิน และกักเก็บน้ำ ต้นไม้แดงเป็นไม้ยืนต้นที่มีตั้งแต่ขนาดกลางจนถึงขนาดใหญ่ลำต้นตรงและมีเปลือกบางสีแดงอมเทา เราสามารถพบเห็นต้นไม้แดงได้ทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในป่าทางภาคเหนือและภาคใต้ แม้ว่าระบบนิเวศโดยรอบนั้น ได้ถูกทำให้เกิดความเสียหายไปมาก แต่ก็ยังสามารถเห็นการทดแทนที่ธรรมชาตินั้นเอื้อต่อธรรมชาติด้วยกัน (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 8 “มะม่วงป่า” ใครเป็นคนปลูก

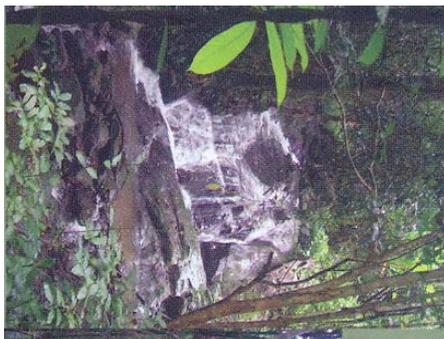
มะม่วงป่าเป็นไม้ยืนต้นที่มีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ และเป็นไม้ผลัดใบ เรือนยอดแผ่เป็นพุ่ม เปลือกนอกมีสีน้ำตาลปนเทา ขึ้นอยู่ในป่าดงดิบป่าเบญจพรรณหรือพื้นที่ชุ่มชื้นทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มะม่วงป่าที่ท่านเห็นอยู่นี้มีขนาดใหญ่สูงประมาณ 35 เมตร ซึ่งจะใหญ่กว่ามะม่วงพันธุ์อื่นหลายเท่า ท่านจะเห็นว่าพื้นที่แถบนี้มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างสูง เป็นข้อสังเกตได้ว่าความอุดมสมบูรณ์ของป่าและการเจริญเติบโตของพืชพรรณในป่ามีความสัมพันธ์กัน โดยสามารถเปรียบเทียบกับมะม่วงที่เราปลูก นอกจากจะเป็นแหล่งอาหารให้มนุษย์และสัตว์แล้วมะม่วงปายังเป็นบ้านให้กับพืชหลากหลายชนิดได้แก่ มอส ไลเคน เฟิร์นป่า และกล้วยไม้ รวมทั้งแมลง และสัตว์ (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 9 เวลาที่เหลืออยู่

น้ำตกมีความสูงประมาณ 3 เมตร เป็นน้ำตกชั้นเดียวไหลตกลงไปในช่องผา มีสภาพธรรมชาติรอบๆ ข้างที่กลมกลืน สวยงาม อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์พืชนานาชนิดที่หาชมได้ยาก ซึ่งประกอบไปด้วยหลายชั้นวรรณะ ตั้งแต่พืชชั้นสูง ชั้นกลาง ชั้นล่าง และพืชคลุมดินเป็นต้น แสดงให้เห็นถึงความสมดุลของระบบนิเวศ น้ำตกมีประโยชน์มากมาย อาทิเช่น ให้ความชุ่มชื้นแก่ป่า ให้ประโยชน์แก่พืช นกและสัตว์ต่าง ๆ สายน้ำที่ไหลไปรวมกับแม่น้ำอื่น ๆ ยังสามารถนำไปผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ เพื่อใช้ในการเกษตรและอุตสาหกรรมของชาวบ้านได้ อีกด้วย (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 10 สายน้ำแห่งกาลเวลา

น้ำตกนี้เป็นน้ำตกสั้น ๆ ที่แฝงไปด้วยความสวยงาม กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ข้างจะไหลบ่าบนลานหินกว้างประมาณ 2-3 เมตรมีลายหินอยู่ 2 ชั้น ดังนั้นบริเวณนี้จะมีน้ำตก 2 ชั้นสั้น ๆ บนลานหินที่มีความสวยงามมาก สภาพแวดล้อมรอบ ๆ ข้าง อุดมไปด้วยไม้นานาพันธุ์ สร้างความสมบูรณ์ให้แก่ระบบนิเวศบริเวณนี้มาก สายน้ำนี้ยังให้ประโยชน์แก่สิ่งมีชีวิตรอบ ๆ ข้างมากมาย ทั้งพืชและสัตว์ (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 11 “ต้นยาง”ต้นไม้แห่งการให้

ยางปายหรือยางพราย (ชื่อพื้นเมืองทางภาคเหนือ) เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ผลัดใบ เปลือกหนาสีน้ำตาลปนเทาในฤดูแล้งเปลือกจะแตกเป็นร่องตามความยาวของลำต้นชอบขึ้นอยู่เป็นหมู่ตามป่าดิบแล้งต้นที่ศึกษาอยู่มีความสูงประมาณ 35 เมตรขนาดลำต้นใหญ่มาก ปะปนอยู่กับไผ่ข้าวหลามมากมาย บนต้นมีผู้อยู่อาศัยอยู่ เช่น กล้วยไม้ต่างๆ เฟิร์น และมอส เป็นที่อาศัยของ นก หนู กระรอก รวมทั้งให้ร่มเงาแก่สัตว์และพืชที่ต้องการแสงน้อยช่วยยึดหน้าดินไม่ให้พังทลาย ช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติให้คงสภาพอยู่ต่อไป สถานที่นี้จะแสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าอย่างเห็นได้ชัด (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 12 ไผ่ข้าวหลาม

ความสวยงามในบริเวณนี้ เกิดจากความเขียวชอุ่มของไผ่ข้าวหลาม ที่ทำให้บรรยากาศ สดชื่นสงบและเยือกเย็น ไผ่ชนิดนี้บางครั้งก็เรียกว่าไผ่ข้าวหลามเนื่องจากชาวไทใหญ่มักใช้ใน การนึ่งข้าวเหนียว จะสังเกตเห็นว่าไผ่ชนิดนี้จะบาง และมีช่องปล้องที่ยาวกว่า ไผ่ข้าวหลามมักเจริญเติบโตเป็นกอไผ่ หน่อไม้สามารถรับประทาน หาชื้อได้ในตลาดท้องถิ่น (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 13 จุดชมวิวพระราชอุทยานกองมู

วัดพระราชอุทยานกองมู เป็นปูชนียสถานที่สำคัญและเก่าแก่ที่สุดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประดิษฐานอยู่บนยอดดอยกองมู ซึ่งสามารถมองเห็นเด่นชัดจากทุกทิศทุกทางจากตัวเมือง เดิมมีชื่อเรียกว่า “วัดปลายดอย” สิ่งสำคัญภายในวัดได้แก่พระธาตุเจดีย์ 2 องค์ซึ่งพระธาตุองค์ใหญ่ถูกสร้างโดยจองตองสู่ เมื่อปี พ.ศ. 2403 เป็นสถานที่บรรจุพระธาตุของพระ โมคคัลฉนะเถระ ซึ่งนำมาจากประเทศพม่า ส่วนพระธาตุเจดีย์องค์เล็ก สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2417 โดยพญาสิงหนาทราชาเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอน คนแรก หากมองจากวัดพระราชอุทยานกองมู จะสามารถมองเห็นภูมิประเทศและสภาพตัวเมืองได้อย่างชัดเจน งานประจำปีของวัดนี้คืองานปีใหม่ งานสงกรานต์ และงานออกพรรษาที่มีการตักบาตรดาวดึงส์ด้วย (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 14 ต้นปาล์มพัดและต้นหวาย

ต้นปาล์มพัด (ไผ่ตองภูเขา) และต้นหวาย จะเจริญเติบโตได้ดีในบริเวณที่มีอากาศค่อนข้างเย็นของอุทยาน เนื่องจากไอชื้นที่ลอยต่ำมาตามธารน้ำที่ไหล รวมทั้งถูกปกคลุมไปด้วยต้นไม้สูงมากมาย ทำให้เหล่าต้นไม้เล็ก ๆ เหล่านั้นเจริญเติบโต อย่างแข็งแรง ทรายเท่าที่บริเวณนี้มีความ

เหมาะสมในการเจริญเติบโต เรายังสามารถเห็นพืชทั้งสองชนิดนี้กระจายอยู่ทั่วไปบนภูเขา ชื่อของ
 ปาล์มพดมีที่มาจากรูปทรงของใบ ส่วนต้นหวายจะเป็นปาล์มเลื้อย ซึ่งมีหนามและขน รวมทั้งผิวที่
 ขรุขระ ต้นหวายนั้นเป็นทรัพยากรสำคัญในการผลิตเครื่องเรือน อาทิ เช่น เติง โตะ เก้าอี้ และอื่น ๆ
 มากมาย โดยทั่วไปหวายส่วนใหญ่จะมีมากมายหลายชนิดซึ่งแตกต่างกัน (สืบค้นจาก
www.dnp.go.th)

ฐานที่ 15 หินเฉล

หินเฉลก้อนใหญ่ซึ่งมีลักษณะลักษณะเป็นชั้น ๆ นี้ต้องใช้เวลาานหลายพันปีในการ
 ก่อกำเนิดและพัฒนาจากตะกอนและโคลนหินเฉล เป็นหินที่มีสีเข้ม โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นสีดำ สี
 แดงเข้ม หรือ สีเขียวอมเทาเมื่อเปียกน้ำจะมีความลื่นมาก เป็นหินตะกอนชนิดหนึ่งที่มีความละเอียด
 สูง และมักถูกพบอยู่ใต้หินทราย ไม่ใช่บนผิวดินการที่เราสามารถมองเห็นได้ในฐานนี้ สืบเนื่องจาก
 ความลาดเอียงและสภาพภูมิประเทศของภูเขา การที่หินช่วยให้พื้นเกิดความแข็งแรง จึงถูกนำไป
 ผลิตเป็นคอนกรีต หรือใช้ป้องกันน้ำท่วม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูมรสุม (ฤดูฝน) หินชนิดนี้
 สามารถเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “หินชั้น” (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

ฐานที่ 16 จากคอยสู่แผ่นดิน

น้ำตกนี้เป็นจุดสุดท้ายของน้ำตก ของเส้นทางเดินป่าแห่งนี้เป็นน้ำตกที่สูงที่สุดในบรรดา น้ำตกทั้งสาม ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 มีความสูง 10 เมตร ซึ่งน้ำจะไหลกระเซ็นลงสู่ แอ่งน้ำเล็ก ๆ ที่อยู่เบื้องล่าง เป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการนั่งพักเพื่อผ่อนคลายมีความสุขกับการรับ ฟังเสียงธรรมชาติ อาทิเช่น เสียงนกร้อง และเสียงน้ำไหลเป็นต้น ชั้นที่ 2 มีความสูงประมาณ 3 ถึง 5 เมตร เช่นเดียวกับน้ำตกอื่น ๆ (สืบค้นจาก www.dnp.go.th)

น้ำตกกิตหลวง

ประวัติเจ้าร่อน

สมัยก่อนที่ยังไม่ได้ก่อตั้งเฟิร์นริมธารที่แพรวซึ่งทำงานที่ร้านไบเฟิร์นเป็นผู้จัดการอยู่ใน ขณะนั้น มีวันหนึ่งเจอสุนัขตัวหนึ่งชอบมาหาที่แพรวทุกวันและที่แพรวคุ้นเคยกับสุนัขตัวนี้มาก ต่อมาที่แพรวได้เก็บสุนัขตัวนี้มาเลี้ยง และตั้งชื่อให้ว่า “เจ้าร่อน” และสุนัขตัวนี้ก็อาศัยอยู่กับ คุณแพรวที่บ้าน ต่อมาคุณแพรวนำเจ้าร่อนตัวนี้มาเลี้ยงที่เฟิร์นริมธาร และพอมีนักท่องเที่ยว

เดินทางมาพักที่เฟิร์นริมธาร เจ้าร่อนก็จะออกมาต้อนรับอยู่เสมอ นักท่องเที่ยวเลยเรียกสุนัขตัวนี้ว่า “เจ้าร่อน” และติดปากกันมาจนถึงปัจจุบัน เจ้าร่อนเป็นสุนัขที่นำนักท่องเที่ยวเดินเที่ยวอุทยานในแต่ละฐานจนครบ 16 ฐานไปจนถึงน้ำตกก็คดหลวง เจ้าร่อนจะเป็นผู้นำทางนักท่องเที่ยวเสมอๆ แล้วปัจจุบันมีสุนัขตัวอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ด้วยกัน ก็สามารถนำทางได้ เช่น จูรี สิงโต บัสตี้ คอมแบค ปัจจุบันผู้ที่นำนักท่องเที่ยวอยู่คือ แพนด้า สิงโต ส่วนเจ้าร่อน ท้องและออกลูกอยู่ไม่สามารถนำทางนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสุนัขแสนรู้จริงๆ (เด่นฤดี มณีวรรณ: 12/09/2550)

เจ้าร่อน

สิงโต

น้ำตกผาเสือ

สถานที่ตั้ง

ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 390626

พิกัด Y = 2155491

ประวัติ

น้ำตกผาเสือ มีระยะทางจากในตัวเมือง 27 กิโลเมตร ในท้องที่ป่าสงวนแห่งชาติแม่ปายฝั่งขวา ท้องที่อำเภอเมืองและกิ่งอำเภอปางมะผ้า และด้วยเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน แนวเทือกเขาจะทอดยาวตามแนวเหนือใต้ อีกทั้งยังเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร มีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ คือ น้ำตกผาเสือ ที่สวยงามเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป เหมาะสำหรับการไปพักผ่อนหย่อน

(สืบค้นจาก www.moohin.com/034/034b001.shtml)

ลักษณะของพื้นที่

น้ำตกผาเสือจะมีลักษณะทั่วไปเป็นแบบธรรมชาติตั้งแต่ระยะทางของน้ำตก ผาเสือกี้จะมีแต่ต้นไม้และธรรมชาติที่สวยงาม โดยทางเดินลงไปดูน้ำตกนั้นจะมีพืชพันธุ์ไม้ที่สวยงาม และเมื่อเดินไปในสถานที่นั้นจะรู้สึกว่ายู่กลางธรรมชาติที่สวยงามและได้รับกลิ่นไอบริสุทธิ์ของธรรมชาติจริง ๆ และเมื่อลงไปถึงจุดที่ให้น้ำตก ก็จะได้เห็นน้ำตกที่มีความสูงไหลลงมาสู่พื้นน้ำที่มีก้อนหินก้อนโตๆ

จำนวนมาก เสียงของน้ำที่กระทบก้อนหินดังมาก ภาพของน้ำตกผาเสื่อ เมื่อดูแล้วเป็นภาพที่สวยงามมาก (สืบค้นจาก www.moohin.com/034/034b001.shtml)

น้ำตกผาเสื่อเป็นน้ำตกที่มีทั้งหมด 6 ชั้น ชั้นบนสุดอยู่ในป่าลึกเดินประมาณ 1 ชั่วโมง ได้แก่ น้ำตกแม่สะงากลาง ถัดออกมาเป็นชั้นผายาว ผาลาด ผาเสื่อ ผาตั้ง ผาฮ่อม ชั้นที่นิยมเที่ยวมากที่สุดคือ ผาเสื่อ ซึ่งมีน้ำตกลงกระทบแผ่นหินกระเด็นเป็นฝอยในฤดูฝน เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำมาก มีความสวยงาม แต่ไม่ควรลงเล่นน้ำในช่วงนี้ สองข้างมีแผ่นหินลักษณะคล้ายเสื่อปูลาดอยู่เป็นจำนวนมาก น้ำตกนี้ มีความสูงประมาณ 20 เมตร กว้าง 30 เมตรซึ่งได้รับการเล่าขานว่าเป็นน้ำตกที่มีความสวยงามแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน น้ำจะมากในช่วงฤดูฝนและช่วงต้นฤดูหนาวแต่ในช่วงฤดูร้อนจะเห็นพวกก้อนหินของน้ำตกที่มีความสวยงามมากส่วนข้างบนของน้ำตกจะเป็นสายน้ำไหลเป็นแก่งที่สวยงามและธรรมชาติลักษณะของข้างบนจะมีทางเดินเพื่อศึกษาธรรมชาติระยะประมาณ 2 กิโลเมตรมีธรรมชาติที่สวยงามพร้อมกับลำน้ำและเนินหินที่สวยงามเหมาะสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ (รง ไม่มีสกุล : 19 /09/2550)

น้ำตกผาเสื่อ

บริเวณรอบๆน้ำตกผาเสื่อ

น้ำบ่อเปิด

สถานที่ตั้ง

ริมถนนแม่ฮ่องสอน - ปาย อยู่ทางขึ้นด้านตรวจคนเข้าเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391484

พิกัด Y = 2135630

สภาพบ่อน้ำ

ประวัติ

สมัยก่อนส่วนมากจะเดินทางด้วยเท้าหรือการเดิน หากพ่อค้าแม่ขาย หรือชาวบ้านที่ต้องเดินทางเข้าเมืองแม่ฮ่องสอน ก็จะผ่านเส้นทางนี้หากเดินทางมาถึงบริเวณน้ำบ่อก็จะมาพักผ่อนและอาศัยดื่มน้ำที่บ่อ เมื่อหายเหนื่อยและก็จะเดินทางต่อไป (สามารถ ทิมะนันท์ : 25/09/2550)

น้ำบ่อมุเซอ

สถานที่ตั้ง

ริมถนนสายแม่ฮ่องสอน - ปาย ห่างจากตัวเมืองประมาณ 1 กิโลเมตร อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด = 391493

พิกัด = 2139167

สภาพน้ำบ่อ

ประวัติน้ำบ่อมุเซอ

เป็นบ่อน้ำที่พรานล่าสัตว์ขุดขึ้นไว้ในสมัยโบราณ ปัจจุบันยังคงมีหลายแห่ง อาทิเช่น น้ำบ่อมุเซอระหว่างทางบ้านขุนยวม-บ้านเมืองปอน (อำเภอขุนยวม) หลักกิโลเมตรที่ 6-7 และที่ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน บริเวณข้างถนนสายแม่ฮ่องสอน - ปาย ห่างจากตัวเมืองประมาณ 1 กิโลเมตร มีตำนานเล่าว่ามีมุเซอผู้หนึ่งสมัยโบราณถือสังข์จะมาก โดยตั้งสังข์จะว่าในวันหนึ่งๆจะล่าสัตว์เพียงไม่กี่ตัว ซึ่งจะล่าตามจำนวนนี้ตลอด หากได้ครบตามจำนวนแล้ว ถ้าเห็นสัตว์อีกก็จะไม่ยิงด้วยอานิสงส์การยึดมั่นในสังข์จะทำให้มุเซอผู้นั้นสามารถเรียกน้ำได้ ทำให้มุเซอ สามารถอธิฐานเรียกน้ำขึ้นมาบนภูเขาได้ เมื่อล่าสัตว์ได้แล้วสามารถเรียกน้ำขึ้นมาล้างเนื้อบนภูเขา น้ำล้างเนื้อจะกลายเป็นน้ำซับบนภูเขา ต่อมาจึงมีผู้ไปก่ออิฐโอบกปูนเป็นบ่อถาวรเรียกว่า “น้ำบ่อมุเซอ” (จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2544:238-239)

การช่วยกันรักษาบ่อน้ำที่มีผู้ขุดไว้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เมื่อมีการขุดบ่อน้ำแล้วจะไม่มี การสร้างบ้านทับบ่อน้ำ โดยมีความเชื่อว่าอาจทำให้มีอันเป็นไป แก่การสร้างบ้าน หรือครอบครัว

นอกจากนี้จะช่วยกันรักษาบ่อน้ำที่มีผู้ขุดไว้ระหว่างทางสมัยก่อน ไม่ว่าจะ เป็นบ่อมุเซอ บ่ออ่าง หรือหมาแล (หมาเลีย) (จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2544:238-239) ซึ่งในสมัยก่อนส่วนมากจะเดินทางด้วยเท้าหรือการเดิน หากพ่อค้าแม่ขาย หรือชาวบ้านที่ต้องเดินทางเข้าเมืองแม่ฮ่องสอน ก็จะผ่านเส้นทางนี้ หากเดินทางมาถึงบริเวณน้ำบ่อก็จะมาพักผ่อนและดื่มน้ำที่บ่อ หากหายเหนื่อยและก็จะเดินทางต่อไป (สามารถ หิมะนันท์ : 25/09/2550)

แม่น้ำปาย

สถานที่ตั้ง

บ้านทุ่งกอมู หมู่ 3 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X =390168

พิกัด Y =2137897

ประวัติน้ำปาย

แม่น้ำปาย เป็นแม่น้ำที่ใหญ่และยาวที่สุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดจากทิวเขาดนนงชัย และทิวเขาแดนลาวในเขตอำเภอปายไหลผ่าน 3 อำเภอในจังหวัดเดียว คือ อำเภอปาย-อำเภอปางมะผ้า-อำเภอเมือง ก่อนจะไหลลงสู่แม่น้ำสาละวิน แต่ช่วงนี้มีทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงามแล้วไหลลงมาทางทิศใต้ผ่านอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน (แม่น้ำคง) ในเขตรัฐคะยา สหภาพพม่า มีความยาวประมาณ 180 กิโลเมตร กว้างประมาณ 30 เมตร และลึกประมาณ 7 เมตร ท้องน้ำมีลักษณะเป็นกรวดทราย และในฤดูแล้งน้ำลึกประมาณ 1 เมตร ตลอดลำน้ำปายนี้สามารถล่องแพได้ คือ เริ่มต้นจากบ้านห้วยเค็ด ตำบลผาบ่อง ซึ่งห่างจากตัวอำเภอเมืองประมาณ 6 กิโลเมตร และล่องถึงบ้านน้ำเพียงดิน ซึ่งเป็นเขตต่อแดนระหว่างไทยกับพม่า ปกติแล้วในช่วงนี้ นิยมนั่งเรือหางยาวมากกว่าจะล่องแพ และจากจุดนี้ผู้ที่นิยมล่องไพรด้วยการนั่งบนหลังช้าง ก็สามารถทำได้เช่นกัน การล่องเรือในช่วงนี้เป็นที่นิยมกันมากในหมู่นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากทิวทัศน์ของฝั่งแม่น้ำมีความสวยงามและระดับน้ำก็ลดหลั่นกันตลอดทาง โดยใช้เวลาในการไปและกลับเพียง 2-3 ชั่วโมงเท่านั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่ต้องการพักผ่อนด้วย

การกางเต็นท์ก็อาจทำได้โดยขออนุญาตจากหัวหน้าด่านตำรวจที่น้ำเพียงดินเสียก่อน ช่วงที่
เหมาะสมที่สุดในการล่องแพแม่น้ำปายได้แก่ ช่วงเดือนตุลาคม- มีนาคม

(สืบค้นจาก<http://thai.tourismthailand.org/attraction/maehongson-58-1213-1.html>;

<http://www.tourthai.com/province/maehongsorn/attraction-maenumpai.php>)

แม่น้ำปาย

แม่น้ำปาย

ล่องแพน้ำปาย

น้ำพุร้อนผาบ่อง

สถานที่ตั้ง

น้ำพุร้อนผาบ่อง หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 322886

พิกัด Y= 2124278

สภาพแวดล้อม

เมื่อเดินทางจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนเข้าสู่ถนน 108 เดินทางไปบ้านผาบ่องเมื่อไปถึงจะมีทางแยกเข้าบ้านผาบ่องแล้วเดินเข้าไปประมาณ 10 เมตร จะพบบ่อน้ำพุร้อนอยู่ภายใน และมีห้องน้ำไว้คอยบริการให้กับนักท่องเที่ยวเข้าไปอาบน้ำพุร้อน และภายนอกจะจัดเป็นห้องอาบน้ำเป็นหลังๆ ไปมีจำนวน 2 หลัง เพื่อเป็นที่ให้บริการของนักท่องเที่ยว บริเวณภายนอกจะเป็นสนามหญ้า มีแนวทางเดินเป็นทางซีเมนต์กว้าง 1 เมตรตลอดทางภายในสนามหญ้าจะเป็นศาลาที่พักผ่อนเป็นแห่งๆ ไปมีจำนวน 3 หลังบ่อน้ำร้อนอยู่ตรงกลาง 2 บ่อมีพื้นที่ทั้งหมด 7 ไร่รอบๆ ด้านนอกไร่จะปลูกดอกไม้เป็นแปลง บรรยากาศบริเวณน้ำพุร้อนจะมีอากาศอุ่นๆ ในยามเช้าฤดูหนาวและจะมีหมอกไอน้ำอุ่นที่สวยงามในยามเช้า (เอกสารน้ำพุร้อนผาบ่อง มปป: 1-2)

สภาพบ่อน้ำพุร้อน

ประวัติ

น้ำพุร้อนผาบ่อง มีพื้นที่อยู่หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง ปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่องและกำนันตำบลผาบ่อง น้ำพุร้อนผาบ่องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่คู่กับบ้านผาบ่องมานาน ตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 บ้านผาบ่องเป็นเส้นทางผ่านของทหารญี่ปุ่นไปยังประเทศพม่า และทหารญี่ปุ่นได้อาศัยแหล่งน้ำพุร้อนผาบ่องเป็นที่พักผ่อนตามธรรมเนียมของการอาบน้ำแร่แบบญี่ปุ่นและมีการปรับปรุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงจนถึงปัจจุบัน น้ำพุร้อนผาบ่องเป็นแหล่งธรณีวิทยาที่น่าสนใจ มีลักษณะเป็นบ่อขนาดใหญ่ จำนวน 2 บ่อ อุณหภูมิโดยเฉลี่ย

น้ำพุร้อน ประมาณ 63 องศาเซลเซียส ค่าPH 7 เหมาะสำหรับแช่อาบไม่เหมาะสำหรับบริโภค ในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม บริเวณลานน้ำพุร้อนจะพบจ๊กจั่นมารวมตัวกันจำนวนมากนับหมื่นตัว พบได้เวลาพลบค่ำ ซึ่งชาวบ้านในหมู่บ้านมาจับบริโภคและนำไปขาย (เอกสารน้ำพุร้อนผาบ่อง : 1-2)

อาบน้ำแร่เพื่อสุขภาพ

น้ำพุร้อนผาบ่องได้จัดสร้างห้องอาบน้ำแร่ไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว คือ ห้องอาบน้ำแร่แบบแช่ส่วนตัวจำนวน 18 ห้อง ห้องแช่รวมจำนวน 1 ห้องไว้บริการนักท่องเที่ยวทุกวัน สำหรับค่าบริการเข้าชมฟรี อุณหภูมิของน้ำแร่ที่ใช้อาบน้ำประมาณ 39 -42 องศาเซลเซียส ใช้แช่อาบโดยจะต่อท่อตรง มาจากบ่อน้ำพุร้อนขนาดใหญ่ การอาบน้ำแร่เป็นการบำบัดความเมื่อยล้าของร่างกาย ความร้อนช่วยลดและคลายความเจ็บปวดของกล้ามเนื้อ ทำให้รู้สึกสดชื่น ช่วยให้โลหิตไหลเวียนดี และยังช่วยรักษาโรคผิวหนังบางชนิด เช่น กลากเกลื้อน ผื่นคัน เป็นต้น (เอกสารน้ำพุร้อนผาบ่อง : 1-2)

อัตราการให้บริการห้องอาบน้ำแร่

ห้องอาบน้ำแร่แบบแช่รวม ลงแช่ได้ 10 คน ห้องละ 400 บาท

ห้องอาบน้ำแร่เดี่ยว

ห้องละ 50 บาท

(เอกสารน้ำพุร้อนผาบ่อง : 1-2)

มีบริการนวด

ภายในบริเวณบ่อน้ำร้อน

บ้านรักไทย

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่ หมู่ 6 ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
ห่างจากตัวเมืองประมาณ 44 กิโลเมตร

พิกัด X = 389115

พิกัด Y = 2166177

ประวัติ

บ้านรักไทย (บ้านแม่ฮ่อ) เป็นหมู่บ้านสุดท้ายก่อนที่จะถึงชายแดนไทย - พม่า ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่บ้านอพยพมาจากทางตอนใต้ของจีน ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง บริเวณหมู่บ้านมีทะเลสาบที่สวยงาม ที่หมู่บ้านแม่อนี้ยังมีการสืบทอดประเพณีของชาวจีนฮ่อหลายอย่าง ทั้งการพูด การเขียน ลักษณะของบ้านจะมีลักษณะที่เป็นบ้านแบบเก่าที่ทำมาจากดินเหนียวผสมฟางข้าว รวมทั้งอาหารต้นตำหรับจีนตอนใต้แถบมณฑลยูนนาน นอกจากนี้บ้านแม่อายังมีสภาพอากาศที่เหมาะสมสำหรับปลูกชา ชาที่บ้านแม่ออปลูกนี้มีหลายพันธุ์ได้แก่ ชาพันธุ์ชิงชิง อุ๋หลง (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2550.: 8)

พื้นที่ส่วนใหญ่ของบ้านรักไทย อยู่บนพื้นที่สูงมีธรรมชาติที่สวยงาม และมีอากาศที่บริสุทธิ์ ตรงกลางของหมู่บ้านจะมีหนองน้ำกลางหมู่บ้าน ซึ่งหาดูได้ยาก ชาวบ้านส่วนมากนิยมปลูกชาเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เพราะเห็นว่าลักษณะของอากาศเหมาะแก่การปลูกชา

ชาที่หมู่บ้านรักไทยมีกลิ่นหอม ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่โดดเด่น คือการสร้างบ้านด้วยดินเหนียวผสมกับฟางข้าว (สุยหลิน แซ่จิ่ง :19/09/2550)

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนมากต้องการมาดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านรักไทย บรรยากาศที่ดีของที่บ้านรักไทย และที่สำคัญนักท่องเที่ยวจะมานั่งชิมชา รับประทานอาหารยูนาน ลักษณะของชาที่นี่ไม่เหมือนชาที่อื่นเพราะชาที่นี่เมื่อคั่วแล้วจะรู้สึกชุ่มคอ และเป็นชาแท้ละลายไขมันได้ดี พันธุ์ของชามาจากไต้หวัน และสำหรับเรื่องของอาหารยูนาน ก็จะมีอาหารที่เด่น เช่น ขาหมู หมั่นโถ ยำใบชาสด หน่อไม้ผัด หรือยำ อาหารพวกนี้เป็นอาหารที่มีรสชาติที่อร่อยของบ้านรักไทย นอกจากนี้ยังมีการขี่ม้าไปเที่ยวเขตชายแดน และเดินป่า เที่ยวชมธรรมชาติที่สวยงาม และชมคุกเก่า (สุยหลิน แซ่จิ่ง :19/09/2550)

บรรยากาศรอบๆหมู่บ้าน

ลักษณะร้านค้าต่างๆภายในหมู่บ้าน

ไร่ชาชนิดต่างๆ

ภูโคลน คันทรีคลับ

สถานที่ตั้ง

132 ม. 2 ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอ เมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน 58000 โทรศัพท์ 053-282579

FAX -053- 279260 E - mail: information@pooklon.com

พิกัด X =391948

พิกัด Y =2148272

ประวัติความเป็นมา

ในปี พ.ศ. 2538 แหล่งโคลนสุขภาพ โป่งเดือดแม่สะงาหรือชื่อในปัจจุบันคือ “ภูโคลน” ถูกค้นพบเป็นครั้งแรกโดยกลุ่มนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านธรณีวิทยาชาวฝรั่งเศสและชาวไทย ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้วค้นพบสายน้ำร้อนผุดขึ้นมากลางทุ่งนา และไหลไปรวมกับลำธารเล็กๆ ซึ่งชาวบ้านบริเวณดังกล่าวเล่าหากมีคนเจ็บป่วยไม่สบาย ก็มักไปแช่น้ำอุ่นดังกล่าวทำให้อาการปวดเมื่อยนั้นหายไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ได้มีการศึกษาค้นคว้าและเก็บตัวอย่างน้ำแร่และโคลนธรรมชาติ ไปตรวจสอบ แร่ธาตุที่ห้องทดลองของสถาบันวิจัย THERMALIUM LUXEUIL LABORATORIE ประเทศฝรั่งเศส ใช้ระยะเวลาศึกษาและวิจัยอย่างละเอียดนานถึง 4 ปี พ.ศ. 2542 มีการแจ้งผลการวิจัยระบุว่าตะกอนโคลนที่ปนเปื้อน มากับน้ำแร่นั้น เป็นโคลนบำบัดผิวที่มีคุณประโยชน์อุดมไปด้วยแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ต่อผิวหนัง และระบบไหลเวียนโลหิต

ของมนุษย์ มีแร่ธาตุหลักหลายชนิดเทียบเท่ากับ โคลนจากต่างประเทศเช่น โคลนจากทะเลสาบเดดซี และโคลนลาวาภูเขาไฟ ในประเทศโรมาเนีย ซึ่งสามารถค้นพบได้เพียงไม่กี่แห่งในโลก จึงมีการเริ่มต้นสำรวจใหม่อีกครั้ง โดยใช้เทคโนโลยีดาวเทียมสำรวจและทีมงานเครื่องขุดเจาะอันทันสมัยจากประเทศออสเตรเลียเพื่อนำโคลนและน้ำแร่มาใช้ และในปี พ.ศ. 2543 จดทะเบียนจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด ภูโคลน คันทริคัลป์ ด้วยทุนจดทะเบียนจำนวน 10 ล้านบาท เพื่อพัฒนาที่ดินดังกล่าวเพื่อประโยชน์ ด้านสุขภาพรวมถึงการท่องเที่ยว ของจังหวัดและประเทศต่อไป (สืบค้นมาจาก <http://www.pooklon.com/contact.htm>)

1. ภูโคลน

เป็นแหล่งค้นพบโคลนจากน้ำพุร้อน นับเป็นหนึ่งในสามแหล่งของโลกที่มีการค้นพบโคลนที่นำมาใช้ในการเสริมสร้างสุขภาพความงามให้กับผิวพรรณของเรา นอกเหนือจากโคลนใต้ทะเล dead sea และโคลนภูเขาไฟ เนื่องจากมีแร่ธาตุที่มีประโยชน์ เช่น แคลเซียม ที่ช่วยปรับความสมดุลของผิว โบรไมด์มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อโรค แมกนีเซียมช่วยเสริมสร้างและซ่อมแซมเซลล์ผิวที่เสื่อมสภาพ เป็นต้น ภูโคลนเป็นแหล่งน้ำแร่และโคลนธรรมชาติที่มาจากสายน้ำแร่ใต้ดินเป็น โคลนเคออบริสุทธิที่ขึ้นมากับน้ำแร่ธรรมชาติที่สะอาดและไม่มีการปนเปื้อน ซึ่งอุดมไปด้วยแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์ต่อผิวหนังและระบบไหลเวียนของโลหิตของมนุษย์ และที่นี่มีบริการพอกโคลนซึ่งใช้เวลาไม่นาน หรือใช้บริการอาบน้ำแร่ นักท่องเที่ยวสามารถแวะมาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ภูโคลนให้บริการในรูปแบบของสปา และมีสระน้ำแร่ธรรมชาติ (สืบค้นมาจาก <http://www.pooklon.com/contact.htm>)

2. โคลนสุขภาพ

ใช้เพื่อผิวพรรณที่สะอาดใส เนียนนุ่ม โดยมีคุณสมบัติสามารถดูดซับความมันส่วนเกินและสิ่งสกปรกที่ติดตามรูขุมขนอันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิด สิวเสี้ยน และริ้วรอยหมองคล้ำ อีกทั้งส่วนผสมของแร่ธาตุที่สำคัญยังเป็นอาหารบำรุงเซลล์ผิว และช่วยกระตุ้นให้เซลล์ผิวทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ของภูโคลน มีดังนี้

1. ช่วยปรับสภาพความสมดุลของผิวไม่ให้เกิดความแห้งกร้าน
2. สามารถฆ่าเชื้อโรคได้อย่างปลอดภัยไม่ระคายเคืองผิว
3. สามารถทำความสะอาดได้ลึกถึงรูขุมขน
4. ช่วยบำรุงและควบคุมความชุ่มชื้นของเซลล์ผิว
5. สร้างและซ่อมแซมเซลล์ผิวที่เสื่อมสภาพไป
6. สามารถกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ผิวให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
7. สามารถทำความสะอาดผิวหนังได้อย่างสะอาดลึกถึงรูขุมขน ดูดซับความมันและขจัดสิ่งสกปรกที่สะสมในเซลล์ของผิว และนอกจากนี้แร่ธาตุบางตัวยัง
8. ช่วยกำจัดเซลล์ผิวที่เสื่อมสภาพไปด้วย ทำให้ผิวหนังดูสะอาดและผ่อนคลาย

(สืบค้นจาก<http://www.pooklon.com/contact.htm>)

ภายในบริเวณภูโคลน

บ่อโคลน

การนวดแผนไทย

โคลนที่เอามาพอกหน้าและพอกตัว

3. ผลิตภัณฑ์จากภูโคลน

3.1 สเปรย์น้ำแร่ธรรมชาติบำรุงผิว ภูโคลน ผลิตภัณฑ์น้ำแร่ธรรมชาติภูโคลน สามารถช่วยให้ความชุ่มชื้นและปรับสภาพผิวชั้นนอกสุด ที่เสื่อมสภาพ ขาดความชุ่มชื้นจากมลภาวะ และภารกิจประจำวัน มีส่วนประกอบจากแร่ธาตุที่สำคัญหลายชนิด มีสภาพความเป็นกรดและค่าที่เป็นกลางช่วยให้ผิวชุ่มชื้นและนุ่มนวลขึ้น ใช้ทดแทนน้ำหล่อเลี้ยง ที่สูญเสียไประหว่างวัน เพิ่มความสดชื่นหลังเล่นกีฬาหรือขณะขับรถ เหมาะกับทุกสภาพผิวใช้ได้บ่อยตามที่ต้องการ และสามารถใช้ได้กับเครื่องสำอาง เพื่อประสิทธิภาพการบำรุงผิว (สืบค้นมาจาก <http://www.pooklon.com/contact.htm>)

3.2 ครีมอาบน้ำ ภูโคลน เพื่อผิวพรรณเนียนนุ่ม สะอาด สดใส ด้วยคุณค่าจากโคลน สามารถจัดความมันส่วนเกินปราบเครื่องสำอาง สิ่งสกปรกที่ติดตามรูขุมขนอันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิด สิวเสี้ยน ริวรอยหมองคล้ำ อีกทั้งส่วนประกอบของแร่ธาตุที่สำคัญใน โคลน ยังเป็นอาหารบำรุงเซลล์ผิว ช่วยกระตุ้นให้เซลล์ผิวทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มความสดชื่นและผ่อนคลาย ด้วยกลิ่นหอมจาก น้ำมันหอมระเหย ส้ม น้ำผึ้ง แคนเบอร์รี่ ถิลาวดี และลิลลี่

(สืบค้นมาจาก <http://www.pooklon.com/contact.htm>)

3.3 โคลนเพื่อสุขภาพและความงาม ลาโบที้ จากแหล่งโคลนสุขภาพของเมืองไทย ภูโคลน เพื่อผิวพรรณสะอาดใส เนียนนุ่มและคงความชุ่มชื้น ของสภาพผิวผู้สมคุณธรรมชาติ และยัง สามารถดูดซับความมันส่วนเกินและสิ่งสกปรก ที่ติดตามรูขุมขนอันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิด สิวเสี้ยน และริ้วรอยหมองคล้ำ อีกทั้งส่วนผสมของแร่ธาตุที่สำคัญ ยังเป็นอาหารบำรุงเซลล์ผิวและช่วยกระตุ้น

ให้เซลล์ผิวทำงานอย่างมีประสิทธิภาพโคลนสุขภาพ ลาโบเต้ ผลิตจากวัตถุดิบธรรมชาติ 100 %
จึงเหมาะกับทุกสภาพผิว (สืบค้นมาจาก <http://www.pooklon.com/contact.htm>)

คอยไมโครเวฟ(บ้านยอดคอย)

สถานที่ตั้ง

ตำบลห้วยโป่ง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 (เส้นทางแม่ฮ่องสอน - ขุนยวม)
ห่างจากตัวเมืองประมาณ 40 กิโลเมตร

พิกัด X = 398595

พิกัด Y = 211259

ประวัติ

เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้ง ที่อาศัยอยู่บนคอยสูงจากน้ำทะเล 1000 เมตร มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและรักษาประเพณีอย่างเคร่งครัด ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านส่วนใหญ่ย้ายมาจากอำเภอปาย ซึ่งได้ย้ายมาอยู่ในหมู่บ้านประมาณ 30 ปี เดิมในหมู่บ้านมีบ้านเรือนเพียง 4-5 หลัง (ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป: 6; วรวุฒิ พนมไพร: 20/09/2550)

ลักษณะของคอยไมโครเวฟ

คอยไมโครเวฟ มีลักษณะเป็นหมู่บ้านที่อยู่บนคอยสูง สภาพอากาศหนาวเย็นเป็นอากาศที่บริสุทธิ์ ทางขึ้นไปบนคอยไมโครเวฟ ประกอบด้วยต้นไม้และธรรมชาติที่สวยงามตลอดทางจนถึงหมู่บ้าน หากไปเที่ยวหมู่บ้านในช่วงฤดูหนาว เมื่อมองลงมาด้านล่างจะเห็นเป็นทะเลหมอกที่สวยงาม ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตร ปลูกกะหล่ำปลีขาย นอกจากนี้แล้วในแต่ละหมู่บ้านจะมีประเพณีที่เด่นและจัดขึ้นทุกปี คือประเพณีการกินวอ ซึ่งจัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปี จะจัดงาน 3 วัน คล้ายการส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ โดยในงานจะมีการแสดง

การละเล่นของชนเผ่า ที่หาดูได้ยาก ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ
(วรวิมล พนมไพร : 20/09/2550)

บรรยากาศภายในหมู่บ้าน

รอยพระพุทธรูปปาฐู

สถานที่ตั้ง

บ้านปาฐู ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X =392587

พิกัด Y =2124854

รอยพระพุทธรูป

ประวัติความเป็นมา

จากการสัมภาษณ์ นายการุณ วงศ์สำราญ เล่าว่า ในช่วงปีพ.ศ. 2507 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) ได้มีการสร้างถนน ทางหลวงหมายเลข 108 จนกระทั่งมาถึงบริเวณดังกล่าวได้มองเห็นก้อนดินมีลักษณะคล้ายเจดีย์ขนาดเล็ก ๆ จึงคิดว่าน่าจะมีสิ่งของสำคัญจึงนำรถเข้าไปไถหน้าดินบริเวณดังกล่าว แต่ก็ไม่พบอะไร (การุณ วงศ์สำราญ: 22/02/2551)

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2513 นายอ่องซิง กลิ่นขจร ได้เข้าค่ายลูกเสือ ซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของถนนฝั่งตรงข้าม ในช่วงพักเที่ยงของการเข้าค่ายลูกเสือ นายอ่องซิง กลิ่นขจร ได้เดินไป

เก็บหมากนะ(ภาษาไทยใหญ่) ในขณะที่นั่งลงนั้นสังเกตเห็นร่องรอยคล้ายรอยเท้ามนุษย์ จึงใช้ไม้ขูดดูเรื่อย ๆ จนเห็นเป็นลักษณะรอยเท้ามนุษย์อย่างชัดเจน จึงนำเรื่องที่เห็น ไปบอกชาวบ้านในหมู่บ้านป่าปู ชาวบ้านพากันมาดูและสันนิษฐานว่าเป็นรอยพระพุทธรูปบาท จึงช่วยกันบูรณะและสร้างศาลาให้คนที่ผ่านไปมาได้สักการบูชา (การุณ วงศ์สำราญ: 22/02/2551)

ลำน้ำปู่

สถานที่ตั้ง

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 391497

พิกัด Y=2134945

สภาพลำน้ำปู่

ประวัติความเป็นมา

ลำน้ำปู่เป็นลำน้ำที่สำคัญและผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนในปือกดอนเจดีย์มาช้านาน ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ตามริมน้ำได้เก็บผักมากินมาขายและยังได้ใช้น้ำจากลำน้ำปู่อุปโภค บริโภค ทำไร่นา เพราะมีน้ำตลอดปี ชาวบ้านเล่าว่า ลำน้ำปู่แม้มีขนาดไม่ใหญ่เท่าลำน้ำแม่ฮ่องสอน มีแหล่งกำเนิดบริเวณต้นน้ำในพื้นที่ป่า อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ เรียกว่า บ้านหัวน้ำส่อม ทำให้มีน้ำอยู่ตลอดทั้งปีไหลผ่านเข้าสู่ชุมชนต่างๆ อาทิ ชุมชนชานเมือง ชุมชนปางลือ และชุมชนดอนเจดีย์ แล้วไหลลงสู่ลำน้ำแม่ฮ่องสอนเพื่อออกสู่อ่างน้ำปาย ปัจจุบันมีโรงงานทำขนมเงินปลอยของเสียลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้น้ำไม่สะอาดดังเดิม มีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งรวมตัวจัดตั้งเป็นเครือข่ายอาสาสมัครกู้สายน้ำให้แผ่นดินขึ้น เพื่อพัฒนาลำน้ำปู่ให้กลับมามีสภาพที่อุดมสมบูรณ์ให้

ได้ใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด นางคำมาตร พรนิมิต สมาชิกอาสาสมัครกู้สายน้ำให้แผ่นดิน
เปิดเผยว่า

“กลุ่มอาสาสมัครฯ เริ่มรวมตัวกันมาเมื่อ 3 ปีก่อน สืบเนื่องมาจากโครงการปฏิบัติการ
ชุมชนและเมืองน่าอยู่ของ จ.แม่ฮ่องสอน เห็นว่าน่าจะมีส่วนช่วยทำอย่างไรให้เมืองแม่ฮ่องสอนน่า
อยู่ และพวกเราที่อาศัยอยู่ริมลำน้ำปู้กันตั้งแต่เกิด ตอนนี้อันน้ำมีสภาพอะไรไม่ต่างไปจากคนป่วยถึง
เวลาแล้วที่ต้องร่วมกันพัฒนาลำน้ำ โดยได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายเมืองแม่ฮ่องสอน เทศบาล
และภาคีต่างๆ ในระยะแรกมีสมาชิกประมาณ 20 คน เป็นคนในชุมชนคอนเจดีย์ เดิมนั้นมีชาวบ้านที่
หันมาให้ความสำคัญในการร่วมกันพัฒนามากขึ้น จนปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดราวๆ 60 คน ซึ่งมา
จากชุมชนที่อาศัยอยู่ริมลำน้ำปู้ เช่น ชุมชนปางลือ ชุมชนบ้านชานเมือง หมู่บ้านนาหมากปิ่น และ
ได้รับการบรรจุเป็นหนึ่งในแปด แผนงานพัฒนาเมืองแม่ฮ่องสอนให้น่าอยู่ของคณะกรรมการ
พัฒนาเมืองน่าอยู่แม่ฮ่องสอน ส่วนกิจกรรมที่ทำได้ คือลงสำรวจจัดเก็บข้อมูลต่างๆ รวมทั้งจัดทำ
แผนผังและพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่ริมลำน้ำปู้ ตั้งแต่บ้านชานเมืองถึงหมู่บ้านนาหมากปิ่น และได้รับ
ความร่วมมือจากโรงเรียนบ้านจองคำโดยส่งนักเรียนมาร่วมกันเก็บขยะในลำน้ำอีกด้วย นอกจากนี้
ยังร่วมกันดูแลรักษาป่าต้นน้ำโดยปลูกต้นไม้ ปรับปรุงตลิ่งที่ชำรุดโดยปลูกหญ้าแฝก ผักกูด
ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านที่อยู่ริมลำน้ำไม่ทิ้งของเสียและน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ รวมทั้งจัดทำบ่อบำบัด
น้ำเสียในครัวเรือนอีกด้วย”

(สืบค้นจาก http://www.chumchonhai.or.th/member/showcontentdetail.asp?data_rec=256;

<http://www.codi.or.th/baanmankong/index.php?option=articles&task=viewarticle&artid=26&Itemid=3>)

โครงการสวนสาธารณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามพระราชดำริ (ท่าโป่งแดง)

สถานที่ตั้ง

บ้านท่าโป่งแดง หมู่ 5 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
ห่างจากตัวเมืองประมาณ 6 กิโลเมตร

พิกัด X= 389745

พิกัด Y= 2131726

สภาพแวดล้อม

สวนรุกชาติท่าโป่งแดงเป็นสวนดอกไม้และป่าไม้ ภายในสวนจะพบศาลาที่พักเป็นแห่งๆ และเป็นโรงเพาะชำกล้าไม้ บริเวณสวนรุกชาตินี้มีพื้นที่ทั้งหมด 11 ไร่ ป่าภายในสวนรุกชาติจะเป็นป่าไม้ผลัดใบตลอดทั้งปี ส่วนมากเป็นเส้นทางการศึกษาธรรมชาติ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้จากป่าและสวนรุกชาติแห่งนี้ยังเป็นอ่างเก็บกักน้ำเพื่อไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง (ปฏิญาณ กองศรี: 13/12/2550)

ประวัติ

เมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2534 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงรับสั่งแก่คณะทำงานตามโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ ณ พระตำหนักภูพิงราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ให้ใช้พื้นที่บริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำปาย ที่อยู่ตรงข้ามหน่วยงานปศุสัตว์ จัดทำเป็นสวนสาธารณะ (Public park) โดยวิธีสูบน้ำจากแม่น้ำปายขึ้นไปช่วย เพื่อให้เป็นสถานที่พักผ่อนของเมือง

แม่ฮ่องสอน และในสวนสาธารณะนั้นต้องมีการสร้างที่พักเอาไว้ด้วย เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ชมสวนได้พักผ่อน เมื่อปลูกป่าเต็มพื้นที่นั้นแล้ว ต่อไปจะเป็นส่วนเดียวกับฝั่งขวา คือศูนย์ทำโปงแดง ทั้งหมด และถ้ามีเงินก็สามารถทำสะพานข้ามแม่น้ำปาย เชื่อมกับสวนสาธารณะข้ามไปฝั่งขวาได้ (ปฏิญาณ กองศรี:13/12/2550)

บริเวณภายในสวนรุกขชาติทำโปงแดง

ในวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินตรวจเยี่ยมการดำเนินงานของศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปาย และตรวจพื้นที่ ซึ่งจะก่อสร้างสวนสาธารณะทรงได้พระราชทานพระราชดำรัส ดังนี้ (ปฏิญาณ กองศรี:13/12/2550)

“ให้พิจารณาเร่งรัดการก่อสร้างฝายกั้นลำน้ำปาย เพื่อจัดหาน้ำให้กับพื้นที่ศูนย์บริการพัฒนาลุ่มน้ำปายและส่งน้ำให้แก่พื้นที่สวนสาธารณะ ที่จะก่อสร้างขึ้นในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยในพื้นที่สวนสาธารณะ ให้ทำระบบส่งน้ำไปยังพื้นที่รอบภูเขา โดยก่อสร้างเป็นบ่อพักน้ำไว้เป็นระยะๆระหว่างทางขึ้นเขาโดยให้ทำรอบ ๆ เขา เป็นระยะภายในสวนสาธารณะ แล้วปล่อยน้ำลงมาเพิ่มความชุ่มชื้นของพื้นที่ป่าและสำหรับพื้นที่ป่าบนภูเขาให้ปลูกต้นไม้ที่ไม่ทิ้งใบ และนำน้ำมารด ป่าก็จะสวย” ทรงรับสั่งเพิ่มเติมว่า (ปฏิญาณ กองศรี:13/12/2550)

“ถ้ามีน้ำ ป่าบริเวณนี้จะเขียว ไม้ไม่ผลัดใบเช่นเดียวกับที่ดอยสะเก็ด และพื้นที่นี้ไม่ต้องปลูกป่าใหม่ แต่ถ้าปลูกใหม่ไม่ต้องตัด ให้ปลูกแซมในที่โล่ง ซึ่งอาจจะปลูกไม้ประเภท หว้า ไทรสะเดา สำหรับพื้นที่โล่งมาก ๆ ก็ให้ทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินปลูกตามลักษณะของชั้นความสูงหรือแนวระดับ และในส่วนของขอบเขตพื้นที่สวนสาธารณะนั้น ให้กันขอบเขตให้ชัดเจน และสำหรับราษฎรที่บุกรุกพื้นที่สวนสาธารณะอยู่ ก็ให้จัดที่ดินทำกินให้เขาใหม่ บริเวณใกล้เคียง จัดหาน้ำให้ เขาก็มีที่อยู่ดีกว่าเดิมซึ่งปัจจุบันเขาแร้นแค้น ต่อไปก็ยกให้เขา หรือต่อไปก็บอกชาวบ้านกลุ่มนี้ มาเป็นคณงานของสวนสาธารณะ” (ปฏิญาณ กองศรี:13/12/2550)

ในวโรกาสเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้ทรงปลูกต้นหว้า ไว้เป็นที่ระลึกทางด้านหน้าเชิงเขาของสวนสาธารณะ ขณะนี้ ต้นหว้าต้นนี้เจริญเติบโตงดงามยิ่งนัก สวนสาธารณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้พัฒนาปรับปรุงมาโดยตลอด ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2539 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานเปิดสวนสาธารณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน ณ อาคารชมวิว ให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนสืบมา สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหนึ่งที่เข้ามารับผิดชอบดูแล พัฒนาสวนสาธารณะจังหวัดแม่ฮ่องสอนตลอดมา จุดที่น่าสนใจ สวนสาธารณะจังหวัดแม่ฮ่องสอนตามพระราชดำริ (ปฏิญาณ กองศรี:13/12/2550)

ลักษณะภายในบริเวณสวนรุกขชาติทำโป่งแดง

1. ศาลานิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ เป็นอาคารแลดงประวัติ ความเป็นมาของสวนสาธารณะฯและเรื่องราว แนวคิดและทฤษฎีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ในด้านป่าไม้ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนโครงการตามพระราชดำริ ที่ได้ทรงพระราชทานให้กับประชาชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ เป็นเส้นทางเดินเรียบไปตามลำห้วยและเนินเขา ผ่านสถานีให้ความรู้ จำนวน 5 สถานี ระยะทางยาว 1,200 เมตรใช้เวลาเดินประมาณ 45 – 60 นาที

3. เส้นทางเดิน วึ่ง เพื่อสุขภาพและชมพรรณไม้ เส้นทางเดิน วึ่งเพื่อสุขภาพสำหรับผู้รักธรรมชาติเส้นทางเรียบง่าย ไม่สูงชันรื่นรมย์ ด้วยไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ยืนต้น สามารถศึกษาพันธุ์ไม้ เรียนรู้เรื่องราวของป่าไม้ ต้นไม้ด้วยตนเอง จากป้ายสื่อความหมายตลอดเส้นทาง

4. พื้นที่สาธิต ศึกษาเรียนรู้แนวคิดและทฤษฎีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ในด้านป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย (1) การปลูกป่า 3 อย่างได้ประโยชน์ 4 อย่าง (2) ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก (3) ป่าเปียก (4) ภูเขาป่า (5) ฝ่ายชะลอความชุ่มชื้น

5. ลานกิจกรรม สำหรับผู้เข้าเที่ยวชมสวนสาธารณะ ได้ใช้เป็นลานกิจกรรม และนั่งทานการร่วมกัน

6. จุดชมวิวแม่น้ำปาย เป็นสถานที่ชมทิวทัศน์นิภาพของแม่น้ำได้จากเนินเขาสูง เห็นความสวยงามของแม่น้ำปายได้เป็นระยะทางไกลสุดสายตา

7. แปลงรวบรวมพันธุ์ไม้ไผ่และไม้ยืนต้นดอกมีกลิ่นหอม เป็นแปลงรวบรวมพันธุ์ไม้ไผ่นานาชนิด และไม้ยืนต้นดอกมีกลิ่นหอม ในท้องถิ่นมากมาย

8. สถานีเพาะชำกล้าไม้ เป็นเรือนเพาะชำไม้ดอก ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ประดับ ไม้มีค่าหายากสำหรับแจกจ่ายประชาชนและผู้สนใจทั่วไปนำไปปลูก

9. อ่างเก็บน้ำ ประกอบด้วย ศาลาที่พัก ริมน้ำปลายเนิน สำหรับพักผ่อนริมน้ำ ความร่มรื่นของป่าไม้สายธารที่เขียวขจีทั้งปี

ศูนย์สาธารณะแห่งนี้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติที่พักรีสอร์ทเป็นแห่ง ๆ เรือนเพาะชำและสวนดอกไม้ต่าง ๆ ส่วนมากสวนสาธารณะแห่งนี้จะมีนักท่องเที่ยวมาทางเดินที่นอนและมาออกกำลังกายเป็นประจำ บริเวณสวนสาธารณะแห่งนี้สวน มีพื้นที่ 1,235 ไร่ 2 งาน 81 ตารางวา (ปฏิญาน กองศรี:13/12/2550)

บรรยากาศภายในสวน

บรรยากาศภายในสวน

บรรยากาศภายในสวน

สวนสัตว์ปางหมู

สถานที่ตั้ง

สวนสัตว์ปางหมู หมู่ 1 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
ห่างจากตัวเมืองประมาณ 5 กิโลเมตร

พิกัด X = 390563

พิกัด Y = 2132754

ลักษณะของสถานที่

โครงการพระตำหนักปางตอง 2 เป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ป่าปางตองอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ เมื่อเดินเข้าไปข้างในจะเห็นสภาพเป็นป่าไม้และภูเขา บริเวณภูเขาจะเป็นสถานที่เลี้ยงสัตว์ป่าในกรง ซึ่งมีสัตว์จำนวนมากเพื่อให้ผู้คนได้เดินทางเที่ยวชมและเข้าไปสัมผัสกับบรรยากาศภายในสวนสัตว์ และยังได้ศึกษาการเลี้ยงสัตว์ป่าโดยถิ่นกำเนิดจากธรรมชาติ สภาพทั่วไปจะเป็นป่าไม้และภูเขาจะมีแม่น้ำปาย ไหลผ่านบรรยากาศทั่วไปอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี สถานที่แห่งนี้ขึ้นตรงกับศูนย์พัฒนาปางตองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานใหญ่อยู่ที่พระตำหนักปางตองและสัตว์ที่เลี้ยงบางส่วนนำลงมาจากพระตำหนักปางตองเพื่อนำมาเลี้ยงรวมกัน (ปริญา จิระมิตร : 07/12/2550)

หมี

ไก่ฟ้า

นกยูง

นกเงือก

นกระจอกเทศ

ชะนี

ชนะ

ถึง

กวาง

วัว

หมูป่า

สวนรุกชาติห้วยโป่งแช่

สถานที่ตั้ง

หลังการเคหะแม่ฮ่องสอน อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 391923

พิกัด Y= 2133227

สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปเป็นป่าไม้สักที่อุดมสมบูรณ์และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ร่มรื่นมาก สภาพโดยทั่วไปบริเวณสวนรุกชาติห้วยโป่งแช่เป็นสนามหญ้า ปลุกดอกไม้เป็นหย่อมๆ มีบ่อเลี้ยงปลาและกระท่อมพักผ่อน สำนักงานอีกหนึ่งหลังห้องน้ำสุขาสองหลัง และมีทางเดินเป็นซีเมนต์เข้าไป ด้านในจะปกคลุมด้วยต้นไม้สักใหญ่เป็นส่วนใหญ่ซึ่งมีผู้คนมาพักผ่อนหย่อนใจอยู่เป็นประจำส่วนมากจะมาในวันเสาร์และอาทิตย์ (นิพนธ์ พิทักษ์:07/12/2550)

ประวัติ

สวนรุกชาติแห่งนี้ สมัยก่อนจะเป็นป่าละเมาะและเป็นจำพวกไม้ยืนต้นเช่น ไม้สัก ไม้ติ่ง ไม้แดง มีโครงการจากอุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ให้สร้างสถานที่แห่งนี้เป็นสวนรุกชาติห้วยโป่งแช่ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2527 โดยมีนโยบายเกี่ยวกับการรักษาดินน้ำลำธารเนื่องจากป่าไม้ถูกทำลายลงมาก จึงมีการอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและยังเป็นสถานที่ร่มรื่น เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ยังเปิดให้คนเข้ามาศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติและพันธุ์พืชจากป่าแห่งนี้อยู่เสมอ ปัจจุบันได้

มีการพัฒนามาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีก แห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สวนรุกชาติแห่งนี้เดิม เรียกว่า “ห้วยปู่แก่” เนื่องจากพ่อเลี้ยงเลาหลีน (ขุนอาทร ศึกษาการ) ได้เป็นแกนนำในการขุดพื้นที่ ทำนา ซึ่งพ่อเลี้ยงเลาหลีนเป็นคนจีนหรือแก่ จึงเรียกกันว่าห้วยปู่แก่ (นิพนธ์ พิทักษ์: 07/12/2550)

บรรยากาศภายในสวน

สวนสาธารณะข้างโหลึก(ข้าวเปลือก)

สถานที่ตั้ง

ถนนชุมชนประพาส ตำบลจงคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 (ตรงข้าม
โรงแรมรุคส์ โฮเทลเคย์)

พิกัด X =391602

พิกัด Y =2133226

ประวัติ

ในอดีตเป็นสะพานไม้มีหลังคามุงด้วยสังกะสีนำมาจากประเทศพม่า ที่มีความหนาเป็นพิเศษ สะพานนี้เป็นเส้นทางเดินทางจากแม่ฮ่องสอนไปสู่ ตำบลผาบ่อง อำเภอขุนยวม อำเภอ แม่สะเรียง และจังหวัดเชียงใหม่ เหตุที่เรียกว่า “โหลึก” คือ คนไตเรียก สะพานว่า “โ” เรียกสังกะสี ว่า “เหล็กเฝือก” จึงเรียกว่า โหลึก หรือ โหลเจ้าฟ้า เพราะเจ้าฟ้าเป็นคนออกทุนทรัพย์ในการสร้างสะพาน ส่วนภาษาไทยจะเรียกว่า “ข้าวเปลือก” สะพานแห่งนี้ใช้เป็นที่พักระหว่างทางของผู้คนจะเดินทางเข้ามาเมืองแม่ฮ่องสอน (สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ: 08/10/2550)

บรรยากาศของสวน

ข้าวเจ้าฟ้า

สถานที่ตั้ง

อยู่ทางด้านทิศใต้ของสำนักงานที่ดินจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถนนขุนลุมประพาส
ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัดX= 391477

พิกัดY=2133004

ลักษณะทั่วไป

ข้าวเป็นสะพานไม้ มีความยาวประมาณ 10 เมตร เป็นสะพานข้ามร่องน้ำที่ไหลมาจากห้วย
โป่งแช่ไหลลงสู่หน้าข้าวของชาวนาและไหลเข้าร่องน้ำแม่ฮ่องสอน (บุญเลิศ วิรัตน์ภรณ์:24/1/2551)

หนองจอกคำ

สถานที่ตั้ง สวนสาธารณะหนองจอกคำ ตำบลจอกคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391871

พิกัด Y = 2134041

หนองจอกคำในอดีต

ศาลาเจ้าสี่กถางน้ำ

หนองจอกคำ

หนองจอกคำในปัจจุบัน

น้ำพุกลางหนอง

หนองจอกคำ

ต้นโพธิ์ข้างหนองน้ำ

สวนสาธารณะหนองจองคำ

ประวัติหนองจองคำ

เป็นชื่อหนองน้ำใหญ่ใจกลางเมืองแม่ฮ่องสอน เรียกชื่อตามสถานที่สำคัญที่อยู่ใกล้เคียงคือ วัดจองคำ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะที่อาศัยอยู่ตามเขตเมือง จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของเมืองแม่ฮ่องสอน คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มาช้านาน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 20/09/2550)

จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่ได้รับการบอกเล่ามาจากบรรพบุรุษอีกทอดหนึ่ง ได้เล่าว่า หนองจองคำไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หากแต่เกิดขึ้น โดยน้ำมือของมนุษย์โดยไม่ตั้งใจ เนื่องจากสมัยก่อนซึ่งเป็นยุคสร้างบ้านแปงเมืองได้มีการขุดดินบริเวณหนองจองคำไปปั้นอิฐเพื่อสร้าง **กองมูสี่เสา** หรือเจดีย์สี่องค์ในบริเวณทางรถยนต์ขึ้นสู่วัดพระธาตุดอยกองมู ปัจจุบันเหลือเพียงร่องรอยบางส่วนเท่านั้น และสร้างทางเดินขึ้นคอยจากวัดพระนอนจนถึง **ยอดต่อหมู** หรือบริเวณพระยืนกลางดอยกองมู ในปัจจุบัน ยอดต่อหมูเป็นภาษาพม่า เพี้ยนมาจากคำว่า **เหย้าต่อหมู** เหย้าแปลว่า ถึง ต่อหมูแปลว่า พระพุทธรูป รวมความแล้วจึงแปลว่า ถึง**พระพุทธรูป** ซึ่งต้องใช้อิฐเป็นจำนวนมาก โดยสร้างเตาเผาอิฐ บริเวณด้านข้างของอาคารพระปริยัติธรรมในปัจจุบัน จนมีหมอ กวนนำเอาเรื่องราวเหล่านี้ไปแต่งเป็นเพลงไตทำนองล่องคองเป็นเพลงเกี่ยวสาว ปราบกฏอยู่ท่อนหนึ่งว่า “**กำแปงอักซู้ดก้อย เจ้มเมื่อไฟลาม ฮ้าโดนหลอย ปา ยอดต่อหมู เย้าเน..**” แปลว่า “**รักเธออย่างสุดซึ้ง ตั้งแต่ไฟลาม ไหม้คอยและหน้าผา จนถึงยอดต่อหมู เลยนะ**” เพลงนี้สามารถบอกคนรุ่นหลัง ได้ว่าการสร้างกองมูสี่เสาและยอดต่อหมูนั่น

เกิดขึ้นมานานแล้ว เช่นเดียวกับการขุดดินปั้นอิฐที่หนองจองคำเพื่อสร้าง ศาสนสถานดังกล่าว ในที่สุด บริเวณที่ขุดเอาดินไปปั้นอิฐก็กลายเป็นหลุมใหญ่ ประกอบกับเป็นพื้นที่ต่ำอยู่แล้ว น้ำจากทุกทิศทั้งน้ำฝน น้ำใช้ น้ำจากบ่อน้ำที่รายรอบหนองน้ำ และน้ำแม่ฮ่องสอนบางส่วนก็ไหลลงมารวมกัน โดยเฉพาะด้านทิศเหนือที่ชาวบ้านเรียกว่า “กุงแกบ” ซึ่งเป็นที่สูงมีบ่อน้ำที่เป็นตาน้ำจำนวนมาก เมื่อล้นจากหนองจองคำก็ไหลลงไปทางใต้ผ่านหน้าเรือนจำเก่าไปสู่ **ถ้ำพศิ** พวกพศิในสมัยนั้นก็จัดทำกรกน้ำเทคนิโณโลยีชาวบ้านสำหรับดำข้าวเพื่อเอาไว้กินและเลี้ยงคนคุก ชาวบ้านเรียกว่า “**ครกน้ำพศิ**” ปัจจุบันคือบริเวณอาคารที่ทำการป้อมหนองจองคำ (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 20/09/2550)

บริเวณด้านทิศใต้ซึ่งเป็นด้านหน้าของหนองจองคำ คือด้านที่ติดกับวัดจองคำมีการสร้างแข่งผีหรือศาลสำหรับเช่น ไหว้ผีเจ้าที่ ที่ดูแลหนองน้ำ เรียกว่า “**แข่งนายขาวแขนปู้ด**” ตามความเชื่อของชาวดไตที่มักให้ความสำคัญกับแหล่งน้ำ ป่า ที่ทำกิน หรือแม้แต่เครื่องมือทำกิน สัตว์เลี้ยงไว้ใช้งาน ตามจารีตดังกล่าวพอถึงวันพระ โดยเฉพาะวันเดือนเพ็ญหรือวันเดือนดับชาวบ้านมักจะนำ **ก๊อกขอมต่อ** หรือสะตวงไปเช่น ไหว้ด้วยความเคารพ ยำเกรง การที่เชื่อว่ามีผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยดูแลคุ้มครองนั้น ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าจับสัตว์น้ำในหนองไปรับประทาน เพราะเชื่อว่าหากฝ่าฝืน อาจจะมีอันเป็นไป ปัจจุบันความเชื่อนี้ได้ลดน้อยลง โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่ไม่ค่อยเชื่อถือเท่าไรนัก บางส่วนยังจับไปรับประทานหรือจับไปขาย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 20/09/2550)

ต่อมา มีการสร้างศาลาในหนองน้ำด้านทิศใต้ขึ้นสามหลัง หลังแรกเป็นศาลาของวัดจองกลาง หลังที่สองเป็นศาลาของนายจงจำเป็นผู้สร้างถวาย และหลังที่สามเป็นศาลาของวัดจองคำ ศาลาเหล่านี้เป็นศาลาจำวัดสำหรับพ่อศีลแม่ศีล สองหลังแรกถูกรื้อไปเพราะเหตุใดไม่มีใครทราบ แต่หลังสุดท้ายถูกรื้อทิ้งเพราะกลายเป็นศาลาร้างเนื่องจากมีผู้นำศพคนที่ถูกยิงตายมาไว้บนศาลา พ่อศีลแม่ศีลกลัวไม่กล้าพักนอนจำวัดก็เลยร้างไป ในสมัยนั้นหนองจองคำจะเต็มไปด้วยดอกบัวหลวง ออกดอกสีชมพูสะพรั่งเต็มไปหมด เด็กๆชอบว่ายน้ำลุยโคลนเข้าไปเก็บดอกบัวให้พ่อแม่นำไปถวายวัด บางคนก็จะเก็บหัวบัวเพื่อนำไปทำขนมหวาน (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 20/09/2550)

ในอดีต มีการจัดงานในบริเวณหนองจอกคำ เรียกว่า “ปอยเฮือ” ตรงกับเดือนห้า หรือวันปีใหม่ของเมืองของทุกปีเสียงดนตรีพม่าจะดังระงมไปหมด มีการแข่งเรือกันอย่างสนุกสนาน เป็นเรือพายลำขนาดกลางที่นำมาจากชุมชนแถบลุ่มน้ำต่างๆ เช่นลุ่มน้ำปาย ลุ่มน้ำแม่สะงา ลุ่มน้ำแม่สะมาด โดยการบรรทุกเกวียนมาทำการแข่งขันกันโดยเฉพาะ สมัยนั้นในเดือนห้าในหนองจะมาก เนื่องจากมีน้ำแม่ฮ่องสอนไหลลงสู่หนองจอกคำ แต่หากเป็นฤดูทำนาหรือฤดูฝนน้ำจะน้อย เพราะเหตุว่าน้ำแม่ฮ่องสอนจะถูกผันไปทำการเกษตรจนแทบแห้งขอดนั่นเองเคยมีชาวบ้านที่อาศัยอยู่ท้ายหนองไปขอน้ำจากผู้กำกับการค้าตรวจจรจังหวัด โดยขอให้ผันน้ำลงหนองเพื่อให้ครัวเรือนที่อยู่ท้ายหนองได้ใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในการเกษตร (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 20/09/2550)

ปัจจุบันหนองจอกคำถูกปรับปรุงโดยการทำผนังกันน้ำรอบหนองน้ำที่หล่อเลี้ยงจึงเกิดจากการจัดการน้ำของสำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน โดยมีน้ำแม่ฮ่องสอนเป็นสายหลักซึ่งจะทำการผันน้ำลงมาเป็นระยะรวมทั้งน้ำซึมน้ำซบและน้ำฝนที่เกิดเองตามธรรมชาติส่วนน้ำที่จากชุมชนจะไหลลงสู่ร่องน้ำที่ทำไว้รอบๆหนองจอกคำไม่ได้ไหลลงสู่หนองน้ำแต่อย่างใด แต่ก็อาจมีน้ำเสียซึมผ่านลงสู่หนองบ้าง ตามวิธีการศึกษาของกรมชลประทานได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการขุดลอกเอาโคลนตมจากหนองน้ำออกไป น้ำจึงจะสะอาดไม่เน่าเสีย (ประเสริฐ ประดิษฐ์ : 20/09/2550)

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ

ปัญหาที่สำคัญที่พบเห็นบ่อยครั้งเกี่ยวกับหนองจอกคำ ก็คือปัญหาเกี่ยวกับเรื่องของการรักษาความสะอาด เนื่องจากหนองจอกคำเป็นสถานที่หนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญและเข้ามาเที่ยวชมกันเป็นจำนวนมาก เลยทำให้ทางเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างทั่วถึง ถึงแม้ว่าทางเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจะเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องต่างๆของหนองจอกคำก็ตาม และอีกปัญหาหนึ่งก็คือเรื่องน้ำเน่าเนื่องจากเมื่อนักท่องเที่ยวมีจำนวนมากและประกอบกับจำนวนปลาที่มีการขยายพันธุ์มากขึ้นเลยทำให้การให้อาหารปลามีจำนวนมากไปด้วยเลยทำให้น้ำในหนองจอกคำเกิดการเน่าเสีย

ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ชาวบ้านแม้ว่าปัจจุบันทางเทศบาลจะทำการบำบัดน้ำเสียไปแล้วแต่ก็แก้ไขได้แค่เพียงบางส่วนเท่านั้น (อาจ เชาว์เลขา : 20/09/2550)

ประโยชน์ที่ชาวแม่ฮ่องสอนและนักท่องเที่ยวได้รับคือ(อาจ เชาว์เลขา :20/09/2550)

1. เป็นสถานที่ประกอบประเพณีที่สำคัญของชาวแม่ฮ่องสอน
2. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวแม่ฮ่องสอนและนักท่องเที่ยว
3. เป็นสถานที่ออกกำลังกายของชาวแม่ฮ่องสอน
4. เป็นสถานที่ประกอบอาชีพค้าขายของชาวบ้าน(ถนนคนเดิน)ในบางฤดูกาลเท่านั้น

การพัฒนาหนองจองคำในอีก 5ปีข้างหน้า

การพัฒนาหนองจองคำไม่ใช่เรื่องยากนักเพียงแต่ต้องอาศัยความร่วมมือของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนทุกคนไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลเรื่องความสะอาด เรื่องปลา หรือแม้แต่ดอกไม้ใบหญ้าต่างในบริเวณหนองจองคำให้คงความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์หมู่บ้านคู่มือแม่ฮ่องสอน ส่วนทางเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนควรมีการบำบัดน้ำเสียแก่หนองจองคำในทุกๆปีเพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับชาวชุมชนใกล้เคียงกับหนองจองคำ ถึงจะทำให้หนองจองคำจะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความสุขและความประทับใจแก่ชาวแม่ฮ่องสอนและนักท่องเที่ยวโดยแท้จริง (พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ์: 20/09/2550)

ตลาดสดเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391772

พิกัด Y = 2134378

ตลาดสายหยุด

ถนนด้านทิศเหนือของตลาด

ประวัติความเป็นมา

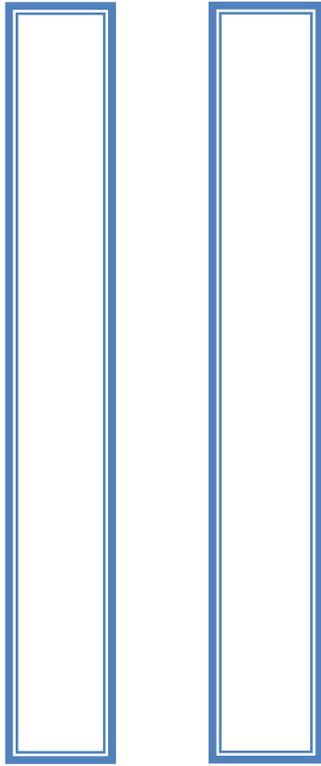
ในสมัยก่อนตลาดสดแห่งนี้เป็นของเอกชน เจ้าของคือมีขุนศรีโกสัย วิสุทธิ์ ซึ่งขุนศรีโกสัย วิสุทธิ์ มีอาชีพหลักคือการต้มเหล้าขาย ต่อมาเมื่อประมาณ 50 ปีก่อน สำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้ซื้อที่บริเวณนี้มาทำเป็นตลาดสดของเทศบาล (สามารถ หิมะนันท์ : 15/09/2550)

ตลาดสายหยุดสมัยก่อน

เมื่อ พ.ศ. 2504 ที่ก่อตั้งตลาดสดแห่งนี้มีสภาพเป็นแค้ เพิงหมาแหงน หลังคามุงด้วยสังกะสี และมีเพียงศาลาหลังใหญ่เป็นโรงโล่งกว้าง ต่อมาได้มีการปรับปรุงให้มีฝาถ้ำ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน บริเวณรอบๆตลาดจะเป็นบ้านไม้ปลูกต่ำๆชั้นเดียว มุงหลังคาด้วยใบตอง ด้านทิศตะวันตกของตลาด (ติดกับวัดหัวเวียงปัจจุบัน) เป็นลานสนามหญ้าโล่งกว้าง และด้านทิศใต้ของตลาดก็เป็นลานหญ้ากว้างเช่นกัน มีแผงลอยขายของยกพื้นขึ้น อยู่ทางด้านทิศตะวันตก อยู่เป็นแผงลอย 2 แผง มักขายประเภท พืชผัก และผลไม้ ส่วนทางเข้าตลาดเดิมมีอยู่ทางเดียว คือเข้าข้างธนาคารกรุงไทยปัจจุบัน ตอนนั้นยังไม่มีธนาคาร จึงสามารถเดินเข้าตลาด ทางวัดหัวเวียงได้ ส่วนถนนเส้นข้างสนามบินยังไม่มี แต่มีสภาพเป็นป่า เดิมตลาดจะเปิดประมาณ ตี 4 และเลิกประมาณ 8 โมงเช้า จึงได้ชื่อว่า “ตลาดสายหยุด” เมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ. 2521 มีเหตุการณ์ไฟไหม้ขึ้น ต้นเพลิงมาจากบ้านไม้สองชั้น ไฟได้ลุกลามจากชั้นล่าง ซึ่งมีกล่องไม้ขีดไฟขนาดใหญ่วางไว้ชั้นล่างอยู่หลายกล่อง จึงเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี ทำให้เพลิงลามมาถึงบ้านลุงสมเกียรติ ปะวันละ ทำให้ลูกชายอายุ 9 ขวบ ที่นอนอยู่ในบ้านถูกไฟครอกเสียชีวิต สาเหตุคาดว่าเกิดจากไฟฟ้าลัดวงจร (สมเกียรติ ปะวันละ: 17/09/2550; สามารถ หิมะนันท์: 15/09/2550)

ผังจำลองตลาดในอดีต

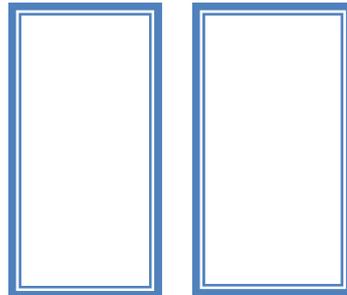

สัญลักษณ์แทนสถานที่

1. แผงลอยขายของ =

2. ตลาดตลาด =

3. บ้าน =

(จากการสัมภาษณ์นาย สมเกียรติ ปะวันละ เมื่อวันที่ 17/09/50)

ตอนหลังเมื่อเทศบาลได้ซื้อตลาดจากเอกชนแล้วจึงทำการขยายและปรับปรุงตลาดใหม่ โดยเทศบาลได้กู้เงินมาสร้างตลาดใหม่ เมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2529 ใช้งบประมาณในการสร้าง 2 ล้านบาท ดำเนินการสร้าง เมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2529 โดยมี นายวิระวัฒน์ เทิดธรรมไพศาล เป็น ผู้รับเหมาก่อสร้าง ใช้เวลาในการสร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2529 – 2530 และในปี 2531 เริ่มมีการทำสัญญาให้ เช่ารายวัน วันละ 6 บาท และปัจจุบันเปลี่ยนมาให้เช่า แบ่งตามอาคาร คือ

- อาคาร 1 บริเวณด้านทิศตะวันตก เช่ารายเดือนห้องละ 1,300 บาท/เดือน
- อาคาร 2 บริเวณร้านด้านทิศใต้ เช่ารายเดือนห้องละ 1,200 บาท/เดือน
- อาคาร 3 บริเวณร้านด้านทิศตะวันออก เช่ารายเดือนห้องละ 2,000 บาท/เดือน
- อาคาร 4 บริเวณโรงจมน้ำ ปัจจุบันเป็นของรัฐบาล
- อาคาร 5 บริเวณตรงกลางด้านบนยังไม่มีคนเช่า
- บริเวณกลางตลาด(ตรงอาหารสด) เช่ารายเดือนห้องละ 500 บาท/เดือน
- บริเวณกลางตลาด(ร้านของชำ) เช่ารายเดือนห้องละ 300 บาท/เดือน

(กองคลัง เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน: 19/09/2550)

ชาวบ้านนำผักมาขาย

ชาวบ้านนำผักมาขาย

ร้านโจ๊กเสวย

โจ๊กทานเป็นอาหารเช้า

ปัจจุบันตลาดสด ตั้งอยู่ใกล้วัดหัวเวียง บนถนนสิงหนาทบำรุง ตอนเช้าตรู่เมื่อเข้าไปในตลาด จะเปรียบเหมือนได้สัมผัสกับชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ซึ่งพ่อค้าแม่ค้าจะนำสินค้ามาขายในตลาดเมืองแม่ฮ่องสอน รวมทั้งอาหารไต ขนมหไต เครื่องแต่งกายชุดไต และของฝากจากเมืองแม่ฮ่องสอน ปัจจุบันตลาดจะเริ่มขึ้นตั้งแต่รุ่งสางไปจนถึงเย็นของทุกวัน นักท่องเที่ยว สามารถชมวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวแม่ฮ่องสอนได้ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายตามแบบไทใหญ่หรือชาวเขาที่มาซื้อสินค้า อาหารพื้นเมืองรวมทั้งพืชผัก ผลไม้ท้องถิ่นสด ๆ (เวลาที่เหมาะสมสำหรับการชมตลาดเช้า ควรเริ่มตั้งแต่เช้า มีคถึงประมาณ 09.00 น.) ในบริเวณหน้าตลาดประชาชนและนักท่องเที่ยวจะนิยมทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ และรับประทานอาหารเช้าตามร้านในตลาด (สืบค้นจาก www.mmhs.go.th/56k/travel109.html - 36k)

ร้านปาต๋องโก๋เสวย

น้ำเต้าฮู้

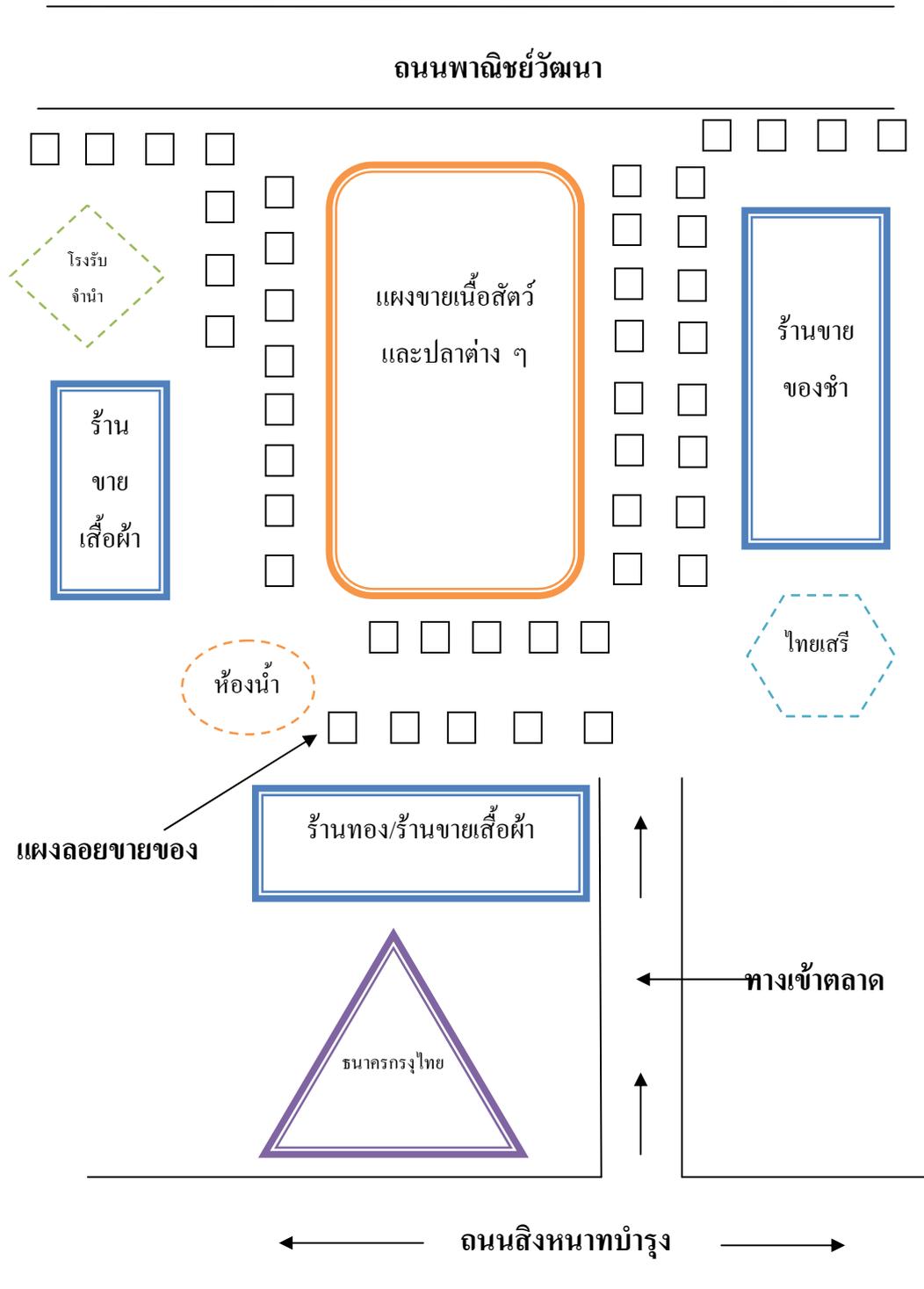

ปาต๋องโก๋

ร้านขายขนมเส้น

ผังตลาดสดปัจจุบัน

ร้านของฝาก

ข้าวซอยตัด

ถั่วเน่าแผ่น

น้ำพริกผง

ร้านขายดอกไม้

ร้านขายผลไม้

ร้านขายขนมหวาน

ร้านขายเสื้อผ้าไต

ร้านขายของชำ

ร้านขายรองเท้า

ร้านขายข้าว

ร้านขายอาหารสด

ผักกูด

ถั่วแมงจี้ (ถั่วแขก)

ส้มปี้

ผักชีหอม (ผักชีลาว)

ตัวต่อ

ปลาเหียน (ปลาไหล)

ปลาเต้า (ปลาเพี้ย)

เนื้อแลน (เนื้อตะกวด)

ดอกสะเป่ (ใบหว่า)

ดอกตางจ้อด

ดอกกล้วยไม้

หมอกอ้าว (ดอกกระเจียว)

ดอกจู้หมาก

หมากต่อมจ้อก

ผักจะขายเป็นกองๆ

ทอดข้างปอง

ยายน้าผักมาขายที่ตลาด

ถั่วพุดทอด (เต้าฮู้ทอด)

กำลังทอดถั่วพุด

กาดแลงรวมรส

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ ถนนพณิชยพัฒนา ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391952

พิกัด Y = 2134396

เที่ยงตลาดไปทางด้านทิศตะวันตก มีกาดแลงรวมรส “กาด” แปลเป็นไทย คือ ตลาด คำว่า “แลง” คือ ยามเย็นหรือตอนเย็น “กาดแลง” ก็คือ ตลาดตอนเย็น กาดแลงจะขายอาหารพื้นเมืองมีทั้งอาหารไทใหญ่และอาหารล้านนา และยังมีขนมต่างๆขายอีกด้วย กาดแลงจะเปิดประมาณ 15.00 น. ถึง 20.00 น. ทุกวัน (สามารถ หิมะนันท์:15/10/2550)

ปั้มน้ำมัน ปตท. สาขาแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 215 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เวลาเปิด - ปิดทำการคือ 06.00- 20.00 น.

พิกัด X = 391507

พิกัด Y = 2133385

ด้านหน้าปั้มน้ำมัน ปตท. สาขาแม่ฮ่องสอน

รถที่มาเติมน้ำมัน

CO-OP

สถานที่ตั้ง

ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391677

พิกัด Y = 2134234

CO-OP เป็นศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน เช่นสินค้า OTOP พืชผัก ผลไม้ และยังมีซูเปอร์มาร์เก็ตให้เลือกซื้อสินค้าในราคาที่ข่อมเยา

สินค้าภายใน

ร้านมณีรัตน์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 80 ถนน ชุนลมประพาส ตำบล จองค์ อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612213

พิกัดX= 0391675

พิกัดY= 2134130

เวลาเปิดปิดร้าน ร้านเปิดเวลา 08.00 น. ปิดเวลา 21.00 น.

สินค้าที่ขายภายในร้าน

สินค้าที่ร้านแนะนำ ประกอบด้วย

1. เสื้อชุดไทใหญ่ผู้หญิง ที่ตัดเย็บด้วยฝีมือคนเมืองปอน

2. กุ๊ปไต ที่ทำด้วยฝีมือชุมชนผาบ่อง

3. แปม ที่รับมาจากในสอยด้วยฝีมือคนในสอย

4. แกะสลักไม้ ที่รับมาจากพม่า

5. ตุ๊กตาเชือก ที่รับมาจากพม่า

ร้านอำภา

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 72 ถนน ชุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611280 มือถือ 089-430-3219 E-mal: jin_eji@hotmail.com

พิกัด X = 0391646

พิกัด Y = 2134183

ร้านอำภา

บริเวณหน้าร้าน

ประเภทสินค้า (พันธิพา ปีติวุฒิ: 25/09/2550)

1. งาโหย่น้ำผึ้ง ทำจากงาคำผสมน้ำผึ้ง
2. งาโหย่วจิง ทำจากงาคำผสมจิง
3. งาโหย่วตะไคร้ ทำจากงาคำผสมตะไคร้
4. ข้าวแต่นงามน ทำจากงามนผสมข้าวแต่น
5. ข้าวปองงา น้ำผึ้ง ทำจากงาขาวผสมข้าวปอง
6. ข้าวแต่นถั่วเหลือง ทำจากข้าวแต่นผสมถั่วเหลือง
7. น้ำมันงา รับมาจากหมู่บ้านปางหมู
8. น้ำผึ้ง
9. ถั่วเหลืองคั่วเพื่อสุขภาพ

10. เครื่องจักรสาน ประกอบด้วย

- 1) แปม
- 2) กุ๊บลายสองชั้น รับมาจากหมู่บ้านในสอย
- 3) กุ๊บลายดอกพิกุล รับมาจากบ้านเมืองปอน
- 4) กระดิ่งวัวกระดิ่งควาย รับมาจากหมู่บ้านในสอย

เวลาเปิด-ปิดทำการ ร้านเปิดเวลา 08.00 น. และปิดเวลา 20.00 น. ทุกวัน

ข้าวปองงานน้ำผึ้ง

งาหยั่ว

งาหยั่ว ข้าวแต่น ถั่วเหลืองคั่ว

ก๊วยไต

แปม

กระดิ่ง วั้ว – ควาย

น้ำผึ้งแท้

น้ำมันงา

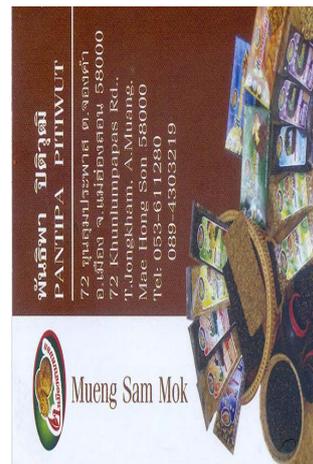
ไม้แกะสลัก

ไม้แกะสลักรับมาจากพม่า

ภายในร้าน

นามบัตรร้าน

ตุ๊กตาได้รับมาจากพม่า

น้ำมันงา ถั่วเหลืองคั่ว

ถนนคนเดินแม่ฮ่องสอน(ตลาดไนท์บาซ่า)

สถานที่ตั้ง

บริเวณหนองจองคำ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 0391465

พิกัด Y= 2134188

ประวัติ

ถนนคนเดินแม่ฮ่องสอนเปิดให้บริการตั้งแต่เวลา 17.00 น.ถึง 22.00 น. จุดเด่นของถนนคนเดินนี้คือจะมีชาวไทยใหญ่ ชาวเขา เข้ามาขายสินค้าพื้นบ้านของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ขนม อาหารไทใหญ่เช่น อาละหว่า ส่วยทะมิน เป็งมั่ง อาละหว่าจุง ข้าวมูนช่วย (ขนมวง) ข้าวซอยจ้อ(ข้าวซอยผัด) และมีของที่ระลึกเช่น ตุ๊กตาชุดชาวเขา ชาวไทใหญ่ (ชาย,หญิง) ชุดเครื่องแต่งกาย ไทใหญ่ และชุดเครื่องแต่งกายชาวเขา เป็นต้น

ถนนคนเดินแม่ฮ่องสอน

ตุ๊กตาชุดผ้าต่างๆของแม่ฮ่องสอน

กล่องใส่ของ(ของฝาก)

ของฝากจากชาวเขา

โซนอาหาร

ข้าวซอยตัด/จาดแห้ง

ไม้แกะสลัก

โซนเสื้อผ้า

ขนมต่างๆของไทย

ชุดชาวเขา

ร้านมิ่งแม้ว ชูวีเนี่ย/HOLLAND CLUB/M.P.FRESH COFFEE

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 114/13 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-614050

พิกัด X= 0391521

พิกัด Y= 2133259

ร้านมิ่งแม้ว ชูวีเนี่ย

ร้านกาแฟ

สิ่งของที่มีภายในร้าน ประกอบด้วย (บงกช ฟองแก้ว: 22/09/2550)

1. ไม้แกะสลัก เป็นสินค้าที่นำมาจากประเทศพม่า
2. เครื่องเงิน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่สาน เคลือบลงลักษณะสีพื้นทึบหลายผสมพม่า

นอกจากนี้แล้วเจ้าของร้านก็ยังได้เปิดร้านกาแฟขึ้นอีกชื่อร้าน **HOLLAND CLUB** และ **M.P.FRESH COFFEE** ซึ่งเปิดมาแล้วประมาณ 3 ปี ในการเปิดร้านได้รับคำแนะนำจากไกด์ที่พาแขกมาเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เพราะเห็นว่าชาวฮอลแลนด์ส่วนมากนิยมดื่มกาแฟตั้งแต่เช้าถึงเย็น ลูกค้าส่วนใหญ่ของร้านเป็นชาวคัสก์มาจากประเทศเนเธอร์แลนด์และเบลเยียมซึ่งสัญลักษณ์ของเนเธอร์แลนด์ที่คนส่วนมากรู้จักคือดอกทิวลิป รองเท้าไม้และกังหันลม ในร้านมีกังหันลมที่สร้างโดยเจ้าของร้าน คือ นายจันทร์พล ฟองแก้ว ในร้านกาแฟจะประกอบด้วย กาแฟร้อน/เย็น เบียร์และค็อกเทล (สินีพร มฤคพิทักษ์ 2550: 48-49; บงกช ฟองแก้ว: 22/09/2550)

ซึ่งร้านเปิดประมาณ 07.00 – 17.00 น. หากมีกรุ๊ปทัวร์เข้าหรือเป็นช่วงเทศกาล
ท่องเที่ยวร้านจะปิดประมาณเที่ยงคืน (บงกช ฟองแก้ว: 22/09/2550)

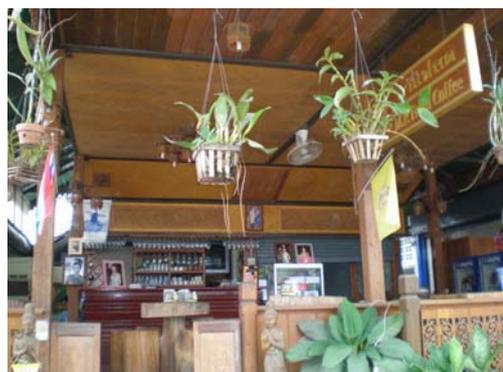
โต๊ะ เก้าอี้ ทำจากไม้ (ฝีมือของเจ้าของร้าน)

ไม้แกะสลัก

ไม้แกะสลัก

ร้าน M.P. Fresh Coffee

กังหันลม สัญลักษณ์ของฮอลแลนด์

ร้านHOLLAND Club

โต๊ะ เก้าอี้สำหรับดื่มเครื่องดื่ม

เคาน์เตอร์ร้าน

ศูนย์ OTOP

สถานที่ตั้ง

ที่ว่าการอำเภอเมือง (หลังเก่า) ถนนขุนลมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612982-3 โทรสาร 053-612984

พิกัด X = 391631

พิกัด Y = 2134042

สภาพแวดล้อมทั่วไป

ศูนย์ OTOP เป็นสถานที่จำหน่ายสิ่งของเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่เป็นสินค้าที่สุดยอดของแต่ละตำบลหรือแต่ละอำเภอ เป็นของที่ชุมชนแต่ละชุมชนจัดทำขึ้นเพื่อเป็นรายได้และอยากให้ทุกคนที่มาเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ชิมและแวะซื้อสินค้า รอบๆ สถานที่อาคารมีต้นไม้ล้อมรอบ ร่มรื่นและมีลานจอดรถที่สะดวกสบาย เป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ใกล้อยู่ในตัวเมืองและ

หาง่าย เหมาะแก่การแวะชมสินค้าเป็นการช่วยเหลือชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้เลี้ยงชีพให้เป็นแบบพอเพียง (สุดาพร ไพรศรีนพคุณ : 28/08/2550)

สิ่งสำคัญ

ตะกร้าไวน์สินค้าOTOP ระดับ 5 ดาวผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ระดับ 5 ดาว คือตะกร้าใส่ไวน์ และประเภทผลิตภัณฑ์จักรสาน เพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยมือทุกชิ้นตอนค่อยๆทำอย่างประณีตอย่างสวยงาม และยังเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หาซื้อได้ยาก (สุดาพร ไพรศรีนพคุณ: 28/8/2550)

เวลาในการเปิดทำการ วันจันทร์ - อาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.30 - 17.00 น.

ประเภทสินค้า OTOP จำแนกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทอาหาร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1.1 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่บริโภค เช่น พืชผัก ผลไม้ เป็นต้น

1.2 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่เป็นวัตถุดิบและผ่านกระบวนการแปรรูปเบื้องต้น เช่น ข้าวสาร เนื้อสัตว์สด อาหารประมงสด และอาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป/สำเร็จรูป

2. ประเภทเครื่องดืม แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เครื่องดืมที่ไม่มีแอลกอฮอล์ และเครื่องดืมที่มีแอลกอฮอล์

3. ประเภทเครื่องแต่งกาย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผ้า และเครื่องแต่งกาย

4. ประเภทของใช้ ของตกแต่ง และของที่ระลึก แบ่งเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ ไม้ จักรสาน ดอกไม้ ประติมากรรม/วัสดุจากเส้นใยธรรมชาติ โลหะ เซรามิก/เครื่องปั้นดินเผา เคหะสิ่งทอ และอื่นๆ

5. ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ยาจากสมุนไพร เครื่องสำอาง และ วัตถุดิบทรายที่ใช้ในบ้านเรือน

ประโยชน์ของศูนย์ OTOP

ช่วยสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและครอบครัว สร้างความสามัคคีในชุมชน และทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำสินค้าขึ้นมา (สุดาพร ไพรศรีนพคุณ : 28/8/50)

สินค้าที่นักท่องเที่ยวมาซื้อมากที่สุดคือใน OTOP แม่ฮ่องสอน (สุดาพร ไพรศรีนพคุณ : 28/8/50)

ชาเขียวใบหม่อน

น้ำมันงา

ชาเขียวฤดูร้อน

ชาเขียวหลงจิ่ง

ถั่วเหลืองคั่วเพื่อสุขภาพ

ข้าวตัง

ขนมงาโหยงน้ำผึ้ง

ไวน์ผลไม้

งาดำคั่วปรุงรส

1218

กีรินทร์

สถานที่ตั้ง

ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 (อยู่ตรงสี่แยกไฟแดง)

พิกัด X =391612

พิกัด Y =2134296

ร้านขายยา

แม่ฮ่องสอนเกสซ์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 37/1-37/2 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
(ข้างธนาคารกรุงไทย)

พิกัด X =391695

พิกัด Y =2134324

ร้านขายยา

ร้านข้าง

สถานที่ตั้ง

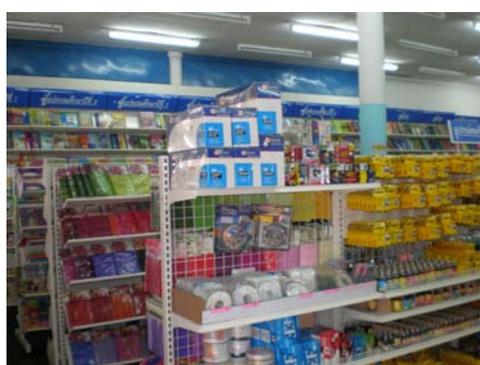
เลขที่ 114/11 ถนนรุ่งเรืองการค้า ตำบลจงคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-612465

พิกัด X = 391484

พิกัด Y = 2133270

หน้าร้านข้าง

แผนกหนังสือเรียน/อ่าน

แผนกเครื่องเขียน

แผนก ก๊ิปซ้อป

ของที่ขายภายในร้าน (จันทร์เพ็ญ อ่วมจิว : 21/11/2550)

1. แผนกหนังสือเรียน/อ่าน
2. แผนกเครื่องเขียน
3. แผนก ก๊ิปซ้อป

เวลาปิด-เปิด เปิดบริการตั้งแต่ 07.30 น. ถึง 21.00 น. (จันทร์เพ็ญ อ่วมจิว : 21/11/2550)

การนวดแผนโบราณ

ในปัจจุบันการนวดถือเป็นสิ่งสำคัญที่คนให้ความสำคัญและสนใจเข้ามาใช้บริการ เนื่องจากการนวดเหล่านี้สามารถช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อ และส่วนต่างๆ ของร่างกาย ร้านนวดในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยร้านต่างๆ ดังนี้คือ

ร้านบ้านไทย (สัญญาธร สวงวนชม : 07/09/2550)

1. ค่าพิกัด

พิกัด X= 391699

พิกัด Y= 2134249

2. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 28 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-620-441 , 081-530-5148

3. เวลาเปิด-ปิดทำการ เวลา 08.00น. – 24.00น.

4. การให้บริการ/อัตราค่าบริการ

1) การนวดแผนไทย

- นวดไทย	2 ชั่วโมง	300	บาท
- นวดน้ำมัน	2 ชั่วโมง	500	บาท
- นวดฝ่าเท้า	1 ชั่วโมง	300	บาท
- นวดสมุนไพร	15-20 นาที	300	บาท
- อบสมุนไพร	15-20 นาที	300	บาท

2) การนวดสปา

- แช่น้ำแร่	15-20 นาที	300	บาท
- ขัดตัว	1 ชั่วโมง	600	บาท
- พอกตัว	1 ชั่วโมง	650	บาท

3) จำนวนพนักงานที่ให้บริการ / ห้องพัก

- พนักงานมีทั้งหมด 7 คน
- ห้องพักรวมทั้งหมด 6 ห้องเล็ก และ 1 ห้องใหญ่

ซึ่งสามารถให้บริการในแต่ละครั้งได้ประมาณ 30 คน ต่อครั้ง

5. บรรยากาศภายในร้าน

ห้องนวด

อุปกรณ์ที่ใช้นวด

สมุนไพรในการนวด

สมุนไพรและอุปกรณ์

ที่นวดฝ่าเท้า

ห้องอบสมุนไพร

ร้านแม่ฮ่องสอนนวดแผนโบราณ (โสภา รักพินิตยিং: 07/09/2550)

1. ค่าพิกัด

พิกัด X=391656 พิกัด Y= 2134196

2. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 70/3 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 087-183-9341 , 086-923-5189

3. เวลาเปิด-ปิดทำการ เวลา 08.00น. – 24.00น.

4. การให้บริการ/อัตราค่าบริการ

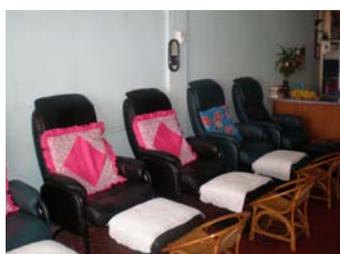
1) การนวดแผนไทย

- นวดตัว	2 ชั่วโมง	300	บาท
- นวดน้ำมัน	1 ชั่วโมง	200	บาท
- นวดฝ่าเท้า	1 ชั่วโมง	200	บาท

2) จำนวนพนักงานที่ให้บริการ / ห้องพัก

- พนักงานมีทั้งหมด 3 คน
- ห้องพักมีทั้งหมด 3 ห้อง

5. บรรยากาศภายในร้าน

ภาพภายในร้าน

เบาะสำหรับการนวด

อุปกรณ์ในการนวด

ร้านเกศกนกนวดแผนไทย (ยูพา ใจบุญ:07/09/2550)

1. ค่าพิกัด

พิกัด X= 391684 พิกัด Y= 2134249

2. สถานที่ตั้ง

เลขที่ 62/1 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 086-194-5693

3. เวลาเปิด-ปิดทำการ เวลา 08.00น. – 24.00น.

4. การให้บริการ/อัตราค่าบริการ

1) การนวดแผนไทย

- นวดธรรมดา	1 ชั่วโมง	150	บาท
- นวดน้ำมัน	1 ชั่วโมง	200	บาท
- นวดฝ่าเท้า	1 ชั่วโมง	200	บาท

2) จำนวนพนักงานที่ให้บริการ / ห้องพัก

- พนักงานมีทั้งหมด 4 คน
- ห้องพักมีทั้งหมด 3 ห้องเล็กและ 1 ห้องใหญ่

5. บรรยากาศภายในร้าน

ป้ายร้าน

เก้าอี้นวด

ห้องสำหรับการนวด

ROSE GARDEN TOURS

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 86/4 ถ.ขุนหลุมประพาส ต.จองคำ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทร.053-611-691 Fax: 053- 611681 มือถือ 081-027-1725

E-mail: rosetour_pranee@hotmail.com

Website: <http://www.rosegarden-tours.com>

พิกัด X = 391649

พิกัด Y = 2134108

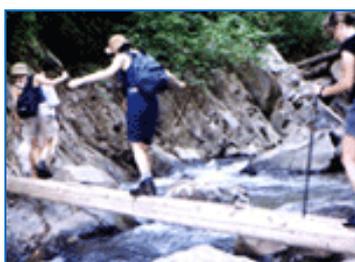
พี่เจ้าของบริษัท

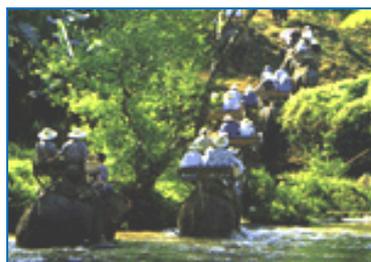
รถตู้ให้เช่า

ไกด์

เดินป่า

นั่งช้าง

Trekking

(สืบค้นจาก <http://www.rosegarden-tours.com/about.html>)

โปรแกรมทัวร์แม่ฮ่องสอน (2 คืน 3 วัน)

1. **ทัวร์วันแรก** แม่ฮ่องสอน วัดพระธาตุดอยกองมู วนอุทยานถ้ำปลา บริการรับท่านจาก สนามบิน/ท่ารถทัวร์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน นำท่านเข้าสู่ที่พัก

ตอนบ่าย นำท่านส่วนวนอุทยานถ้ำปลา ชมความมหัศจรรย์ของฝูงปลาพลวงนับร้อยตัวที่อาศัยอยู่บริเวณ หน้าถ้ำและในโพรงหิน พร้อมชมธรรมชาติอันร่มรื่นของสวนป่า นำท่านกลับสู่ตัวเมืองขึ้นสู่ยอดเขา ดอยกองมู นมัสการพระธาตุดอยกองมู ชมทัศนียภาพอันสวยงามของเมือง แม่ฮ่องสอน ที่รายล้อมด้วยทิวเขาสลับซับซ้อน สมญานาม “สวิสเซอร์แลนด์แห่งประเทศไทย” นำท่านกลับสู่ที่พัก

17.00 รับประทานอาหารเย็น ในเมืองที่ “ร้านไข่มุก”

2. **ทัวร์วันที่สอง** ล่องเรือแม่น้ำปาย กะเหรี่ยงคอยาว นั่งช้างชมไพร

07.00 รับประทานอาหารที่โรงแรม

08.00 ออกเดินทางจากที่พักไปท่าเรือห้วยเค็ด

09.30 ล่องเรือชมธรรมชาติสองฝั่งลำน้ำปาย แวะชมหมู่บ้านชาวเขาเผ่าปะต่อง กะเหรี่ยงคอยาวและคะยา กะเหรี่ยงหุใหญ่ที่หมู่บ้านน้ำเพียงดิน พร้อมกับภาพถ่ายไว้เป็นที่ระลึก จากนั้นเชิญท่านนั่งช้างท่องไพร ประมาณ 1 ชั่วโมง ชมทัศนียภาพของป่าลำเนาไพรที่ท่านจะประทับใจ มีผู้ลี้ม จากนั้นเดินทางกลับสู่ตัวเมือง

13.00 รับประทานอาหารกลางวัน ในเมือง ที่ “ร้านครัวลี้กี้”

14.00 พักผ่อนตามอัธยาศัย

19.00 รับประทานอาหารเย็น

3. **ทัวร์วันสาม** ตลาดเช้า วัดจองกลาง วัดจองคำ

07.00 รับประทานอาหารเช้าที่โรงแรม

08.00 นำท่านชมตลาดเช้าของตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งในสมัยก่อนเป็นตลาด
สมญานาม “ตลาดสายหยุด” วิถีชีวิตของคนเมืองปะปนกับชาวเขาที่นำของมาขายตลอดปี

09.00 แวะชมวัดจองกลางและวัดจองคำ ริมหนองน้ำตามธรรมชาติกลางเมือง
ชมตุ๊กตาและสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ซึ่งมีอายุนับร้อยปี

10.00 นำท่านสู่โรงแรม พักผ่อนตามอัยยาศัย รอรอส่งสนามบิน/ท่ารถทัวร์
รายการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม เพียงท่านละ 3,990. บาท อัตรานี้รวมห้องพัก
โรงแรม 2 คืน (ห้องละ 2 ท่าน) ณ โรงแรมรุคส์ฮอติเคย์ หรือ โรงแรมเมาทันอินน์ รวมอาหารเช้า
2 มื้อ ที่โรงแรมอาหารกลางวัน 1 มื้อ อาหารเย็น 2 มื้อ ตามโปรแกรม

ค่ารถ ค่าเรือ ค่าเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ทัวร์เลือกซื้อพิเศษ

1. พุงบัวตอง ในเทศกาลเดือนพฤศจิกายน
2. ถ้ำลอด หมู่บ้านชาวเขาเผ่ามูเซอและลีซอ
3. ภูโคลน น้ำตกผาเสื่อ หมู่บ้านจีนฮ่อ (รักไทย) และหมู่บ้านบ้านฉาน (รวมไทย)

(สืบค้นจาก <http://www.rosegarden-tours.com/about.html>)

JT GROUP

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สาละวินทราเวลแม่ฮ่องสอน

สถานที่ที่ตั้ง

ห้างหุ้นส่วนจำกัด สาละวินทราเวลแม่ฮ่องสอน 100 ถนนสิงหนาทราชา ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-620448

พิกัด X = 392257

พิกัด Y = 2134140

ด้านหน้าสำนักงาน

สำนักงานสาละวิน

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กาดคำพลาซ่า

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 17/3 ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจงคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรติดต่อ แผนกเครื่องเขียน ของใช้เด็กอ่อน ของขวัญ ของเล่น สัมภาษณ์
เบอร์ 053-620160 แผนกซูปเปอร์มาร์เก็ต เบอร์ 053-620161 โทรสาร บัญชีและการเงิน พื้นที่เช่า
เบอร์ 053-620163 เบเกอร์รี่และร้านอาหาร เบอร์ 053-61152

Website: <http://www.geocities.com/kadkamplaza> E-mal: kadkamplaza@yahoo.com

พิกัด X = 391521

พิกัด Y = 2134261

ด้านหน้ากาดคำพลาซ่า

ทางเข้า ซอยอาคารชานกะเล

ประเภทของสินค้า ประกอบด้วย

1. มีสินค้าหลากหลายที่สุด ทั้งสิ่งของอุปโภคบริโภค
2. อุปกรณ์เครื่องเขียน
3. อุปกรณ์กีฬา
4. ของขวัญ
5. ของใช้เด็กอ่อน
6. จำหน่ายบัตรเติมเงิน ปลอกมือถือ หน้ากากมือถือ CD-R แวนกันแดด นาฬิกาแฟชั่น

7. สินค้าแบรนด์เนม อาทิ เช่น เบรนต์วูท จินตนา โบวี ที่นอนโลตัส เครื่องสำอางจูดอง เสื้อผ้า FBT

8. ร้านหนังสือ ยืมอ่าน นิตยสาร การ์ตูน พ็อคเก็ตบุ๊ก ใหม่ ๆ มากมาย

9. เคเคเบเกอรี่ ขนมอร่อยมากมาย เช่น เอแคลร์ บราวนี่ แยมโรล ครีมโรล เค้ก คุกกี้ รับประทานและเค้ก ในวันเกิด สัมมนา ฯลฯ

10. เจเอสวีซีดี ศูนย์จำหน่าย-เช่าวีดีโอซีดี CD, VCD, DVD หลากกรสหลายสไตล์ สวรรสนุก กาดคำพล่าซ่า และเครื่องเล่นต่างๆอีกมากมาย

เวลาให้บริการ เปิดให้บริการตั้งแต่ 07.00 น. ถึง 21.00 น. ทุกวัน

แผนกซูเปอร์มาร์เก็ต

ของขวัญ

แผนกเบเกอรี่

สวนสนุกกาดคำพลาซ่า

(สืบค้นจาก <http://www.geocities.com/kadkamplaza>)

เก๋มินิมาร์ท

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 34 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจงคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ โทร. 0-5361-4167 แฟกซ์. 0-5361-4169

พิกัด X = 391564

พิกัด Y = 2134608

ร้านเก๋มินิมาร์ท

ประเภทสินค้า (สืบค้นจาก www.geocities.com/prayat_2000/thethai/allshop.htm - 479k -)

ได้แก่ ไอศกรีม เครื่องเขียน เครื่องสำอาง กิฟช้อป และอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ เปิดบริการ
ตั้งแต่ 07.00 น. ถึง 22.00 น. ทุกวัน

ร้านข้าวซอยป่าไผ่

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 33 ถนนนิเวศพิศาล ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611663

พิกัด X = 392117

พิกัด Y = 2134261

อาหารแนะนำ ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวไต และข้าวก้นจั้น (เปิดเฉพาะวันเสาร์ - อาทิตย์)

เวลาปิด - ปิด เปิดให้บริการตั้งแต่ 09.00 น. ถึง 14.00 น. (ไข่ ทองคำ : 20/11/2550)

ด้านในร้าน

ร้านป่าไผ่

ร้านข้าวซอยป่าบุญ

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 9 ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612384

พิกัด X = 391537

พิกัด Y = 2134277

อาหารแนะนำ ได้แก่ ข้าวซอย และ ข้าวซอยผัด (กรรมบุญ สวัสดิ์ชัย : 20/11/2550)

เวลาเปิด-ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 08.00 น. ถึง 16.00 น. ทุกวัน เว้นวันหยุดนักขัตฤกษ์

(กรรมบุญ สวัสดิ์ชัย : 20/11/2550)

ร้านข้าวซอยป่าบุญ

หน้าร้าน

ด้านในของร้าน

ร้านข้าวเส้นป่าจ่าง

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 31 ถนนอุดมชาวนิเทศ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612387

พิกัด X = 391549

พิกัด Y = 2134004

อาหารแนะนำ ได้แก่ขนมเส้น และข้าวกันจิ้น (วรรณานันท์ทานล : 20/11/2550)

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 15.00 น. ถึง 18.30 น. (วรรณานันท์ทานล : 20/11/2550)

ด้านหน้าร้าน

ด้านในของร้าน

กำลังตักข้าวเส้น(ขนมจีน)

กำลังตักน้ำข้าวเส้น

ร้านจี๊

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 53 ถนนนิเวศพิศาล ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

หมายเลขโทรศัพท์ 053 - 612187

พิกัด X = 390826

พิกัด Y = 2132165

อาหารแนะนำ ได้แก่ อาหารเช้าแบบอเมริกัน ไก่ผัดเมล็ดมะม่วง ข้าวคูกกะปิ สปาเก็ตตี้ และ สลัดรวม (โลโก้ อารีรัตน์ : 19/11/2550)

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 07.00 น. – 22.00 น.ทุกวัน (โลโก้ อารีรัตน์ : 19/11/2550)

หน้าร้านจี๊

บรรยากาศภายในร้าน

ร้านบ้านระเบียง

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 142/3 หมู่ 5 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-614491 Fax. 053-614491

พิกัด X = 392967

พิกัด Y = 2133372

อาหารแนะนำ ได้แก่ (ประพาส คำสุวรรณ : 20/11/2550)

1. ส้มตำทอด
2. แหนมซี่โครงทอด
3. ยำตำลึงกรอบ
4. เมี่ยงปลาทับทิม
5. ส้มตำปลาทับทิม

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 09.00 น. ถึง 23.00 น. (ประพาส คำสุวรรณ : 20/11/2550)

ร้านระเบียง

ด้านหน้าร้าน

ร้านใบเฟิร์น

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 87 ถนน ชุนลุมประพาส ตำบลจงคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611374 มือถือ 081-764-1004 แฟกซ์ 053-612363

พิกัด X = 391655

พิกัด Y = 2133939

อาหารอร่อย บรรยากาศสบาย สไตล์ แม่ฮ่องสอน

อาหารแนะนำ ได้แก่ ยำตำลึง ไก่ห่อใบเตย ปลาน้ำปาย/ผัดเผ็ด/ลวกจิ้ม/ต้มยำ และแกงผักกาดจ้อ
ซี่โครงหมู

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 10.30 น. ถึง 22.00 น. ทุกวัน

(สืบค้นจาก www.moohin.com/food/034/food013.shtml - 61k -)

ด้านหน้าร้าน

ภายในร้าน

ห้องน้ำสะอาด

อีกมุมหนึ่งของร้าน

ร้านป่าควร

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 30 ถนนมรรคสันติ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-602-3286

พิกัด X = 391495

พิกัด Y = 2134425

อาหารแนะนำ ได้แก่ ข้าวเส้น(ขนมจีน)แห้ง/น้ำ และข้างปอง (เสาวคนธ์ รัตนชัยโชติกุล : 20/11/2550)

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 07.00 น. ถึง 16.00 น. (เสาวคนธ์ รัตนชัยโชติกุล : 20/11/2550)

หน้าร้าน

ภายในร้าน

ร้านป่าศรีบัว

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 51 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-612471

พิกัด X = 391856

พิกัด Y = 2134261

อาหารแนะนำ ได้แก่ ฮางเล เนื้อลูน ไก่ฮู๊บ เครื่องในหมูฮู๊บ (ศรีบัว นวลคำ : 20/11/2550)

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 08.00 น. ถึง 18.00 น. (ศรีบัว นวลคำ : 20/11/2550)

หน้าร้าน

เป็นร้านข้าวราดแกงพื้นเมือง

บรรยากาศภายในร้าน

ร้านเรือนไม้

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 5 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 089-631-3790

พิกัด X =3915931

พิกัด Y = 2134343

อาหารแนะนำ ได้แก่ ปลาน้ำปาย น้ำพริกต่างๆ และสะเต็ก (ภัตรา บัณฑิต : 20/11/2550)

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 08.00 น. ถึง 22.00 น.(ภัตรา บัณฑิต : 20/11/2550)

ด้านหน้าร้าน

ภายในร้าน

ร้านสาละวินริเวอร์ เรสโตรองก์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 3 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-612050

พิกัด X = 392274

พิกัด Y = 2134143

อาหารแนะนำ ได้แก่ คอร์คอนเบลอร์ไก่/หมู สะเต็ก ไก่/เนื้อ/ปลาแซลมอน และซิกเคนพามา
เจียนน่า (หอม ไม่มีสกุล : 20/11/2550)

เวลาปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 08.30 น. ถึง 22.00 น. (หอม ไม่มีสกุล : 20/11/2550)

ด้านหน้าร้าน

บรรยากาศภายในร้าน

ภายในร้าน

ร้านอาหารบ้านเพลง

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 108/1 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-612355

พิกัด X = 391528

พิกัด Y = 2133509

อาหารแนะนำ ได้แก่ (สายพิส จันทรี่ตา : 25/1/2551)

1. อู๋ปะสิแป็น
2. แกงแค
3. แกงโฮะ
4. แกงฮังเล
5. ลาบสมุนไพร
6. ไข่ั่ว
7. ผักกูดสะนาป
8. ปลาอุง
9. น้ำพริกอ่อง
10. น้ำพริกหนุ่ม

เวลาปิด-เปิด เปิดบริการตั้งแต่ 08.30 น. ถึง 18.30 น.

ด้านหน้าร้าน

ด้านในของร้าน

อาหารทุกอย่างจะมีการอุ่นตลอดเวลา

อู๋บอะสี่ป๋ยาน (แกงไก่คั่วกั้งพริกแกงพม่า)

ร้านอาหารมุมนบาย (Sabai Corner)

สถานที่ตั้ง

ที่อยู่ 117/30 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจอกคำ อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 ตรงข้าม โรงแรม รุคส์ โฮเทลเคย์อินท์ เบอร์โทรศัพท์ 053-613838 มือถือ 081-671-2179 บริหารงานโดย: คุณเยาวเรศ บุญเฉลย (พี่ต่าย) Website: <http://www.maehongsoncity.com/sabaicorner>

พิกัด X = 391546

พิกัด Y = 2133214

ด้านหน้าร้านมุมนบาย

อาหารแนะนำ ได้แก่ ปลาช่อนลุยทะเล และยำผักบั้งกรอบ

มุมนต่างๆ ภายในร้าน ประกอบด้วย

1. มุมอาหาร มีอาหารอิมพอร์ต ให้เลือกอาหารหลากหลาย พร้อมกับการบริการให้กับท่าน ทั้งอาหารไทย, ฝรั่งเศส, จีน และอาหารพื้นเมืองแม่ฮ่องสอนมากมาย เช่น จิ้นลุง (หมูปั่นสมุนไพร) ลาบหมูคั่ว น้ำพริกอ่อน ปลาน้ำปาย ผัดฉ่า ต้มยำ ไก่ฮูป หมูป่าผัดเผ็ด แกงอ่อม ไก่กรอบไว้กระดูกอาหารตามสั่ง และหมูกระทะ บุฟเฟ่่ ไก่ป้อป 69 บาท

ภายในร้าน

หมูปั้นสมุนไพร

อาหารภายในร้าน

ชูป

2. มุมเครื่องดื่ม มีเครื่องดื่มบริการให้ทุกท่านมากมาย เช่น เบียร์ช้าง เบียร์ลิโอบี เบียร์สิงห์ เบียร์ไฮเนเก้น และอื่น ๆ อีกมากมาย

เครื่องดื่ม

มีเบียร์สดด้วย

3. มุมเพลงเพราะๆ ณ มุมนี้ มีมุมสำหรับการฟังเพลงแบบ โฟล์คซอง เพลงสตริง เพลงเพื่อชีวิต ทุกแนวทุกสไตล์ และร่วมสนุกสนานกับนักดนตรีได้อย่างเป็นกันเอง

โต๊ะฟังเพลง

4. มุมเมนูสำหรับกรุ๊ปทัวร์ มุมนี้สำหรับ กรุ๊ปทัวร์ที่จะมาเยือนแม่ฮ่องสอน ร้านอาหารมุมสบาย เปิดบริการอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวด้วยอาหารอร่อย สะอาด บรรยากาศดี ดนตรีไพเราะ ทางร้านได้เลือกสรรอาหารไทใหญ่ ซึ่งเป็นอาหารท้องถิ่น สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ตั้งแต่ 100 - 200 คน

อาหารสำหรับนักท่องเที่ยว

ตัวอย่างเซทอาหารกรุ๊ปทัวร์

1) ทัวร์คนไทย ประเภท 4 อย่าง ได้แก่ ทอดมันปลากราย ลาบหมูคั่ว ถั่วงอกผัดหมู ยำอคะมะพร้าวอ่อน และแกงจืดวุ้นเส้นผักกาดขาวหมูสับ พร้อมข้าว / ผลไม้ / น้ำดื่ม

2) ทวีร์ต่างชาติ ประเภทอาหาร 5 อย่างได้แก่ หมูทอดกระเทียม พะแนงไก่ ไก่ผัดเม็ดมะม่วง ผักผัดรวม และต้มจืดเตงกวาหมูสับ พร้อมข้าว/ผลไม้/น้ำดื่ม

5. มุมพักผ่อน สบาย ๆ บริการด้วยอาหารอร่อย หลากหลาย ในวันพักผ่อนของคุณ ที่มีโอกาส มาเยือนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ท้องถิ่นของชาวไทยใหญ่

บรรยากาศของร้านมุมสบาย

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่เวลา 10.00 - 14.00 น. และมือเย็น ตั้งแต่เวลา 17.00 - 24.00 น.

(สืบค้นจาก Website: <http://www.maehongsoncity.com/sabaicorner>)

ร้านอาหารไผ่มุก

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 23 ถนนอุดมชาวนิเทศ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-612092, 053-612385 มือถือ 081-530-1351, 081-993-8445
แฟกซ์ 053-612385 “เปิดมานานกว่า 20 ปี”

พิกัด X = 391691

พิกัด Y = 2134117

ด้านหน้าร้านไผ่มุก

อาหารแนะนำ ได้แก่ ขาหมูยัดไส้ ปลาช่อนใส่อั่ว ยอดมะพร้าวผัดเผ็ดกุ้ง และอาหารสะอาดสด

เวลาเปิด – ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 09.00 น. ถึง 22.00 น.

เกาน์เตอร์

ภายในร้าน

ห้อง VIP ด้านบน

ภายในร้าน

ห้องธรรมดาด้านล่าง

โกเดินปายและโกเดินสวีทรีสอร์ท

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 285 บ้านปางหมู ตำบล ปางหมู อำเภอ เมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน 58000
หมายเลขโทรศัพท์ 053 – 611712

พิกัด X = 391252

พิกัด Y = 2139863

ด้านหน้าโกเดินสวีท รีสอร์ท

ด้านหน้าโกเดิน ปาย รีสอร์ท

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 70 ห้อง
2. ลักษณะห้องพัก

ห้องนอนแบบล้านนา

ห้องนอนแบบสเปน

ห้องอาหาร

ห้องอาหารล้านนา

ห้องประชุมและจัดการแสดง

โกเดินปาย	ห้องขนาดใหญ่	ห้องขนาดกลาง	ห้องขนาดเล็ก
มาตรฐาน	2,000	1,500	1,400
ห้องแบบล้านนา	2,500	2,000	1,800
ห้องแบบสเปน	3,000	2,500	2,300
ห้องเดี่ยว	-	700	700

3. ราคาห้องพัก

4. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องปรับอากาศ โทรทัศน์ ติดเคเบิล UBC น้ำดื่ม น้ำอุ่น
สระว่ายน้ำ 2 สระ

5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

สระว่ายน้ำ (น้ำจืด)

สระว่ายน้ำ (น้ำเค็ม)

บ้านสวนกลางเมืองรีสอร์ท

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 105/3 ถนน ขุนลุมประพาส ตำบล จอคำ อำเภอ เมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน 58000
หมายเลขโทรศัพท์ 053 – 612477

พิกัด X = 391513

พิกัด Y = 2133645

ด้านหน้าบ้านสวนกลางเมือง รีสอร์ท

ป้ายด้านในบ้านสวนกลางเมือง รีสอร์ท

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้ (สินีพร นุชทรวง: 10/12/2550)

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 25 ห้อง
2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วยห้องแอร์ ห้องพัดลม ห้องแอร์ เตียง กู่ - เตี้ยว และห้องพัดลม เตียง กู่ - เตี้ยว

3. อัตราค่าบริการ

ราคาห้องพัก	มีนาคม – กันยายน	ตุลาคม – กุมภาพันธ์
ห้องพัดลม	400	500
ห้องแอร์	650 - 750	800 - 900

ห้องรวม	300 - 600	450 - 900
---------	-----------	-----------

4. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ พัดลม แอร์ โทรทัศน์ น้ำดื่ม และน้ำอุ่น

5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

ห้องเตียงเดี่ยว

ที่พักแบบกางเต็นท์

เฟิร์นริมธาร รีสอร์ท

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 64 หมู่ 10 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน หมายเลขโทรศัพท์ 053-686110-1

พิกัด X = 393698

พิกัด Y = 2129418

ด้านหน้าเฟิร์นริมธาร รีสอร์ท

ทางเข้าด้านในเฟิร์นริมธาร รีสอร์ท

Deluxe

Suite

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้

1. จำนวนบ้านพัก มีบ้านพักทั้งหมด 24 หลัง
2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วย ห้องปรับอากาศ เต็ม ฤดู-เดียว

3.ราคาห้องพัก

ราคาห้องพัก	
Deluxe	2,000
Suite	2,500

4. สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วยอาหาร พัดลม แอร์ น้ำดื่ม น้ำอุ่น และสระว่ายน้ำ
5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

ร่มไทเฮาส์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 22/7 ถนน ชำนาญสถิตย์ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

หมายเลขโทรศัพท์ 053 - 612437

พิกัด X = 392275

พิกัด Y = 2134148

ด้านหน้าร่มไทเฮาส์

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้ (อนงค์ โพธิวาณิชญ์ : 17/09/2550)

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 25 ห้อง

2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วยห้องแอร์ ครอบครั้ว ห้องพัดลม ครอบครั้ว ห้องแอร์ เตียง
คู่ - เตี้ยวและห้องพัดลม เตียง คู่ - เตี้ยว

3. อัตราค่าบริการ

หน้า Low อัตราค่าบริการจะอยู่ที่ ห้องพัดลม ราคา 250 บาท

ห้องแอร์ ราคา 350 บาท

หน้า Hight ราคาจะปรับขึ้นลงตามท้องตลาด ห้องพัดลม ราคา 300 – 400 บาท

ห้องแอร์ ราคา 400 – 500 บาท

4. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่พัดลม แอร์ โทรทัศน์ ดิจเคเบิล UBC น้ำดื่ม และน้ำอุ่น

5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

ลักษณะห้องพัก

ห้องพักด้านหลัง

ลานจอดรถด้านหลัง

บรรยากาศร่มรื่น

ห้องครอบครัว

ห้องเตียงคู่

ห้องเตียงเดี่ยว

สระบัวด้านหลังบรรยากาศร่มรื่น

โรงแรมไบกะชาเลต์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 90 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองค์ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 580001

หมายเลขโทรศัพท์ (662) 664-0861-5 หมายเลขโทรสาร (662) 664-0866

E-mail: baiyokechalet@baiyoke.co.th www.baiyokechalet.com

พิกัด X = 391642

พิกัด Y = 2134088

ด้านหน้าของโรงแรม

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้ (รุ่งโรจน์ สันทิวาณิช: 19/11/2550)

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 40 ห้อง
2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วยห้องปรับอากาศ ห้องพัดลม เตียงคู่ เตียงเดี่ยว

3. อัตราค่าบริการ

ประเภทห้องพัก	ราคาห้องพัก		
	พักเดี่ยว	พักคู่	พัก 3 ท่าน
01 ส.ค. 50 – 31 ต.ค. 50 01 มี.ค. 50 – 31 ต.ค. 51			
Standard (เตียงเดี่ยว)	850	1,000	1,450
Superior (เตียงคู่)	1,440	1,440	1,890
01 พ.ย. 50 – 29 ก.พ. 51			
Standard (เตียงเดี่ยว)	1,000	1,100	1,600
Superior (เตียงคู่)	1,680	1,680	2,180

4. สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วยตู้เย็น เเคเบิลทีวี มินิบาร์ เครื่องปรับอากาศ ห้องน้ำ ส่วนตัว เครื่องทำน้ำอุ่น และน้ำดื่ม

5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

เคาน์เตอร์

โต๊ะรับแขก

ห้องอาหาร

ตู้โชว์

โรงแรมปิยะเกสท์เฮาส์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 1/1 ถนนขุนลุมพระพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

หมายเลขโทรศัพท์ 66-563-611260 (สืบค้นจาก <http://www.travelmaehongson.org/accommodation-th.html>)

พิกัด X = 391761

พิกัด Y = 2133941

ด้านหน้าโรงแรม

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้ (นฤกร แนบพลกรัง: 19/11/2550)

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 14 ห้อง
2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วย ห้องปรับอากาศ และห้องพัดลม
3. อัตราค่าบริการ ประมาณ 600 บาท
4. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ โทรศัพท์ น้ำดื่ม เครื่องปรับอากาศ ห้องน้ำส่วนตัว และเครื่องทำน้ำอุ่น
5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

6. บริการอื่น ๆ ประกอบด้วยบริการอาหารเช้า บริการอาหารกลางวัน และบริการอาหารเย็น

ลักษณะห้องพัก

บรรยากาศห้องพัก

โรงแรมพานอรามา

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 51 ชุมลุมประภาส อำเภอเมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053- 611757-62, แฟกซ์ 053- 611790 มือถือ 081- 309-8894

Email: panorama@panhostel.com panhostel@yahoo.com

พิกัด X = 391639

พิกัด Y = 2134364

โรงแรมพานอรามา

ด้านหน้าของโรงแรม

ด้านหน้า

เคาน์เตอร์

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้ (รุ่งโรจน์ สันทิวานิช: 19/11/2550)

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 60 ห้อง
2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วยห้องปรับอากาศ และห้องพัดลม
3. อัตราค่าบริการ ห้องปรับอากาศ 600-800 บาท ห้องพัดลม 300-400 บาท
4. สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย พัดลม แอร์ โทรทัศน์ ดิจิตอล UBC น้ำดื่ม และ
น้ำอุ่น
5. เวลาเปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

พนักงานต้อนรับ

โต๊ะรับแขก

มีการตกแต่งที่สวยงาม

ห้องเตียงเดี่ยว

ห้องเตียงคู่

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในห้อง

ห้องน้ำ

ตกแต่งอย่างสวยงาม

มีระเบียงด้านนอก

ลักษณะห้องพัก

โรงแรมเม้าท์เท่นอินน์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 112/2 ถนนขุนลุมพระพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
 หมายเลขโทรศัพท์ 053-611802-3,053-612285,053-612807-9 หมายเลขโทรสาร 053-612284
 E-mail: info @ mhsmountaininn.com www. mhsmountaininn.com

พิกัด X = 391474

พิกัด Y = 2133529

โรงแรมเม้าท์เท่นอินน์

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้ (อัญชติ บุญจรัส: 19/11/2550; ประภา สุนันตา: 19/11/2550)

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 69 ห้อง
2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วย สุพีเรีย 39 ห้อง ดีลักซ์ 28 ห้อง ห้องสูท 2 ห้อง(ห้องเดี่ยว ห้องคู่ เตียงเสริม)

3. อัตราค่าบริการ

ชนิดห้องพัก	ราคาห้องพัก		
	พักเดี่ยว	พักคู่	พัก 3 ท่าน
พักเดี่ยว วันที่ 30 เม.ย.50			
Single Room(1คน)	1,300	1,300	1,800
Twin Room(2คน)	1,600	1,600	2,100
Extra Bed(เตียงเสริม)	4,000	4,000	4,500
01 พ.ค. 50 – 31ต.ค. 50			
Single Room(1คน)	1,050	1,050	1,550
Twin Room(2คน)	1,350	1,350	1,850
Extra Bed(เตียงเสริม)	3,900	3,900	4,400

4. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ตู้เย็น โทรทัศน์ ดิจิตอลทีวี น้ำดื่ม มินิบาร์ เครื่องปรับอากาศ ห้องน้ำส่วนตัว และเครื่องทำน้ำอุ่น

5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

6. บริการอื่นๆ ประกอบด้วยบริการอาหารเช้า 150 บาท บริการอาหารกลางวัน 180 บาท และบริการอาหารเย็น 250 บาท

ด้านหน้าของโรงแรม

โต๊ะด้านใน

โต๊ะด้านใน

เคาน์เตอร์

ด้านหน้า

ตกแต่งแบบศิลปะไทยใหญ่

โรงแรมรุคส์ โฮเทลเดย์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 114/5-7 ถ.ขุนลุมประพาส ต.จองค์ำ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612324-9 แฟกซ์ 053-611524

พิกัด X = 391475

พิกัด Y = 2133229

ด้านหน้าโรงแรม

แขกที่มาพัก

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 184 ห้อง
2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วยสวีทเรีย 110 ห้อง ห้องสูท 4 ห้อง และห้องพักแบบ บังกะโล 70 ห้อง
3. อัตราค่าบริการ อยู่ในราคาประมาณ 1,929 - 2,589 บาท
4. สิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วยตู้เย็น โทรทัศน์ติดเคเบิลทีวี น้ำดื่ม มินิบาร์ เครื่องปรับอากาศ ห้องน้ำส่วนตัว และเครื่องทำน้ำอุ่น
5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง
6. การบริการอื่นๆ ประกอบด้วยห้องสุมักเกอร์ ห้องคาราโอเกะ และบริการรถเช่า (สืบค้น

จาก<http://www.maehongsonholiday.com/home.php>)

เคาน์เตอร์

โถงรับแขก

ภายในโรงแรม

สระว่ายน้ำ

สระผู้ใหญ่

สระเด็ก

โรงแรมอิมพีเรียลธาราแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 149 หมู่ 8 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-684-444-9 แฟกซ์ 053-684440 E-mail.taramachongson@imperialhotels.com

พิกัด X =390607

พิกัด Y =2132144

รายละเอียดเกี่ยวกับห้องพัก มีรายละเอียดดังนี้

1. จำนวนห้องพัก มีห้องพักทั้งหมด 104 ห้อง

2. ลักษณะห้องพัก ประกอบด้วย Deluxe Room Junior Suite Tara Suite

และ Honeymoon Suite

3. อัตราค่าบริการ

Deluxe Room 2,520 - 3,964 บาท

Junior Suite 3,675 - 5,119 บาท

Tara Suite 5,005 - 6,449 บาท

4. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ตู้เย็น โทรทัศน์ ดิจิตอลทีวี น้ำดื่ม มินิบาร์
เครื่องปรับอากาศ ห้องน้ำส่วนตัว เครื่องทำน้ำอุ่น และไดเป่าผม

5. เวลาเปิด-ปิดทำการ เปิดตลอด 24 ชั่วโมง

Deluxe Room

Junior Suite

Tara Suite

Honeymoon Suite

ห้องอาหาร

ศูนย์สารสนเทศชุมชนแม่ฮ่องสอน (ชานกะเล)

สถานที่ตั้ง

ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391628

พิกัด Y = 2134258

ประวัติความเป็นมาของศูนย์ภาษาและสารสนเทศ

บริษัทไมโครซอฟท์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ร่วมมือกับสถาบันคีนันแห่งเอเซีย ในการดำเนินโครงการ Unlimited Potential ซึ่งเป็นโครงการที่พัฒนาขีดความสามารถทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นไปที่ประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกระบบการศึกษาของโรงเรียน เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2547 จากการประสานงานสำนักงานบริการงานวิทยาลัยชุมชน จึงมีการจัดตั้งศูนย์ภาษาและสารสนเทศแห่งนี้ขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนอาคารที่ทำการจากเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งให้ใช้อาคารชานกะเลที่ตั้งอยู่กลางเมือง ลักษณะบริการของศูนย์เป็นศูนย์ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง และเป็นศูนย์สารสนเทศที่ประชาชนทุกเพศทุกวัยสามารถเข้ามาใช้บริการและยังมีการเปิดสอนหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษให้กับผู้ที่สนใจ และภายหลังตั้งศูนย์แห่งนี้เสร็จสิ้นแล้ว มีการบริหารจัดการและสนับสนุนงบประมาณจากวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

บริการของศูนย์ภาษาและสารสนเทศ

- บริการอินเทอร์เน็ต
- บริการอบรมทางภาษาและคอมพิวเตอร์
- บริการยืม-คืนสื่อ

เวลาเปิด ปิด เปิดทุกวัน เวลา 08.30 น.-22.00 น.

ศูนย์ภาษาอังกฤษแบบพึ่งตนเอง ศูนย์สารสนเทศชุมชนแม่ฮ่องสอน (ชานกะเล)

วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

รับสอนภาษาอังกฤษ

บริการอินเทอร์เน็ต

รับสอนคอมพิวเตอร์โปรแกรมต่างๆ

ห้องสมุดประชาชน

สถานที่ตั้ง

ถนนชุมชนประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 39621

พิกัด Y = 2133959

ห้องสมุดประชาชนเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ซึ่งภายในจะมีคอมพิวเตอร์ที่สามารถเข้าไปค้นหาเรื่องราวที่สนใจและมีหนังสือให้ค้นคว้าในหลากหลายแขนงวิชาไม่จะเป็นงานวิจัย งานด้านวิชาการ หรืออื่นๆอีกมากมายเปิดให้บริการแก่ผู้ที่สนใจทุกเพศทุกวัย

บริการของห้องสมุดประชาชน

-บริการยืม-ส่งหนังสือ

-บริการอินเทอร์เน็ต

เวลาเปิด-ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 08.30 น.-20.00 น.

บรรยากาศภายในห้องสมุดประชาชน

บรรยากาศภายในห้องสมุดประชาชน

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391806

พิกัด Y = 2137665

เป็นห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งที่เปิดให้บริการแก่ผู้ที่สนใจค้นคว้าหาความรู้ในด้านงานวิชาการ งานวิจัยและยังให้บริการด้านคอมพิวเตอร์ในการสืบหาข้อมูลเป็นห้องสมุดที่เปิดกว้างให้บุคคลภายนอกเข้าไปใช้บริการได้อย่างอิสระ

เวลาเปิด-ปิด เปิดบริการตั้งแต่ 08.30 น. ถึง 16.30 น.

ภายในห้องสมุด

เรือนจำเก่า (ถ่อง)

สถานที่ตั้ง

สถานที่ลานวัฒนธรรม ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000 หมายเลขโทรศัพท์ 053-612058 หมายเลขโทรสาร 053-612058

Web size <http://www.correct.go.th>

พิกัด X = 391547

พิกัด Y = 2133795

กำแพงเรือนจำหลังเก่า

กำแพงอีกด้านหนึ่งของเรือนจำ

นักโทษสร้างกำแพงเรือนจำ

เรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนหลังเก่า

บริเวณที่สร้างเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เรือนนอนนักโทษ

เรือนจำไม้หลังเก่า

เรือนนอนหลังเก่า

บริเวณเรือนนอนหญิง

ประตูเรือนจำหลังเก่า

นักโทษกำลังทานอาหาร

ด้านหน้าเรือนจำเก่า

มาเยี่ยมญาติ

นักโทษเข้าแถวรับอาหาร

บริเวณด้านหน้าเรือนนอนนักโทษ

บริเวณด้านหลังเรือนนอนนักโทษ

ประวัติ

เรือนจำเก่าแห่งนี้เป็นของกรมราชทัณฑ์ ที่มีกำแพงทำด้วยไม้ ครั้งหนึ่งกำแพงเรือนจำเกิดพังลงเพราะพายุฝนรุนแรง แต่นักโทษกลับไม่หลบหนี และยังช่วยกันซ่อมแซมกำแพงเรือนจำให้เหมือนเดิม ประวัติการก่อสร้างเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น มีกล่าวไว้ในตอนหนึ่งในหนังสือวัดก้ำก้อจังหวัดแม่ฮ่องสอน ว่า “ณ ที่ “ปางแต่แว็ด” แห่งนี้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมยิ่งเพราะนอกจากจะร่มรื่นมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ ดังกล่าวแล้ว ทางทิศตะวันตกของวัดยังเป็นทีวิเวก คือ “ป่าหัว

นักโทษ” (ป่าซ่านักโทษ) สำหรับพระที่ต้องการ “ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน” ไม่ได้กล่าวถึง เรือนจำเก่าซึ่งเดิมตั้งอยู่ไม่ห่างจากป่าซ่านักโทษ พระสุเมณฑิ์ศาสนกิตติ์ เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ให้คำสัมภาษณ์กับ นาย ทวีรัตน์ นาคเนียม ว่าวัดก้ำก๋อได้ก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบันประมาณ 107 ปี เรือนจำก็น่าจะมีอายุ 100 ปี เดิมวัดนี้ (วัดก้ำก๋อ) ตั้งอยู่โรงเรียนเทศบาลในปัจจุบัน เดิมเป็นสวนกล้วยของเจ้าหลวง (เทียบเท่าผู้กำกับเมือง) เจ้าหลวงให้ย้ายวัดจากที่เดิมให้มาอยู่ที่ปัจจุบันเพราะที่เดิมเปลี่ยวและโจรกะเหรี่ยงชุกชุม เกรงจะเป็นอันตราย และแบ่งที่ส่วนหนึ่งของวัดให้สร้างเป็น เรือนจำแม่ฮ่องสอนแห่งนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 494-497)

ป้ายเรือนจำ

คาดว่ามีการสร้างเรือนจำแม่ฮ่องสอนเดิมในระหว่างปี พ.ศ. 2434 – 2448 ซึ่งตรงกับในสมัยเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคือ “ปู่ขุนโทะ” ซึ่งได้บรรดาศักดิ์เป็น “พญาพิทักษ์สยามเขต” กล่าวคือ เมื่อมีการประกาศตั้งเมืองแม่ฮ่องสอน และมีการจัดตั้งศาลเมืองแม่ฮ่องสอนขึ้นประมาณ พ.ศ. 2453 ก็คงมีการจัดตั้งเรือนจำแม่ฮ่องสอนขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน โดยใช้อาคารและสถานที่ที่มีอยู่เดิม (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 496)

1. กำแพงเรือนจำพังล้มลงและนักโทษไม่หนี

พระราชวโรกาส เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอนและเจ้าอาวาสวัดก้ำก๋อได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนดังนี้

กำแพงเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนล้มและนักโทษช่วยกันซ่อมแซมกำแพงเรือนจำโดยไม่หนีจนเป็นที่กล่าวขานกันทั่วไปนั้น ความจริงแล้วกำแพงเรือนจำแห่งนี้เป็นกำแพงทำด้วยไม้มีการ

ล้มพังลงบ่อยครั้ง แต่ครั้งที่เป็นข่าวและเป็นเรื่องเล่าขานของคนทั่วไป เป็นเพราะในขณะที่กำแพงเรือนจำล้มลงตรงกับช่วงระยะเวลาที่ไม่มีผู้คุมอยู่ในเรือนจำพอดี นักโทษที่ถูกคุมขังอยู่จึงเป็นผู้วิ่งออกไปนอกเรือนจำเพื่อบอกให้ผู้คุมซึ่งกำลังอยู่นอกเรือนจำได้ทราบเหตุ และผู้คุมเรือนจำกลับบอกกับนักโทษว่า มันล้มก็ให้ช่วยกันดันกำแพงตั้งขึ้นมา นักโทษจึงช่วยกันดันกำแพงตั้งขึ้น จึงเป็นเรื่องที่กล่าวขานสืบกันมาว่า นักโทษไม่ได้วิ่งหนีแต่ได้วิ่งไปบอกผู้คุมและได้ช่วยกันซ่อมแซมเสร็จและกลับเข้าไปอยู่ในเรือนจำเหมือนเดิม เมื่อวิเคราะห์สาเหตุที่นักโทษไม่ได้หนีทั้ง ๆ ที่มีโอกาส มีสาเหตุคือ นักโทษส่วนใหญ่ติดฝิ่น ถ้าหนีก็กลัวจะหนีไปไหน ตัวอย่างเช่น นายหมอกต้องโทษเพราะสูบฝิ่น ต้องเข้าออกเรือนจำเป็นประจำจนเป็นที่รู้จักกันดี ส่วนอีกคนชื่อนายจำต้องโทษเข้าออกเรือนจำเป็นประจำ จนผู้คุมนักโทษจำได้ และเมื่อจี้หน้า เลยเรียกตั้งชื่อเชิงล้อเลียนว่า นายจำเมื่อ ส่วนอีกรายชื่อนายสีกะลือ เป็นศิลปินประจำคุก สาเหตุที่นักโทษต้องโทษเพราะคดีเสพติดกันมากเพราะในสมัยนั้นการแพทย์ยังไม่เจริญจึงจำเป็นต้องใช้ฝิ่นเป็นยารักษาโรค เช่น โรคบิดหรือโรคท้องเดิน พอรักษาโรคหายหรืออาการทุเลาลงจึงทำให้กลายเป็นคนติดฝิ่น (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 496-497)

นายประพิณ จันประยูร ลูกเขยเจ้าฟ้าผู้ครองเมืองแม่ฮ่องสอนคนที่สี่ ซึ่งเป็นเจ้าฟ้าผู้ครองเมืองคนสุดท้ายและเป็นผู้ที่เคยรับดาบถวายต่อหน้าพระพักตร์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถมาแล้ว เคยเป็นอดีตปลัดอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ประมาณก่อนปี พ.ศ. 2490 ครั้งละ 2-3 เดือน ได้กล่าวถึงเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนดังนี้

“เรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนสร้างมาตั้งแต่สมัยเจ้าฟ้าปกครองตั้งอยู่ที่นี้มาตลอด สมัยเจ้าฟ้าไม่ขึ้นกับรัฐบาลกลางแต่ขึ้นกับเจ้านครเชียงใหม่ เจ้าฟ้าเป็นผู้ควบคุมทางด้านการตำรวจ ทหาร การยุติธรรม โดยตนเองมาเปลี่ยนรูปแบบการปกครองในสมัยราชการที่ 5 ที่มีการจัดตั้งเป็นอำเภอ จังหวัด และมณฑลขึ้น เจ้าฟ้าก็กลายสภาพมาเป็นที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัด การประหารชีวิตในสมัยก่อนใช้ดาบ คัดศีรษะ เมื่อขณะคัดศีรษะจะมีเลือดพุ่งออกมาเพชฌฆาตจะกอบเลือดนักโทษขึ้นดื่ม เพื่อเป็นการล้างอาถรรพณ์ สภาพนักโทษในช่วงที่รักษาการอยู่ นักโทษจะถูกใส่โซ่ตรวนตลอดเวลา แม้เวลานอนก็จะใส่โซ่ตรวนร้อยกับหลักเห็นแล้วนำสงสาร เมื่อเวลาพักตีเรือนจำผู้ว่าราชการจังหวัดมักจะตั้งปลัดอำเภอเป็นผู้รักษาการแทนคราวละ 1-2 เดือนลงเป็นปลัดอำเภอเมืองและรักษาการพัศดีเรือนจำ คนในสมัยก่อนเรียกเรือนจำว่า “ถ้อง” นักโทษที่ต้องโทษส่วน

ใหญ่เป็นคดียาเสพติด กินฝิ่น การพนัน ส่วนคดีอุกฉกรรจ์ไม่มีชาวแม่ฮ่องสอนสมัยนั้นเป็นคนที่มีศีลธรรมสูงมาก ในสมัยอดีตเจ้าฟ้าปกครององค์เดียวก็สามารถดูแลได้ทั้งหมดช่วงที่รักษาการอยู่ (ก่อนปีพ.ศ.2490) มีผู้คุมอยู่ 4-5 คนมีนักโทษประมาณ 20 กว่าคน ส่วนนักโทษที่ต้องโทษหนักจะถูกส่งตัวไปยังเรือนจำเชียงใหม่ การเดินทางไปเชียงใหม่ใช้การเดินทางเท้าสามารถไปได้ 3 ทางจากแม่ฮ่องสอนไปยังอำเภอปายใช้เวลา 12 วันถ้าไปทางอำเภอแม่สะเรียงใช้เวลา 15 วันแต่ถ้าไปทางหนองเจียวแยกหัวบก ออกทางแม่ริมใช้เวลา 8 วัน เวลาไปต้องมีลูกหาบหรือม้าต่างไปด้วย ส่วนนักโทษถูกตีตรวนใส่กุญแจมือและมีโซ่ร้อยเข้าด้วยกัน โดยมีนายตำรวจหรือผู้คุมเดินถือโซ่ตามหลัง ผู้ต้องขังมีการปีนกำแพง หนีบ่อยโดยนัดแนะให้คนข้างนอกส่งตะไบมาให้และใช้ตะไบถูตรวจขนาดและปีนกำแพงหนีพวกที่หนีส่วนใหญ่เป็นคนนอกเวียง สภาพเรือนจำสมัยก่อนสร้างไม่ค่อยแข็งแรงเมื่อถูกลมพัดแรงก็อาจล้มลงได้ สำหรับพื้นที่ตั้งของเรือนจำ เดิมเคยเป็นที่ของเจ้าฟ้าและเจ้าฟ้าได้ ยกให้ราชการเพื่อสร้างเรือนจำขึ้น” (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 498-499)

นายประจักษ์ พงษ์ศิริ อดีตปลัดอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนและเคยรักษาการในตำแหน่งพศดีเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนหลายครั้งประมาณปี พ.ศ.2490 ให้สัมภาษณ์เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2540 ว่า “ไม่ทราบว่าเรือนจำแห่งนี้สร้างมาตั้งแต่สมัยใด เกิดมาก็เห็นเรือนจำอยู่ตรงนี้แล้ว ในสมัยที่รักษาการอยู่มีพศดีและมีผู้คุมอยู่ประมาณ 3-4 คนมีนักโทษอยู่ 30-40 คน เรื่องที่เรือนจำล้มและนักโทษช่วยกันซ่อมแซมกำแพงนั้นมียุหลายครั้ง ไม่ใช่ครั้งเดียว ไม้ที่นำมาใช้ทำกำแพงเรือนจำนั้นนำมาจากบ้านในซอย โดยล่องตามลำน้ำปายลงมา ก่อนหน้าที่จะมารับหน้าที่ มีผู้ต้องขังปีนเรือนจำหนีบ่อย แต่พอมารักษาการก็ใช้วิธีเลี้ยงคน คือ ถ้าให้เขาอยู่ดีกินดี เขาจะไม่หนี สมัยก่อนอาหารไม่ดี คนทางนี้ไม่ค่อยทาน เนื้อ หรือ ไก่ อาหารส่วนใหญ่ใช้ถั่วเน่าแผ่นเป็นหลัก ซึ่งในสมัยนั้นราคาแพง สมัยที่รักษาการอยู่ได้ไปเหมาถั่วเน่าแผ่น ที่ปางหมูเอามาเลี้ยงผู้ต้องขัง ตอนนั้นมีการเลี้ยงถั่วเน่าแผ่นแต่ปริมาณน้อยมาก แต่ตอนที่รักษาการอยู่ให้กินเต็มที่ ปรากฏว่าสมัยที่รักษาการอยู่ไม่มีนักโทษหนี นักโทษส่วนใหญ่ สูบฝิ่นกัน ส่วนใหญ่คดียาเสพติด คดีลักทรัพย์มีเล็กน้อยคดีอุกฉกรรจ์มีน้อยมาก คดีฆ่าคนตายก็เคยมี ที่ก่อคดีฆ่าที่อำเภอปาย คนพวกนี้ร้าย ทางเรือนจำส่งไปคุมขังยังเรือนจำเชียงใหม่ โทษเกิน 10 ปี ที่นี้ไม่รับ การเดินทางไปเชียงใหม่สมัยก่อนใช้การเดินทางเท้าเช่นกันสามารถไปได้ 3 ทางขึ้นอยู่กับงบประมาณ ถ้างบประมาณมากจะไปทางสาย อำเภอ

แม่สะเรียง ถ้างบน้อยไปทางสายอำเภอปาย คนแม่ฮ่องสอนแท้ ๆ ก่อคดีอุกฉกรรจ์ไม่มี ส่วนใหญ่จะเป็นคนนอกเมืองการหนีในสมัยก่อนก็ใช้การปีนกำแพง เมื่อมีผู้ต้องขังหนีกรมราชทัณฑ์ก็จะย้ายพักดีไปประจำที่จังหวัดแพร่เสมอ เคยไปรักษาการแทนอยู่หลายครั้งครั้งละ 3-4 เดือน แต่ในปี พ.ศ.2490 รักษาการนานที่สุดถึง 1 ปีตอนเวลากลางคืนก็ต้องไปนอนที่เรือนจำ คอยดูแลพวกเขา และเป็นผลทางด้านจิตวิทยา สมัยก่อนมีการนำผู้ต้องขังออกทำงานรับจ้างภายนอกเรือนจำบ้าง เช่น งานทำความสะอาดบ้านเรือนทำรั้วบ้าน เป็นต้น หรือมีการจ้างงานรายบุคคลให้ทำงาน การออกทำงานภายนอกเรือนจำในสมัยนั้นเป็นอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้บัญชาการเรือนจำโดยตำแหน่ง ในสมัยเจ้าฟ้ายังปกครองบ้านเมืองอยู่ คนทำผิดจะถูกนำตัวขึ้นเกวียน ประจานรอบเมือง ในสมัยก่อนเรือนจำจะอยู่ที่ท้ายเมือง ชาวบ้านเรียกว่าคอก ถัดจากเรือนจำไปก็จะเป็นนาของเจ้าฟ้า” (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 499-500)

นายทวีรัตน์ นาคเนียม ยังได้กล่าวถึงบทความของนายบัญชา กุลสุวรรณ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 1 (ปัจจุบันเป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ 5) ผู้เคยสืบค้นข้อมูลประวัติของเรือนจำไว้ ดังนี้

“ในสมัยก่อนนั้น ผู้ชำระความตามหัวเมืองชั้นนอกได้แก่เจ้าเมืองและกรมการเมือง กล่าวคือ นอกจากทำหน้าที่ปกครองเมืองหรือบริหารการปกครองแล้ว ยังทำหน้าที่ด้านตุลาการด้วย ต่อมาภายหลังเมื่อประเทศไทยเริ่มรับขนบธรรมเนียมและวิธีการปกครองแบบตะวันตกมาปรับปรุงแก้ไข การปกครองแผ่นดินได้มีการก่อตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น ในปี ร.ศ. 119 (พ.ศ.2443) กระทรวงมหาดไทยได้จัดการปกครองใหม่โดยรวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม (อำเภอแม่สะเรียง) และเมืองปาย เข้าด้วยกันและปี ร.ศ.129 (พ.ศ. 2453) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม และเมืองปายเมืองจัตวา ขึ้นอยู่ในมณฑลพายัพย้ายที่ว่าการเมืองยวมมาตั้งที่เมืองแม่ฮ่องสอน” (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 500)

แต่ ร.ศ. ๖๖ ปลูก โณทก ภาควิชาประวัติศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กล่าวกับผู้เขียนว่า “การที่เรือนจำตามหัวเมืองชั้นนอกในสมัยก่อน เมื่อมีการพิจารณาพิพากษาคดีตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด จะส่งนักโทษไปคุมขังที่ห้องขังประจำเมืองนั้น ๆ หากเมืองไหนไม่มีตารางประจำเมืองก็นำไปคุมขังไว้ที่บ้านของเจ้าเมือง ซึ่งมักจะสร้างห้องขังไว้ที่บ้านด้วย ฉะนั้นเป็นไปได้ว่าเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะต้องมีการก่อตั้งพร้อม กับการจัดตั้งศาลเมืองแม่ฮ่องสอน

และอาจใช้บ้านพักผู้พิพากษาเป็นห้องขังประจำเมืองต่อมาได้มีประกาศจากกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2459 ให้เปลี่ยนคำว่า เมือง เป็นจังหวัด ให้เรียกผู้ว่าราชการเมืองเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด และเรือนจำเมืองเป็นเรือนจำจังหวัดซึ่งเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนก็มีขุนอานนท์ สุรทัณฑ์ ดำรงตำแหน่งพิศคี สำหรับสถานที่ตั้งเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้น น่าจะเป็นสถานที่ตั้งปัจจุบัน” ประกอบกับจากการสัมภาษณ์ นายสวัสดิ์ โคเบนท์ ซึ่งเกิดเมื่อ พ.ศ.2446 กล่าวว่า “นับแต่จำความได้ก็เห็นว่าเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนตั้งอยู่ที่เดิมมาตลอด เมื่อก่อนเห็นเป็นกำแพงไม้เสาไม้ที่ทำการหลังคามุงด้วยใบตองตึง (พลวง) รอบบริเวณกำแพงเป็นป่ามีถนนตัดผ่านด้านหน้าเรือนจำ” และจากการบันทึกความจำของ นาย อรุณ ฤทธิมัติ พิศคีเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน (1 มีนาคม 2490-31 ธันวาคม 2494) กล่าวว่า “ เรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสภาพทรุดโทรมรั้วเรือนจำเป็นเสาไม้และแผ่นกระดาศไม้เนื้อแข็ง สูงประมาณ 3 เมตร มีป้อมยามตรวจรักษาการณ์ทั้งที่ 4 มุม รั้วเรือนจำ ผุพังไปทั่ว ผู้ต้องขังสามารถเข้าออกได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ขุนบูรราชภู วันราลัย) ซึ่งเป็นผู้บัญชาการโดยตำแหน่งได้สั่งให้ทางเรือนจำควบคุมนักโทษไปตัดไม้ในป่ามาซ่อมแซม” จึงจะอนุมานได้ว่าเป็นการซ่อมแซมเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนครั้งแรกนับตั้งแต่การก่อตั้งมา และซ่อมแซมครั้งต่อมาในราว ปี พ.ศ.2497-2499 โดยมีการซ่อมแซมรั้วกำแพงไม้ใหม่เนื่องจากสมัยนั้นมีนักโทษซึ่งพ้นโทษออกไปแล้วได้ลักลอบมุดรั้วกำแพงไม้เข้ามาบริเวณเรือนจำ เพื่อขโมยไก่และกระต่ายที่เรือนจำเลี้ยงไว้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 500-501)

จากข้อมูลข้างต้นสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้สรุปว่า เรือนจำแม่ฮ่องสอนคงมีมานานแล้วตั้งแต่สมัยเจ้าฟ้าปกครองเมือง (ประมาณหลังปีพ.ศ.2417) ณ สถานที่ตั้งเรือนจำเดิมซึ่งสมัยก่อนถือว่าอยู่ท้ายเมือง ต่อมาเมื่อมีการประกาศตั้งเมืองแม่ฮ่องสอนและมีการจัดตั้งศาลเมืองแม่ฮ่องสอนขึ้น (พ.ศ.2453) ก็คงมีการจัดตั้งเรือนจำแม่ฮ่องสอนขึ้นเช่นกัน โดยใช้อาคารและสถานที่จากเรือนจำเดิมที่มีมาสมัยเจ้าปกครอง ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเรือนจำขึ้นใหม่เนื่องจากเมืองแม่ฮ่องสอนในสมัยนั้นเป็นเมืองเล็ก ๆ จำนวนนักโทษคงมีไม่มากเนื่องจากประชาชนยึดมั่นในศีลธรรมอันดีงาม ปัจจุบันเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ย้ายไปตั้งยังสถานที่ใหม่บนเนื้อที่ 80 ไร่ 1 งาน 77 ตารางวาตั้งแต่เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2540 นับเป็นการสิ้นสุดบทบาทของเรือนจำที่ก่อสร้างด้วยกำแพงไม้แห่งสุดท้ายของเมืองไทยคงเหลือแต่ความทรงจำเป็นตำนานเล่าขานควบคู่

ไปกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ในส่วนบริเวณของเรือนจำแก่นันกรมศิลปากรได้จัดตั้งเป็นลานวัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ชาวไทยใหญ่ขึ้น โดยได้คงสภาพของอาคารสถานที่บางส่วน ของเรือนจำเก่าไว้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 501-502)

นอกจากนี้พระราชวีราคม และ อาจารย์ศรีโบ อุปคำได้เล่าว่า ในสมัยก่อนก่อนกำแพงเรือนจำทำด้วยไม้ทั้ง 4 ด้านบริเวณภายในเรือนจำเป็นบริเวณพื้นที่ราบกว้างและเป็นดินลูกรังเป็นที่ทำงานเจ้าหน้าที่ 1 หลัง เรือนนอนของนักโทษ 1 หลัง โรงครัว 1 หลัง และป้อมยาม 2 หลัง และจะมีเจ้าหน้าที่คุมขังประมาณ 20 คนนักโทษมีประมาณ 30 คน เรือนนอนของนักโทษจะมีผู้คุมขังเฝ้าประตูละ 2 คนมีทั้งหมด 8 ประตู พระราชวีราคมได้เล่าว่าจะมีการเทศน์และสวดมนต์เป็นกิจวัตรประจำวันในคุกทั้งตอนเช้าและตอนเย็น และมีการทำความสะอาดและช่วยกันปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อใช้รับประทานกันเองและจะพัฒนาฝึกหัดด้านงานฝีมือให้ผู้ต้องขังเกี่ยวกับการทำช่างไม้และทอหินเอามาซ่อมแซมบริเวณอาคารสถานที่ภายในคุก และส่วนกองนอกจะมีการเลี้ยงวัวเลี้ยงหมูและเลี้ยงไก่เลี้ยงเป็ด (พระราชวีราคม: 16/10/2550; ศรีโบ อุปคำ: 16/10/2550)

ตำรวจท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ตำรวจท่องเที่ยว 1 ถนน สิงหาคมบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611-952 และ 053-611-812 โทรสาร 053-611-813

พิกัด X = 391954

พิกัด Y = 2134233

สำนักงานตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน

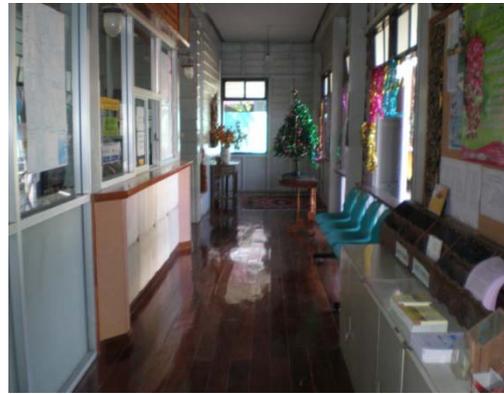
ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ที่ว่าการอำเภอ (หลังเก่า) ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัด
แม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 391632

พิกัด Y = 2134028

ภายในศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่ว่าการอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ชุมชนป้อมปางลื้อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X= 392943

พิกัด Y=2134530

ลักษณะภายในบริเวณที่ว่าการอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

สำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

สำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน 75 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน เบอร์โทรศัพท์ 053-614-321 โทรสาร 053-612-921

พิกัด X = 392099

พิกัด Y = 2134225

ประวัติเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ประวัติการจัดตั้งเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ได้รับการยกฐานะจากตำบลจองคำ ตำบลม่วยต่อ เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2479 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2479 สมัยนายกรัฐมนตรี พ.อ.พหลพลพยุหเสนา มาตรา 3 ให้จัดเขตชุมนุมชนในบรรดาตำบลอันเป็นที่ตั้งศาลาว่าการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามเขตที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ขึ้นเป็นเมือง มีฐานะเป็นเทศบาลเมือง มีนามว่า “เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เดิมมีพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตรและได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2513 ที่ตั้งเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ห่างจากกรุงเทพมหานครทางรถยนต์ 1,200 กิโลเมตร มีลำน้ำแม่ฮ่องสอนและลำน้ำปูลไหลผ่านในตัวเมือง

ตราสัญลักษณ์

รูปวัดพระธาตุคอกงมู ซึ่งเป็นปูชนียสถานที่สำคัญของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยเจดีย์ 2 องค์ องค์ใหญ่สร้างโดย “จางตองตู” ส่วนเจดีย์องค์เล็กสร้าง พ.ศ. 2417 สร้างโดย “พญาสิงหนาทราชา” เจ้าผู้ครองเมืองแม่ฮ่องสอน

อาณาเขตติดต่อ

ติดกับพื้นที่ตำบลปางหมู มีพื้นที่ 6 ตารางกิโลเมตร ตามรายละเอียด “ พระราชกฤษฎีกา เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พ.ศ.2513 ” มาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน 2479 ตราไว้ ณ วันที่ 11 มีนาคม 2479 ให้กำหนดเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และ ได้รับการเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเสียใหม่ ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกา เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ให้ไว้ ณ วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2513 โดยกำหนดใหม่ ให้มีเขตดังนี้

ด้านทิศเหนือ

ตั้งแต่หลักเขตที่ 1 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนวัฒนาดำริฟากเหนือ ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน ตามแนวถนนระยะ 200 เมตร เลียบตามริมถนนวัฒนาดำริฟากเหนือ ไปทางทิศตะวันออก ถึงหลักเขตที่ 2 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน ฟากตะวันตก

จากหลักเขตที่ 2 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออก ถึงหลักเขตที่ 3 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนปางลือนิคม ซอย 2 ฟากตะวันตก ห่างจากศูนย์กลางปลายถนนขุนลุมประพาส ซอย 1 ก ตามแนวทางถนนปางลือนิคม ซอย 2 ระยะ 150 เมตร

จากหลักเขตที่ 3 เป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ ถึงหลักเขตที่ 4 ซึ่งตั้งอยู่ริมน้ำพุฝั่งใต้ ตรงริมถนนปางลือนิคม ซอย 4 ฟากตะวันออก

จากหลักเขตที่ 4 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออก ถึงหลักเขตที่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนปางลือนิคม ซอย 4 ข ฟากตะวันออก ห่างจากศูนย์กลางถนนปางลือนิคม ซอย 4 ค ตามแนวเส้นตรงตั้งฉากระยะ 125 เมตร

ด้านตะวันออก

จากหลักเขตที่ 5 เป็นเส้นขนานกับถนนปางลือนิคม ซอย 4 ค และถนนปางลือนิคม ซอย 4 ระยะ 125 เมตร ไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ แล้วต่อเป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ถึงหลักเขตที่ 6 ซึ่งได้ตั้งอยู่ริมห้วยริมฝั่งใต้

จากหลักเขตที่ 6 เลียบตามริมห้วยริมฝั่งใต้ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึง หลักเขตที่ 7 ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่ฮ่องสอนฝั่งเหนือ

จากหลักเขตที่ 8 เลียบตามริมลำเหมืองคอยจ่าตีฝั่งใต้ ไปทางทิศตะวันตกและทิศตะวันตกเฉียงใต้ถึงหลักเขตที่ 9 ซึ่งตั้งอยู่ริมเหมืองคอยจ่าตีฝั่งใต้ ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง - แม่ฮ่องสอน ตามแนวลำเหมืองระยะ 375 เมตร

จากหลักเขตที่ 9 เป็นเส้นขนานกับทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง - แม่ฮ่องสอนไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ 10 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากศูนย์กลางทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง - แม่ฮ่องสอน ตรงปากทางไปบ้านท่าโป่งแดงฟากใต้ตามแนวเส้นตั้งฉากกับทางหลวงแผ่นดิน ระยะ 210 เมตร

ด้านใต้

จากหลักเขตที่ 10 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงเขตที่ 11 ซึ่งตั้งอยู่ริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ตอนแม่สะเรียง - แม่ฮ่องสอน ฟากตะวันตกตรงปากทางไปบ้านท่าโป่งแดงฟากใต้

จากหลักเขตที่ 11 เลียบตามริมทางไปบ้านท่าโป่งแดงฟากใต้ ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ 12 ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากหลักเขตที่ 11 ตามแนวเส้นทางไปบ้านท่าโป่งแดง ระยะ 200 เมตร ด้านตะวันตก

จากหลักเขตที่ 12 เป็นเส้นตรงไปทางทิศเหนือ ถึงหลักเขตที่ 13 ซึ่งตั้งอยู่บนคอกองมูตรงหมุดหลักฐานของกรมแผนที่ทหาร

จากหลักเขตที่ 13 เป็นเส้นโค้งไปทางทิศเหนือ ถึงหลักเขตที่ 14 ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนสันติฟากเหนือ ห่างจากศูนย์กลางซอยสันติ 1 ตามแนวถนน 300 เมตร

จากหลักเขตที่ 14 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ บรรจบหลักเขตที่ 1

ประชากร จำนวนประชากรในเขตเทศบาล จำนวน 6,143 คน ชาย 3,128 คน หญิง 3,015 คน จำนวนครัวเรือน 3,570 ครัวเรือน (พ.ศ. 2550)

การปกครอง เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดปางลือ ชุมชนป้อมกาดเก่า ชุมชนกลางเวียง ชุมชนวัดดอนเจดีย์ ชุมชนตะวันออก และชุมชนหนองจอกคำ

สภาพสังคม

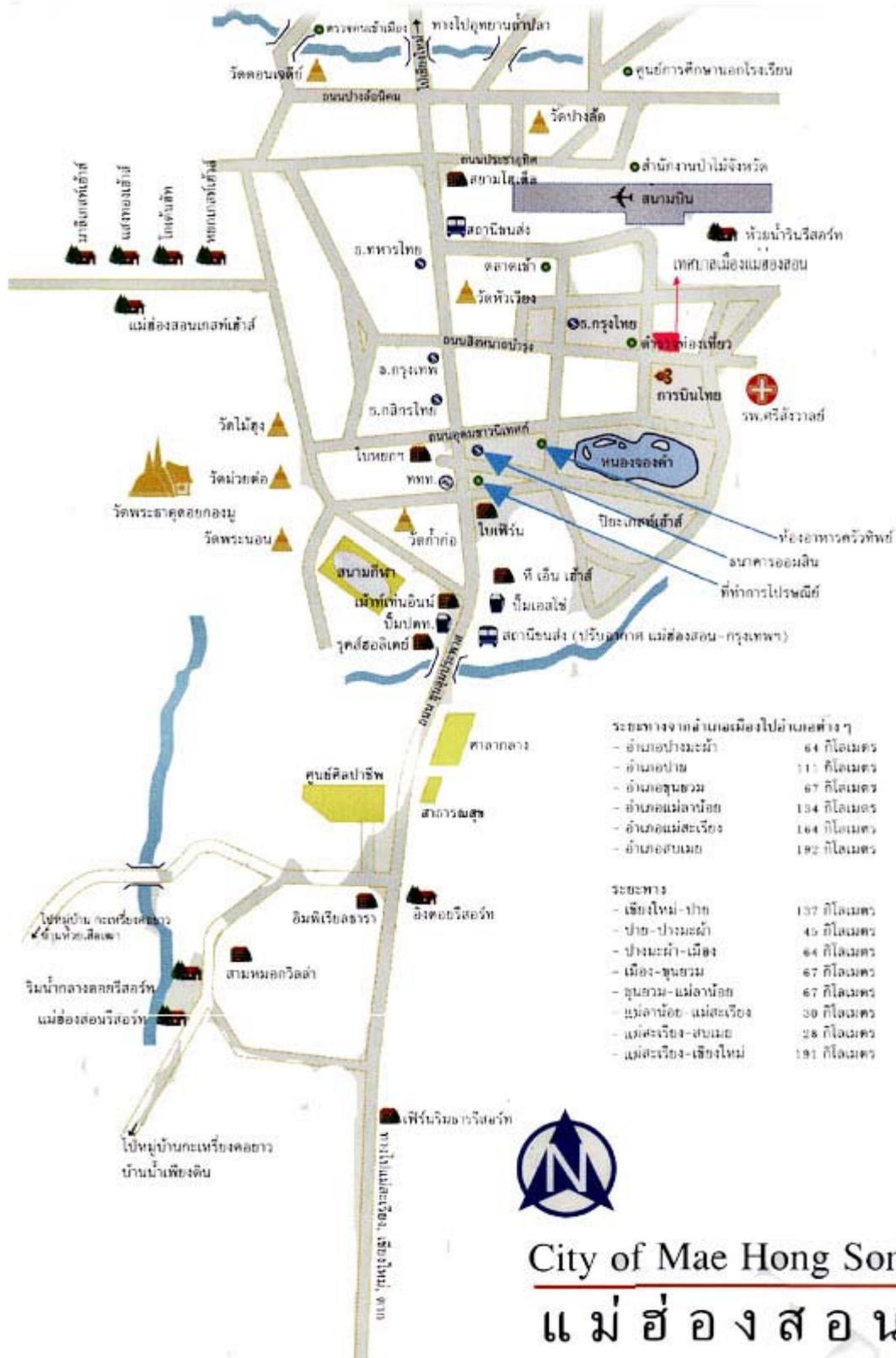
เศรษฐกิจของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้าง รับราชการ และรายได้หลักมาจากธุรกิจการท่องเที่ยว วิถีชีวิตของชาวแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ผูกพันกับความเชื่อและยึดมั่นใน พระพุทธศาสนา มีการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยคู่มือจากนโยบายการบริหารงานจะมุ่งเน้นไปที่ความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

ในปัจจุบันเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนได้พัฒนาด้านความต้องการขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเกือบจะสมบูรณ์แบบ รวมไปถึงการพัฒนาสังคม พัฒนาเศรษฐกิจ พัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในเขตเทศบาล

รถดับเพลิงโบราณ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

แผนที่เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

โรงพยาบาลศรีสังวาลย์

สถานที่ตั้ง

ตั้งอยู่ เลขที่ 101 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจอนคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053 - 611378, 053 - 611398, 053 - 620731 โทรสาร 053 -611408

พิกัด X= 392249

พิกัด Y = 2133989

ประวัติความเป็นมา

เปิดดำเนินการโดยได้รับโอนกิจการ **ลูขศาลา** ชั้นหนึ่ง ของเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2496 โดยนายแพทย์วิวัฒน์ กริพานิช เป็นผู้รับมอบในนามของกองโรงพยาบาล **ภูมิภาคกรมการแพทย์** แต่ยังไม่พร้อมที่จะเปิดรับบริการพยาบาลคนไข้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ต้องรับสมัครเจ้าหน้าที่เพิ่มอีก เมื่อพร้อมแล้วจึงเปิดรับการรักษาพยาบาลคนไข้ เมื่อวันที่ **11 มีนาคม 2496** ต่อมาจึงได้ถือว่่าวันนี้เป็น “วันโรงพยาบาล” สำหรับตัวอาคารในขณะนั้นมีเพียงตึกอำนวยการเพียงหลังเดียว แต่ด้วยความสามารถของนายแพทย์วิวัฒน์ กริพานิช ได้ดัดแปลงเป็นห้องพักรักษา เกษตรกร ห้องตรวจโรค ห้องฉายยา ห้องทำครัวและห้องพักรักษาคนไข้ใน ซึ่งพอกับปริมาณในระยะเริ่มแรก และในกลางปีนี้ได้แพทย์เพิ่มอีก 1 คน คือนายแพทย์สมทรง กาญจนหุต สำหรับด้านบริการอย่างอื่นก็ ยังอยู่ในขั้นขลุกขลัดอย่างที่สุด ไฟฟ้ายังไม่มีใช้ น้ำประปายังไม่มี ต้องใช้น้ำฝนและน้ำจากบ่อบาดาล ต่อมาได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเพิ่มอีก คือ บ้านพักรักษา 1 หลัง โรงครัว 1 หลัง และที่พักรักษา 1 หลัง แต่การก่อสร้างล่าช้ามากเนื่องจากวัสดุก่อสร้าง เช่น ปูนซีเมนต์ เครื่องเหล็กต่าง ๆ ต้องลำเลียงมา

จากจังหวัดเชียงใหม่โดยทางม้าต่าง จึงใช้เวลาเดินทางประมาณ 15 วัน ทางเครื่องบินบ้างแต่เป็นส่วนน้อย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 504)

ในปี 2497 ได้รับงบประมาณก่อสร้างบ้านพักชั้นตรี 1 หลัง และติดตั้งประปาในโรงพยาบาลไฟฟ้าของเทศบาลก็เปิดจ่ายกระแสไฟฟ้า ของใช้ในการแพทย์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็ได้รับเพิ่มอีกเรื่อย ๆ แต่ยังไม่มียุโรปคนไข้ต้องใช้ส่วนหนึ่งของตึกอำนวยการเป็นห้องคนไข้ภายใน จุติเพียงได้เพียง 10 เตียง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549:504)

ในปี 2498 คุณเสมอ กัณหาชัย ผู้แทนราษฎรในสมัยนั้น ได้ติดต่อขอเงินรายได้จากการจำหน่ายแสตมป์ช่วยการศึกษาและสาธารณสุข (ก.ศ.ล.) จากรัฐบาลได้จำนวน 1 แสนบาท เพื่อสร้างเรือนคนไข้ให้โรงพยาบาลแม่ฮ่องสอน และบริษัทป่าไม้พนาสิทธิจำกัด ได้บริจาคไม้สักแปรรูปสมทบอีก 31 ท่อนแต่ไม่อาจก่อสร้างได้ เนื่องจากอุปกรณ์ก่อสร้างต่าง ๆ มีราคาแพงกว่าห้องที่อื่นอีกเท่าตัว เรือนคนไข้จึงยังอาศัยอยู่ในตึกอำนวยการเช่นเดิม (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 504)

ต่อมาปี 2500 นายแพทย์สงวน ไสละสูต ผู้อำนวยการโรงพยาบาลในขณะนั้นดำริสร้างเรือนคนไข้โดยใช้เงิน ก.ศ.ล. ที่มีอยู่จำนวน 1 แสนบาท แต่ต้องลดรายการก่อสร้างบางอย่างลง โดยทุกฝ่ายเต็มใจที่จะร่วมมือในการนี้อย่างเต็มที่ จึงได้เสนอขออนุมัติจากกรมการแพทย์ดัดแปลงเรือนคนไข้สามัญเป็นเรือนคลอดบุตรและรับคนไข้ได้ 25 เตียง ตามเดิมโดยโรงพยาบาลดำเนินการก่อสร้างเอง ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากกรมการแพทย์ และได้ร่วมกันจัดงาน “ วันโรงพยาบาล “ ปี 2501 ขึ้นในระหว่างวันที่ 10 – 12 มีนาคม 2501 โดยประสงค์หาเงินรายได้นำสมทบสร้างเรือนคนไข้ ในการครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายเช่น เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล กรรมการประจำโรงพยาบาล ข้าราชการทุกแผนก ตลอดจนประชาชนเป็นอย่างดี ได้รับเงินจากการจัดงานและเงินบริจาคเป็นเงินหนึ่งหมื่นบาทเศษ จึงได้เริ่มก่อสร้างและเสร็จเรียบร้อยในเดือน พฤศจิกายน 2501 สิ้นค่าก่อสร้างคือเงิน ก.ศ.ล. หนึ่งแสนบาท เงินรายได้จากการจัดงานและเงินทุนสะสมโรงพยาบาลอีกสองหมื่นบาทเศษ จึงได้เรือนคนไข้ซึ่งรวมห้องคลอดบุตร 1 หลัง สมความตั้งใจได้ตั้งชื่อเรือนคนไข้หลังนี้ว่า “เรือนประชาอุทิศ” ได้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2502 ในปีต่อมา นายแพทย์ประมวลทรัพย์ สุตะบุตร มารับตำแหน่งผู้อำนวยการ จึงพยายามปรับปรุงด้านวิชาการเพื่อบริการคนไข้ให้ดียิ่งขึ้น เช่น การธนาคารเลือดก็ได้ขอโควตาส่งพยาบาลไปศึกษาอบรมที่โรงพยาบาลหญิง ด้านการชันสูตรได้ขอโควตาส่งพยาบาลไปศึกษา

อบรมที่โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 504-505)

จากประวัติของโรงพยาบาลที่ผ่านมา จะเห็นว่านับตั้งแต่ปี 2502 โรงพยาบาลไม่ได้รับงบประมาณก่อสร้างเพิ่มเติมเลย ทั้งนี้เนื่องจากว่านโยบายของรัฐบาลต้องการจะขยายเมืองให้กว้าง ประกอบกับที่ตั้งของโรงพยาบาลเดิมอยู่ในเนื้อที่คับแคบคือ ประมาณสองไร่เศษและขยายออกไม่ได้ เพราะติดกับศาลจังหวัดและบ้านพักของราษฎร (คุ้มเจ้าฟ้า) (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 505)

ปี 2506 นายแพทย์เชิด โทณวมิก ผู้อำนวยการกองโรงพยาบาลภูมิภาคเดินทางมาดูพื้นที่ก่อสร้างโรงพยาบาลใหม่ และได้เลือกบริเวณหุบเขาด้านหลังบ้านพักแพทย์ปัจจุบันไปจรดริมน้ำแม่ฮ่องสอน มีขนาดพื้นที่ 23 ไร่ 72 ตารางวา ซึ่งเป็นที่สวยงามอากาศโปร่ง และเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะสร้างโรงพยาบาลใหม่รวมทั้งเป็นการสอดคล้องกับผังการขยายเมืองด้วยคณะกรรมการพัฒนาภาคเหนือ มีมติให้กระทรวงสาธารณสุขจัดซื้อที่ดินดังกล่าว ราคาไร่ละแปดพันบาท โดยให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรให้ดังนั้น โรงพยาบาลแม่ฮ่องสอนจึงอยู่ในจังหวะที่รอคอยการย้ายไปอยู่ที่ใหม่ การใช้งบประมาณเพื่อการก่อสร้างเพิ่มเติมจึงไม่มีในระบอบนี้ด้วยเหตุผลดังกล่าวเพียงแต่ใช้เงินบำรุงโรงพยาบาลซึ่งมีอยู่น้อยเต็มทีบูรณะสิ่งที่ชำรุดไปเท่านั้น (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 505)

วันพฤหัสบดีที่ 19 พฤศจิกายน 2507 เป็นวันที่พระราชชนนีศรีสังวาลย์ได้เสด็จมาเยือนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ประทานโอกาสเยี่ยมโรงพยาบาลทรงทอดพระเนตรเห็น โรงพยาบาลในสภาพที่เป็นจริงขณะนั้นทรงเมตตา และทรงให้ความเห็นพระทัยต่อโรงพยาบาลและเจ้าหน้าที่ ได้พระราชทาน

ทรัพย์สินส่วนพระองค์บำรุงโรงพยาบาลและเมื่อเสด็จกลับแล้วก็ยังทรงห่วงใยรำลึกถึงการที่จะสร้างโรงพยาบาลขึ้นใหม่ แม้ในวันที่จะเสด็จขึ้นเครื่องบินไปประเทศสวิสฯ เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2508 ก็ยังได้ทรงกำชับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขให้รีบดำเนินการ โดยรับคำสั่งว่าจะทรงช่วยหาทุนในการก่อสร้างและมีผู้ถวายไว้บ้างแล้วจากการแสดงสเก็ตน้ำแข็ง โดยนายอ้อจือเหลียง เอื้อวัฒนากุล ร่วมกับสภาอากาศไทยและได้มีพระเมตตาทรงชี้แจงสภาพการณ์แก่ผู้เกี่ยวข้องจนกระทั่งความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงพระกรุณาเห็นชอบด้วยที่จะให้ก่อสร้าง โรงพยาบาลแม่ฮ่องสอนขึ้นใหม่ ในที่ที่ได้จัดซื้อไว้แล้วนั้น และมีพระราชดำริว่าจะทรงหาเงินช่วยเหลือและจะเสด็จไปทรงวางศิลาฤกษ์โรงพยาบาลด้วยตนเอง ในราวเดือนเมษายน หรือต้นเดือนพฤษภาคม 2508 เพื่อก่อสร้างโรงพยาบาลแม่ฮ่องสอนเป็นกรณีพิเศษ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549:505-506)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจิมแผ่นศิลาฤกษ์ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2508 และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมาประกอบพิธีวางศิลา-ฤกษ์พระราชทาน เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2508 เวลา 11.52 น.- 12.22 น. นับเป็นวาระอันยิ่งใหญ่และสำคัญที่สุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอนและพระองค์ยังมีพระราชประสงค์ที่จะช่วยเหลือ โรงพยาบาลแม่ฮ่องสอนต่อไปอีก โดยที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ พลเอกฯหลวงสุธรรมรงค์ องค์กรมนตรี มาแจ้งให้กระทรวงสาธารณสุขทราบว่ามิตรประเทศทั้งสามคือ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ จะโดยเสด็จพระราชกุศลในการให้อุปกรณ์ทางการแพทย์ที่เกี่ยวกับการเอ็กซเรย์และการผ่าตัด พระบรมราชานุเคราะห์แก่โรงพยาบาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนดังกล่าวข้างต้น ได้รับสนองจากบรรดามิตรประเทศทั้งสามอย่างเต็มใจและพร้อมเพรียงกัน โดยที่ทางประเทศสหรัฐอเมริกา เจ้าหน้าที่ทางสถานทูตและยูซอมได้โดยเสด็จพระราชกุศลนำทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องเอ็กซเรย์ขนาด 200 มิลลิแอมแปร์ พร้อมด้วยเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาดใหญ่ และอุปกรณ์การถ่ายเอ็กซเรย์ การล้างฟิล์มและอุปกรณ์ห้องมือทุกประการจนครบถ้วน และได้ทูลเกล้าฯ ถวายห้องผ่าตัด เป็นต้นว่า คอมพิวเตอร์ เติงผ่าตัด เครื่องกำเนิดไฟฟ้า เครื่องนึ่งและอุปกรณ์การแพทย์ต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับศัลยกรรมโดยเสด็จพระราชกุศลอีกส่วนหนึ่ง เครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ดังกล่าว ที่ทั้งสามประเทศร่วมในกันบริจาคทูลเกล้าฯ ถวายตามพระราชประสงค์นั้นกำลังอยู่ในระหว่างการติดตั้งในที่ก่อสร้างโรงพยาบาลใหม่ ทั้งนี้การขนส่งกระทำทางอากาศอย่างเดียว ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกองทัพอากาศของสหรัฐอเมริกานำเครื่องบินทหารขนส่งไปให้จนถึงจังหวัดแม่ฮ่องสอน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

โรงพยาบาลประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่สร้างใหม่นี้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานนามว่า “โรงพยาบาลศรีสังวาลย์” ตามพระนามาภิไธยของสมเด็จพระราชชนนีองค์ พระผู้มีน้ำพระทัยเปี่ยมด้วยเมตตา กรุณา ผู้ออกแบบก่อสร้างคือ นางไขศรี ต้นศิริ และนายประภรณ์ จารุจันทร์ สถาปนิก และนายช่างแห่งกรมอนามัยก่อสร้างโดยเงินงบประมาณเป็นเงิน 3,849,000 บาท ซึ่งบริษัทแม่ออนจำกัด เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างประกอบด้วยตึกอำนวยการ มีห้องตรวจโรค ห้องผ่าตัด ห้องเอ็กซเรย์ ห้องเภสัชกรรม ห้องทันตกรรม และอาคารหอผู้ป่วยจำนวน 1 หลัง เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น พื้นที่ใช้สอย 912 ตารางเมตร ชั้นล่างสำหรับผู้ป่วยสามัญ คนไข้ได้ 32 เตียง ชั้นบน เป็นห้องผู้ป่วยพิเศษ จำนวน 22 ห้อง และอาคารเกี่ยวกับกิจการของโรงพยาบาลอีก 6 ห้อง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

ในวันศุกร์ที่ 18 มีนาคม 2509 นับเป็นวันเริ่มเปิดดำเนินการของโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้องคมนตรี ได้มาทำพิธีเปิดนับตั้งแต่ได้เริ่มเปิดดำเนินการและได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามลำดับ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

ปี พ.ศ. 2516 ได้รับงบประมาณ 4,186,000 บาท ก่อสร้างอาคารหอผู้ป่วย 1 หลังเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 1 ชั้น พื้นที่ใช้สอย 1,196 ตารางเมตร เริ่มใช้งานในปี พ.ศ.2517 เป็นตึกผู้ป่วยชายจำนวนเตียง 30 เตียง และหอผู้ป่วยเด็ก 30 เตียง (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

ปี พ.ศ. 2523 ได้รับงบประมาณ ก่อสร้างอาคารอำนวยการใหม่ เป็นตึก 2 ชั้น พื้นที่ใช้สอย 600 ตารางเมตร ชั้นล่างเป็นแผนกผู้ป่วยนอก ชั้นบนสำหรับฝ่ายบริหาร และห้องประชุม เริ่มใช้อาคารในปี 2524 (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549:506)

ปี พ.ศ. 2526 ได้ก่อสร้างตึกสงฆ์อาพาธ เป็นอาคารคอนกรีต 1 ชั้น พื้นที่ใช้สอย 234 ตารางเมตรจากเงินบริจาค จำนวน 1,500,000 บาท เริ่มใช้อาคารในปี 2527 (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

ปี พ.ศ. 2532 ได้รับงบประมาณจำนวน 10,000,000 บาท ก่อสร้างอาคารหอผู้ป่วยสูตินรีเวชกรรมเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น พื้นที่ใช้สอย 829 ตารางเมตร ชั้นล่างเป็นห้องคลอด ชั้นบนเป็นหอผู้ป่วย นารีเวชกรรม จำนวน 30 เตียง เปิดดำเนินงานในปี พ.ศ. 2533 และได้รับงบประมาณ 6,500,000 บาทก่อสร้างอาคารผู้ป่วยใน 60 เตียง เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น เปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2533 ชั้นล่างเป็นหอผู้ป่วยศัลยกรรมชาย ชั้นบนเป็นหอผู้ป่วยอายุรกรรมชาย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

ปี พ.ศ. 2535 ได้ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย งบประมาณจำนวน 7,000,000 บาท และเตาเผาขยะ งบประมาณจำนวน 1,130,000 บาท (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

ปี พ.ศ. 2539 กระทรวงสาธารณสุขได้อนุมัติเงินงบประมาณให้โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ จัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีการก่อสร้างอาคาร ต่าง ๆ ได้แก่ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

- 1) อาคารผู้ป่วยใน(ตึกอายุรกรรม) ขนาด 120 เตียง เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 4 ชั้น งบประมาณ 28,509,000 บาท เปิดบริการเมื่อ พ.ศ. 2542
- 2) อาคารบ้านพักเจ้าหน้าที่ ต่าง ๆ
- 3) อาคารอำนวยการและผู้ป่วยนอก เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก 4 ชั้น ความกว้าง 66 เมตร ยาว 71.40 เมตร งบประมาณก่อสร้าง 220,700,000 บาท เริ่มก่อสร้างเมื่อ วันที่ 24 มีนาคม 2540 กำหนดแล้วเสร็จ 26 กุมภาพันธ์ 2543 ได้รับพระราชทานนามว่า “ อาคาร ส.ว.” สมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จทรงเปิด เมื่อ วันที่ 19 มิถุนายน 2543

ปัจจุบัน โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ เป็นโรงพยาบาลทั่วไป ขนาด 160 เตียงได้พัฒนาศักยภาพด้านการรักษาพยาบาล โดยมีการพัฒนาอาคารสถานที่บุคลากร เทคโนโลยี เครื่องมืออุปกรณ์การแพทย์ ให้มีความพร้อมที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ตลอดเวลา (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2549: 506)

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีผู้มีพระมหากรุณาธิคุณต่อโรงพยาบาลศรีสังวาลย์

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีผู้มีพระมหากรุณาธิคุณต่อโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ (ต่อ)

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีผู้มีพระมหากรุณาธิคุณต่อโรงพยาบาลศรีสังวาลย์(ต่อ)

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ เสด็จเยือนโรงพยาบาลศรีสังวาลย์

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ กล้วยานวัฒนาฯ เสด็จเยือนโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ (ต่อ)

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันประสูติสมเด็จพระนางเจ้าพี่นางเธอฯ (ต่อ)

โรงไฟฟ้าดิเซลแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

โรงไฟฟ้าพลังงานดิเซลแม่ฮ่องสอน หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

58000

พิกัด X= 393618

พิกัด Y= 2121179

สภาพแวดล้อม

เมื่อเดินทางเข้าถึงโรงไฟฟ้าพลังงานดิเซลจังหวัดแม่ฮ่องสอนเราจะพบเป็นแผงโซลาร์เซลล์จำนวนมากตั้งเรียงรายกันอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร จะมีพื้นที่ประมาณ 7 ไร่เป็นพื้นที่ผลิตกระแสไฟฟ้าแห่งแรกที่สามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้มากที่สุด มีโรงผลิตกระแสไฟฟ้าเป็นแห่งๆ ภายในจะมีสำนักงานและเจ้าหน้าที่เนื่องจากกระแสไฟฟ้าเหล่านี้ จะจ่ายกระแสไฟฟ้าภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเท่านั้นการผลิตกระแสไฟฟ้าดิเซลใช้ต้นทุนสูงมากแต่ได้ผลผลิตที่คุ้มค่าในระยะยาว (ปรีชา เครื่องนิยม :13/12/2550)

ประวัติ

วันที่ 9 เมษายน 2534 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มีหนังสือถึงการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยที่มหาดไทย 5357/8049 ขอให้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตก่อสร้างสถานีไฟฟ้าย่อยที่จังหวัด

แม่ฮ่องสอนวันที่ 20 เมษายน 2534 ผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีหนังสือถึงกระทรวงมหาดไทย
 ค่วนที่ แม่ฮ่องสอน 0015.1/7133 เรื่องขอความช่วยเหลือผลิตกระแสไฟฟ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดย
 ให้กระทรวงมหาดไทยเร่งรัดให้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยทำการก่อสร้างไฟฟ้าย่อยที่
 จังหวัดแม่ฮ่องสอนวันที่ 7 มิถุนายน 2534 กระทรวงมหาดไทย มีหนังสือถึงการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่ง
 ประเทศไทยที่มหาดไทย 0302/8731 ขอความช่วยเหลือในการผลิตกระแสไฟฟ้าในจังหวัด
 แม่ฮ่องสอนวันที่ 5 สิงหาคม 2534 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค มีหนังสือถึงการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่ง
 ประเทศไทยที่มหาดไทย 5357/18545 ขอให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลน
 แหล่งจ่ายไฟฟ้าจังหวัดแม่ฮ่องสอนวันที่ 11 กันยายน 2534 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยมี
 หนังสือถึงกระทรวงมหาดไทยและปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อแจ้งผลการพิจารณาให้ความ
 ช่วยเหลือในการผลิตกระแสไฟฟ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยรับ
 ดำเนินการช่วยเหลือผลิตกระแสไฟฟ้าให้จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นกรณีพิเศษเพื่อรองรับการขยายตัว
 ทางเศรษฐกิจของจังหวัดในอนาคตวันที่ 30 กันยายน 2536 ทำพิธีเปิดโรงไฟฟ้าดีเซลจังหวัด
 แม่ฮ่องสอนอย่างเป็นทางการ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน และผู้ว่าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่ง
 ประเทศไทย ปัจจุบันโรงไฟฟ้าดีเซลแม่ฮ่องสอน มีเครื่องติดตั้ง ทั้งหมดจำนวน 6 เครื่อง เครื่องที่
 1,2,3 เป็นเครื่อง Niigata ขนาดกำลังผลิต 1,000 กิโลวัตต์ เครื่องที่ 4, 5, 6 เป็นเครื่อง EE ขนาดกำลัง
 ผลิต 800 กิโลวัตต์ (ปรีชา เครื่องนิยม: 13/12/2550)

บรรยากาศภายในโรงไฟฟ้า

บรรยากาศภายในโรงไฟฟ้า

บรรยากาศภายในโรงไฟฟ้า

นายปรีชาได้เล่าว่าการไฟฟ้าดีเซลจังหวัดแม่ฮ่องสอนผลิตพลังงานที่ได้จากพลังแสงอาทิตย์ เป็นที่เดียวในประเทศไทยที่ผลิตโซลาร์เซลล์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศและสามารถผลิตกระแสไฟฟ้า ได้มากที่สุดและเป็นที่ผลิตกระแสไฟฟ้าแจกจ่ายให้กับประชาชนที่อยู่ภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

อย่างทั่วถึง โรงไฟฟ้าแห่งนี้ยังเป็นสถานที่เรียนรู้เกี่ยวกับนักศึกษาและหรือผู้คนจากที่อื่นเข้ามา
ศึกษาดูงานพลังแสง โซล่าเซลล์แห่งนี้อีกด้วย (ปรีชา เครื่องเนียม :13/12/2550)

บรรยากาศภายในโรงไฟฟ้า

ศาลเด็กและเยาวชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ถนนขนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

พิกัด X = 392123

พิกัด Y = 2134176

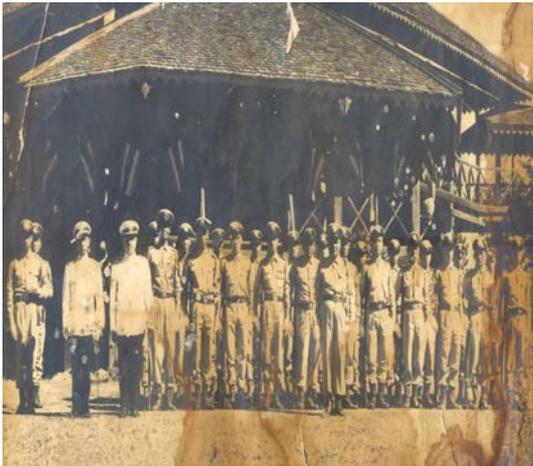
ศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

ศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน ถนนขุนลุมประพาส อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611700 , 053- 612943 โทรสาร 053-612098

พิกัด X = 391519

พิกัด Y = 2132784

ศาลากลางหลังเก่า

ศาลากลางหลังใหม่

สภาพโดยรอบของศาลากลางในปัจจุบัน

สถานีขนส่งแม่ฮ่องสอน (บริษัทเปรมประชาชนแม่ฮ่องสอน)

สถานที่ตั้ง

บริษัทเปรมประชาชนแม่ฮ่องสอน ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-611318

พิกัด X = 391633

พิกัด Y = 2134520

รถเมล์เปรมประชา

บริการและอัตราค่าบริการ

การเดินทางระหว่าง แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่โดยรถประจำทาง และ ตารางรถ
แม่ฮ่องสอน-แม่สะเรียง-เชียงใหม่ รถจอดที่บริษัทเปรมประชาชนแม่ฮ่องสอน จำกัด และสถานีขนส่งอากาศ
เชียงใหม่

ตารางเวลารถแม่ฮ่องสอน -แม่สะเรียง-เชียงใหม่

ประเภทรถ	เวลาออก (น.)	ถึงแม่สะเรียง (น.)	ถึงเชียงใหม่ (น.)
ปรับอากาศชั้น 1 รถธรรมดา	06.30	10.30	14.30
	10.30	14.30	19.00
	21.00	01.00	05.30
	08.00	12.00	16.30
	14.00	18.00	-
	20.00	24.00	04.30
	21.00	01.00	05.30

ตารางเวลารถ เชียงใหม่-แม่สะเรียง-แม่ฮ่องสอน

ปลายทาง	ประเภทรถ	เวลาออก (น.)
แม่ฮ่องสอน	ปรับอากาศชั้น 1	06.00,11.00,21.00
	รถธรรมดา	08.00,20.00,21.00
ขุนยวม	รถธรรมดา	13.30
แม่สะเรียง	รถธรรมดา	15.00

อัตราค่าโดยสาร

ต้นทาง-ปลายทาง	รถธรรมดา (บาท)	รถปรับอากาศชั้น 1 (บาท)
แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่	145	261
ขุนยวม-เชียงใหม่	117	211
แม่สะเรียง-เชียงใหม่	78	140

หมายเหตุ ติดต่อสอบถามที่บริษัทเปรมประชาขนส่ง จำกัด สาขาแม่ฮ่องสอน โทร. 053- 611318
สาขาเชียงใหม่ โทร.053- 242767, 053-244476, 053-244737 สาขาแม่สะเรียง โทร. 053- 681134

ตารางเวลารถ แม่ฮ่องสอน-ป่าเย็บ-เชียงใหม่

ประเภทรถ	เวลาออก (น.)	ถึงป่าเย็บ (น.)	ถึงเชียงใหม่ (น.)
รถตู้/รถปรับอากาศชั้น 1 รถธรรมดา	08.00	10.30	14.00
	07.00	10.30	14.30
	08.30	12.00	15.30
	10.30	14.00	17.30
	12.30	16.00	19.30
	16.00	19.30	-

ตารางเวลารถ เชียงใหม่-ป่าเย็บ-แม่ฮ่องสอน

ปลายทาง	ประเภทรถ	เวลาออก (น.)
แม่ฮ่องสอน	รถธรรมดา	07.00,09.30,11.30
ป่าเย็บ	รถธรรมดา	16.00

อัตราค่าโดยสาร

ต้นทาง-ปลายทาง	รถธรรมดา (บาท)	รถปรับอากาศชั้น 1 (บาท)
แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่	105	147
ปาย-เชียงใหม่	60	84

ตารางเวลารถ ขุนยวม-เชียงใหม่

รถจอดที่บริษัทเปรมประชาชนส่ง จำกัด ข้าง ร.ร. ขุนยวม และสถานีขนส่งอากาศ เชียงใหม่

ประเภทรถ	เวลาออก (น.)	ถึงเชียงใหม่ (น.)	ค่าโดยสาร (บาท)
ปรับอากาศ	08.00	15.00	211
	12.30	19.00	
รถธรรมดา	23.00	05.30	117
	06.30	13.30	
	10.00	17.00	
	16.00	18.00	
	22.00	05.00	
	23.00	05.30	

ตารางรถ แม่สะเรียง-ฮอด

ต้นทาง	เวลาบริการ	ค่าโดยสาร (บาท)
แม่สะเรียง ฮอด	07.00-12.00 (ทุก 1 ชม.)	แม่เหาะ 10
	12.30	ออบหลวง 35
	08.00-13.00 (ทุก 1 ชม.)	ฮอด 40
	14.30	

การเดินทางระหว่างอำเภอ

1. อำเภอ เมืองแม่ฮ่องสอน

ส่วนมากเป็นรถสองแถว มีคิวรถอยู่ที่ตลาดสดแม่ฮ่องสอน รถที่ให้บริการสังกัดสหกรณ์เดินรถแม่ฮ่องสอน (ทุกคันจะเป็นสีเหลือง) มีเส้นทางดังต่อไปนี้

สาย	ต้นทาง	เวลาบริการ (น.)	ค่าโดยสาร (บาท)	หมายเหตุ
แม่ฮ่องสอน-ถ้ำปลา	แม่ฮ่องสอน	10.00-15.00 (ทุก 1 ชม.)	15	
	ถ้ำปลา	10.00-15.00 (ทุก 1 ชม.)		
แม่ฮ่องสอน-ใน สอย (กะเหรี่ยงคอยาว)	แม่ฮ่องสอน	09.30-12.00	20	เวลาเดินรถ ไม่บ่อยแน่นอน
	ในสอย	06.30-07.30		
แม่ฮ่องสอน-ผา บ่อง (น้ำพุร้อนผาบ่อง)	แม่ฮ่องสอน	11.00	10	มีรถเพียง 2 คัน
	ผาบ่อง	ไม่แน่นอน		เวลาไม่แน่นอน

แม่ฮ่องสอน- ขุนยวม	แม่ฮ่องสอน	ไม่แน่นอน (ผู้โดยสารเต็มรถ ออก)	30	เวลาเดินทาง 2 ชม.
	ขุนยวม	07.00,07.30, 08.00,08.30		

2. อำเภอแม่สะเรียง

สาย	ต้นทาง	เวลาบริการ (น.)	ค่าโดยสาร (บาท)	คิวรถ
แม่สะเรียง- แม่ลาน้อย (รถสองแถว)	แม่สะเรียง	07.30-16.00 (ทุก 30 นาที)	30	ตลาดเช้า รีม ถ.สุษดีผล
	แม่ลาน้อย	07.30-16.00 (ทุก 30 นาที)		ริมทางหลวง หมายเลข 108 ข้าง รพ.แม่ลาน้อย
แม่สะเรียง- ขุนยวม (รถสองแถว)	แม่สะเรียง	08.30	40	ตลาดเช้า
	ขุนยวม	ไม่แน่นอน		สถานีรถปรอม- ประชา ข้าง ร.ขุนยวม
แม่สะเรียง แม่สามแลบ (รถกระบะ)	แม่สะเรียง	06.30-16.00	50	เชิงสะพานข้าม แม่น้ำยวม
	แม่สามแลบ	06.30-16.00 (รถออกไม่แน่นอน ถ้าผู้โดยสาร)	50	หน้าหมู่บ้าน แม่สามแลบ

		สารครบ 5-6 คน ก็ ออก)		
แม่สะเรียง-สบเมย- แม่เงา (รถสองแถว)	แม่สะเรียง	08.00-13.00 (ทุก 1 ชม.)	สบเมย 20 แม่เงา 40	ตลาดเช้า
	แม่เงา	08.00-13.00 (ทุก 1 ชม.)		ริมทางหลวงหมายเลข 105 หน้า ทางเข้า ที่ว่าการอำเภอและ ริมสะพานข้ามแม่ น้ำเงา
แม่สะเรียง-แม่สอด จ.ตาก (รถสองแถว)	แม่สะเรียง	06.30-12.30 (ทุก 1 ชม.)	สบเมย 20 แม่เงา 40 ท่าสองยาง 120 แม่ระมาด 140 แม่สอด 150	สถานีรถปรอม ประชา ถ.แม่สะเรียง
	แม่สอด	06.00-12.00 (ทุก 1 ชม.)		สถานีขนส่ง อำเภอแม่สอด

(สืบค้นจาก <http://www.geocities.com/sammok2002/tableservice.htm> , ไซมอนรงค์ คำวัน: 10/09/2550)

ข้อมูลการเดินทาง

1. รถโดยสารประจำทาง

สำหรับท่านที่ไปเที่ยวแม่ฮ่องสอน โดยรถโดยสาร ต้องเผื่อเวลาให้มากขึ้น และต้องตรวจสอบให้ดีกว่าก่อนว่า สถานที่ที่จะไปนั้นมีรถประจำทางผ่านหรือไม่ รถโดยสารประจำทาง จากสถานีขนส่งหมอชิต มีเพียงบริษัทเดียวคือ ยานยนต์ทัวร์ มีทั้งรถโดยสารปรับอากาศและรถธรรมดา ใช้เวลาเดินทาง

จากกรุงเทพฯ ประมาณ 16 ชม.รถจะวิ่งเส้น อำเภอ แม่สะเรียง ผ่าน อำเภอ แม่ลาน้อย อำเภอขุนยวม แล้วเข้า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน หรืออาจเลือกเดินทางมาเชียงใหม่ก่อน โดยรถโดยสารหรือรถไฟ แล้วนั่งรถโดยสารจากเชียงใหม่มาแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีทั้งรถปรับอากาศและรถธรรมดา วิ่งจาก อำเภอแม่สะเรียง ไปถึง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และรถธรรมดาวิ่งมาจาก อำเภอปาย มาถึง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ด้วยเช่นกัน

2. การเดินทางภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

อำเภอแม่สะเรียง มีทั้งรถสองแถวประจำทาง รถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง และรถตู้ให้เช่า

3. รถสองแถวประจำทาง

มีห้าสายได้แก่ สายแม่สะเรียง- แม่ลาน้อย, สายแม่สะเรียง- ขุนยวม (รถสี่ล้อ) สายแม่สะเรียง-สบเมย - แม่เงา (รถสี่ล้อ), สายแม่สะเรียง-แม่สอด (ผ่านสบเมย แม่เงา) สายแม่สะเรียง-สอด (ผ่านแม่เหาะ) นอกจากนี้ยังมีรถกระบะประจำทางสายแม่สะเรียง-แม่สามแลบ หรือจะเหมารถไปบ้านแม่สามแลบก็ได้ ราคาไป - กลับ 300 บาท

4. มอเตอร์ไซค์รับจ้าง

มีคิวรถที่หน้าตลาดเช้า สี่แยกวัดจอมแจ้ง สถานีขนส่งเปรมประชา และโรงพยาบาล ค่าโดยสารขึ้นอยู่กับระยะทาง

5. รถตู้ให้เช่า

ราคา 1,500 บาท/วัน รวมคนขับไม่รวมน้ำมัน

การเดินทางในอำเภอต่างๆของแม่ฮ่องสอน

1. อำเภอขุนยวม มีทั้งรถโดยสาร รถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง และรถกระบะ

1.1 รถโดยสารที่ไป อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง และ เชียงใหม่ ขึ้นรถที่ สถานีขนส่งเปรมประชา ข้าง รร.ขุนยวม นอกจากนี้ยังมีรถกระบะนั่งได้ไม่เกิน 10 คน ราคาเหมาไปกลับ เช่น ท่งบัวตอง 600 บาท น้ำตกแม่สุรินทร์ 800 บาท เป็นต้น

1.2 รถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง วิ่งในเขตเมืองประมาณ 10 บาท แต่ถ้าไปเที่ยวนอกเมือง ไกลออกไปก็ขึ้นอยู่กับระยะทาง

2. อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีทั้งรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง รถสามล้อรับจ้าง รถสองแถว หรือเช่ารถมอเตอร์ไซค์และรถยนต์ขับไปเที่ยวก็ได้

2.1 รถสองแถวหลังตลาดสายหยุด เวลารถออกไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับปริมาณรถของแต่ละเส้นทางช่วงเวลา 06.00-08.30 น. มีรถออกหลายเที่ยว จากนั้นรถจะน้อยลง จนคันสุดท้ายหมดเวลา 12.00 น. รถทุกคันสีเหลือง เขียนข้างรถว่าแม่ฮ่องสอน

2.2 ปาย หมายถึงออกจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ไปทางด้าน อำเภอปาย มีวงเล็บบอกสถานที่ที่จะไป นอกจากนี้ยังมีรถวิ่งเส้นทางอื่นๆ คือ แม่ฮ่องสอน-ห้วยเค็ด ไปท่าเรือบ้านน้ำเพียงดิน, แม่ฮ่องสอน

2.3 ชุนยวม ไปทุ่งดอกบัวตอง, แม่ฮ่องสอน-ผาบ่อง-ป่าลาน ไปบ่อน้ำร้อนผาบ่อง ถ้าจะเหมารถสองแถวมีรถจากสหกรณ์เดินรถแม่ฮ่องสอนติดต่อได้ที่บริเวณคิวรถตลาดสายหยุด

2.4 รถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง มีคิวใหญ่ๆอยู่ที่ตลาดสายหยุด สนามบิน โรงพยาบาล สถานีขนส่งประมประชา

2.5 รถสามล้อรับจ้างมีรถกระจายอยู่ทั่วไป

3. อำเภอปางมะผ้า มีรถโดยสารจาก อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ผ่านปางมะผ้า เพื่อไปเชียงใหม่ และมีรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง วิ่งในเขตเมือง และไกลออกไป เช่นบ้านถ้ำ (ถ้ำลอด) และ บ้านแม่ละนา เป็นต้น (สืบค้นจาก <http://www.earthhop.co.th/gettingthere/Thailand/MaeHongSon.html>)

ระยะทางจากอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนไปยังอำเภอต่าง ๆ

1. อำเภอปางมะผ้า	64	กิโลเมตร
2. อำเภอชุนยวม	67	กิโลเมตร
3. อำเภอปาย	111	กิโลเมตร
4. อำเภอแม่ลาน้อย	134	กิโลเมตร
5. อำเภอแม่สะเรียง	164	กิโลเมตร
6. อำเภอสบเมย	192	กิโลเมตร

ระยะทางอื่นๆ

1. เชียงใหม่-อำเภอปาย	135	กิโลเมตร
2. อำเภอปาย-อำเภอปางมะผ้า	44	กิโลเมตร
3. อำเภอขุนยวม-อำเภอแม่ลาน้อย	67	กิโลเมตร
4. อำเภอแม่ลาน้อย-อำเภอแม่สะเรียง	30	กิโลเมตร
5. อำเภอแม่สะเรียง-อำเภอสบเมย	25	กิโลเมตร
6. อำเภอแม่สะเรียง-เชียงใหม่	191	กิโลเมตร

(สืบค้นจาก http://www.tat.or.th/traveltrip.asp?prov_id=58&id=26)

ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการ

1. เส้นทางในการให้บริการมักเกิดปัญหาบ่อยเนื่องมาจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงบ่อยๆ เช่น ฝนตกหนักทำให้ ดินสไลด์ ถนนขาดเป็นต้น ทำให้การให้บริการเกิดความล่าช้า
2. ปัญหาเกี่ยวกับตัวเครื่องยนต์ เนื่องมาจาก รถมีการใช้งานทุกวันทำให้เกิดการชำรุดและไม่มีงบประมาณเพียงพอในการซ่อมแซมจึงทำให้การให้บริการเกิดความล่าช้าและทำให้ผู้เดินทาง เกิดความไม่สะดวกสบาย (ไซยณรงค์ คำวัน: 10/09/2550)

บริษัทสมบัติทัวร์

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 128/10 ถนน ชุนลุมประพาส ตำบล จอังกำ อำเภอ เมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-613211

พิกัด X= 391142

พิกัด Y=2133239

รถที่ให้บริการ

ที่จำหน่ายตั๋ว

เวลาเปิดทำการ เปิดบริการเวลา 08:00 น. ถึงเวลา 21:00 น. (พรรณิกา กองบุญ: 10/09/2550)

บริการและอัตราค่าบริการ

ข้อมูลการเดินทาง กรุงเทพฯ - แม่ฮ่องสอน สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์จะเดินทางไป กรุงเทพฯ ปัจจุบันมีผู้ให้บริการรายเดียวคือ บริษัทสมบัติทัวร์ มีรายละเอียดการเดินทางระหว่าง กรุงเทพฯ - แม่ฮ่องสอน ดังนี้ (พรรณิกา กองบุญ: 10/09/2550)

ตารางโทรศัพท์ติดต่อสอบถามรถโดยสาร กรุงเทพฯ – แม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน

ต้นทาง	สถานี	โทรศัพท์
กรุงเทพฯ	สถานีขนส่งหมอชิต	(02) 936-2495-6
อำเภอขุนยวม	ถ.ราชบูรณะ 1	(053) 69-1139
แม่สะเรียง	ถ.แม่สะเรียง (ตรงข้ามกับปั้มน้ำมัน ปตท.)	(053) 68-1532
แม่ฮ่องสอน	ถ.ขุมลุมประพาส	(053) 61-3211

ตารางค่าโดยสารรถปรับอากาศชั้น 1 กรุงเทพฯ – แม่ฮ่องสอน จำนวน 2 เที่ยว

ปลายทาง	เวลาออก (น.)	เวลาถึง (น.)	ค่าโดยสาร (บาท)	เวลาเดินทาง (ชม.)
กรุงเทพฯ	14.00	05.30	1.บุคคลทั่วไป 718บาท 2.ทหาร ตำรวจ พระสงฆ์ เด็ก 519บาท	17
กรุงเทพฯ	15.00	06.30	1.บุคคลทั่วไป 718บาท 2.ทหาร ตำรวจ พระสงฆ์ เด็ก 519บาท	17

ตารางค่าโดยสารรถปรับอากาศชั้น 1 แม่ฮ่องสอน – แม่สะเรียง – กรุงเทพฯ จำนวน 2 เที่ยว

ปลายทาง	เวลาออก (น.)	เวลาถึง (น.)	ค่าโดยสาร (บาท)	เวลาเดินทาง (ชม.)
แม่ฮ่องสอน	14.00	05.30	1. บุคคลทั่วไป 718บาท 2. ทหาร ตำรวจ พระสงฆ์ เด็ก 519 บาท	17
แม่ฮ่องสอน	15.00	06.30	1. บุคคลทั่วไป 718บาท 2. ทหาร ตำรวจ พระสงฆ์ เด็ก 519 บาท	17

เงื่อนไขในการเดินทาง (พรรณิภา กองบุญ: 10/09/2550)

1. ห้ามนำสิ่งเสพติด หรือสัตว์ทุกชนิดขึ้นรถ
2. การเลื่อนการเดินทางต้องแจ้งให้ทราบภายใน 5 ชั่วโมง
3. บัตรจำหน่ายแล้วไม่รับคืนนอกจากเลื่อนการเดินทางเท่านั้น
4. บัตรโดยสารมีอายุการใช้งานไม่เกิน 1 เดือน
5. สัมภาระติดตัวได้ไม่เกิน 3 ชั้น น้ำหนัก 25 ก.ก. หากเกินจะคิดเป็นค่าระวาง 100บาท/ชั้น
6. การคืนเงินจะหัก 10 % ของราคาที่ยขาย

จำนวนพนักงาน/รถที่ให้บริการ (พรรณิภา กองบุญ: 10/09/2550)

พนักงาน	จำนวน/คน	รถ	จำนวน/คัน
พนักงานขับรถ	2	รถปรับอากาศ	5
พนักงานบนรถ	4		
พนักงานจำหน่ายตั๋ว	2		
กระเป๋ารถ	1		
พนักงานยกกระเป๋า	1		

บริษัทการบินไทย

สถานที่ตั้ง

เลขที่ 71 ถนน สิงหาคมบำรุง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์
053-612220, 053-611367

พิกัด X = 392537

พิกัด Y = 2134159

บริษัทการบินไทย

เครื่องที่ให้บริการของการบินไทย

บริเวณสนามบิน

บรรยากาศด้านนอกของท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน

เวลาเปิดทำการ เปิดทำการเวลา 08:30 ถึงเวลา 17:30 น. (สุพัตร์ เกิดเวียงใหม่ : 10/09/2550)

บริการและอัตราค่าบริการ (สุพัตร์ เกิดเวียงใหม่ : 10/09/2550)

1. จากแม่ฮ่องสอนถึงเชียงใหม่ เวลา 11:00 น. และ 17:05 น. ให้บริการเพียงวันละ 2 เที่ยว
2. อัตราค่าบริการ
 - 2.1 ราคาเต็ม อายุการใช้งาน 1 ปี คือสามารถไปวันไหนก็ได้ ภายใน 1 ปี 1,970 บาท
 - 2.2 ราคาลด อายุการใช้งาน 1 ปี คือสามารถไปวันไหนก็ได้ ภายใน 1 ปี 1,900 บาท
 - 2.3 ราคาเต็ม อายุการใช้งาน 3 เดือน คือสามารถไปวันไหนก็ได้ ภายใน 3 เดือน 1,825 บาท
 - 2.4 ราคาเต็ม อายุการใช้งาน 1 วัน 1,655 บาท

บริษัทนกแอร์

สถานที่ตั้ง

ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน ถนนสิงหนาทบำรุง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-612-057 ต่อ 106

พิกัด X = 392554

พิกัด Y = 2134143

บรรยากาศด้านในและที่จำหน่ายตั๋วโดยสาร

สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน

สถานที่ตั้ง

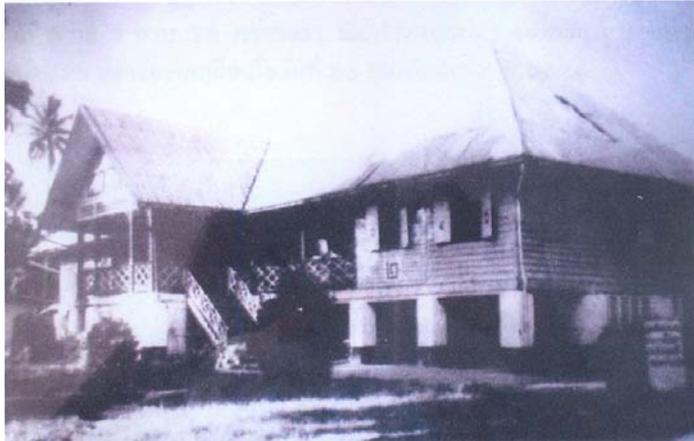
สถานีตำรวจภูธร ถนนขุนลุมประพาส อำเภอเมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-611239

พิกัด X = 391586

พิกัด Y = 2134730

ประวัติความเป็นมา

สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ปรากฏหลักฐานว่าตั้งขึ้นในพ.ศ. 2456 สมัยพญาพิศาลฮ่องสอนบุรี เป็นเจ้าผู้ครองเมืองแม่ฮ่องสอน ขณะนั้นมีร้อยตำรวจเอก ขุนผลาญ ณรงค์เป็น ผู้บังคับกองสถานีตำรวจที่สร้างขึ้น ตัวอาคารเป็นลักษณะป้อมปราการ มีมุขด้านหน้า ปีกทั้งสองข้างเป็นป้อมได้สูง ล้อมรอบด้วยไม้สี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ ลักษณะเป็นบังเกอร์ มีช่องยิงเป็นระยะ โดยรอบ หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา บริเวณที่สร้างขึ้น ขณะนั้นเรียกว่า “ปางลื้อ” ตัวอาคารหันไปทางทิศตะวันออก ซึ่งเป็นด้านหลัง ติดกับบริเวณบ้านของ สิบตำรวจเอก ค้วง ไชยโชค รวมเนื้อที่ของสถานีตำรวจทั้งสิ้น 5 ไร่ 3 งาน 76 ตารางวา และที่ทำการของกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอน ก็ตั้งอยู่ทางทิศใต้ในเนื้อที่เดียวกัน ต่อมา พ.ศ. 2474 รัฐบาลอนุมัติงบประมาณให้สร้างตัวอาคารสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ขึ้นใหม่โดยรื้อหลังเก่าและสร้างใหม่ในที่เดิม (สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป: 1-3)

สถานีตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอนปี พ.ศ. 2475-2525

สร้างเป็นอาคารไม้ทรงปั้นหยา ใต้ถุนสูง มีมุขด้านหน้า และมีบันไดขึ้นทั้งสองข้างของหน้ามุขเสาช่วงล่างก่อด้วยอิฐต่อขึ้นไปเป็นไม้ มีร้อยตำรวจเอกไพ่ จันทร์ไพโรจน์ เป็นผู้บังคับกอง ทำการก่อสร้างโดยใช้แรงงานจากบรรดาข้าราชการตำรวจ ที่ประจำอยู่ในสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสิบตำรวจตรี โก่ง ศิลปนนท์ เป็นหัวหน้าช่างไม้และพลฯสมัครด้วย พวงมาลา เป็นหัวหน้างานปั้นอิฐ ในวงเงินงบประมาณก่อสร้างที่ได้รับอนุมัติ 2,000 บาท แต่เมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่าใช้จ่ายเงินไปเพียง 1,200 บาท ที่เหลือ 800 บาท ส่งคืนคลังจังหวัดแม่ฮ่องสอน (สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป: 1-3)

พ.ศ. 2525 กรมตำรวจได้พิจารณาว่า สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอนสมควรที่จะได้ทำการก่อสร้างขึ้นใหม่ จึงจัดสรรงบประมาณ จำนวน 4,529,625 บาท โดยให้สร้างบนพื้นที่ที่ได้รับจัดสรรใหม่ เป็นที่ราชพัสดุเลขที่ 7 อยู่ตรงข้ามกับศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน เนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน 76 ตารางวา เริ่มทำการก่อสร้างเมื่อวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2525 สร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2526 (สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป:1-3)

สถานีตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอนปี พ.ศ. 2526-2547

ที่ทำการของสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ที่สร้างขึ้นนี้ รวมทั้งที่ทำการของ กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอน และสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนเข้าด้วยกัน แต่แบ่งชั้นบนเป็นที่ทำการของกองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอน และได้ย้ายที่ทำการจาก สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนหลังเก่า มาอยู่อาคารหลังใหม่ เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2523 พ.ศ. 2546 สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ได้รับงบประมาณในการก่อสร้างที่ทำการหลังใหม่ จำนวน 12,900,000 บาท สร้างบนพื้นที่ราชการพัสดุเลขที่ มส 690/03 แปลง 3218 เนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน 76 ตารางวา (สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป: 1-3)

สถานีตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอนปี พ.ศ. 2548-ปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ได้ย้ายที่ทำการจากอาคารที่ทำการเดิมที่
ร่วมกับตำรวจภูธรจังหวัดแม่ฮ่องสอน มาปฏิบัติหน้าที่ ณ ที่อาคารทำการหลังใหม่ (ปัจจุบัน)
เมื่อ 5 สิงหาคม 2547 เป็นต้นมา (สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน มปป:1-3)

สนามบิน

สถานที่ตั้ง

ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000
เบอร์โทรศัพท์ 053-612057 โทรสาร 053-611499

พิกัด X = 392537

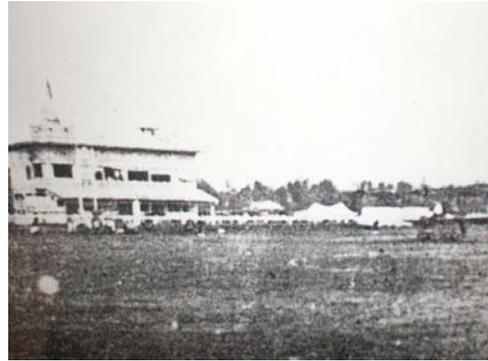
พิกัด Y = 2134159

ประวัติความเป็นมา

สนามบินแม่ฮ่องสอน เริ่มก่อตั้งขึ้นประมาณกลางปี 2482 พื้นที่เดิมเป็นที่นาของราษฎรโดยทางจังหวัดได้รับบริจาคจากคหบดี เมื่อได้มาจึงเพียงแต่ปรับปรุงคันนาให้เรียบร้อยพอเป็นที่ขึ้น-ลงของเครื่องบินได้ มีความยาวประมาณ 600 เมตร กว้าง 2.5 เมตร ทิศทางทางวิ่งเหนือ-ใต้ อันเป็นที่ตั้งของสถานี เอ็นดีบี. ในขณะนั้นไม่มีอาคารของกรมไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งอยู่ใกล้ๆ กับทางวิ่งนั่นเอง เมื่อมีเครื่องบินมาขึ้น-ลง เจ้าหน้าที่ซึ่งมีที่ทำการอยู่ในเมืองจะนำล้อเกวียนเทียม โคคู่ออกมารับสัมภาระของผู้โดยสารเข้าเมืองไป ระยะทางจากสนามบินเข้าสู่ตัวเมืองประมาณกิโลเมตรเศษ พาหนะอื่นไม่มีบริษัทเดินอากาศ จำกัด เป็นผู้ทำการเปิดบินเป็นครั้งแรก ด้วยเครื่องบิน แบบแฟร์ไชลด์ ซึ่งบรรทุกผู้โดยสารได้ ทีละ 3-4 คน โดยมีเส้นทางบิน เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน-แม่สะเรียง-เชียงใหม่ เครื่องอำนวยความสะดวกในการเดินอากาศต่างๆ ยังไม่มี กำหนดการบินจึงขึ้นอยู่กับสภาพอากาศเป็นสำคัญ อยู่จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงหยุดบินไประยะหนึ่ง เมื่อสงครามสงบ กองทัพอากาศได้ปรับปรุงสนามบินอีกครั้ง โดยเปลี่ยนแนวทางวิ่งเป็น ทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก (ในปัจจุบัน) พื้นผิวของทางวิ่ง เป็นดินลูกรังบดอัด ยาว 800 เมตร กว้าง 30 เมตร และเปิดให้ทำการบิน ขึ้น-ลง ได้ในเดือนกรกฎาคม 2489 ต่อมากองทัพอากาศได้มอบให้ สำนักงานการบินพลเรือน กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคมในขณะนั้น ต่อมาเปลี่ยนเป็นกรมการบินพาณิชย์ เข้าปรับปรุงเป็นสนามบินพาณิชย์ และบริษัทเดินอากาศไทยได้นำเครื่องบินแบบ แอล 5 ทำการบินแบบพาณิชย์ วันวันที่ 1 มีนาคม 2490 เป็นต้นมา และกรมการบินพาณิชย์ได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมการขนส่งทางอากาศ ตามราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 51 หน้า 21 เล่ม 119 ตอนที่ 102 ก วันที่ 8 ตุลาคม 2545 (เอกสารจากสนามบินแม่ฮ่องสอน มปป.
:1-5)

เครื่องบินและสนามบินในอดีต

บริษัทการบินไทย

เครื่องที่ให้บริการของการบินไทย

บรรยากาศด้านใน

บรรยากาศด้านนอก

การพัฒนาท่าอากาศยาน

เมื่อสำนักงานการบินพลเรือน (กรมการขนส่งทางอากาศในปัจจุบัน) เข้ารับมอบหมายจาก กองทัพอากาศให้ใช้พื้นที่ปรับปรุงสนามบิน จึงได้เริ่มพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในกิจการบินพาณิชย์เต็มรูปแบบ ดังนี้ (เอกสารจากสนามบินแม่ฮ่องสอน มปป. :1-5)

1. สร้างที่ทำการสถานีวิทยุ เป็นแบบชั้นเดียวใต้ถุนสูง ต่อมาได้ดัดแปลงใต้ถุนสถานีวิทยุเป็นที่พักผู้โดยสาร
2. ปี พ.ศ. 2512 ปรับปรุง และต่อเติมทางวิ่งเป็น แอสฟัลติกคอนกรีต แทนดินลูกรัง ยาว 1,315 เมตร กว้าง 30 เมตร ไหล่ทางวิ่ง ข้าง 7.5 เมตร เพื่อรองรับเครื่องบิน แบบ DC-3 (ดาโกต้า) พร้อมลานจอดเครื่องบิน ขนาด กว้าง 60 เมตร ยาว 180 เมตร ทางขับคู่ ขนาดกว้าง 15 เมตร ยาว 75 เมตร
3. ปี พ.ศ. 2516 ก่อสร้างอาคารที่พักผู้โดยสาร หอบังคับการบิน สถานีดับเพลิง และบ้านพักเจ้าหน้าที่ และบริษัทเดินอากาศไทย จำกัด ใช้เครื่องบินแบบ AVRO-748 บริการ
4. ปี พ.ศ. 2525 ปรับปรุงต่อเติมทางวิ่ง ไปทางทิศตะวันออก อีก 375 เมตร พร้อมเสริมผิวทางวิ่ง ทางขับ และลานจอด เป็นทางวิ่งยาว 1,690 เมตร กว้าง 30 เมตร บริษัทการบินไทย จำกัด ใช้เครื่องบินแบบ AVRO-784, ต่อมาใช้ SHORT-330 และ SHORT-360 ต่อมาเปลี่ยนเป็นแบบ ATR 42, ATR 72 และ BAE-146 ตามลำดับ
5. ปี พ.ศ. 2539 ปรับปรุง ต่อเติมทางวิ่งไปทางทิศตะวันออกอีก 250 เมตร พร้อมเสริมผิวทางวิ่งเดิม ทางขับ และลานจอด รวมเป็นทางวิ่งยาว 2,000 เมตร กว้าง 30 เมตร ทางวิ่งเพื่อทางทิศตะวันตก ยาว 60 เมตร กว้าง 30 เมตร ไหล่ทาง 7.5 เมตร
6. ปี พ.ศ. 2540 ก่อสร้างอาคารที่พักผู้โดยสาร พื้นที่ 8,140 ตารางเมตร สามารถจุผู้โดยสารในชั่วโมงเร่งด่วนได้ 300 คน หอบังคับการบินสูง 7 ชั้น อาคารชุดพักอาศัย 1 หลัง ขนาด 10 ครอบครั้ว โรงเก็บเครื่องกลหน่วยดับเพลิงและกู้ภัย วงเงิน 163,120,000 บาท โดย หจก.งามวงศ์วานการช่าง สิ้นสุดสัญญา วันที่ 24 มีนาคม 2543 (ขยายสัญญาตามมติ ครม.180 วัน) ได้มีการส่งมอบพื้นที่แล้วเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2543 งานเสร็จแล้วตามสัญญา ผลงานทำได้ 100%

7. ปี พ.ศ. 2542 ดำเนินการ

1) จัดหาและติดตั้งระบบไฟ RUNWAY THRESHOLD IDENTIFICATION LIGHTING SYSTEM (RTILS) จำนวน 1 ระบบ แล้วเสร็จ กุมภาพันธ์ 2543 วงเงิน 1,315,672 บาท โดย บริษัท โอ.วี.เอ็น.จีเนียริง จำกัด

2) จ้างบริษัท เอ็น.เอ.เอ.กอลซัลแดนท์ จำกัด ดำเนินการสำรวจและออกแบบ เพื่อขยายและปรับปรุงทางวิ่ง พร้อมติดตั้ง ระบบไฟนำร่อง(APPROACH LIGHT) ไฟนำเข้า (LEAD IN) ตามโครงการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของสนามบินระยะ 5 ปี (2542-2546) รวมทั้งระบบการรักษาความปลอดภัยรอบบริเวณลานจอด และทางขับ การสำรวจแล้วเสร็จ 30 พฤศจิกายน 2542

8. ปี พ.ศ. 2544 ดำเนินการ

จ้างเหมาซ่อมแซมผิวแอสฟัลท์ติกคอนกรีต ทางวิ่ง เพื่อลานกลับลำ ทางขับ ลานจอด เครื่องบิน ทาสีเครื่องหมายต่างๆ และงานอื่นๆ โดยจ้าง หจก.เชียงใหม่ 99 คอนสตรัคชั่น วงเงินทั้งสิ้น 13,521,004.71 บาท กำหนดระยะเวลา 180 วัน ได้มีการส่งมอบงานเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2545 งานแล้วเสร็จตามสัญญา ผลงานทำได้ 100%

9. ปี พ.ศ. 2545 ดำเนินการ

1) จ้างเหมาปรับปรุงห้องน้ำคนพิการและโถงทางเข้า-ออก โดยจ้าง ห้างหุ้นส่วน จำกัด รวมชัยแม่ฮ่องสอนค้าวัสดุ วงเงินทั้งสิ้น 430,000 บาท กำหนดระยะเวลา 60 วัน ได้มีการส่งมอบงานเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2545 งานแล้วเสร็จตามสัญญา ผลงานทำได้ 100%

2) จ้างเหมาก่อสร้างลานจอดเครื่องบินและทางขับ ก่อสร้างถนนและลานจอดรถยนต์ โดยจ้าง บริษัท ทูมทรัพย์พัฒนา จำกัด วงเงินทั้งสิ้น 67,916,316.80 บาท กำหนดระยะเวลา 450 วัน สิ้นสุดสัญญาวันที่ 14 มิถุนายน 2546 งานเสร็จตามสัญญา ผลงานทำได้ 100%

10. ปี พ.ศ. 2546 ดำเนินการ จ้างเหมาก่อสร้างรั้วคอนกรีตบล็อก และต่อท่อยึดลวดหนามเหนือรั้วคอนกรีตบล็อกเดิม จำนวน 629 เมตร โดย ห้างหุ้นส่วนจำกัด รวมชัยแม่ฮ่องสอนค้าวัสดุ วงเงินทั้งสิ้น 1,288,800 บาท (หนึ่งล้านสองแสนแปดหมื่นแปดพันแปดร้อยบาทถ้วน) กำหนดระยะเวลา

120 วัน ได้มีการส่งมอบงานเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2547 งานเสร็จตามสัญญา ผลงานทำได้ 100%

11. ปี พ.ศ. 2548 ดำเนินการ

1) ปรับปรุงซ่อมแซมอาคารที่พักผู้โดยสาร ทำการติดตั้งฟิล์มกรองแสง ผ้าม่าน ลิฟต์ สำหรับผู้พิการ โดยว่าจ้าง ห้างหุ้นส่วน จำกัด ศิริยิววัน (ไอ.เอส) วงเงินทั้งสิ้น 2,277,000 บาท (สองล้านสองแสนเจ็ดหมื่นเจ็ดพันบาทถ้วน) กำหนดระยะเวลา 150 วัน ได้มีการส่งมอบเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2548 งานเสร็จตามสัญญา ผลงานทำได้ 100%

2) ปรับปรุงและติดตั้งไฟส่องทางวิ่ง ทางขับ ระบบไฟฟ้าสนามบิน พร้อมเสริมไหล่ทางวิ่ง โดยว่าจ้าง บริษัท ควินตัส แอดวานซ์ โปรดักส์ จำกัด วงเงินทั้งสิ้น 34,722,000 บาท (สามสิบล้านเจ็ดแสนสองหมื่นสองพันบาทถ้วน) กำหนดระยะเวลา 240 วัน ได้มีการส่งมอบงานเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2549 งานเสร็จตามสัญญา ผลงานทำได้ 100%

สถานะทางกายภาพ

อาคารสำนักงาน และทางวิ่งครึ่งหนึ่งอยู่ในเขตเทศบาล ทางวิ่งส่วนที่เหลือ อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปางหมู และประกาศเป็นสนามบินศุลกากร ตามกฎกระทรวงกำหนดให้สนามบินแม่ฮ่องสอน เป็นสนามบินศุลกากร พ.ศ. 2544 ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 118 ตอนที่ 60 ก ลงวันที่ 25 กรกฎาคม 2544

จุดที่ตั้ง

ละติจูด 19 องศา 18 ลิบดา 06 ฟลิปดา เหนือ

ลองจิจูด 97 องศา 58 ลิบดา 39 ฟลิปดา ตะวันออก

สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 235 เมตร

มีเนื้อที่ 383 ไร่ 3 งาน 86.7 ตารางวา แบ่งเป็น

- ทหารอากาศ 233 ไร่ 0 งาน 49 ตารางวา

- กรมการขนส่งทางอากาศ 150 ไร่ 3 งาน 37.7 ตารางวา

สถานะทางกายภาพ

ทางวิ่ง (RUNWAY) ยาว 2,000 เมตร กว้าง 30 เมตร ทางวิ่งเพื่อทางทิศตะวันตก (11) ยาว 60 เมตร กว้าง 30 เมตร ไหล่ทาง 7.5 เมตร ผิวแอสฟัลต์คคอนกรีต ทางวิ่งทิศตะวันตก-ตะวันออก (11-29)

ทางขับ (TAXIWAY) จำนวน 3 เส้น

- ทางขับ A ความยาว 67 เมตร ความกว้าง 17.50 เมตร
- ทางขับ A และ C ความยาว 67 เมตร ความกว้าง 20 เมตร ลานจอด บ. จำนวน 2 ลาน

จุด

- ขนาดกว้าง 68 เมตร ยาว 180 เมตร พื้นผิวแอสฟัลต์คคอนกรีต
- ขนาดกว้าง 68 เมตร ยาว 127.50 เมตร พื้นผิวคคอนกรีต ลานจอด ฮ.
- ความกว้าง 22.5 เมตร ยาว 22.5 เมตร จำนวน 3 ลานจอด ลานจอดรถยนต์
- ลานจอดใหม่ สามารถรองรับรถยนต์ได้ 161 คัน
- ลานจอดใหม่ สามารถรองรับรถจักรยานยนต์ได้ 40 คัน
- ลานจอดเดิม สามารถรองรับรถยนต์ได้ 116 คัน
- ลานจอดเดิม สามารถรองรับรถบัสได้ 5 คัน

ปัญหาและอุปสรรคในการบริการท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน

ปัญหาและอุปสรรคในภาพรวม

สาเหตุ ด้วยท่าอากาศยานส่วนภูมิภาค ที่สังกัดกรมการขนส่งทางอากาศทั้งหมด 26 แห่งนั้น เป็นส่วนราชการ การบริหารจึงใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของราชการ ซึ่งกฎ ระเบียบต่างๆ ที่ทางราชการกำหนดออกใช้บังคับ แก่หน่วยงานของราชการทั้งหมดโดยรวม ไม่ได้ลงในรายละเอียด

แต่ละประเภทของส่วนราชการ จึงทำให้การบริหารงานท่าอากาศยานไม่คล่องตัว ล่าช้า การแข่งขันจึงสู่ส่วนอื่นที่บริหารอิสระไม่ได้ ทำให้ไม่พัฒนา บางครั้งการแก้ไขปัญหาคือต้องเป็นปัจจุบัน แต่ส่วนราชการทำไม่ได้ ต้องเป็นไปตามระเบียบ และขั้นตอนของราชการทั่วไป ในส่วนบุคลากรไม่สามารถที่จะคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เป็นนักบริหารอาชีพเข้ามาบริหารได้ รวมทั้งบุคลากรในสายเทคนิค วิชาการ และปฏิบัติการด้วย เนื่องจากอัตราค่าจ้างและเงินเดือนยังใช้บัญชีของราชการทำให้ได้ผลตอบแทนที่ไม่คุ้มบุคลากรที่ปฏิบัติงานในท่าอากาศยานของราชการ เมื่อเทียบผลตอบแทนกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเดินอากาศในลักษณะเดียวกัน เช่น บริษัทการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด และบริษัทการบินต่างๆ ผลตอบแทนจะแตกต่างกันประมาณสองเท่า จึงไม่จูงใจบุคลากรให้เข้าสู่ระบบราชการมาบริหารท่าอากาศยาน

การแก้ไข ทางราชการควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไข กฎระเบียบ ต่างๆ ที่ไม่เอื้อต่อการบริหารและดำเนินกิจการท่าอากาศยานให้เหมาะสมขึ้น แต่คงทำได้ยาก และใช้ระยะเวลานาน หากจะให้รวดเร็วควรพิจารณาการแปรรูปจัดตั้งในรูปบริษัทขายหุ้นให้เอกชนเข้ามาบริหาร หรือเป็นองค์กรมหาชน ให้เป็นองค์กรอิสระ สามารถบริหารงานได้เอง ในส่วนท่าอากาศยานที่มีรายได้น้อย ไม่จูงใจให้เข้ามาบริหารก็ควรจะปิดบริการ การดำเนินการดังกล่าวควรให้รวดเร็ว เพื่อรองรับการแข่งขันที่รัฐบาลได้ประกาศใช้ เรื่องเปิดเสรีการบิน ซึ่งจะต้องมีการแข่งขันสูง (เอกสารจากสนามบินแม่ฮ่องสอน มปป. :1-5)

แนวทางและกลไกการเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณใกล้เคียง

จากข้อมูลการประชุมประชาสังคมเขตเมือง การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การจัด
สนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ระดับลึก และการสังเกต ทำให้ได้แนวทางและกลไกการเชื่อมโยงเพื่อ
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
กับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณ
ใกล้เคียงตามรายละเอียดต่อไปนี้

1. การจัดทำระบบฐานข้อมูลเชิงแผนที่

จากการศึกษาพบว่าเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและพื้นที่ใกล้เคียง มีสิ่งต่าง ๆ ที่ดึงดูดเป็น
จำนวนมากที่ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งแก่สิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ
ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี สิ่งแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว และอื่น ๆ ที่ประชุมประชา
สังคมเขตเมือง และจากการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องจึงได้มีข้อสรุปตรงกันว่า จำเป็นที่ต้องมีการ
จัดทำระบบฐานข้อมูลเชิงแผนที่ซึ่งแสดงถึงประวัติศาสตร์, วัฒนธรรม, การเปลี่ยนแปลงของ
จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประวัติศาสตร์ เรื่องเล่า สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ, มนุษย์สร้าง วิถีชีวิต ความ
เป็นอยู่ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ผู้รู้ ภูมิปัญญา และการท่องเที่ยว ระบบสารสนเทศจะมีประโยชน์
ในแง่ของการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ระบบสืบค้นข้อมูล ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและ
ตัดสินใจ

2. การออกเทศบัญญัติควบคุมและส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทใหญ่

ปัจจุบันเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีอาคารบ้านเรือนที่มีสถาปัตยกรรมแบบไทใหญ่
หลายหลังอาคารส่วนใหญ่ทำด้วยไม้ มีหลายหลังที่เริ่มเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา การซ่อมแซม
ทำนุบำรุงให้มีสภาพเหมือนเดิมทำได้ยาก เพราะมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ประกอบกับมีการสร้าง
อาคารร้านค้าในเขตเมืองเก่าโดยมีรูปแบบสถาปัตยกรรมและสีของอาคารไม่กลมกลืนสอดคล้องกับ
สภาพวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ ดังนั้นเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจึงควรมีการออกเทศ
บัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคารในเขตเทศบาล ให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมสถาปัตยกรรมไท

ใหญ่ไว้ และออกเทศบัญญัติให้สามารถสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซม ปรับปรุง อาคาร บ้านเรือนที่คงไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมไทใหญ่

3. การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประจำเมืองศูนย์ไทใหญ่ศึกษา

ปัจจุบันเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนแม้ได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศนิยมมาเยี่ยมเยือนเป็นจำนวนมาก แต่ทว่าเมืองแม่ฮ่องสอนยังขาดศูนย์รวมหรือสถานที่จำลองรวบรวมวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี งานหัตถกรรม ประวัติความเป็นมาของเมือง และสิ่งต่าง ๆ ในรูปศูนย์ไทใหญ่ศึกษาหรือพิพิธภัณฑ์ประจำเมือง ที่ประชุมประชาสังคมเขตเมือง จึงเสนอให้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประจำเมืองขึ้น บริเวณลานวัฒนธรรม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. การสร้างอนุสาวรีย์และหอประวัติของเจ้าแม่นางเมี้ยะ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ระดับลึก พบว่าเมืองแม่ฮ่องสอนมีวีรสตรีคนหนึ่งที่มีวีรกรรมที่กล้าหาญและสร้างคุณประโยชน์ต่อเมืองแม่ฮ่องสอนมากมายหลายประการเพื่อเป็นเกียรติประวัติและให้ชนรุ่นหลังได้รู้จัก จึงมีข้อเสนอให้เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสร้างอนุสาวรีย์และหอประวัติของเจ้าแม่นางเมี้ยะขึ้นบริเวณสนามหญ้าด้านหลังวัดพระนอน

5. การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์

ในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามตามสถานที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่าสถานที่ในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ยังขาดป้ายแสดงความเป็นมาและรายละเอียด บางแห่งมีป้ายแต่ขาดเรื่องราวที่น่าสนใจดังเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจึงสมควรสนับสนุนการจัดทำป้ายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อแสดงประวัติความเป็นมา หรือเรื่องราวที่มีชีวิต และน่าสนใจตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ วัด ถนน ศาลเจ้าพ่อ สิ่งคู่วัดพระนอน โบสถ์วัดพระนอน ส่างหวางวัดก้ำก่อ ภาพงานประเพณีสำคัญประจำวัด และอื่นๆ

6. การสร้างทางจักรยานและการรณรงค์

สภาพบริบทของเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่มีขนาดเล็ก มีถนนสายหลักในเมืองเพียง 2 สายแต่ปัจจุบันเริ่มมีการใช้รถยนต์และรถจักรยานยนต์กันมากขึ้น ทำให้สูญเสียความงดงามของเมืองลง ครั้นจะสนับสนุนให้มีการใช้จักรยานกันมากขึ้น ก็อาจจะเกิดอันตรายต่อผู้ใช้จักรยานได้ง่ายโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้จักรยานที่เป็นคนสูงอายุและเด็ก เนื่องจากถนนแคบและไม่มีทางจักรยาน

โดยเฉพาะ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจึงควรกำหนดให้มีการสร้างทางจักรยานในเขตเมืองเก่า และถนนรอบขานเมือง พร้อมทั้งจัดให้มีสัปดาห์แห่งการรณรงค์ใช้จักรยานในทุกเดือน

7. การส่งเสริมการปลูกไม้ดอกไม้ประดับพื้นบ้าน

ในชุมชนชาวไทยใหญ่แต่โบราณนิยมปลูกไม้ดอกไม้ประดับพื้นบ้านไว้เป็นจำนวนมากบริเวณหน้าบ้าน ปัจจุบันเริ่มมีการปลูกน้อยลง ทำให้ อุตสาหกรรมไม้ดอกไม้ประดับของชาวไทยใหญ่หายไปเกือบหมด เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจึงควรมีส่งเสริม สนับสนุนการปลูกไม้ดอกไม้ประดับพื้นบ้านชาวไทยใหญ่ เช่น ดอกเหมยเมี้ยว ไม้สะเป่ ต้นหมาก ต้นโกศล เอื้องแซะ เอื้องคำ และอื่น ๆ พร้อมทั้งจัดประกวดพันธุ์ไม้พื้นบ้านหน้าบ้าน โดยสร้างแรงจูงใจในรูปแบบการลดภาษีโรงเรือน

8. การส่งเสริมธุรกิจชุมชนในการผลิตและจำหน่ายอาหารไทใหญ่

จากการสัมภาษณ์ระดับลึกกับผู้นำชุมชน ได้สะท้อนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารไทใหญ่ว่าชาวไทยใหญ่มีอาหารไทใหญ่ทั้งประเภทของคาว และของหวานเป็นจำนวนมากรายการ แต่ปรากฏว่ามีประชาชนชาวไทยใหญ่เท่านั้นที่นิยมรับประทานกัน อาหารไทใหญ่ ยังไม่เป็นที่แพร่หลายให้คนทั่วไปรู้จักลิ้มลองมากนัก เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการผลิตและการจำหน่ายอาหารไทใหญ่ของชุมชนให้รู้จักเป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยจัดทำเป็นเทศกาลอาหารไทใหญ่หรืออาหารไทใหญ่เพื่อสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

9. การผลิตสื่อในรูปแบบต่าง ๆ

จากข้อค้นพบในการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีต่าง ๆ พบว่า มีข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จึงควรมีการสนับสนุนผลิตองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และสิ่งที่ดั่งามต่าง ๆ เผยแพร่แก่ประชาชน นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจในรูปแบบ เอกสาร วิทยุทัศน์ ป้าย และอื่น ๆ

10. ระบบบำบัดน้ำเสีย

จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ระดับลึกกับผู้นำชุมชน และผู้แทนครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ยังไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสียประจำครัวเรือน น้ำเสียจากครัวเรือนส่วนใหญ่จะไหลไปลงยังลำน้ำปู้ และลำน้ำแม่ฮ่องสอน คาดว่าจะเกิดมลภาวะทางน้ำในอนาคตได้ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจึงควรดำเนินการดังนี้

10.1 กำหนดมาตรการส่งเสริมและบังคับให้ทุกหลังคาเรือนที่กำลังจะสร้างอาคารใหม่หรือปรับปรุงอาคารเดิมต้องสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียประจำครัวเรือนไว้

10.2 กรณีอาคารเก่าที่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย เทศบาลควรมีมาตรการสนับสนุนและบังคับให้มีการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียในลักษณะเป็นบ้าน 8-10 หลังต่อบ่อหรือรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

11. การฟื้นฟูสภาพลำน้ำ

จากการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องพบว่าลำน้ำแม่ฮ่องสอน และลำน้ำปู้ ปัจจุบันแม้มีค่ามลภาวะทางน้ำอยู่ในระดับปกติ แต่จำนวนสัตว์น้ำต่าง ๆ และพืชผัก เช่น ปลา ตะพาน้ำ หรือต้นบอน ต้นผักกูด มีจำนวนลดน้อยลง และหากว่าในอนาคตถ้าไม่มีมาตรการป้องกัน และบำรุงรักษาอย่างชัดเจน คาดว่าจะมีสภาพไม่แตกต่างจากลำน้ำในเมืองต่าง ๆ ที่เต็มไปด้วยมลภาวะ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จึงควรมีมาตรการดังนี้

11.1 สร้างกลไกของชุมชนให้มีส่วนร่วมเฝ้าระวังตรวจสอบมลภาวะทางน้ำอย่างสม่ำเสมอ

11.2 ควรมีการกำหนดเทศบัญญัติกันพื้นที่ห่างจากริมฝั่งลำน้ำ ไม่น้อยกว่า 10 เมตรไว้เป็นพื้นที่สาธารณะ ไม่ให้มีการก่อสร้างอาคารใหม่ ๆ หรือขยายต่ออาคารขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว

11.3 ประสานกับ อบต.ปางหมู และ สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์เพื่อรณรงค์ให้ประชากรที่อยู่ในบริเวณสองฝั่งลำน้ำปู้และลำน้ำแม่ฮ่องสอนให้ลดการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและปุ๋ยเคมี เพราะ สารดังกล่าวถูกชะล้างลงสู่ลำน้ำแล้วมีผลกระทบต่อสัตว์น้ำ ต่าง ๆ

12. การลดขยะกำจัดขยะ

ปัจจุบันเทศบาลมีการนำขยะประเภทเศษอาหาร เศษใบไม้ ใบหญ้า ขยะเปียกมาแปรรูปเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนขยะแห้งก็ลดปริมาณ โดยกระบวนการซื้อขยะรีไซเคิล และทำการฝังกลบ โดยภาพรวมของการกำจัดขยะในเขตเทศบาลก็สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่งแต่ยังไม่เป็นการแก้ไขปัญหายุ่งยาก จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้มีผู้เสนอข้อคิดเห็นต่อปัญหาขยะดังนี้

12.1 ควรมีมาตรการจูงใจ และบังคับให้ร้านค้า พ่อค้า แม่ค้าลดการใช้ถุงพลาสติกลงหันมาใช้ตะกร้า ถังผ้า ใบบองหรือวัสดุอื่นที่สลายง่าย

12.2 สนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกหลังคาเรือนมีการแปรรูปขยะมาเป็นปุ๋ยอินทรีย์

12.3 ประสานความร่วมมือกับ สถานศึกษาทุกแห่ง ส่วนราชการ ชุมชนและภาคธุรกิจ จัดรณรงค์การลดภาวะโลกร้อนจากขยะ

12.4 พัฒนาระบบคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน รถเก็บขยะ และการกำจัดขยะให้ชัดเจน

12.5 ควรมีการประชุมประสานการจัดการขยะบริเวณรอยต่อกับตำบลปางหมูและตำบลผาบ่อง เพราะปัจจุบันมีการทิ้งขยะรีไซเคิลไม่มีระเบียบ ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถดูแลได้ครอบคลุม

13. การสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์

ปัจจุบันมีบุคคลหลายกลุ่มที่มีส่วนช่วยทั้งทางตรงและทางอ้อมในการทำให้เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัย เช่นเจ้าของบ้านไทใหญ่ ผู้ที่แต่งกายไทใหญ่ ผู้ประกอบการที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และผู้ใช้จักรยานเป็นประจำ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนควรมีการจัดทำเกียรติบัตร และป้ายทองเหลือง เพื่อมอบให้แก่บุคคลหรือสถานที่ต่างๆ คือ เจ้าของบ้านสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ผู้แต่งกายไทใหญ่ พ่อค้าแม่ค้าที่ใช้วัสดุทางธรรมชาติในการบรรจุหีบห่ออาหาร และผู้ใช้จักรยาน

14. การจัดเวทีเสวนาทางวิชาการ

ปัจจุบัน องค์ความรู้เกี่ยวกับแม่ฮ่องสอนในบางประเด็นยังมีข้อขัดแย้งทางวิชาการอยู่หลายประเด็น จึงควรมีการจัดให้มีเวทีวิชาการเพื่อช่วยกระตุ้นให้ นักวิชาการ ชุมชน ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อรับฟังปัญหา หาข้อสรุป กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาร่วมกันต่อไปในอนาคต

15. การส่งเสริมสนับสนุนให้คนหนุ่มสาวและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ปัจจุบันชุมชนในเขตเมือง โดยเฉพาะชุมชนป๊อกกาดมีการรวมตัวทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาวัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นวัยสูงอายุ ประชากรในวัยหนุ่มสาวเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมาก ในอนาคตถ้ากลุ่มผู้สูงวัยเหล่านี้หมดไป จะทำให้ขาดกลุ่มผู้เชื่อมต่อในการขับเคลื่อนการพัฒนาทางสังคมของชุมชนดังเช่นปัจจุบัน

พัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบเพื่อสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากผลการศึกษา ทั้ง 2 ส่วนข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสามารถพัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบเพื่อสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอนในระยะที่ 2 ขึ้น โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมตามโครงการดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.1 เพื่อพัฒนาและสร้างระบบฐานข้อมูลเมืองมรดกทางวัฒนธรรม
- 1.2 เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยว สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต คติความเชื่อ การแต่งกาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง อุปกรณ์เครื่องใช้ การละเล่นพื้นเมือง งานประเพณี ดนตรี/เครื่องดนตรี ภาษาและการสื่อสาร ที่มีอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และบริเวณใกล้เคียง ในรูปแบบต่างๆ
- 1.3 เพื่อสร้างแบบจำลองและแบบแปลนของพิพิธภัณฑ์มีชีวิตประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- 1.4 เพื่อศึกษาและหาแนวทางให้เกิดเวทีทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยว สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต คติความเชื่อ การแต่งกาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง อุปกรณ์เครื่องใช้ การละเล่นพื้นเมือง งานประเพณี ดนตรี/เครื่องดนตรี ภาษาและการสื่อสาร ที่มีอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และบริเวณใกล้เคียง
- 1.5 เพื่อหาแนวทางผลักดันให้เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีเทศบัญญัติโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อการสนับสนุนและอนุรักษ์ไว้ซึ่งสถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตไทใหญ่
- 1.6 เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ชุมชนในเขตเมืองและบริเวณใกล้เคียงมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตชาวไทใหญ่ไว้อย่างมั่นคง

2. กิจกรรมหลักของโครงการ

- 2.1 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเมืองมรดกทางวัฒนธรรม โดยการกำหนดความต้องการของระบบฐานข้อมูลเมืองมรดกทางวัฒนธรรม ออกแบบระบบฐานข้อมูลเมืองมรดกทางวัฒนธรรม จัดเก็บข้อมูลลงในฐานข้อมูลเมืองมรดกทางวัฒนธรรม ตรวจสอบความถูกต้องและ

แก้ไขข้อมูลเบื้องต้น สร้าง Prototype ระบบทำงาน เพื่อทดลองใช้ ดำเนินการเขียนโปรแกรมตาม Prototype ทดสอบและแก้ไขระบบฐานข้อมูลเมืองมรดกทางวัฒนธรรม ติดตั้งและใช้งานระบบฐานข้อมูลเมืองมรดกทางวัฒนธรรม

2.2 การเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ยอดนิยม เช่น wikipedia panoramic

2.3 เผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาจากระยะที่ 1 ในรูปแบบต่างๆ เช่นเอกสาร แผ่น VCD มัลติมีเดีย ป้ายประชาสัมพันธ์ และแผ่นป้ายโฆษณา

2.4 ประสานงานภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันการศึกษา และผู้ประกอบการภาคธุรกิจ สร้างแบบแปลนพิพิธภัณฑ์มีชีวิต

2.5 จัดเวทีเสวนาทางวิชาการเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ของชาวไทยใหญ่อย่างต่อเนื่อง

2.6 ประสานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างอนุสาวรีย์และหอประวัติเจ้าแม่นางเมืงะ

2.7 ประสานและผลักดันให้ภาคประชาสังคมร่วมกันทำให้เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนออกเทศบัญญัติในการควบคุม และสนับสนุน บ้านเรือน อาคาร ที่คงไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมไทใหญ่ การสร้างทางจักรยาน ระบบบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือน การจัดการขยะ และการกันพื้นที่สองฝั่งลำน้ำเป็นพื้นที่สีเขียวสำหรับสาธารณะประโยชน์

2.8 ประสานให้เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไทใหญ่

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการศึกษา โครงการนำร่องการพัฒนาฐานข้อมูลสำหรับการสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา และ ข้อเสนอแนะ ตามรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์แหล่งท่องเที่ยว สถาปัตยกรรมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต คติความเชื่อ การแต่งกาย ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง อุปกรณ์เครื่องใช้ การละเล่นพื้นเมือง งานประเพณี ดนตรี/เครื่องดนตรี ภาษาและการสื่อสาร ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน เพื่อหาแนวทางและกลไกการเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน กลไกการเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณใกล้เคียงและเพื่อพัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบเพื่อสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีการศึกษามีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. จัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัยพร้อมทั้งกำหนดขั้นตอนวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม

2. จัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นดังนี้

2.1 ยืมครุภัณฑ์จากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกวีดีโอ เครื่องคอมพิวเตอร์

2.1 คัดเลือกพนักงานเก็บข้อมูลภาคสนาม และผู้ประสานงานภาคสนาม

3. อบรมและมอบหมายงานให้พนักงานเก็บข้อมูลภาคสนาม และผู้ประสานงานภาคสนาม

4. เก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้เครื่องมือตามความเหมาะสม

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลทุกข้อมูจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.2 สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เกี่ยวข้อง 12 คน เพื่อหา Key Persons เกี่ยวกับประเด็นการวิจัย

4.3 จัดสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มละ 12 คน 6 กลุ่ม

4.4 สัมภาษณ์ระดับลึกกับผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย ผู้ประกอบการและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับเมืองแม่ฮ่องสอน

4.5 สังเกตแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองแม่ฮ่องสอน

5. กลั่นกรอง สังเคราะห์ข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

6. ประชุมนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมต่อภาครัฐ เอกชน ชุมชน สถาบันการศึกษา เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน นักวิชาการและอื่น ๆ เพื่อกลั่นกรองข้อมูล โดยจัดประชุมกลุ่มย่อยกับกลุ่มนักวิชาการ ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 10 ครั้ง และประชุมนำเสนอผลการศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ครั้ง

7. ประชุมรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน จำนวน 1 ครั้ง เพื่อหาแนวทางและกลไกการเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กับภาครัฐ เอกชน ชุมชน สถาบันการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และหน่วยงานอื่น ๆ

8. พัฒนาโครงการรูปแบบเต็มเพื่อสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลการศึกษา มี 3 ประเด็นใหญ่ คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และความเชื่อของเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

2. แนวทางและกลไกการเชื่อมโยงเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และสถาบันการศึกษาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณใกล้เคียง

3. พัฒนาโครงการวิจัยเต็มรูปแบบเพื่อสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1. ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และความเชื่อของเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน พบว่าในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณใกล้เคียงมีสิ่งที่มีคุณค่าทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ การละเล่นพื้นบ้าน อาหารการกินของชาวไทยใหญ่ ประกอบด้วยมีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นจำนวนมากสมควรที่จะได้รับการพัฒนาและรวบรวมจัดทำเป็นฐานข้อมูลไว้สำหรับผู้สนใจ และนักท่องเที่ยวได้ใช้ประโยชน์ สิ่งที่มีคุณค่าดังกล่าวที่ได้พบ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอในลักษณะข้อมูลเชิงพรรณนา พร้อมมีรูปภาพประกอบ และกำหนดจุดพิกัดไว้ด้วย ซึ่งมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในราวปี พ.ศ. 2374 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทางแคว้นล้านนาไทย เมืองเชียงใหม่ มีเจ้าหลวงพุกทวงศ์เป็นผู้ปกครองเมืองเชียงใหม่ทราบว่าทางตะวันตกของเมืองเชียงใหม่ คือ ดินแดนที่เป็นหัวเมืองแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง ป่าทึบและเป็นที่อยู่ของสัตว์ป่านานาชนิด โดยเฉพาะช้างป่าที่ชุกชุมมาก จึงมีพระบัญชาให้เจ้าแก้วเมืองมาออกไปสำรวจความเป็นไปของเหตุการณ์ชายแดนด้านตะวันตก พร้อมกับให้จับช้างป่านำมาฝึกสอนใช้งาน เจ้าแก้วเมืองมารวบรวมไพร่พลช้าง และออกเดินทางพร้อมกับหมอควาญช้าง ซึ่งออกเดินทางจากเมืองเชียงใหม่มุ่งสู่ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ เข้าสู่หมู่บ้านเวียงปายหรืออำเภอปายในปัจจุบัน แล้วเดินทางต่อมุ่งสู่ทิศใต้และตามลำน้ำปายมาถึงชุมชนชาวไทยใหญ่แห่งหนึ่ง มีป่าที่ราบว่างเปล่ามากมาย เห็นว่ามีทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านดี และบริเวณใกล้หมู่บ้านมีดินโป่งเป็นแห่งๆ มีหมูป่าลงมากินดินโป่งชุกชุมมาก เจ้าแก้วเมืองมาจึงรวบรวมผู้คนที่อยู่กระจัดกระจายให้มาอยู่รวมกัน คัดเลือกนายบ้านคือ “พะกาหม่อง” ชาวไทใหญ่ขึ้นเป็นนายบ้าน (กำนัน) และให้ชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านโป่งหมู” (ปัจจุบันคือบ้านปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน) จากนั้นเจ้าแก้วเมืองมาก็เดินทางต่อไปทางทิศใต้ อีก มาถึงบริเวณที่ตั้งเมืองแม่ฮ่องสอนปัจจุบัน เห็นว่าเป็นพื้นที่ดีมีน้ำไหลผ่านจากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตกลงสู่แม่น้ำปาย และยังมีลำธารไหลผ่านทางทิศเหนืออีก จึงได้ตั้งคอกฝึกสอนช้างริมลำน้ำนั้น และกลายเป็นหมู่บ้านไทใหญ่อีกแห่งหนึ่ง แต่มีผู้คนอาศัยอยู่น้อยกว่าบ้านโป่งหมู หลังจากที่เจ้าแก้วเมืองมาคล้องช้างได้มากพอที่จะฝึกสอน จึงเห็นว่าควรเดินทางกลับเมืองเชียงใหม่ได้ จึงแต่งตั้งให้ “แสนโกม” บุตรเขยของพะกาหม่องเป็น “กำง” (ผู้ใหญ่บ้าน) ปกครองดูแลและตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “บ้านแม่ฮ่องสอน” ต่อมาคำว่า “แม่ฮ่องสอน” เปลี่ยนมาเป็น “แม่ฮ่องสอน” ส่วนลำธารอีกแห่งหนึ่งทางทิศเหนือเรียกว่า “ลำน้ำปู้” เนื่องจากพบว่ามีน้ำผุดขึ้นมาจากดิน

บ้านแม่ฮ่องสอนเจริญรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ มีชาวไทใหญ่อพยพเข้ามาอยู่มากขึ้น ประกอบกับในปี พ.ศ. 2399 เกิดจลาจลทางหัวเมืองไทใหญ่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน ทำให้ชาวไทใหญ่ที่รักสงบอพยพเข้ามาอาศัยมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2409 เกิดการรบกันในหัวเมือง ไทใหญ่ระหว่าง เจ้าฟ้าเมืองนาย กับเจ้าฟ้าโกหล่านแห่งเมืองหมอกใหม่ เจ้าฟ้าโกหล่านสู้ไม่ได้ จึงอพยพครอบครัวมาอยู่กับแสนโกมที่บ้านแม่ฮ่องสอน พร้อมกับภรรยาชื่อ “นางเจียว” บุตรชื่อ “ขุนหลวง” หลานชื่อ “ขุนแอ” และหลานสาว “เจ้านางนุ” และ “เจ้านางเม็ยะ” มาอยู่ด้วย จนถึงปี พ.ศ. 2417 บ้านแม่ฮ่องสอนกลายเป็นชุมชนใหญ่มีผู้คนเข้ามาอาศัยจนเห็นว่าจะจัดตั้งเป็นเมืองได้แล้ว

“เจ้าอินทวิชายนนท์” เจ้าเมืองเชียงใหม่จึงได้ตั้งให้ “ชานกะเล” ชาวไทใหญ่เป็นเจ้าเมืองคนแรกมีบรรดาศักดิ์เป็น “พญาสิงหนาทราชา” ครองเมืองแม่ฮ่องสอนใน พ.ศ. 2417 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาปี พ.ศ. 2427 หลังจากทำนุบำรุงบ้านเมืองมาได้ 10 ปี พญาสิงหนาทก็ถึงแก่กรรม ผู้ที่ครองเมืองแม่ฮ่องสอนคนต่อมาคือ “เจ้านางเม็ยะ” ครองเมืองแม่ฮ่องสอนได้ 7 ปี ก็นำความเจริญมาสู่เมืองแม่ฮ่องสอนเป็นอันมาก และถึงแก่กรรมเมื่อปี พ.ศ. 2434 จากนั้นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนต่อมาคือ “ปู่ขุนโทะ” ซึ่งเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น “พญาพิทักษ์สยามเขต” ครองเมืองแม่ฮ่องสอนระหว่างปี พ.ศ. 2434-2450 เจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนต่อมาคือ “ขุนหลู่” บุตรของปู่ขุนโทะปกครองแทนและเลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นเป็น “พญาพิศาลฮ่องสอนบุรี” ครองเมืองแม่ฮ่องสอนระหว่างปี พ.ศ. 2450-2481

ต่อมาในพ.ศ. 2433 สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระยาศรีสหเทพปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทยขึ้นมাত্রวจาราชการ ในหัวเมืองมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ ได้ปรึกษากับพระยาริศราชกิจ ข้าหลวงใหญ่เจ้าผู้ครองนครเมืองในมณฑลตะวันตกเฉียงเหนือ จัดระเบียบการปกครองใหม่ คือรวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม เมืองยวม (แม่สะเรียง) และเมืองปาย เข้าเป็นหน่วยปกครองเดียวกันเรียกว่า “บริเวณเชียงใหม่ตะวันตก” ตั้งที่ว่าการแขวง ที่เมืองขุนยวม โดยตั้งให้นายโหมคเป็นนายแขวง ในพ.ศ. 2446 ย้ายที่ว่าการจากเมืองขุนยวมไปตั้งที่เมืองยวม(แม่สะเรียง) และเปลี่ยนชื่อจากบริเวณเชียงใหม่ตะวันตกเป็น “บริเวณพายัพเหนือ” ในปี พ.ศ. 2453 โปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองยวม และเมืองปาย ตั้งเป็นเมืองจัตวาขึ้นกับมณฑลพายัพ และย้ายที่ว่าการเมืองมาตั้งที่เมืองแม่ฮ่องสอนพร้อมกับโปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุรราช (เปลื้อง) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรก พ.ศ. 2476 เลิกการปกครองที่เป็นมณฑลและตั้งเป็น “จังหวัดแม่ฮ่องสอน” บริหารราชการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาจนกระทั่งทุกวันนี้

1.2 ประวัติสงครามโลกครั้งที่ 2 สงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในราวปีพ.ศ. 2484 - 2488 เมื่อเกิดสงครามโลกขึ้น ทหารญี่ปุ่นได้เดินทัพผ่านจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อเคลื่อนทัพไปยังประเทศพม่า ช่องทาง บ้านห้วยต้นนุ่น อำเภอขุนยวม เมื่อประมาณเดือนมีนาคม - เมษายน พ.ศ. 2485 จังหวัดแม่ฮ่องสอนได้รับคำสั่งจากรัฐบาลไทยให้อำนวยความสะดวกแก่กองทัพญี่ปุ่นที่จะเดินทางผ่านไปยังพม่า และข้าราชการไทยได้รับหน้าที่เป็นผู้ประสานงานการจัดการหาเสบียงอาหารและกำลังคนเพื่อก่อสร้างทางสาย ปาย - แม่ฮ่องสอน-ขุนยวม-ต่อแพ-ห้วยต้นนุ่น ซึ่งเป็นจุดต่อแดนกับน้ำมางในเขตประเทศพม่า หลังจากกองทัพญี่ปุ่นเริ่มพ่ายต่อกองทัพสัมพันธมิตรในประเทศพม่าที่เริ่มต้นมาตั้งแต่กลางพ.ศ. 2485-2486 ทหารญี่ปุ่นได้ถอยทัพกลับมาตั้งมั่นเพื่อบำรุง

กองกำลังในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ต่อมาช่วงปี พ.ศ. 2487 ทหารญี่ปุ่นได้ทยอยกลับเข้ามา โดยใช้เส้นทางน้ำมาง (ในเขตประเทศพม่า) – คอยน้ำพอง – ต่อเขต – ห้วยต้นนุ่น – ห้วยปลาโมง – ต่อแพ เข้าสู่อำเภอขุนยวม โดยอาศัยเส้นทางที่ทหารช่างญี่ปุ่นและแรงงานราษฎรไทยจัดทำขึ้น ซึ่งมาตั้งค่ายอยู่ในเขตอำเภอขุนยวม โดยอาศัยอยู่ตามใต้ถุนวัดเช่น ที่วัดหัวเวียงหรือวัดม่วยต่อ (ปัจจุบันรวมเป็นวัดเดียวกัน) กับวัดคำโนเป็นที่ตั้งหน่วยพยาบาล ศาลาวัดขุ่มเป็นที่ตั้งหน่วยสื่อสารกลางหน้าวัดโพธารามใกล้ฝั่งน้ำยวมเป็นที่ตั้งหน่วยเสบียงอาหาร และที่ศาลากลางบ้านเยื้องกับสถานีตำรวจ อําเภอขุนยวมเป็นที่ตั้งปืนกล 2 กระบอก โดยหันปากกระบอกปืนไปทางสถานีตำรวจ และใช้เป็นที่รับรายงานตัวของทหารที่เข้ามาภายหลัง

1.3 ประวัติการค้าไม้สัก กิจการการทำไม้ในแม่ฮ่องสอน เริ่มต้นเมื่ออังกฤษซึ่งแผ่ขยายอำนาจการปกครองเข้ามาในประเทศพม่าเมื่อหลังสงครามที่อังกฤษชนะพม่า เมื่อปี พ.ศ. 2369 บทบาทของอังกฤษ จะเด่นชัดและก็เริ่มเข้ามาทำธุรกิจค้าขาย ในดินแดนแถบนี้ด้วย หนึ่งในธุรกิจที่สำคัญก็คือการค้าไม้สัก เนื่องจากไม้สักในภูมิภาคนี้เป็นไม้ที่มีคุณสมบัติคงทนต่อสภาพภูมิอากาศและทนทานต่อการเจาะทำลายของปลวก กิจการการทำไม้สักได้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว และได้มีการตั้งบริษัททำไม้ขึ้นในประเทศพม่า และมีโรงเลื่อยจักรที่เมืองมะละแหม่ง (เมืองท่าส่งออกไม้สักที่สำคัญ) ของประเทศพม่า บริษัทของอังกฤษทำไม้อยู่ในพม่ามานานหลายปีปริมาณไม้สักในพม่าลดลง ชาวอังกฤษรวมทั้งชาวพม่า ไทใหญ่ กะเหรี่ยง และตองสู จึงได้เริ่มเข้ามาทำไม้สักในเขตล้านนา

จากนั้นมาแม่ฮ่องสอนซึ่งเคยเต็มไปด้วยป่ารก ก็เริ่มมีชาวไทใหญ่มาตั้งหลักปักฐานกันมากขึ้น นอกจากชาวบ้านที่ไปบุกเบิกที่ดินทำไร่นาแล้ว ก็ยังมีชาวไทใหญ่และตองสูที่เชี่ยวชาญการทำไม้จากเขตพม่าเริ่มเข้ามาหาช่องทางทำกินในฝั่งไทยกันมากยิ่งขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2432 เป็นต้นมา บริษัทอังกฤษเริ่มเปลี่ยนบทบาทจากการรับซื้อไม้จากชาวพม่า ไทใหญ่ และคนท้องถิ่นมาลงทุนทำไม้ในล้านนาเองอย่างเต็มตัว โดยขอเช่าสัมปทานป่าจากเจ้าเมืองโดยตรง การทำป่าไม้ของอังกฤษในบริเวณเขตแดนระหว่างไทยกับพม่าในการปกครองอังกฤษ นอกจากความหละหลวมในการบริหารการป่าไม้ของเจ้าเมืองเหนือ จนทำให้เกิดเหตุการณ์พิพาทกับทางบริษัทป่าไม้ของทางอังกฤษและคนในบังคับแล้ว ปัญหาเขตสัมปทานป่าไม้ที่ไม่มีการกำหนดอย่างชัดเจน และการตัดไม้ทำลายป่าที่ยังไม่ได้อายุ ก็เป็นเหตุให้ทางรัฐบาลสยามถือโอกาสเข้ามาจัดการควบคุมป่าไม้เอง โดยการโอนอำนาจการครอบครองถือสิทธิ์ป่าไม้ให้เป็นสมบัติของแผ่นดิน และจัดตั้งกรมป่าไม้ขึ้นใน พ.ศ. 2439 มีนายเอช.เสลด เป็นเจ้ากรมป่าไม้คนแรก ในช่วงเดียวกัน การทำป่าไม้ในเขต

แม่ฮ่องสอนตกอยู่ในมือของบริษัทบอมเบย์เบอร์มา ซึ่งได้รับสัมปทานจากรัฐบาลให้เข้าทำทั้งหมดเป็นเวลา 50 ปี ชาวบ้านทั่วไปไม่สามารถเข้าไปตัดฟันไม้ได้เองเหมือนแต่ก่อน จึงต้องกลายเป็นลูกจ้างของอังกฤษหรือรับเป็นช่างทำไม้ส่งให้แก่บริษัท

หลังจากบริษัทบอมเบย์เบอร์มาสัมปทานแล้ว ก็เข้ามาตั้งสำนักงานสาขาอยู่ตามเมืองต่างๆ ตั้งแต่ป่าถึงแม่สะเรียง สำนักงานใหญ่ของบริษัทอยู่ที่แม่ฮ่องสอนและเมืองยวม ที่แม่ฮ่องสอนนั้น นายฝรั่งตั้งชุมชนเล็กๆ อยู่ที่บริเวณสำนักงานประจำจังหวัดในปัจจุบัน แต่ก่อนบริเวณนั้นเป็นที่โล่งกว้าง ทางบริษัทจึงจัดสร้างบ้านอย่างเป็นสัดส่วน ตรงกลางสร้างเป็นสำนักงานและห้องประชุม เล่ากันว่านายห้างฝรั่งจะไปตีกอล์ฟกันที่สนามบินในปัจจุบันหรือบางครั้งก็เล่นฟุตบอล ชาวแม่ฮ่องสอนได้ลงเล่นด้วยจนเชี่ยวชาญหลายคน ต่อมาเมื่อบริษัทเลิกทำไม้ ยกสำนักงานให้ทางรัฐบาลทำเป็นศาลากลางอยู่ระยะหนึ่ง ในพ.ศ. 2472 บริษัทบอมเบย์เบอร์มา เข้ามาทำไม้จนหมดสัมปทานสุดท้าย คือป่าฝั่งตะวันตกของแม่น้ำยวม จากนั้นป่าทั้งหมดก็ปิดไปชั่วคราว แต่ทางการได้อนุญาตให้พ่อค้าไม้ท้องถิ่นรายย่อยเข้ามาทำไม้แป (ไม้ที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม้ที่ถูกคัดออก) ซึ่งเป็นไม้ตกค้างจากการทำของบริษัทบอมเบย์เบอร์มา จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงได้หยุดการค้าไม้ไป จวบจนกระทั่งปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลประกาศปิดป่า

1.4 แนวคูเมืองเก่า แนวคูเมืองของตัวเมืองแม่ฮ่องสอนเดิม คือบริเวณตำบลจองคำ ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ตามแนวฝั่งเมืองโบราณ ดังนี้

ทิศเหนือ เริ่มจากกำแพงวัดหัวเวียงผ่านตลาดสด เลียบแนวสนามบิน ตัดออกหน้าประตูโรงพยาบาลศรีสังวาลและจากแนวกำแพงด้านทิศตะวันตกของวัดหัวเวียงตัดออกไปทางสามแยกวัดม่วยต่อ เดิมเป็นประตูเมืองเก่าเรียกว่า **“ประตูดำ”** เพราะใช้เป็นทางนำศพออกไปป่าช้า

ทิศตะวันออก จากหน้าประตูโรงพยาบาลศรีสังวาลย์ เดิมเป็นประตูเมืองเรียกว่า **“ประตูทัพ”** ตัดไปตามแนวรั้วโรงพยาบาลศรีสังวาลย์จรดลำน้ำแม่ฮ่องสอน ยังปรากฏแนวคูเมืองอยู่บ้าง

ทิศตะวันตก เริ่มจากแนวรั้วด้านทิศตะวันออกของวัดก้ำก่อ ตัดออกหลังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน เขต 1 ผ่านหมู่บ้านเลียบแนวถนนผดุงม่วยต่อไปจรดสามแยกวัดม่วยต่อ

ทิศใต้ เริ่มจากลำน้ำแม่ฮ่องสอนหลังโรงไฟฟ้าตัดขนานแนวทุ่งไปสู่ถนนขุนลุมประพาส มีประตูเมืองเก่า เรียกว่า **“ประตูโขฝือก”** ตัดไปจรดกำแพงวัดก้ำก่อ

1.5 บุคคลสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.5.1 *ระดับเจ้าเมืองหรือเจ้าฟ้า* เก็บรวบรวมชีวประวัติของเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนในอดีต ซึ่งได้แก่ พญาสิงหนาทราชา เจ้าแม่นางเม็ยะ พญาพิทักษ์สยามเขต และพญาพิศาลฮ่องสอนบุรี

1.5.2 *เจ้าอาวาสวัดในอดีต* เก็บรวบรวมชีวประวัติของเกจิอาจารย์เจ้าอาวาสวัดในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย พระราชวิรากร (บุญมา ญาณคุตโต) พระญาณวีรคม พระครูอนุสุตศาสนจักร พระครูอนุสารศาสนกรรม พระมหาธรรมสร ฐานิสฺสโร พระครูโสภณสวัสดิการ พระครูสุนนวรคุณ และพระครูศรีวิชัย

1.5.3 *ระดับท้องถิ่น* พบว่ามีผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคคลสำคัญของชุมชนหลายคน ตามรายชื่อดังนี้ อาจารย์จรูญ คำนวนตา, อาจารย์ประเสริฐ ประดิษฐ์, อาจารย์บุญเลิศ วิรัตน์ภรณ์, อาจารย์ประเวช คำสวัสดิ์, อาจารย์สุรพล เทพบุญ, อาจารย์สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ, นายท่าเอ ดิยะวงศ์, นางเทพินท์ พงษ์วดี, นายบุญภพ วัฒนวงศ์, นายลำดวน จองแก้ว, นางสาววัฒนา กวีวัฒน์, นางจิ่งเม็ยะ ภมรภักดีภูมิ, นางวนิดา จันทิมา (ป้าดำ), นายยอด แข่งภักดี, นายหลี่ วงศ์มณี, นายชัยณรงค์ คงแก้ว (สอน), นายสุขชัย เถลิผลวงศ์กุล, นายโซ ไม่มีสกุล, นางสาวทับทิม กวีวัฒน์, นายมานพ ประเสริฐกุล, นายคำหล้า ไม่มีสกุล, นายจินดา ชัยยานนท์, นางสุขเกษม เนตรสมบุรณ์, นางปทุมวดี จอมวงศ์, นางทองใบ หมีจันทร์ตะ, นางเม็ยะกี ไม่มีสกุล, นายคำใส มะณีศรี, นายหม่อง คำอ่อง, นายปิยะ ไม่มีสกุล, นายอรุณ สันติกรรม, นางหย่น ศรีจันตา, นายอ่อน ลือนาม, นางไข่แก้ว จิ่งดำ, นางหอม ไม่มีสกุล, นายเปา ไม่มีสกุล, นายหม่องเม็ยะ ไม่มีสกุล, หลวงพ่อเล็ก สันติกรรม, นาย สัมคร สุขศรี, พระปิ่นตุลละ ปัญญาสามี, นายจันทรต่อ นันย์ตา, และนายทองดี กิติพันธ์

1.6 *เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน* เดิมมี 2 ตำบลคือ ตำบลจองคำและตำบลหม่วยต่อ ปัจจุบันแบ่งเป็น 6 ชุมชน (ป๊อก) ดังนี้ ป๊อกกาดเก่า ป๊อกกลางเวียง ป๊อกปางลื้อ ป๊อกดอนเจดีย์ ป๊อกตะวันออก และป๊อกหนองจองคำ

1.7 *การแต่งกาย* พบว่าชาวไทยใหญ่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีศิลปะการแต่งกายแสดงถึงความมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นของตนเองในแต่ละวัย และตามแต่ละเทศกาล

1.8 *เครื่องมือเครื่องใช้โบราณ* ชาวไทยใหญ่มีเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วยดังนี้ ปิ่นแก้วไทใหญ่ เครื่องเสียงของเจ้าเมือง ระฆังใหญ่ เรือขุด กังสดาล ตัวป้อม 12 ราศี หีบใส่ยาทหารญี่ปุ่น ขันข้าวตอกดอกไม้ มีดทำเรือล่องน้ำปาย เครื่องบูชาพระพุทธ อุ๊ปแดงใส่ข้าวไปวัด และเครื่องสังคโลก

1.9 เครื่องดนตรี พบเครื่องดนตรีไทใหญ่ที่นิยมเล่นในเทศกาลต่างๆ ประกอบด้วย ตอยฮอฮอร์น กลองกั้นยาว กลองมอชิง มอชิงกา (ทำมาจากไม้ไผ่) และเต่งตุง (ทำมาจากไม้ไผ่)

1.10. การละเล่นพื้นบ้าน มีการละเล่นพื้นบ้านในเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ ซึ่งคนพื้นบ้านชนบทจังหวัดแม่ฮ่องสอนเรียกกันว่า “ปอยเหลินห้า” คืองานสนุกสนานในเดือน 5 (เมษายน) นอกจากจะมีการสร้างพระพุทธรูป สร้างพระภิกษุสงฆ์ รดน้ำดำหัว ฯลฯ แล้ว กลุ่มหนุ่มสาวจะนิยมจับกลุ่มเล่นการละเล่นต่างๆ ตามประเพณี ส่วนโอกาสที่ไม่มีงานประเพณี กลุ่มเด็กๆ จะเล่นกันตามโรงเรียน ลานวัด หรือลานเอนกประสงค์ของหมู่บ้าน ปัจจุบันการละเล่นเหล่านี้ ไม่มีผู้นิยมเล่นกันแล้ว เพราะมีการละเล่นอย่างอื่นเข้ามาแทน การละเล่นพื้นบ้านในแม่ฮ่องสอนประกอบด้วย หมากข่วง หมากนิม หมากนิมโท ม้าก้อบแก้ว (ม้ากะลา) และม้าโต่งต้าง (เดินต่อขา) เป็นต้น

1.11 ประเพณีที่สำคัญในรอบปี ในรอบปีหนึ่งๆ ชาวไทใหญ่มีกิจที่สำคัญมากมายที่ยังคงรักษาไว้มีการสืบทอดต่อกันมาอย่างเหนียวแน่น ชาวไทใหญ่ทุกคนเชื่อว่าหากได้ร่วมงานประเพณีแล้วจะส่งผลให้ตนเองมีความสุขเจริญก้าวหน้า ทำไร่นาได้ผลิตผลสมบูรณ์ และยังช่วยให้หมู่บ้านของตนเองอยู่อย่างมีความสุข ไม่มีเหตุร้ายภัยอันตรายใดๆ มากล้ำกรายในรอบปีมีประเพณีต่างๆ มากมายเช่น กาบชอมอู ปอยกาบชอมบุญเจ้าเข้ากำ ปอยหลู่ข้าวหยาภู ปอยโหล ปอยล่างลอง กั้นตอ ปอยจ่าตี้ วานปะลิก ต่างชอมต่อโหลง แชนชอมโก่จา งานกาดพิค การแห่จอบพารา การตัดบาตรเทโว การหลู่เตนเหง ต้นแปก ปอยอ่องจ้อด หรือก้อยจ้อด ปอยหวังกะป่าหรือเขาวงกต ปอยปายหลอย ปอยล่องผ่องไตหรือลองกระทง หลู่สร้างกานคำ และสร้างกานกะจั้งหรือการถวายกฐิน

1.12 พิธีกรรม ชาวไทใหญ่นิยมประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพราะเชื่อว่าหากทำแล้วจะเกิดประโยชน์ ทำให้ได้บุญกุศลจากการพิธีกรรมเหล่านั้น ตัวอย่างพิธีกรรมต่างๆมีดังนี้ การนอนวัด การสืบชะตา และปอยเหลิม

1.13 อาหารคาว/หวาน อาหารไทใหญ่มีทั้งอาหารคาว อาหารหวาน ซึ่งอาหารคาวจะมีเครื่องปรุงที่สำคัญ ได้แก่ “ถั่วเน่าเค็ม” ทำจากถั่วเหลือง หากจะรับประทานหรือใช้ใน

การปรุงอาหารต้องนำไปปิ้ง แล้วบดหรือตำจนละเอียด “มะสลา” ซึ่งมีไว้สำหรับ เป็นเครื่องแกงฮังเล ใช้กับเนื้อหมู ไก่ เป็ด กุ้ง ปู และปลา และยังมีเป็นเครื่องเทศในอาหารประเภท อุ๊บ และ “ไม้จี้ก้าน” เป็นเครื่องปรุงอาหารมีรสเผ็ดนำมาใส่ในมะเขือหุง(แกงมะเขือ) ดอกต่างหุงข้าวคั่ว (แกงดอกต่าง) ประเภทของอาหารสามารถแยกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้ ประเภทอุ๊บ ประเภทไก่ หรือยำ ประเภทแกง ประเภทน้ำพริก และประเภทอื่นๆ ส่วนอาหารหวานที่นิยมทำกันจะประกอบด้วย อาละหว่า ส่วยทะมิน เบ็งมั่ง อาละหว่าจุง ข้าวหย่ากู่ ข้าวปองต่อ เป๋จ้อ เป๋โหย่ ข้าวชอยตัด ข้าวควบ ข้าวเม็ดกำย(ข้าวแต่น) ข้าวชอยจ่อ ข้าวมนปาด สะล่าพู ข้าวมนช่วย (ขนมวง) ข้าวปุก(ข้าวคลุกงา) ข้าวหลามมูล ขนมงา และถั่วเหลืองคั่ว เป็นต้น

1.14 สัตว์พื้นบ้าน พบสัตว์พื้นบ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ เขียดแลว ปลาสะแงะ ปลากิ่ง ปลามุง ตะพานน้ำ แยะและปลากระทิง (ปลาเคี้ยว)

1.15 พืชพื้นบ้าน พบพืชพื้นบ้านที่ใช้เป็นอาหาร ได้แก่ ส้มปี หมากหนามโก้ง ผักกูด ผักกุ่ม ถั่วแปบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสมุนไพรพื้นบ้านอีกหลายชนิด ที่ชาวไทใหญ่นำมาบด หรือตำ เพื่อนำมาประคบตามร่างกายที่มีรอยช้ำ หรือสมุนไพรบางตัว นำรากมาต้มอาบเพื่อสุขภาพ เพื่อช่วยในการบำรุงเลือด บำรุงธาตุให้ดีขึ้น และบางตัวช่วยขับลมพิษในร่างกายที่มีผื่นคันขึ้นตามร่างกายอีกด้วย ส่วนพืชกลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ ดอกกระพี้จัน ดอกบัวตอง ดอกเอื้องแซะ รองเท้านารี ดอกเปี้ยกะโต ดอกเหม้มเมี้ยว ดอกปานคยอก และไม้สะเป

1.16 ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบภูมิปัญญาพื้นบ้านที่สำคัญ แบ่งออกเป็นภูมิปัญญา ด้านแพทย์พื้นบ้าน ด้านวรรณกรรม ด้านศิลปะการแสดง ด้านหมอดู และด้านหัตถกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.16.1 ด้านแพทย์พื้นบ้าน คือ การนวดแผนโบราณ เป็นการนวดพื้นบ้าน โดยใช้วิธีการบีบนวดเพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อและรักษาอาการปวดท้องเนื่องจากการยกของหนัก และรักษาอาการปวดไหล่ปลาร้า ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการนวด หรือหมอนวด ได้แก่ นายลำดวน จองแก้ว (หมอลือ) นางจิ่งเมี้ยว ภรรยาภักดีภูมิ และ นางวนิดา จันทิมา (ป้าคำ)

1.16.2 ด้านวรรณกรรม วรรณกรรมไทใหญ่มีทั้งที่เป็นวรรณกรรมประเภทมุขปาฐะ คือ เป็นการบอกเล่าเรื่องราว หรือการแสดงออกทางอารมณ์ด้วยทำนองเพลงในโอกาสต่างๆ เช่นตำนาน ที่เล่าสืบต่อกันมา ไม่ได้บันทึกไว้เป็นหนังสือ นิทานไทใหญ่ (อะปุมไต) เป็นนิทานสั้นๆใช้เล่าสนุกสนาน และวรรณกรรมประเภทลายลักษณ์อักษร คือ การจดบันทึกไว้ใน

ที่ต่างๆ เช่น แผ่นไม้ แผ่นหนัง แผ่นหิน และกระดาษ ประเภทของวรรณกรรมลายลักษณ์อักษร แบ่งกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 2 กลุ่ม คือ ลึกโหลง และลึกอ่อน การเสดความไต นอกจากนี้ยังมีเพลงแม่ฮ่องสอนแดนไพร ที่ถือได้ว่าเป็นเพลงประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.16.3 *ด้านศิลปะการแสดง* ประกอบด้วย การกำล่าย ก้ำแลว รำโต รำไต รำกึ่งกะหล่ำ และการแสดงจำไต ซึ่งการแสดงเหล่านี้จะนิยมแสดง ในงานเทศกาล หรืองานเฉลิมฉลองในโอกาสสำคัญ ๆ เช่น ในการต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง เทศกาลวันออกพรรษา และประเพณีต่าง ๆ ในแต่ละปี

1.16.4 *ด้านหมอดู* ประกอบด้วย สล่าหรือ หมอดู และพิธีกรรมความเชื่อ ในเรื่องพิธีกรรมความเชื่อ นั้นได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยยึดถือตาม ศาสนาและประเพณีของชาวไทยใหญ่ และยึดถือตามตำราโหราศาสตร์ ส่วนสล่าหรือหมอดูนั้น ต้องเป็นผู้ที่ถือศีลห้าอย่างเคร่งครัด ผู้เป็นสล่าจะทำนายดวงชะตาโดยการดูลายมือและ ดูจากวัน เดือน ปีเกิด หากมีเคราะห์จะทำการสะเดาะเคราะห์ โดยการจุดเทียนสี่ขะตา

1.16.5 *ด้านหัตถกรรม* ประกอบด้วย การทำก๊อกชอมต่อ การทำเสื่อไต การทำจองพารา การแกะสลักลายไต และงานจักรสาน กู๊บไต โก๋ย เปด แแปม ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้คิดค้นขึ้นมาจากของที่หาง่ายในสมัยนั้น เช่นในงานจักรสานที่ทำจากไม้ไผ่ที่หาได้ง่ายและ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในหลายๆด้าน

1.17. *ถนนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน* พบว่ามีถนนที่สั้นที่สุดใภาคเหนือ คือ ถนนราชธรรมพิทักษ์ ยาวประมาณ 300 เมตร และมีการตั้งชื่อถนนทั้ง 17 สายอย่างคล้องจองกัน ดังนี้

*ขุนลมประพาส สิงหนาทบำรุง ผดุงม่วยต่อ ปางลือนิยม อุดมชวานิเทศ
นิเวศพิศาล ชำนาญสถิตย์ ประดิษฐ์ทองคำ ราชธรรมพิทักษ์มรรคสันติ
ศิริมงคล ประชาชนอุทิศ พาณิชยวัฒนา ประชาเสกสรร สัมพันธ์เจริญเมือง
รุ่งเรืองการค้า นาวาขสาร*

1.18 *ภาคธุรกิจ* พบว่ามีภาคธุรกิจที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว ดังนี้ ร้านขายหนังสือ ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายยา ศูนย์การค้า ตลาด ตลาดรวมรส และร้านอาหารไทยใหญ่ นอกจากนี้ยังมีบริษัทนำเที่ยวและรถเช่า ปั้มน้ำมัน ร้านนวดแผนโบราณ โรงแรมและเกสต์เฮ้าส์

1.19 ศาลเจ้าเมือง พบว่าชาวไทใหญ่ มีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมาช้านาน การรวมตัวกันก่อสร้างบ้านเรือน ชุมชน จะมีการอัญเชิญผีบรรพบุรุษที่เรียกว่า “เจ้าเมือง” มาคอยปกป้องรักษา คูแลบ้านเมืองหรือชุมชนนั้นๆ ให้อยู่เย็นเป็นสุข เป็นที่พึ่งและยึดเหนี่ยวทางใจของผู้คน โดยการกำหนดสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อสร้างเป็น “ศาลเจ้าเมือง” แล้วอัญเชิญเจ้าเมืองที่ตนเคารพนับถือมาสิงสถิตที่ศาลแห่งนั้น ชุมชนคนไตในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แทบทุกหมู่บ้านจะนับถือ “เจ้าพ่อข้อมือเหล็ก” และ “เจ้าพ่อเมืองแม่” จึงได้สร้างศาลขึ้นเป็นศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก และศาลเจ้าพ่อเมืองแม่

1.20 หลุมหลบภัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่สองประมาณปี พ.ศ. 2484 ถึง พ.ศ. 2488 ชาวบ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้สร้างหลุมหลบภัยจากการทิ้งระเบิดของฝ่ายสัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 2 ปัจจุบันจะอยู่บริเวณถนนศิริมงคล ใต้เชิงคอกองภู และบริเวณร้านตลาดใต้รุ่งหน้าสถานีตำรวจนครแม่ฮ่องสอน ซึ่งบรรจุคนได้ 15-20 คน ลักษณะของหลุม คือ กว้างประมาณ 2 เมตร ยาวประมาณ 10 เมตร สูงประมาณ 1.20 เมตร หลังคาหลุมปูด้วยท่อนไม้มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30 เมตรและยาวประมาณ 2 เมตร เรียงชิดติดกันแล้วกลบด้วยดิน เพื่อเป็นการอำพรางสายตาจากนักบิน มีทางลาดลงสู่หลุมเป็นแบบขั้นบันได ปัจจุบันหลุมหลบภัยแห่งนี้ได้ถูกดินทับถมเพื่อเป็นที่สร้างบ้านเรือน และสร้างถนนศิริมงคลผ่าน จึงไม่เห็นร่องรอยของหลุมหลบภัยดังกล่าวแล้ว

1.21 ที่ออกกำลังกาย มีสถานที่การออกกำลังกาย ที่สนามกีฬาากลางเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน สนามกีฬามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน ส่วนวิ่งและปั่นจักรยานสามารถไปวิ่งและปั่นจักรยานได้ที่ถนนเส้นเลี้ยวเมือง นอกจากนี้ยังศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทย จังหวัดแม่ฮ่องสอน หรือ กกท. มีบริการให้เล่นกีฬาหลายอย่าง เช่น บาสเกตบอล วอลเลย์บอล ตระกร้อ ห้องฟิตเนส ลานออกกำลังกาย และเทนนิส

1.22. ร้านของที่ระลึก มีร้านขายของที่ระลึกหลายร้านเช่น ร้านอำภา ร้านมณีรัตน์ ร้านมิ่งแก้วชูวีเนีย ศูนย์ OTOP และ CO-OP ส่วนในตอนกลางคืนมีตลาดไนท์บาซาร์จะมีของพื้นบ้านไทใหญ่ขายมากมาย อาทิเช่น ขนมไทใหญ่ อาหารไทใหญ่ให้ได้ลิ้มลอง

1.23 สถานที่ธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และยังคงไว้ซึ่งความเป็นธรรมชาติมากที่สุด ได้แก่ ถ้ำจิ๊กต๋อวน อุทยานถ้ำปลา-น้ำตกผาเสื่อ น้ำตกกีดหลวง น้ำตกผาเสื่อ แม่น้ำปาย น้ำบ่อเปิด น้ำบ่อมุเซอ

ลำน้ำปู้ หนองจอกคำ ภูโคลน คันทรีคลับ กระเหรียงคอยาว (บ้านห้วยเสือเฒ่า) โครงการสวนสาธารณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตามพระราชดำริ (ท่าโป่งแดง) สวนรุกชาติห้วยโป่งแม่ สวนสัตว์ปางหมู สวนสาธารณะข้างโขฝือก บ้านรักไทย น้ำพุร้อนผาบ่อง รอยพระพุทธรูปป่าปู้ จุดชมวิวดผาบ่อง คอยไมโครเวฟ(บ้านยอดคอย) ศูนย์ศิลปะจังหวัดแม่ฮ่องสอน สถานีประมงน้ำจืด กรมประมง สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์แม่ฮ่องสอน ศูนย์ส่งเสริมเกษตรพื้นที่สูงจังหวัดแม่ฮ่องสอน โครงการธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) โครงการพระราชดำริปางตอง 2 (ปางอู๋) ศูนย์พัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ และสวนไผ่ศึกษา

1.24. แหล่งเรียนรู้ เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณใกล้เคียงมีแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการหลายแห่งดังนี้การ ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน และศูนย์ภาษาและสารสนเทศชุมชนแม่ฮ่องสอน(ชานกะเล) ของวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

1.25 บ้านไทใหญ่ เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนยังมีบ้านเรือนของราษฎรที่คงไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมไทใหญ่อยู่หลายหลัง เช่นบ้านอัญมณี โรงแรมสงวนสินเดิม(ร้านบัวแก้วปัจจุบัน) บ้านอาจารย์บุญเลิศ บ้านโบราณ บ้านคุณดารณี บ้านล่อ บ้านขุนอาทร และอื่นๆ

1.26 วัด ชีวิตของชาวไทใหญ่แม่ฮ่องสอนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวัดมาก จึงมีการสร้างวัดในบริเวณเขตเทศบาลเป็นจำนวนมาก แต่ละวัดจะมีสิ่งที่สำคัญทั้งในเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมหลายประการ ได้แก่ วัดพระธาตุคอกงมู วัดพระนอน วัดม่วยต่อ วัดกำก้อ วัดจอกคำ วัดจอกกลาง วัดหัวเวียง วัดดอนเจดีย์ วัดกลางทุ่ง และวัดปางลือ นอกจากนี้ยังมีวัดที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน ได้แก่ วัดผาอ่าง วัดป่าบ้านใหม่ วัดพระธาตุคอกงมู วัดกุงเปา วัดป่าอุดมพร วัดสบป่อง วัดปางหมู วัดผาบ่องใต้ วัดผาบ่องเหนือ วัดห้วยเตือ และวัดป่าปู้ วัดในเขตเทศบาลเมืองจะมี ปู๋จอง หรือคนเก็บข้าวพระตอนเช้า โดยจะเก็บไปตามถนนสายต่างๆ ในตอนเช้าชาวบ้านที่ต้องการถวายอาหารแก่พระภิกษุ แต่ไม่มีเวลาไปถวายที่วัด ชาวบ้านจึงจัดเตรียมอาหารคาวหวานใส่ปี๋นโต หรือ สำหรับไว้บริเวณหน้าบ้าน พอได้เวลาประมาณ 08.00 น. – 10.30 น. (ยกเว้นวันพระ) ปู๋จองก็จะเดินด้วยเท้าพร้อมรถเข็น มารับอาหารคาวหวานไปถวายพระในแต่ละวัดที่ปู๋จองอาศัยอยู่ ปู๋จองแต่ละวัดจะรับผิดชอบในการเก็บอาหารคาวหวานตามป็อกต่าง ๆ เดิมจะมีการตีใจ (กังสดาล) เพื่อเป็นสัญญาณบอกว่าใกล้มาถึงแล้วให้เตรียมอาหารหรือสำหรับไว้ ปัจจุบันไม่มีแล้ว เส้นทางในการเก็บข้าวพระ (ข้าวหอม) ของแต่ละวัดอาจเดินไปใน

เส้นทางเดียวกันแต่ขึ้นอยู่กับคณะศรัทธาของแต่ละวัด ปัจจุบันมีปูจอง (คนเก็บข้าวพระ) ที่วัดกลางทุ่ง วัดจองคำ และวัดจองกลาง

1.27. หน่วยงาน เขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ที่ว่าการอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน สำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน ศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ ศาลเด็กและเยาวชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โรงไฟฟ้าดีเซลแม่ฮ่องสอน ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน บริษัทเปรมประชาชนส่งแม่ฮ่องสอน บริษัทสมบัติทัวร์ บริษัทการบินไทย และบริษัทนกแอร์ เรือนจำเก่าและบริเวณลานวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

1.1 การออกเทศบัญญัติควบคุมและส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ควรมีการออกเทศบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคารในเขตเทศบาล ให้มีการอนุรักษ์และส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทใหญ่ไว้ และออกเทศบัญญัติให้สามารถสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซม ปรับปรุงอาคารบ้านเรือนที่คงไว้ซึ่งสถาปัตยกรรมไทใหญ่

1.2 การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประจำเมืองศูนย์ไทใหญ่ศึกษา ให้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประจำเมืองขึ้น บริเวณลานวัฒนธรรม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.3 การสร้างอนุสาวรีย์และหอประวัติของเจ้าแม่ปางเมี้ยว เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกแบบและสร้างอนุสาวรีย์และหอประวัติของเจ้าแม่ปางเมี้ยวขึ้นบริเวณสนามหญ้าด้านหลังวัดพระนอน

1.4 การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนควรสนับสนุนการจัดทำป้ายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อแสดงประวัติความเป็นมา หรือเรื่องราวที่มีชีวิต และน่าสนใจตามสถานที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ วัด ถนน ศาลเจ้าพ่อ สิ่งคู่วัดพระนอน โบสถ์วัดพระนอน ล่างหวางวัดก้ำก่อ ภาพงานประเพณีสำคัญประจำวัด และอื่นๆ

1.5 การสร้างทางจักรยานและการรณรงค์ สภาพบริบทของเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่มีขนาดเล็ก มีถนนสายหลักในเมืองเพียง 2 สายแต่ปัจจุบันเริ่มมีการใช้รถยนต์และรถจักรยานยนต์กันมากขึ้น ทำให้สูญเสียความงดงามของเมืองลง ครั้นจะสนับสนุนให้มีการใช้จักรยานกันมากขึ้น ก็อาจจะเกิดอันตรายต่อผู้ใช้จักรยานได้ง่ายโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้จักรยานที่เป็น

คนสูงอายุและเด็ก เนื่องจากถนนแคบและไม่มีทางจักรยาน โดยเฉพาะ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจึงควรกำหนดให้มีการสร้างทางจักรยานในเขตเมืองเก่า และถนนรอบชานเมือง พร้อมทั้งจัดให้มีสถานีแห่งการรณรงค์ใช้จักรยานในทุกเดือน

1.6 การส่งเสริมการปลูกไม้ดอกไม้ประดับพื้นบ้าน ในชุมชนชาวไทยใหญ่แต่โบราณนิยมปลูกไม้ดอกไม้ประดับพื้นบ้านไว้เป็นจำนวนมากบริเวณหน้าบ้าน ปัจจุบันเริ่มมีการปลูกน้อยลง ทำให้ อัตลักษณ์ไม้ดอกไม้ประดับของชาวไทยใหญ่หายไปเกือบหมด เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจึงควรมีส่งเสริม สนับสนุนการปลูกไม้ดอกไม้ประดับพื้นบ้านชาวไทยใหญ่ เช่น ดอกเหมยเมี้ยว ไม้สะเป่ ต้นหมาก ต้นโกศล เอื้องแซะ เอื้องคำ และอื่น ๆ พร้อมทั้งจัดประกวดพันธุ์ไม้พื้นบ้านหน้าบ้านโดยสร้างแรงจูงใจในรูปแบบการลดภาษีโรงเรือน

1.7 การส่งเสริมธุรกิจชุมชนในการผลิตและจำหน่ายอาหารไทใหญ่ จากการสัมภาษณ์ระดับลึกกับผู้นำชุมชน ได้สะท้อนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารไทใหญ่ว่า ชาวไทใหญ่มีอาหารไทใหญ่ทั้งประเภทของคาว และของหวานเป็นจำนวนมาก แต่ปรากฏว่ามีประชาชนชาวไทยใหญ่เท่านั้นที่นิยมรับประทานกัน อาหารไทใหญ่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายให้คนทั่วไปรู้จักลิ้มลองมากนัก เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมการผลิตและการจำหน่ายอาหารไทใหญ่ของชุมชนให้รู้จักเป็นที่รู้จักแพร่หลาย โดยจัดทำเป็นเทศกาลอาหารไทใหญ่ หรืออาหารไทใหญ่เพื่อสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

1.8 ระบบบำบัดน้ำเสีย จากการสังเกต และการสัมภาษณ์ระดับลึกกับผู้นำชุมชนและผู้แทนครัวเรือนพบว่า ครัวเรือนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่ยังไม่มีบ่อบำบัดน้ำเสียประจำครัวเรือน น้ำเสียจากครัวเรือนส่วนใหญ่จะไหลไปลงยังลำน้ำปู้ และลำน้ำแม่ฮ่องสอน คาดว่าจะเกิดมลภาวะทางน้ำในอนาคตได้ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนจึงควรดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดมาตรการส่งเสริมและบังคับให้ทุกหลังคาเรือนที่กำลังจะสร้างอาคารใหม่หรือปรับปรุงอาคารเดิมต้องสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียประจำครัวเรือนไว้
- 2) กรณีอาคารเก่าที่ไม่มีระบบบ่อบำบัดน้ำเสีย เทศบาลควรมีมาตรการสนับสนุนและบังคับให้มีการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียในลักษณะเป็นบ้าน 8-10 หลังต่อบ่อหรือรูปแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

1.9 การฟื้นฟูสภาพลำน้ำ จากการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องพบว่าลำน้ำแม่ฮ่องสอน และลำน้ำปู้ ปัจจุบันแม้มีค่ามลภาวะทางน้ำอยู่ในระดับปกติ แต่จำนวนสัตว์น้ำต่าง ๆ และพืชผัก เช่น ปลา ตะพาบน้ำ หรือต้นบอน ต้นผักกูด มีจำนวนลดน้อยลง และหากว่าในอนาคตถ้าไม่มีมาตรการป้องกัน และบำรุงรักษาอย่างชัดเจน คาดว่าจะมีสภาพไม่แตกต่างจากลำน้ำในเมืองต่าง ๆ ที่เต็มไปด้วยมลภาวะ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จึงควรมีมาตรการดังนี้

1) สร้างกลไกของชุมชนให้มีส่วนร่วมเฝ้าระวังตรวจสอบมลภาวะทางน้ำอย่างสม่ำเสมอ

2) ควรมีการกำหนดเทศบัญญัติกันพื้นที่ห่างจากริมฝั่งลำน้ำ ไม่น้อยกว่า 10 เมตรไว้เป็นพื้นที่สาธารณะ ไม่ให้มีการก่อสร้างอาคารใหม่ ๆ หรือขยายต่ออาคารขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว

3) ประสานกับ อบต.ปางหมู และ สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์เพื่อรณรงค์ให้ประชากรที่อยู่ในบริเวณสองฝั่งลำน้ำปู้และลำน้ำแม่ฮ่องสอนให้ลดการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและปุ๋ยเคมี เพราะ สารดังกล่าวถูกชะล้างลงสู่ลำน้ำแล้วมีกระทบต่อสัตว์น้ำ ต่าง ๆ

1.10 การลดขยะ กำจัดขยะ ปัจจุบันเทศบาลมีการนำขยะประเภทเศษอาหาร เศษใบไม้ ใบหญ้า ขยะเปียกมาแปรรูปเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนขยะแห้งก็ลดปริมาณโดยกระบวนการซื้อขยะรีไซเคิล และทำการฝังกลบ โดยภาพรวมของการกำจัดขยะในเขตเทศบาลก็สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่งแต่ยังไม่เป็นการแก้ไขปัญหายั่งยืน จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้มีผู้เสนอข้อคิดเห็นต่อปัญหาขยะดังนี้

1) ควรมีมาตรการจูงใจ และบังคับให้ร้านค้า พ่อค้า แม่ค้าลดการใช้ถุงพลาสติกลงหันมาใช้ตะกร้า ถูผ้า ใบตองหรือวัสดุอื่นที่สลายง่าย

2) สนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกหลังคาเรือนมีการแปรรูปขยะมาเป็นปุ๋ยอินทรีย์

3) ประสานความร่วมมือกับ สถานศึกษาทุกแห่ง ส่วนราชการ ชุมชนและภาคธุรกิจ จัดรณรงค์การลดภาวะโลกร้อนจากขยะ

4) พัฒนาระบบคัดแยกขยะตั้งแต่ระดับครัวเรือน รถเก็บขยะ และการกำจัดขยะให้ชัดเจน

5) ควรมีการประชุมประสานการจัดการขยะบริเวณรอยต่อกับตำบลปางหมูและตำบลผาบ่อง เพราะปัจจุบันมีการทิ้งขยะเรี่ยราดไม่มีระเบียบ ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถดูแลได้ครอบคลุม

1.11. การสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ ปัจจุบันมีบุคคลหลายกลุ่มที่มีส่วนช่วยทั้งทางตรงและทางอ้อมในการทำให้เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่น่าอยู่อาศัย เช่นเจ้าของบ้านไทใหญ่ ผู้ที่แต่งกายไทใหญ่ ผู้ประกอบการที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และผู้ใช้จักรยานเป็นประจำ เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนควรมีการจัดทำเกียรติบัตร และป้ายทองเหลือง เพื่อมอบให้แก่บุคคลหรือสถานที่ต่างๆ คือ เจ้าของบ้านสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ผู้แต่งกายไทใหญ่ พ่อค้า แม่ค้าที่ใช้วัสดุทางธรรมชาติในการบรรจุหีบห่ออาหาร และ ผู้ใช้จักรยาน

1.12 การส่งเสริมสนับสนุนให้คนหนุ่มสาวและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ปัจจุบันชุมชนในเขตเมือง โดยเฉพาะชุมชนป๊อกกาดมีการรวมตัวทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อพิจารณาวัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นวัยสูงอายุ ประชากรในวัยหนุ่มสาวเข้ามามี

ส่วนร่วมน้อยมาก ในอนาคตถ้ากลุ่มผู้สูงวัยเหล่านี้หมดไป จะทำให้ขาดกลุ่มผู้เชื่อมต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาทางสังคมของชุมชนดังเช่นปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับวิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน

2.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลเชิงแผนที่ จากการศึกษาพบว่าเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและพื้นที่ใกล้เคียง มีสิ่งต่าง ๆ ที่ดึงดูดเป็นจำนวนมากที่ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งแก่สิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี สิ่งแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว และอื่น ๆ ที่ประชุมประชาสังคมเขตเมือง และจากการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องจึงได้มีข้อสรุปตรงกันว่า จำเป็นที่ต้องมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลเชิงแผนที่ ซึ่งแสดงถึงประวัติศาสตร์, วิวัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประวัติศาสตร์เรื่องเล่า สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ, มนุษย์สร้าง วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ผู้รู้ ภูมิปัญญา และการท่องเที่ยว ระบบสารสนเทศจะมีประโยชน์ในแง่ของการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ระบบสืบค้นข้อมูล ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและตัดสินใจ

2.2 การจัดเวทีเสวนาทางวิชาการ ปัจจุบัน องค์ความรู้เกี่ยวกับแม่ฮ่องสอนในบางประเด็นยังมีข้อขัดแย้งทางวิชาการอยู่หลายประเด็น จึงควรมีการจัดให้มีเวทีวิชาการเพื่อช่วยกระตุ้นให้นักวิชาการ ชุมชน ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อรับฟังปัญหา หาข้อสรุป กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา และพัฒนาร่วมกันต่อไปในอนาคต

2.3 การผลิตสื่อในรูปแบบต่าง ๆ จากข้อค้นพบในการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีต่าง ๆ พบว่า มีข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จึงควรมีการสนับสนุนผลิตองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และสิ่งดึงดูดต่าง ๆ เผยแพร่แก่ประชาชน นักท่องเที่ยว นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจในรูปแบบ เอกสาร วิทยุทัศน์ ป้าย และอื่น ๆ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาคธุรกิจ

3.1 มีส่วนร่วมในการนำข้อมูลจากโครงการวิจัยไปเผยแพร่ทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยว ประชาชน และอื่นๆ

3.2 สนับสนุนงบประมาณ และทรัพยากรต่างๆ ในการพัฒนาเขตเมืองแม่ฮ่องสอนให้ดำรงไว้ซึ่งสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่

3.3 สนับสนุนกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้ลงถึงประชาชนระดับรากหญ้าให้มากที่สุด

3.4 มีส่วนร่วมและสนับสนุนในด้านการลดมลภาวะจากสิ่งแวดล้อมและลดการใช้พลังงาน พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการรณรงค์การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ

4.1 ช่วยเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และสิ่งที่ดีงามแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

4.2 มีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะ น้ำเสีย และลดการใช้พลังงาน

4.3 สนับสนุนผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหาร ของคบเคี้ยว และของที่ระลึกของชุมชน

4.4 รณรงค์และเข้าร่วมสัปดาห์การใช้จักรยานในเขตเทศบาล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปสู่การพัฒนาเป็นระบบฐานข้อมูลเมืองมรดกทางวัฒนธรรม

2) ควรมีการศึกษากลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนให้เป็นเมืองยั่งยืน คงไว้ซึ่งสถาปัตยกรรม วัฒนธรรมประเพณี และสิ่งดีงามอื่นๆตลอดไป

บรรณานุกรม

กองส่งเสริมการประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.การเพาะเลี้ยงตะพาบน้ำ พันธุ์
ไต้หวัน.มปท,มปป.

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.แนวทางการคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน
กระทรวงมหาดไทย,กรุงเทพฯ: 2547.

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม9.พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์
การศาสนา, กรุงเทพมหานคร: 2533.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.ชุดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เมืองสามหมอก.พิมพ์ครั้งที่ 1.
คุรุสภาลาดพร้าว, กรุงเทพมหานคร.2526.

กลุ่มงานเวชกรรมสังคม โรงพยาบาลศรีสังวาลแม่ฮ่องสอน.เอกสารเวชกรรมสังคม.มปท,2549.

โกศล ศรีมณี. กิ่งกะหล่ำและภาษาไต. มปท, 2534.

โกศล ศรีมณี.บ่อเกิดประเพณีไต.มปท,มปป.

โกศล ศรีมณี.ศิลปะลายไต.พิมพ์ครั้งที่ 1.สำนักพิมพ์มติชน,แม่ฮ่องสอน: มปป.

คณะกรรมการจัดงานสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้านจังหวัดแม่ฮ่องสอน.รายงานการรณรงค์สืบสาน
วัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. มปท,2540.

คณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแม่ฮ่องสอน. ศูนย์
วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.ย้อนรอยอดีตเมืองแม่ฮ่องสอน.พิมพ์ครั้งที่1.บริษัทนคร
ฟิล์มอินเตอร์จำกัด,เชียงใหม่: มปป.

คณะกรรมการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.วัฒนธรรมพัฒนาการทาง
ประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดแม่ฮ่องสอน.มปท,2542.

จิตตส่วโร ภิกขุ. พระเจ้าพลาละแข่ง ศิลปะพม่าพระพุทธรูปหมู่บ้านคูเมืองอันศักดิ์สิทธิ์.ห้างหุ้นส่วน
จำกัดชัยรัตน์, แม่ฮ่องสอน: มปป.

จังหวัดแม่ฮ่องสอน.สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือเขต 1.พิมพ์ครั้งที่1.มปท,
เชียงใหม่: มปป.

เจ้าสหายว่าหยามะ.ตวยอมลอก๊ะ.พิมพ์ครั้งที่ 1.มปท,2542.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา แนวทางและวิธีวิจัยสังคมไทย. สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด,

กรุงเทพมหานคร: 2548.

ชุมชนป๊อกกาดเก่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. สูตรอาหารและขนมไต. 2550.

ชูสิทธิ์ ชูชาติ.โครงการวิจัยนำร่องตามรอยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในเขตพื้นที่ อำเภอ
เมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. มปท, 2550.

ถวัลย์ มาศจรัส และสำรวย มีสมชัย. ธรรมนูญปัญญาไทย เพชรแท้ของแผ่นดิน. บริษัทต้นอ้อ จำกัด ,
กรุงเทพมหานคร: 2537.

ทบวงมหาวิทยาลัย ร่วมกับสถาบันราชภัฏเชียงใหม่.รายงานการปฏิบัติงานโครงการเรียนรู้ร่วมกัน
สร้างสรรค์ชุมชน ณ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.มปท, 2545.

ทีมภาควิชาสุขภาพชุมชนดอนเจดีย์.การศึกษาสถานการณ์ของชุมชน ชุมชนป๊อกดอนเจดีย์ ตำบลจอง
คำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.มปท, 2547.

เทพินท์ พงษ์วุฒิ.เอกสารเสนอชื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่น
สาขาการพัฒนาสังคม 2550.มปท, 2550.

ดวงกมล.ภาคเหนือ.สำนักพิมพ์ภาคเหนือ, มปป.

ดิเรก ก้อนกลีบ.ไหว้พระเก้าวัด เมืองสวรรค์บนดอย. มปท, มปป.

นิภา มานะการ. ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. สำนักพิมพ์เอ็มพันธ์,กรุงเทพมหานคร: 2546.

บุญศรี สุ่มโน.งานพระราชทานเพลิงศพท่านพระครูสุมนนร.มปท,มปป.

ป้าประชาชนสัมพันธ์.วัดจองกลาง.2536.

ประวิทย์ ตันตลานุกูล .หนังสือตำนานวัดพระธาตุดอยกองมู แม่ฮ่องสอน.พิมพ์ครั้งที่ 1.

โรงพิมพ์แสงศิลป์, เชียงใหม่: 2542.

ประเวช คำสวัสดิ์.ฮอติก วรรณกรรมท้องถิ่น เล่ม 1 เรื่อง อ่องแปดจ้อง(ชัยมงคลแปด). มปท,2549.

ประเวช คำสวัสดิ์.ฮอติก วรรณกรรมท้องถิ่น เล่ม 2 เรื่อง เสกปิ่นเจ้าสีวลี(ประวัติพระสีวลี).มปท
,2549.

ประเวช คำสวัสดิ์.ฮอติก วรรณกรรมท้องถิ่น เล่ม 3 เรื่อง ประวัติพระอุปคุต. มปท,2549.

ประเวช คำสวัสดิ์.ฮอติก วรรณกรรมท้องถิ่น เล่ม 4 เรื่อง คาถาจินตามณี. มปท,2549.

ประเวศ วะสี เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการการดำเนินงานโดยภูมิปัญญาท้องถิ่นกับ
การพัฒนาหลักสูตร ครั้งที่ 1/2539. กรุงเทพมหานคร: 2539.

ประเสริฐ ประดิษฐ์. เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับตำนานล่องฝ่องไตและพิธีลอยกระทง. มปท, มปป.

ประเสริฐ ประดิษฐ์. เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับศาลเจ้าพ่อข้อมือเหล็กและศาลเจ้าพ่อเมืองแม่. มปท,
มปป.

ประเสริฐ ประดิษฐ์. เอกสารเผยแพร่ความรู้เรื่องนิทานไต (อะปุมไต). มปท, 2550.

ประเสริฐ ประดิษฐ์. เอกสารเผยแพร่ประวัติหนองจอกคำ. มปท, มปป.

ประเสริฐ ประดิษฐ์. เอกสารเผยแพร่”ปอยป่ายหลอย “งานประจำปีบูชาพระธาตุดอยกอมู ของ
ชาวจังหวัด แม่ฮ่องสอน. มปท, มปป.

พระครูญาณวิราคม. ธรรมศรรัลลิก. หจก. เวียงพิงค์การพิมพ์, เชียงใหม่: 2519.

พระครูอนุสรณ์ชัยสิทธิ. รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดใน
พระพุทธศาสนา ศึกษา กรณีแหล่งเรียนรู้วัดจอกคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
มปท, มปป.

พระใบฎีกาศาสน์ สาสโน. ประวัติพระอุปคุต. พิมพ์ครั้งที่ 1. มปท, 2546.

พระใบฎีกาศาสน์ สาสโน. ประวัติวัดพระนอนและเมืองแม่ฮ่องสอน. มปท, 2541.

ภาคีสุภาพชุมชนป๊อกตะวันออก. การศึกษาสถานการณ์ของชุมชน ชุมชนป๊อกตะวันออก ตำบล
จอกคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. มปท, 2546.

รองศาสตราจารย์ ดร. สมทรง บุรุษพัฒน์ และสรินยา คำเมือง. กะเหรี่ยงกะยัน สารานุกรมกลุ่มชาติ
พันธุ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2542.

โรงเรียนห้องสอนศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ที่ระลึกงานเปิดอาคารอนุสรณ์ประสงค์ “บุญชูตรีทอง”.
สำนักพิมพ์พัฒนาการศึกษา, กรุงเทพมหานคร: 2533.

โรงเรียนห้องสอนศึกษา. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชาท้องถิ่นของเรา. มปท, 2549.

วัดกลางทุ่ง. หนังสือสวดมนต์และระเบียบการขอบวชเป็นศีลชีวิตินีและชีพรามณ์. มปป.

ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน. คู่มือท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน. มปท, มปป.

ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน. คู่มือท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน. มปท, 2550.

ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน.แม่ฮ่องสอนสัมผัสเสน่ห์เส้นทางท่องเที่ยว

โครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน. มปท,มปป.

ศูนย์พัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ.เอกสารพระตำหนักปางตอง.มปท,มปป.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน โรงเรียนห้องสอนศึกษา.วิเคราะห์คหิตชาวบ้านไต.จรัสธุรกิจ,
เชียงใหม่: 2540.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเชียงใหม่ สำนักวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์.หนังสือสถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอน รายงานประจำปี 2548. มปท
,2548.

ศูนย์ศิลปาชีพแม่ฮ่องสอน.เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน.มปท, มปป.

สมทรง บุรุษพัฒน์และ สรินยา คำเมือง.สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงกะยัน. พิมพ์ครั้งที่
ที่1. โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด,2542.

สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน.เอกสารสถานีตำรวจภูธร.มปท,มปป.

สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดแม่ฮ่องสอน.เอกสารแผ่นพับ.มปท,มปป.

สภาวัฒนธรรมอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน.สูตรอาหารและขนมไต,มปท,2548.

สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.เอกสารประชาสัมพันธ์.มปท, 2548.

สวนไผ่ศึกษา.เอกสารศูนย์ศึกษาไผ่ธรรมชาติ.มปท,มปป.

สำนักงานการท่องเที่ยวภาคเหนือเขต 1.จังหวัดแม่ฮ่องสอน.มปท, 2540.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร:มปท,
2539.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน สภาวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน กระทรวง
วัฒนธรรม.ศิลปะการร้องเพลงพื้นบ้านไทใหญ่ การเสดกความไต. พิมพ์ครั้งที่ 1.หจก.เจริญ
วัฒนธรรมการพิมพ์, เชียงใหม่: 2549.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.รายงานการปฏิบัติงาน โครงการเรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์
ชุมชนประจำปี 2548 พื้นที่ตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน .มปท,2548.

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดแม่ฮ่องสอน .รายงานการปฏิบัติงานประจำปี
พ.ศ.2549. มปท, 2549.

สำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน .เอกสารของงานพัฒนาชุมชนเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน. มปท,
2545.

สำนักงานเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน. เอกสารประกอบการประชุมเตรียมจัดงานประเพณีปอย
เหลินสิบเอ็ด ประจำปี 2550 ครั้งที่ 1/2550 วันที่ 12 กันยายน 2550.มปท, 2550.

สำนักงานป่าไม้จังหวัดแม่ฮ่องสอน. กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตร และสหกรณ์.พิธีเชิดธงชาติและ
เปิดอาคารพิพิธภัณฑ์ 100ปี เติงพระเกียรติ 92พรรษา. มปท, 2543.

สำนักงานพัฒนาธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.พิมพ์ครั้งที่
ที่1. ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจริญวิวัฒน์การพิมพ์, 2529.

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน. ประวัติวัดจังหวัดแม่ฮ่องสอน.มปท,
มปป.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. พิมพ์
ครั้งที่1.ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจริญวิวัฒน์การพิมพ์,2529.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.โครงการภูมิบ้าน ภูมิเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. มปท,
2548.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.ประวัติวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน,พิมพ์ครั้งที่ 1.
เจริญวิวัฒน์การพิมพ์. เชียงใหม่: 2549.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์
เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดแม่ฮ่องสอน. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, กรุงเทพฯ: 2542.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน.กำสึลปะการต่อสู้และการฟ้อนรำของชาวไทยใหญ่.มปท.
2550.

เสรี พงศ์พิศ. คีนสู้ารกเหง้า เทียนวรรณ,กรุงเทพมหานคร: 2529.

แสงสุริย์ ลดาวัลย์. อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนางสุมิตร ลดาวัลย์ ณ อยุธยา บ.ช.,บ.ม.
พิมพ์ครั้งที่ 1.อัมรินทร์พริ้นดิงแอนด์เพรสสิสซิง, กรุงเทพมหานคร: 2545.

หนังสือพิมพ์.มติชน.ประจำวันี่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2546.

หนังสือพิมพ์.เสียงแม่ฮ่องสอน, ประจำวันที่ 10 สิงหาคม 2550.

อานันท์ กาญจนพันธุ์.สถานภาพการวิจัยพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมไทยใหญ่.มปท,มปป.

อริวโรภิกขุ.วัดก้ำก้อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. จงเจริญการพิมพ์, กรุงเทพมหานคร: 2535.

เอกวิทย์ ณ ถลาง ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค: วิถีชีวิตและกระบวนการการเรียนรู้ของชาวไทย.

นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช: 2540.

เอกสารจากสนามบินแม่ฮ่องสอน. มปท, มปป.

เอกสาร บ้านสวนกลางเมือง รีสอร์ท.มปท, มปป.

เอกสารน้ำพุร้อนผาบ่อง.มปท, มปป.

เอกสารโครงการพระราชดำริปางตอง 2 (ปางอุ๋ง)มปท,มปป.

เอกสารเผยแพร่.คู่มือการสำรวจและลงทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ สินค้า OTOP.พิมพ์ครั้งที่1
มปท, 2549.

เอกสารเผยแพร่ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน.มปท,มปป.

เอกสาร พระตำหนักปางตอง.มปท,มปป.

เอกสาร ประวัติวัดป่าอุดมพร.มปท,มปป.

อ้างอิงใน <http://www.culture.go.th/stuay.php?&YY=2548&MM=5&DD=16>

อ้างอิงใน <http://student.swu.ac.th/hm4910100139/meancul.htm>

สืบค้นจาก www.baiyokechalet.com

สืบค้นจาก http://www.chumchonhai.or.th/member/showcontentdetail.asp?data_rec=256

สืบค้นจาก

<http://www.codi.or.th/baanmankong/index.php?option=articles&task=viewarticle&articid=26&Itemid=3>

สืบค้นจาก www.dhammathai.org/day/kathin.php - 38k -

สืบค้นจาก www.dnp.go.th

สืบค้นจาก www.dnp.go.th/nursery/pud/wa.htm

สืบค้นจาก <http://www.earthhop.co.th/gettingthere/Thailand/MaeHongSon.html>

สืบค้นจาก www.7eleven.co.th

สืบค้นจาก www.forest.go.th/com_participate

สืบค้นจาก <http://www.geocities.com/sammok2002/tableservice.htm>

สืบค้นจาก www.geocities.com/prayat_2000/thethai/allshop.htm - 479k -

- สืบค้นจาก <http://www.geocities.com/kadkamplaza>
- สืบค้นจาก <http://gotoknow.org/blog/khinla/51920>
- สืบค้นจาก <http://it.nayoktech.ac.th/~4839010012/>
- สืบค้นจาก www.Jareet.com
- สืบค้นจาก www.kanchanapisek.or.th
- สืบค้นจาก <http://www.geocities.com/kadkamplaza>
- สืบค้นจาก www.kanchanapisek.or.th/kp8/lpa/lpa707.html
- สืบค้นจาก <http://www.khonmuang.com/tt3.htm>
- สืบค้นจาก <http://www.lannaworld.com/story/tales/jigiog.html>
- สืบค้นจาก <http://www.lannaworld.com/story/tales/yeganpra.html>
- สืบค้นจาก <http://www.maehongsontravel.com/tn/>
- สืบค้นจาก <http://www.maehongsoncity.com/sabaicorner>
- สืบค้นจาก <http://www.maehongsonculture.com>
- สืบค้นจาก <http://www.maehongsonholiday.com/home.php>
- สืบค้นจาก www.mhsmountaininn.com
- สืบค้นจาก <http://www.moohin.com/trips/maehongson/tntour/index.shtml>
- สืบค้นจาก www.moohin.com/034/034b001.s.html
- สืบค้นจาก www.moohin.com/food/034/food013.shtml - 61k -
- สืบค้นจาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=43130>
- สืบค้นจาก http://www.onab.go.th/buddhism_day7.htm
- สืบค้นจาก www.pikunthong.com
- สืบค้นมาจาก <http://www.pooklon.com/contact.htm>
- สืบค้นจาก <http://www.rosegarden-tours.com/about.html>
- สืบค้นจาก www.salweennews.org/index.php?view=article&id=312
- สืบค้นจาก <http://www.sat.or.th/maehongson.htm>
- สืบค้นจาก http://www.tat.or.th/traveltrip.asp?prov_id=58&id=26
- สืบค้นจาก <http://thai.tourismthailand.org/attraction/maehongson-58-1213-1.html>

สืบค้นจาก<http://www.tourthai.com/province/maehongsorn/attraction-maenumpai.php>

สืบค้นจาก www.travelmaehongson.org/accommodation-th.html - 118k -

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาพโบราณ

วัดจองคำ

วัดจองคำ

หนองจองคำ

หนองจองคำ

ถนนสิงหนาทบำรุง

ขบวนแห่ปอยล่างลง

ศาลาที่ยื่นไปกลางหนอง

หนองจอกคำ

การบรรดทำถนนสิงหนาทบำรุง

ถนนสิงหนาทบำรุง

ร.ต.ต.ศิริวัฒน์ ศรีวิชัย กำลังขี่จักรยานบริเวณข้าวแดง

ซุ้มรับเสด็จ (บริเวณข้าวเผือก) เมื่อ พ.ศ.2508

วัด

ปอยส่างลอง

ซุ้มรับเสด็จบริเวณสี่แยกกลางเมือง(ร้านล่อ)

พระเจ้าอยู่หัวเสด็จเยือนแม่ฮ่องสอนเมื่อพ.ศ. 2509

ทิวทัศน์แม่ฮ่องสอนในอดีต

สถานีอุตุนิยมวิทยาในอดีต

หอประชุมเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน(อาคารหมอกใหม่ปัจจุบัน)

สนามบินแม่ฮ่องสอนในอดีต

เครื่องบินออร์ทแมน(ที่ตกหัวยกกล้วยดอยปุย)

ข้าราชการในอดีต

ข้าราชการในอดีต

วัดหัวเวียง

สิงห์คู่(บริเวณวัดพระนอน)

อำเภอหลังเก่า

(บริเวณอาคารสำนักงานการท่องเที่ยวแม่ฮ่องสอน)

ข้าราชการรอขึ้นเครื่องบิน

ทางเข้าตลาดขุนศรี(สายหยุด)ในอดีต

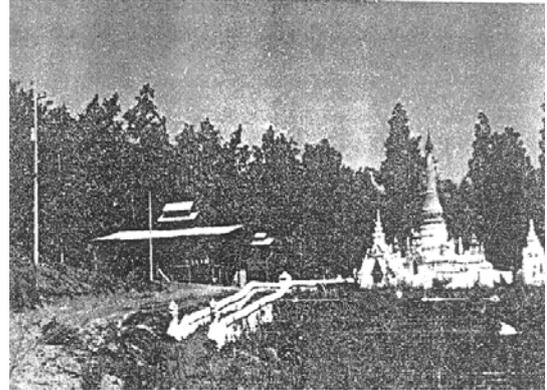
ถนนเส้นข้างบ้านพักอัยการในอดีต

ทิวทัศน์แม่ฮ่องสอนในอดีต

วัดกลางทุ่ง

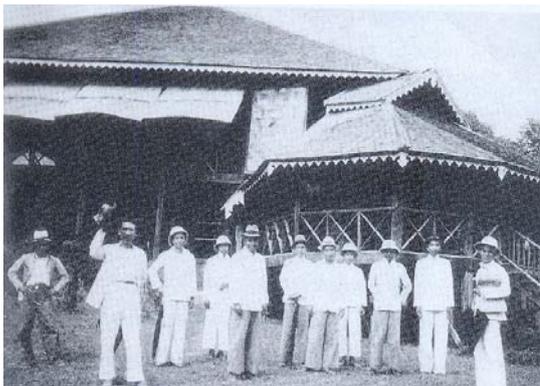
วัดผาอ่าง

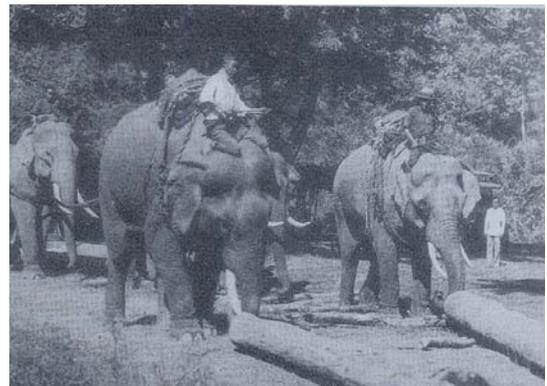
สถูปบรรจุอัฐิของเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอน(บริเวณวัดพระนอน)

ขุนหล้าเจ้าฟ้าแม่ฮ่องสอนองค์ที่ 4

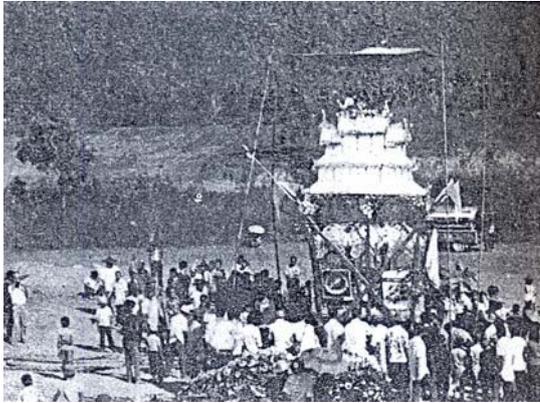

บริษัทบอมเบย์เบอร์ม่า(บริเวณที่ทำการประปาในปัจจุบัน)

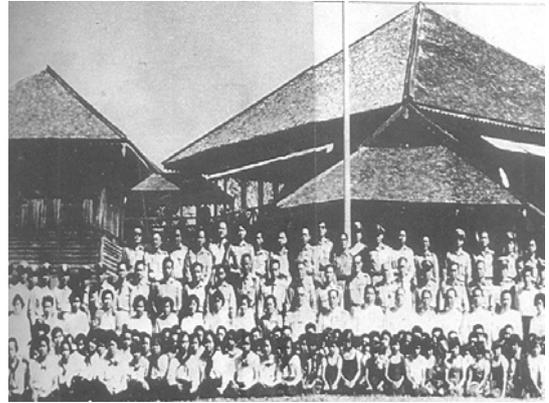

การทำไม้ในอดีต

หลังจากบริษัทเลิกกิจการใช้เป็นที่ทำการศาลากลางจังหวัด

ปอยເທີມ(งานศพของคหบดี)

อำเภอเก่า(ตรงข้ามไปรษณีย์)

สนามบินในอดีต

โบสถ์กลางเก่าแก่ที่สุด(บริเวณวัดพระนอน)

เกวียนใช้ขนพืชไร่ต่างๆ

ครกอีदन้ำมันงา

สนามบินในอดีต

วัดม่วยต่อในอดีต

วัดไม้ฮุ่งในอดีต

วัดกำก่อในอดีต

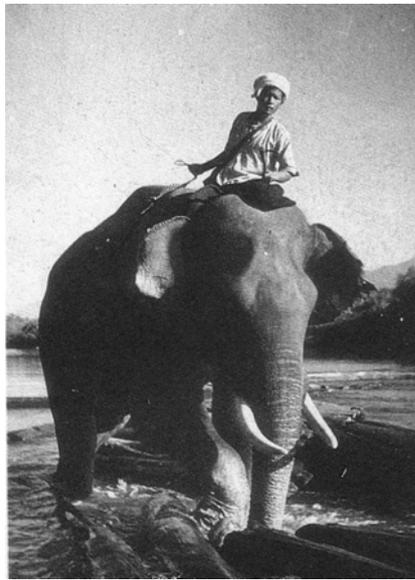
ขบวนแห่โคหลู๋ปอยสว่างในอดีต

สว่างในอดีต

ขบวนแห่สว่างรอบหนองจอกเก่าในอดีต

ใช้ช้างขนไม้

ใช้ม้าในการเดินทาง

วัดพระธาตุคอกยี่งวมีน

สิงห์บนวัดก๊วมีน

พระเจดีย์วัดคอกยี่งวมีน

การกำแลว

การกำลาย

สายตรวจจักรยานในอดีต

การแต่งกายในอดีต

การแต่งกายของชาวไทใหญ่

รำหม่องส่วยยี่

วัดพระธาตุตอดยกงมู

หนองจอกคำ

วัดจอกคำ

หนองจอกคำ

หนองจอกคำ

ปอยส่างลอง

ขบวนแห่โคหู่

ปอยส่างลอง

การแต่งกายในอดีต

แม่ฮ่องสอน

การทำบุญที่วัดพระธาตุดอยกองมู

หนองจองคำ

หนองจองคำ

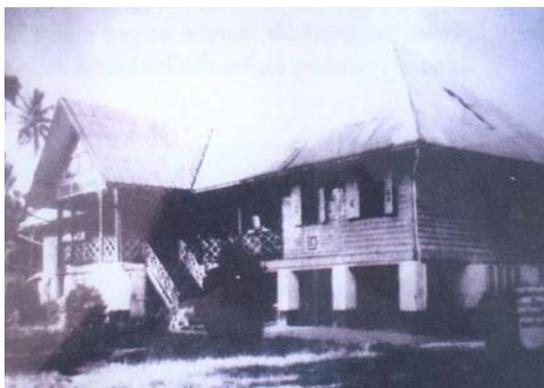

กำลังก่อสร้างอุโบสถวัดจองคำ

อุโบสถวัดจองคำ(เพื่อเลี้ยงสังฆานเป็น

ผู้ออกแบบ)

สถานีตำรวจ พ.ศ.2475-2525

สถานีตำรวจ พ.ศ.2526-2547

การแข่งขันฟุตบอล พ.ศ. 2498

การตัดไม้

ล่องไม้ตามแม่น้ำปาย

เส้นทางในการลำเลียงไม้

การขนไม้โดยใช้ช้างลาก

ใช้ช้างลาก

ไม้สักที่ใหญ่ที่สุดที่ อ.แม่สะเรียง

สำนักงานป่าไม้ พ.ศ.2443

สำนักงานป่าไม้ในปัจจุบัน

(ปัจจุบันเป็นที่ทำการป่าไม้จังหวัด)

รถโรงแรมสงวนสิน

เรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนหลังเก่า

กำแพงเรือนจำหลังเก่าพังในปีพ.ศ.2512มีนักโทษ 4 คนไม่หนี

กำแพงอีกด้านหนึ่งของเรือนจำ

นักโทษสร้างกำแพงเรือนจำ

บริเวณที่สร้างเรือนจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนในปัจจุบัน

เรือนจำไม้หลังเก่า พ.ศ. 2512

เรือนนอนหลังเก่า พ.ศ. 2512

นักโทษกำลังทานอาหาร

เรือนจำหลังเก่า

เรือนจำหลังเก่า

นักโทษเข้าแถวรับอาหาร

สิงห์คู่ วัดพระนอน

โบสถ์วัดพระนอน

ปอยสังฆอลง

แม่ฮ่องสอน

วัดจงกลาง

หนองจอกคำ

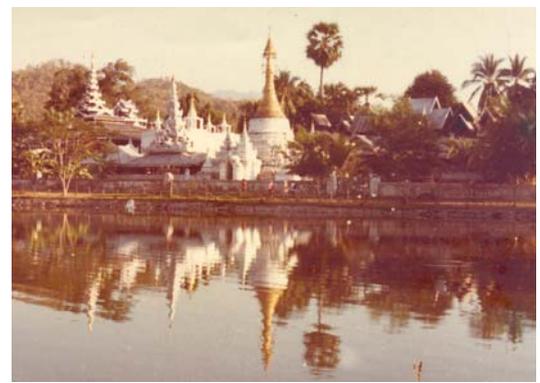
ทิวทัศน์แม่ฮ่องสอน

ทิวทัศน์แม่ฮ่องสอน

วัดม่วยต่อ

หนองจอกคำ

หนองจอกคำ

วัดหัวเวียง

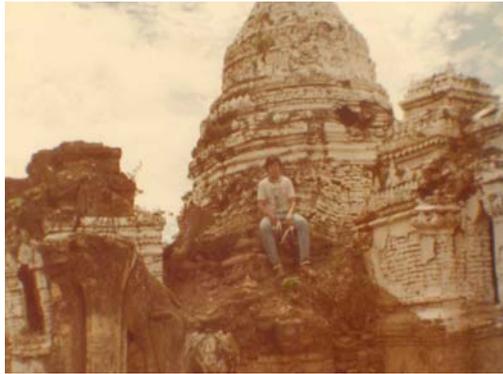
เจดีย์วัดกัวมิน

การตักบาตรเทโว

การตักบาตรเทโว

วัดกิ้วม้น

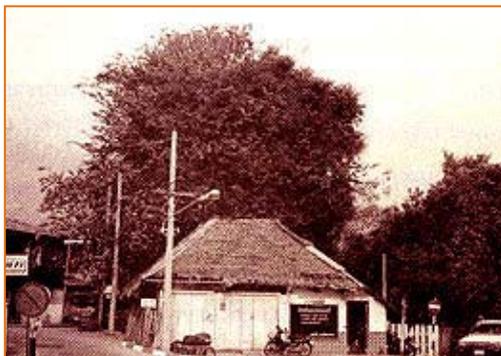
หนองจอกคำ

วิหารวัดพระนอนหลังเก่า พ.ศ.2430

เจดีย์วัดม่วยต่อ

ป้อกคาด(บ้านเลขที่1 ถนนสิงหนาทบำรุง)

ศาลาทำเรือทำโปงแดง

ศาลจังหวัดแม่ฮ่องสอนในอดีต

คนหาบ

ม้าต่าง

วิหารหลวงพ่อโต วัดจองคำ

ตลาดสายหยุดในอดีต

งานศพของอุพะกำแวง

สนามบินแม่ฮ่องสอน

ทางขึ้นวัดพระธาตุดอยกองมูในอดีต

รถยนต์ทางราชการในอดีตปีพ.ศ. 2509 (มีอยู่ 3 คัน)

การแต่งกายชาวไทใหญ่ในอดีต

ครอบครัวขุนเพียรพิรุณกิจ

ครอบครัวของอุพะกำแวง

ศาลาทำเรือทำโปงแดงอดีต

ที่บรรจ้อัฐิเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอน วัดพระนอน

พิธีมอบรางวัลให้กับครูโรงเรียนห้องสอนศึกษา ที่จะย้าย ประมาณปี พ.ศ. 2499

พิธีมอบรางวัลให้กับครูโรงเรียนห้องสอนศึกษา ที่จะย้าย ประมาณปี พ.ศ. 2499

พิธีมอบรางวัลให้กับครูโรงเรียนห้องสอนศึกษา ที่จะย้าย ประมาณปี พ.ศ. 2499

บริเวณท่าอากาศยานเมืองแม่ฮ่องสอนเก่า ประมาณปี พ.ศ. 2499

ภาคผนวก ข

ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1. พระครูอนุศาสน์ธรรมกิจ

อายุ 82 ปี 38 พรรษา

เจ้าคณะอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เจ้าอาวาสวัดหัวเวียง

วัดหัวเวียง เลขที่ 15 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612003

2. พระราชวีระกม

อายุ 54 ปี 47 พรรษา

เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน เจ้าอาวาสวัดก้ำก่อ

วัดก้ำก่อ ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611361

3. พระครูอนุสรณ์ ชัยสิทธิ

อายุ 47 ปี

รองเจ้าคณะอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เจ้าอาวาสวัดจองคำ

วัดจองคำ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-61137 , 053-611238

4. พระครูอนุศาสน์โสภณ

อายุ 52 ปี 32 พรรษา

เจ้าอาวาสวัดม่วยต่อ

วัดม่วยต่อ ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611316

5. พระจิตตะ ฐานธมโม

อายุ 56 ปี

เจ้าอาวาสวัดจองกลาง

วัดจองกลาง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

6. พระครูอนุรักษ์ธรรมาเจติย์

อายุ 70 ปี

เจ้าอาวาสวัดดอนเจติย์

วัดดอนเจติย์ เลขที่ 24 ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

7. พระใบฎีกาศาสน์ สาสโน

อายุ 58 ปี

วัดพระนอน เลขที่ 22 ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

8. พระกิตติชัย สุจิตโต

อายุ 45 ปี

เจ้าอาวาสวัดพระธาตุกั้วมื่น

วัดพระธาตุคอกยี่กั้วมื่น หมู่ 8 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

9. พระอาจารย์เล็ก ปัญโญ

อายุ 45 ปี

เจ้าอาวาสวัดปางลือ

บ้านเลขที่ 18 ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611236

10. พระเสรี ธีรปัญญา

อายุ 37 ปี

เจ้าอาวาสวัดกลางทุ่ง (รักษาการแทน)

วัดกลางทุ่ง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 083-320-30305

11. พระครูอนุสิฐธรรมสาร

อายุ 43 ปี เจ้าอาวาสวัดพระธาตุคอกงมู

วัดพระธาตุคอกงมู ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611221 หมายเลขโทรสาร 053-620681

12. พระครูอนุชิต สุตาธร

อายุ 50 ปี

เจ้าอาวาสวัดผาอ่าง

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611599 มือถือ 081-386-0100

13. พระอาจารย์ ทองปาน

เจ้าอาวาสวัดป่าบ้านใหม่

วัดป่าบ้านใหม่ ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

14. พระมงคล สุจิณฺญ ญชรรมโฆ

อายุ 32 ปี

วัดจองคำ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611237

15. พระสมพร จันทุโร

อายุ 33 ปี

วัดจองกลาง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-594-0697, 053-611352

16. พระปิ่นตุลละ ปัญญาสามี

อายุ 57 ปี

วัดจองคำ ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 085-711-3596

17. หลวงพ่อเล็ก สันติกรรม

อายุ 63 ปี

เจ้าอาวาสวัดบ้านในสอย

วัดบ้านในสอย ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

18. อาจารย์ประเสริฐ ประดิษฐ์

อายุ 53 ปี

บ้านเลขที่ 64 หมู่ 1 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-784-5118

19. อาจารย์ประเวช คำสวัสดิ์

อายุ 65 ปี

ที่อยู่ 125 หมู่ที่ 8 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-950-0925

20. อาจารย์สุรศักดิ์ ป้อมทองคำ

อายุ 59 ปี

อาชีพ รับราชการครู

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 28 ถนนขุนลุมประพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612230,081-289-6704

21. ส.ต.ศ.สามารถ หิมะนันท์

อายุ 80 ปี

บ้านเลขที่ 36/1 ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-614390

22. ร.ต.ต. ศิริวัฒน์ ศรีวิชัย

อายุ 68 ปี

บ้านเลขที่ 5 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611705

23. นางจิ้น ฐะตระกูลวงศ์

อายุ 76 ปี

อาชีพ เกษตร (แต่ปัจจุบันนี้ไม่ได้ทำงานแล้ว)

บ้านเลขที่ 6 ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

24. นางจม อินแก้ว

อายุ 80 ปี

อาชีพ แม่บ้าน

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 48 หมู่ 3 ตำบลผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-684340

25. นายเกษม สืบตระกูล

อายุ 80 ปี

116/1 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-620289

26. นางยูน สืบตระกูล

อายุ 78 ปี

116/1 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-620289

27. นายสมัคร สุขศรี

อายุ 51 ปี

อาชีพ อ.บ.ต บ้านทุ่งกอมู

28/2 หมู่ 3 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

28. นายจันทร์พล ฟองแก้ว

อายุ 44 ปี

อาชีพ กิจการส่วนตัว

ที่อยู่ 114/13 ถนนขุนลุมประพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-614050

29. นายมานพ ประเสริฐกุล

อายุ 58 ปี

บ้านเลขที่ 8/3 ถนนศิริมงคล ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 086-917-5855

30. นาย สมเกียรติ ปะวันละ

อายุ 73 ปี

อาชีพ เดิมรับจ้าง

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 30 ถนนปางลือนิคม

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611653

31. นางมณี เอี่ยมกระสินธุ์

อายุ 63 ปี

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 9 ถนนสิงหนาทบำรุง

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611728

32. นางสาวเสาวคนธ์ รัตน์ชัยโชติกุล

อายุ 44 ปี

บ้านเลขที่ 30 ถ.มรรคสันติ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน

อาชีพ ก้าขาย

เบอร์โทรศัพท์ 081-602-3286

33. นางสาวทับทิม กวีวัฒน์

อายุ 50 ปี

อาชีพ รับราชการครู

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 10 ซอย 1 ถนน ขุนหลุมประพาส

ตำบล จองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 089-854-2636

34. นางสาววัฒนา กวีวัฒน์

อายุ 64 ปี

อาชีพ ข้าราชการบำนาญ

บ้านเลขที่ 2 ถนนราชธรรมพิทักษ์ ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612206

35. นายสุขชัย เฉลิมผลวงศ์กุล

อายุ 33 ปี

อาชีพ รับราชการครู

บ้านเลขที่ 1 ซอย 1

ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 085-037-6684

36. นางเทพินท์ พงษ์สวัสดิ์

อายุ 57 ปี

ประธานชุมชนปือกกาดเก่า

บ้านเลขที่ 24/1 ถนนผดุงม่วยต่อ

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

58000 เบอร์โทรศัพท์ 089-637-8478

37. นายประพิณ จันทร์ประยูร

อายุ 96 ปี

บ้านเลขที่ 73 ถนน สิงหาคมบำรุง ตำบลจองคำ

อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053 – 611800

38. นายแก่น จายส่วย

อายุ 82 ปี

บ้านเลขที่ 29 ถนนชำนาญสถิตย์ ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

39. นางสาวสมจิตร จันทประยูร

อายุ 73 ปี

ที่อยู่ ซอย 2 ถนนราชธรรมพิทักษ์

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053 – 611800

40. นายปรีชา พรนิมิต

อายุ 46 ปี

อาชีพ สท.แม่ฮ่องสอน ประสบการณ์ 20 ปี

ประธานป๊อคอนเจ็ช

ที่อยู่ เลขที่ 25/1 ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 081-111-3535

41. นายสมบูรณ์ ศิลปนันท์

อายุ 44 ปี

ประธานป๊อกตะวันออก

บ้านเลขที่ 9/1 ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-882-8225

42. นายเสงี่ยม สุธรรมย์

อายุ 30 ปี

อาชีพค้าขาย

ประธานป๊อกกลางเวียง

เบอร์โทรศัพท์ 053 – 611049

43. นางสาวใจ บุญมาก

อายุ 46 ปี

ประธานชุมชนป๊อกปางลื้อ

บ้านเลขที่ 38 ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-61211

44. นายประยงค์ วงศ์ตาผา

อายุ 62 ปี

อาชีพ ค้าขาย (ก๋วยเตี๋ยวป้าหอม)

ประธานชุมชนป๊อกหนองจองคำ

บ้านเลขที่ 14/45 ซอย 4 ถนนขุนลุมกระพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 081-022-0076

45. นายทองดี กิติพันธ์

อายุ 75 ปี

อาชีพทำนา ทำสวน

บ้านเลขที่ 29 ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053 – 611535

46. นายพีรพงษ์ นันทพู

อายุ 65 ปี

อาชีพข้าราชการ

บ้านเลขที่ 81/1 ถนนผดุงม่วยต่อ

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-611417

47. นายตาเอ ดิยะวงศ์

อายุ 83 ปี

ที่อยู่ บ้านเลขที่ 4 ถนนอุดมชาวนิเทศน์

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เบอร์โทรศัพท์ 053-611632

48. นายยอด แข่งรักดี

อายุ 61 ปี

อาชีพ รับจ้างทั่วไป

หมู่บ้านกุงไม้สัก บ้านเลขที่ 20 หมู่ 2

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 087-192-9100

49. นายหลี วงศ์มณี

อายุ 67 ปี

อาชีพ ทำนา

หมู่บ้านกุงไม้สัก บ้านเลขที่ 33/1 หมู่ 2

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

50. นายชุมพร ชูสุวรรณ

อายุ 63 ปี

บ้านเลขที่ 7 หมู่ 12 บ้านซานเมือง

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 อาชีพ ค้าขาย ทำยาปรุง

51. นางอำภา จองแก้ว

อายุ 60 ปี

อาชีพ แม่บ้าน

บ้านเลขที่ 3 ถนนนิเวศพิศาล ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053- 612408

52. นางไข่แก้ว จิ่งคำ

อายุ 45 ปี

อาชีพจักสานทำก๊วยไต

บ้านเลขที่ 32 หมู่ 1 บ้านผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

53. นายคำใส มะณีศรี

อายุ 79 ปี

บ้านเลขที่ 23 หมู่ 4 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

54. หลงหม่อง คำอ่อง

อายุ 60 ปี

อาชีพ ทำนา ทำสวน

บ้านเลขที่ หมู่ 4 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

55. **ลุงป๊ะ ไม่มีสกุล**

อายุ 67 ปี

อาชีพ รับจ้าง

บ้านในซอย หมู่ 4 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

56. **นายอรุณ สันติกรรม**

อายุ 58 ปี

อาชีพ ทำนา ทำสวน

บ้านเลขที่ 69 หมู่ 4 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

57. **นางหย่น ศรีจันทา**

อายุ 69 ปี

บ้าน เลขที่34/1 หมู่ 3 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 5800

58. **นายอ่อน ลือนาม**

อายุ 60 ปี

อาชีพ ทำสวน ทำไร่

บ้านเลขที่ 49 หมู่ 3 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

59. นางสาวเกษม เนตรสมบูรณ์

อายุ 45 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 1 บ้านทุ่งกองมู หมู่ 3 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612312

60. นางปทุมวดี จอมวงศ์

อายุ 37 ปี

อาชีพ รับจ้างทั่วไป

บ้านเลขที่ 19/2 บ้านกุงไม้สัก หมู่ 2

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

61. นางทองใบ หมีจันทร์ตะ

อายุ 58 ปี

อาชีพ ทำนา

บ้านเลขที่ 93 บ้านกุงไม้สัก หมู่ 2 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

62. นางเม็ยะกี ไม่มีสกุล

อายุ 56 ปี

อาชีพ ตัดเย็บเสื้อผ้า

บ้านเลขที่ 19/1 ถ.ปางลือนนิคม ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 084-481-8010

63. นางสมศรี อุดมพาณิชย์

อายุ 42 ปี

อาชีพ ค้าขาย

ประสบการณ์ 20 ปี

บ้านเลขที่ 80 ถนนขุนลมประพาส ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612213

64. นางบงกช ฟองแก้ว

อายุ 39 ปี

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

บ้านเลขที่ 14/13 ถนนขุนลมประพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-614050

65. สิบเอกวัชร ทอผา

อายุ 40 ปี

อาชีพ รับราชการทหาร

เลขที่ 128/2 ถ.ขุนลมประพาส ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน

เบอร์โทรศัพท์ 053 – 611649

66. นาง วรรณนา นันทาน

อายุ 46 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 31 ถนนอุดมชาวนิเทศ ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612387

67. นางสาวจันทร์เพ็ญ อ่วมจิ๋ว

อายุ 29 ปี

ผู้จัดการ

เลขที่ 114/11 ถนนรุ่งเรืองการค้า

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612465

68. แม่ศรีบัว นวลคำ

อายุ 65 ปี

อาชีพ ค้าขาย เปิดร้านขายอาหารมา 27 ปี

บ้านเลขที่ 51 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612471

69. นางสาวหอม ไม่มีสกุล

อายุ 29 ปี

อาชีพ ค้าขาย

เลขที่ 3 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612050

70. นางภัศรา บัวบุญ

อายุ 41 ปี

อาชีพ ค้าขาย

เลขที่ 5 ถนนสิงหนาทบำรุง

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 089-631-3790

71. นายประพาส คำสุวรรณ

อายุ 39 ปี

ผู้จัดการ

เลขที่ 142/3 หมู่ 5 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-614491 มือถือ 089-467-9248

72. นางธรรมบุญ สวัสดิชัย

อายุ 73 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 9 ถนนผดุงม่วยต่อ ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 084-175-8256

73. นายจำเริญ พรหมวังศรี

อายุ 55 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 35 ถนนสิงหนาทบำรุง

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053 - 611241

74. นางสาวอัญชติ บุญจรัส

อายุ 55 ปี

อาชีพ เจ้าของกิจการ โรงแรม

เลขที่ 112/2 ถนนขุนลุมประพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611802,053-612285,053-612808

75. นางประภา สุนันตา

อายุ 27 ปี

อาชีพ พนักงาน โรงแรมเมาทิแทนอิน

บ้านเลขที่ 51 ถนนชานาญสถิตย์ ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611802

76. นางนฤกร แนนพลกรัง

อาชีพ พนักงาน โรงแรม

เลขที่ 1/1 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611260

77. นางอนงค์ โพธิวาณิชญ์

อายุ 57 ปี

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว (เจ้าของกิจการ)

เลขที่ 22/7 ถนน ชานาญสถิต

ตำบล จองคำ อำเภอ เมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน

58000 เบอร์โทรศัพท์ 053 - 612437

78. นายจันทร์ต่อ นันย์ตา

อายุ 53 ปี

อาชีพ สาลา

บ้านเลขที่ 9/1 ถนนอุดมชาวนิเวศน์

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 087 - 789-4854

79. นางสาวสุดาพร ไพศรีรินพคุณ

อายุ 27 ปี

อาชีพ ค้าขาย

ที่ว่าการอำเภอเมือง (หลังเก่า) ถนนขุนลมประพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611726

80. นายแดง ทุนจันทร์ฉาย

อายุ 51 ปี

อาชีพ รับจ้างทั่วไป

บ้านเลขที่ 124 หมู่ 4 ตำบล ปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

81. นายอุทิศย์ แก้วมณี

อายุ 55 ปี

อาชีพ รับจ้างทั่วไป และหาปลา

บ้านเลขที่ 5/1 หมู่ 3 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

82. นายจ่อละ ไม่มีสกุล

อายุ 28 ปี

อาชีพ หาปลา

บ้านเลขที่ 25 หมู่ 3 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

83. นายบุญศรี วิจิตร

อายุ 46 ปี

อาชีพ รับจ้างทั่วไป หาปลา

บ้านเลขที่ 29 หมู่ 3 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

84. นายปานนุ สมบูรณ์ชัย

อายุ 48 ปี

อาชีพ รับจ้าง

บ้านเลขที่ 90/1 หมู่ 4 ตำบล ปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 086-114-4087

85. นางยุพิน ต่อมกมน

อายุ 48 ปี

อาชีพ ทำนา

บ้านเลขที่ 99 หมู่ 2 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 087-186-9952

86. นางแดง ป่ามี

อายุ 45 ปี

อาชีพ ทำนา

บ้านเลขที่ 112 หมู่ 2 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 084-523-2491

87. นางจำ สวพงศ์โชติกุล

อายุ 71 ปี

บ้านเลขที่ 70 หมู่ 2 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

88. นางสมศรี ยอดทอง

อายุ 48 ปี

อาชีพ ทำนา

บ้านเลขที่ 82 หมู่ 2 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 087-192-9003

90. นายไชยณรงค์ คำวัน

อายุ 51 ปี

ประสบการณ์การทำงาน 23 ปี

อาชีพ พนักงานขายตัวรถบริษัทเปรมประชา

91. นางสาวพรณิภา กองบุญ

อายุ 22 ปี

ประสบการณ์การทำงาน 1 ปี

อาชีพ พนักงานขายตัวรถบริษัทสมบัติทัวร์

97. นายอาจ เชาว์เลขา

อายุ 60 ปี

อาชีพ ข้าราชการบำนาญ(หัวหน้าฝ่ายปกครอง)

บ้านเลขที่ 4/2 ซอยชานาณูสถิติย์

ตำบล จองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-613-991

98. นางสาวอำพันธ์ ดวงแก้ง

อายุ 28 ปี

อาชีพ พนักงานของรัฐ

บ้านเลขที่ 24/3 หมู่ 4 ตำบลหมอกจำแป่

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 08-980-3493

99. นายวรวุฒิ พนมไพร

อายุ 34 ปี

อาชีพทำสวน

เลขที่ 25/3 หมู่ 11 ตำบลห้วยโป่ง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-023-6547

100. นายสุรศักดิ์ โสภนจิตร

อายุ 41 ปี

อาชีพ นักวิชาการสัตวบาล 6

เลขที่ 71 หมู่ 5 ตำบล ผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-684031

101. นางสุยหลิน แซ่จิ่ง

อายุ 35 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 1 หมู่ 6 ตำบลหมองจำเป้

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 086-189-3604

102. นายณรงค์ มาลัยวรรณ

อายุ 45 ปี

บ้านเลขที่ 91 หมู่ 4 ตำบลหมอกจำเป้

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053 - 692152

103. นายปริญญา จิระมิตร

อายุ 33 ปี

อาชีพ ลูกจ้างข้าราชการ

บ้านเลขที่ 118/1 หมู่ 9 ตำบลหมอกจำเป้

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 089-554-7795

104. นายวรรณชัย ขุนอม

อายุ 40 ปี

อาชีพ ข้าราชการ

บ้านเลขที่ 85/1 หมู่ 5 บ้านใหม่ ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 086-114-1792

105. นายพงษ์พันธุ์ ชื้อตรง

อายุ 27 ปี อาชีพ ข้าราชการ

อาชีพ ข้าราชการ

บ้านเลขที่ 70 หมู่ 4 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 084-703-1861

106. นาย สิงห์คำ สิทธิคงขจร

อายุ 33 ปี

อาชีพ ข้าราชการ

บ้านเลขที่ 60/2 หมู่ 6 ตำบลแก่นหลวง

อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ 50270

เบอร์โทรศัพท์ 089-560-6589

107. นางสาวศิริพร วุทธาคง

ตำแหน่ง นักวิชาการประมง 5

อายุ 38 ปี

สถานีประมงน้ำจืด 60 หมู่ 5 ตำบลผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611883

108. นายธง พรหม

อายุ 28 ปี

อาชีพเจ้าหน้าที่อุทยานน้ำตกผาเสื่อ

บ้านเลขที่ 404 หมู่ 13 ตำบลบ้านกาด

อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-692005

109. นายไข่มา ไม่มีสกุล

อายุ 26 ปี

อาชีพ ขายของที่กระเหรียงคอยาว

บ้านเลขที่ 33/ช หมู่ที่ 8 ตำบลผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-027-5229

110. นางจิตร จันทร่ดวง

อายุ 48 ปี

บ้านเลขที่ 6/1 หมู่ 5 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

111. นายสุวิทย์ กุลประดิษฐ์

อายุ 58 ปี

อาชีพคนช่วยงานวัด (ปู่จ้อง)

บ้านเลขที่ 33 หมู่ 3 บ้านทุ่งกงมู

ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

112. นางพรณี อ่อนลำอาง

อายุ 49 ปี

อาชีพค้าขาย

บ้านเลขที่ 61/2 หมู่ 5 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

113. นายธนาพันธ์ เพ็ชรเยี่ยม

อายุ 38 ปี

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง 1 ปี

วัดจองคำ ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 085-712-404, 084-365-2425

114. นายชนก กันทนา

อายุ 28 ปี

อาชีพ ค้าขายผลิตภัณฑ์ถั่วแปบจ้อ ถั่วแปบหล่อ ถั่วลิสง

บ้านเลขที่ 77 หมู่ 1 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053 -061061

115. นางธัญญารัตน์ คงสินสุขอดุลย์

อายุ 45 ปี

อาชีพ เป็นกลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายข้าวซอยตัด

ขนมงา ทรายผึ้ง

บ้านเลขที่ 104 หมู่ 11 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

116. นางเข็น จิ่งสว่างวรกุล

อายุ 67 ปี

อาชีพ แม่บ้าน (รับทำข้าวปอง, ข้าวแคบต่อเมื่อมี

งานประเพณี-ต่างๆ)

บ้านเลขที่ 132/9 หมู่ 1 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

117. นางอารีรัตน์ วารินทร์

อายุ 43 ปี

อาชีพ ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรม่อนตะแลง

(ขนมเมิงไต)

บ้านเลขที่ 4 หมู่ 11 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 089-261-2851, 084-480-4425, 053-613-101

118. นางสาวบังอร ทิวัน

อายุ 23 ปี

บ้านเลขที่ 115/1 หมู่ 2 ตำบลผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 084-809-1269

119. นางอุไร ชินวงศ์

อายุ 81 ปี

บ้านเลขที่ 9 ถนนราชธรรมพิทักษ์ ซอย 1

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

120. นางสมจิตต์ อุณห์นันท์

อายุ 69 ปี

บ้านเลขที่ 45 ถนนนิเวศพิศาล ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

121. นางพันธิพา ปิติวุฒิ

อายุ 49 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 72 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611290, 089-430-3219

122. นายศรีโบ อุปลำ

อายุ 67 ปี

อาชีพ ข้าราชการบำนาญ

บ้านเลขที่ 31/1 ถนนขุนลุมประพาส ซอยจัวแดง1

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053- 614478

123. นายบุญพบ วัฒนวงศ์

อายุ 68 ปี

อาชีพ อาจารย์สอนดนตรีที่บ้านไทใหญ่

บ้านเลขที่ 36 หมู่ 8 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 086-923-235

124. นายโซ ไม่มีสกุล

อายุ 47 ปี

อาชีพ สำนัทางด้านศิลปะการรำราชองไทใหญ่

บ้านเลขที่ 21/7 หมู่ 11 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-023-5769

125. นายบุญยืน ไชแสง

อายุ 45 ปี

อาชีพ รับจ้างทั่วไป

ที่อยู่ 156 หมู่ 4 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

126. นายวีระพล ศรีจันทร์

อายุ 39 ปี

อาชีพ ผู้จัดการศูนย์บริการตอนในส่วนบริการลูกค้า

บ้านเลขที่ 13/4 ถนนประดิษฐ์ทองคำ

ตำบลทองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 081-992-4053

127. นายปรีชา ศิริกุล

อายุ 42 ปี

อาชีพ ค้าขาย

ที่อยู่ เลขที่ 117/5 ถ.ขุนลุมประพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เบอร์โทรศัพท์ 053-611320

128. นายนิพนธ์ พิทักษ์

อายุ 58 ปี

อาชีพ ข้าราชการ

ที่อยู่ 57/1 ถนนชำนาญสถิตย์

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

129. นายปฏิญาณ กองศรี

อายุ 31 ปี

อาชีพ พนักงานราชการ

บ้านเลขที่ 38 ขัวแดง ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 084-609-5340

130. นางยั้งจิต ไม่มีสกุล

อายุ 67 ปี

อาชีพ เกษตรกร

บ้านเลขที่ 32/ข หมู่ 4 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

131. นาง ตีน เอี่ยมกระสินธุ์

อายุ 80 ปี

อาชีพ ทำไร่ ทำนา

บ้านเลขที่ 93 ถนนสิงหนาทบำรุง

ตำบลจองคำ อำเภอแม่ฮ่องสอน 58000

132. นายจอตี๊กะ ไม่มีสกุล

อายุ 50 ปี

วัดกลางทุ่ง ถนนนิเวศพิศาล ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612001

133. นางธัญญาธร สงวนชม

บ้านเลขที่ 28 ถนนสิงหนาทบำรุง ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-620-441 , 081-530-5148

E-mail: banthai_spa@yahoo.com, thunyatron@yahoo.co.th

134. นางยุพา ไอบุญ

อายุ 49 ปี

บ้านเลขที่ 27/2 ตำบลผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 086-1945693

135. นางโสภา รักพินิตยั้ง

อายุ 35 ปี

บ้านเลขที่ 216/2 ตำบลผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 087-183-9341 , 086-923-5189

136. นายอนุชิต ผาเทิดพงษ์

อายุ 24 ปี

อาชีพ พนักงานต้อนรับ

เลขที่ เลขที่ 285 บ้านปางหมู

ตำบล จองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

137. นางเด่นฤดี มณีวรรณ

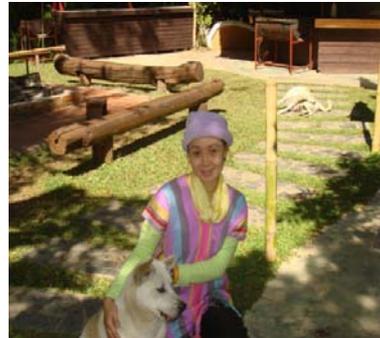
อายุ 30 ปี

อาชีพ พนักงานร้านไบเฟิร์น

บ้านเลขที่ 64 หมู่ 10 ตำบล ปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-686110 ต่อ 1

138. นางอายอิง วงศ์ศรี

อายุ 37 ปี

อาชีพ พนักงาน

บ้านเลขที่ 29/1 หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-686033

139. นางสาวสุดาณี คำดี

อายุ 50 ปี

อาชีพ ทำธุรกิจส่วนตัว(งา)

ประกอบอาชีพอิสระ

บ้านเลขที่ 255/1 หมู่ 1 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053 – 612534 , 089-557-5420

140. นางจันทร์ศรี สุธรรม

อายุ 44 ปี

อาชีพ ทำธุรกิจส่วนตัว(งา)

ประกอบอาชีพอิสระ

บ้านเลขที่ 8/2 บ้านปางหมู หมู่ที่ 1 ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-613106 , 053-061108

141. นาย ชัยณรงค์ คงแก้ว (สอน)

อายุ 65 ปี

อาชีพ รับจ้างรับเหมาก่อสร้าง

บ้านเลขที่ 18/2 หมู่ 11 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 089-632-3013

142. นาง สายพิศ จันทร์ตา

อายุ 54 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 108/1 ถนนขุนลุมประพาส

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612355

143. นายประสาน สิทธิเวช

อายุ 93ปี

อาชีพ ข้าราชการบำนาญ

ที่อยู่ 34/2 ถนนประชาเสกสรร ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-612331

144. นายหาญ เพียรดี

อายุ 78 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 14 ถนนประชาเสกสรร ตำบลจองคำ

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

145. นายวิเศษฐ ใจดี

อายุ 78 ปี

อาชีพ ที่พัก อิงคอรีสอร์ท

บ้านเลขที่ 133/2 ถนนชุมชุมประพาส

ตำบลจองค์อำเภอมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 053-612479

146. นายเปา ไม่มีสกุล

อายุ 46 ปี

อาชีพ จักสานก๊วยไต

บ้านเลขที่ 32 หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

147. นายการุน วงศ์สำราญ

อายุ 65 ปี

อาชีพ รับจ้าง

บ้านเลขที่ 22 บ้านป่าปู้ ตำบลผาบ่อง

อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

148. นางไข่ ทองคำ

อายุ 68 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 33 ถนนนิเวศพิศาล ตำบลจองค์ อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053-611663

149. นางโสภี อารีรัตน์

อายุ 40 ปี

อาชีพ ค้าขาย

บ้านเลขที่ 53 ถนนนิเวศพิศาล ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053 – 61218

150. นายสวาท อาสายุทธ์

อายุ 45 ปี

อาชีพขายของ

บ้านเลขที่ 34/1 หมู่ 3 ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

151. นางสาวศิริพร มาตรฐานนา

อายุ 22 ปี

อาชีพ พนักงานต้อนรับ

บ้านเลขที่ เลขที่ 64 หมู่ 10 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

152. นางรุ่งโรจน์ สันทิวาณิช

อายุ 41 ปี

อาชีพ ผู้จัดการโรงแรมใบหยกชาเลต์

เลขที่ 90 ถนนขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053- 613132-9

153. นางสาวธินีพร นุชทรวง

อายุ 23 ปี

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

บ้านเลขที่ 105/3 ถนน ชุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
58000**154. นางเพ็ญศรี สืบตระกูล**

อายุ 44 ปี

อาชีพ รับจ้างทั่วไป

บ้านเลขที่ 116/1 ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 081-180-2495

155. นายณัฐวุฒิ ดุลสุข

อายุ 33 ปี

บ้านเลขที่ 1/35 ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

โทรศัพท์ 089-838-8846

156. นางจันทน์ มลอด

อายุ 31 ปี

อาชีพ เจ้าหน้าที่อุทยานถ้ำปลา

บ้านพักห้วยผา อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

เบอร์โทรศัพท์ 053 – 692005

157. นางอัจฉรา สุทธิญาพฤทธิ

อายุ 62 ปี

อาชีพ ข้าราชการบำนาญ รัฐวิสาหกิจและประกอบธุรกิจส่วนตัว

บ้านเลขที่ 158 หมู่ 3 บ้านทุ่งกงมู ตำบลปางหมู

อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000 เบอร์โทรศัพท์ 081-610-6816

158. นางจ่อจิ้น ศิริวนานุรักษ์

อายุ 89 ปี

บ้านเลขที่ 89 ถ.ขุนลุมประพาส ตำบลจองคำ อำเภอเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

159. นาย เถลิ้มชัย เจริญสุข

อายุ 52 ปี

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

บ้านเลขที่ 100 ถนนสิงหนาทบำรุง

ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

160. นางหอม ไม่มีสกุล

อายุ 30 ปี

อาชีพ จักสานทำก๊วยไต

หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

161. นายหม่องเมี้ยะ ไม่มีสกุล

อายุ 51 ปี

อาชีพ จักสานก๊วยไต

บ้านเลขที่ 101 หมู่ 1 ตำบลผาบ่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58000

ภาคผนวก ค

ภาพการประชุม

การประชุมวันที่ 4 ตุลาคม 2550

การประชุมปิด

การประชุมวันที่ 21 มกราคม 2551

การประชุมวันที่ 14 พฤศจิกายน 2551 ณ โรงแรมอิมพีเรียลธารา

การประชุมวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2551

การประชุมวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2551

การประชุมเตรียมการวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2551

การประชุมวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2551

